T.C.
TRAKYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
KAMU YÖNETİMİ ANABİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI VE YÖNELİMLERİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

YELİZ ŞAHİNBAŞ

TEZ DANIŞMANI

YRD. DOÇ. DR. CEMİLE ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ

EDİRNE, 2016

T.C.

TRAKYA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

KAMU YÖNETİMİ

ANABİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yeliz SAHİNBAŞ tarafından hazırlanan

Gençlerin Siyaset Algısı ve Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma

Konulu **Yüksek Lisans** tezinin Sınavı, Trakya Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim Yönetmeliği'nin 15.-16. maddeleri uyarınca 12.07.2016 günü saat 11:00 'da yapılmış olup, yüksek lisans tezinin *Kabulüne **OYBİRLİĞİ/OYÇOKLUĞU** ile karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYELERİ	KANAAT	İMZA
Doç. Dr. Burak Güneş	Kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. İsmail ERMAĞAN	Kabul edilmesine	
Yrd. Doç. Dr. Cemile Arzu Yıldırım	Kabul edilmesine	

* Jüri üyelerinin, tezle ilgili kanaat açıklaması kısmında "Kabul Edilmesine/Reddine" seçeneklerinden birini tercih etmeleri gerekir.

T.C
YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
ULUSAL TEZ MERKEZİ

TEZ VERİ GİRİŞİ VE YAYIMLAMA İZİN FORMU

Referans No	10118848
Yazar Adı / Soyadı	YELİZ ŞAHİNBAŞ
Uyruğu / T.C.Kimlik No	TÜRKİYE / 32431410424
Telefon	5439598980
E-Posta	yelizsahinbas@gmail.com
Tezin Dili	Türkçe
Tezin Özgün Adı	GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI VE YÖNELİMLERİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA
Tezin Tercümesi	POLITICAL PERCEPTION AND POLITICAL TENDENCIES OF YOUTH: CASE ON STUDENTS OF TRAKYA UNIVERSITY
Konu	Siyasal Bilimler = Political Science
Üniversite	Trakya Üniversitesi
Enstitü / Hastane	Sosyal Bilimler Enstitüsü
Anabilim Dalı	Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Bilim Dalı	
Tez Türü	Yüksek Lisans
Yılı	2016
Sayfa	187
Tez Danışmanları	YRD. DOÇ. DR. CEMİLE ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ 40189094612
Dizin Terimleri	
Önerilen Dizin Terimleri	
Kısıtlama	Yok

Yukarıda bilgileri kayıtlı olan tezimin, bilimsel araştırma hizmetine sunulması amacı ile Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi Veri Tabanında arşivlenmesine ve internet üzerinden tam metin erişime açılmasına izin veriyorum.

22.07.2016

İmza:.....

Tezin Adı: Gençliğin Siyaset Algısı ve Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma

Hazırlayan: Yeliz ŞAHİNBAŞ

ÖZET

Gençliğin Siyaset Algısı ve Siyasal Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma adlı bu çalışma, Trakya Üniversitesi evreninde yapılmıştır. Çalışmada ortaya koyulan veriler anket formu uygulaması çerçevesinde, alan araştırması ile elde edilmiştir. Anket formu Trakya Üniversitesi bağlı 11 fakülte üzerinde, çeşitli bölümlerde ve sınıflarda okuyan, basit tesadüfi örnekleme metodu kullanılarak seçilen 434 öğrenci üzerinde uygulanmıştır.

Araştırmamıza konu olan gençlik kesimini üniversiteli gençlik oluşturmaktadır. Üniversite gençliği başta eğitim düzeyleri olmak üzere, sosyal hayatta oynadıkları roller, gelecekte bulunacakları statüler gibi etkenler sebebiyle diğer gençlik kesimlerinden ayrılmaktadır. Gençliğin Siyaset Algısı ve Siyasal Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Bir Çalışma adlı bu araştırmamız üniversite gençliğinin siyasal toplumsallaşması, siyaseti algılama biçimleri ve siyasal katılım düzeyleri üzerine yoğunlaşmaktadır.

Araştırma gençlerin siyaseti algılama biçimlerine ve kendileri ile siyaseti nasıl ilişkilendirdiklerine odaklanmakta, gençlerin güncel siyaseti nasıl değerlendirdiklerini ve gençlere özgü farklı katılım biçimlerini araştırmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Gençlik, üniversite gençliği, siyasal toplumsallaşma, siyasal katılım

Name of Thesis: Political Perception and Political Tendencies of Youth: Case on Students of Trakya University

Prepared by: Yeliz ŞAHİNBAŞ

ABSTRACT

Political Perception and Political Tendencies of Youth: Case on Students of Trakya University, as named this study is done in Trakya University. The data is obtained in this study by survey research within the questionnaire framework. Questionnaire is applied on 434 students selected from several departments and courses in Trakya University by using simple random sampling method.

The subject of this study consists of the young people in university. Young people in the university differs from other young people by factors of initially education levels, roles played in social life, social statues in future lifes vice versa. This study focuses on political socialization, political perception formations and the participation levels on politics of young people in university.

This study focuses on young people's political perception formations and how to relate politics with themselves, and aims how young people evaluate current politics and to research different unique participation formatiosn of young people.

Keywords: Youth, youth people in the university, political socialization, political participation

ÖN SÖZ

Bireylerin siyasal yönelimlerini, yani siyasete ilişkin duygu ve tercihlerini belirleyen birçok etken vardır. Bu etkenler toplumsal, ekonomik ve kültürel etkenlerdir. Ayrıca yaş, cinsiyet, meslek, eğitim durumu, gelir seviyesi gibi değişkenler de belirleyicilik özelliği taşımaktadır. Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin siyasal yönelim ve siyasal davranışlarının şekillenmesinde etkili olan yaş, cinsiyet, okul, aile yapısı, gelir seviyesi, gibi etkenleri analiz etmek ve üniversite öğrencilerinin siyasal eğilimlerini ve davranışlarını, bu davranışlarıyla ilgili olarak düşünce inanç ve eylemlerini belirlemektir.

Üniversite odaklı çalışmanın önemi; üzerinde araştırma yapılacak bu kitlenin gelecekte ülke sorunları ile yakından ilgili alanlarda görev yapacak olmasıdır. Bu sebeple bireylerin yani gençlerin üniversite döneminde siyasal sisteme ilişkin düşüncelerinin, siyasal sistemle ilgili yargılarının ve bunların sebeplerinin bilinmesi siyasal yaşamın ileriki yıllarda bulunacağı konum hakkında bize bazı ipuçları verecektir. Siyasi düzenin istikrarı ve iyi işlemesi genç kuşakları siyasal sürece katılma derecesi ve şekliyle yakından ilgilidir. Bu çalışma, Trakya Üniversitesi öğrencileri üzerinde yapılacak ilk çalışma olması bakımından da ayrıca önem taşımaktadır.

Bu çalışma yalnızca bireysel bir çabanın ürünü değildir. Çalışmanın başından sonuna kadar birçok insanın yardımı olmuştur. Yardımlarını esirgemeyen başta sevgili tez danışmanım Yrd. Doç. Dr. Cemile ARIKOĞLU ÜNDÜCÜ'ye, tez çalışmam boyunca eleştiri ve görüşleriyle yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Burak GÜMÜŞ'e ve anket verilerinin değerlendirilmesi noktasında zamanını ve emeğini vererek bana yardımcı olan Doç. Dr. Adil OĞUZHAN'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca tez çalışmam boyunca manevi desteklerini esirgemeyen sevgili annem Güler ŞAHİNBAŞ'a ve sevgili arkadaşım Damla YAĞAR'a da teşekkür ederim.

Yeliz ŞAHİNBAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....i

ABSTRACT.....ii

ÖN SÖZ.....iii

TABLOLAR LİSTESİ.....xi

KISALTMALAR.....xiii

GİRİŞ.....1

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GENÇLİK VE SİYASET İLİŞKİSİ.....5

1.1. Gençlik Kavramının Niteliği.....5

1.2. Siyasal Yönelim ve Davranışlar.....8

1.3. Siyasal Toplumsallaşma ve Siyasal Bilincin Gelişmesi.....9

1.3.1. Siyasal Toplumsallaşma Araçları.....12

1.3.1.1. Siyasal Toplumsallaşmada Aile Faktörü.....12

1.3.1.2. Siyasal Toplumsallaşmada Arkadaş Gurupları.....14

1.3.1.3. Siyasal Toplumsallaşmada Okul Faktörü.....15

1.3.1.4. Siyasal Toplumsallaşmada Kitle İletişim Araçları Faktörü.....17

1.3.1.5. Siyasal Toplumsallaşmada Siyasal Örgütler ve Siyasal Olaylar Faktörü 19

1.4. Siyasal Katılma Kavramı.....21

1.4.1. Siyasal Katılmanın İşlevi.....23

1.4.2. Siyasal Katılma Türleri.....25

1.4.3. Siyasal Katılmaya Etki Eden Faktörler.....26

1.4.3.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler.....27

1.4.3.1.1. Yaş Faktörü.....27

1.4.3.1.2. Cinsiyet Faktörü.....28

1.4.3.1.3. Gelir Düzeyi Faktörü.....29

1.4.3.1.4. Eğitim Faktörü.....30

1.4.3.1.5. Aile Faktörü.....30

1.4.3.1.6. Meslek Faktörü.....31

1.4.3.1.7. Yerleşim Yerinin Niteliği.....32

1.4.3.2. Psikolojik Etkenler.....33

1.4.3.2.1. Siyasal İlgi Faktörü.....33

1.4.3.2.2. Siyasal Etkinlik Duygusu Faktörü.....33

1.4.3.2.3. Sosyal Girişkenlik Faktörü.....34

1.4.3.2.4. Güven Duygusu Faktörü.....34

1.4.3.2.5. Yabancılaşma.....34

1.4.3.3. Siyasal Etkenler.....35

1.4.3.3.1. Siyasal Sistemin Yapısı Faktörü.....35

1.4.3.3.2. Siyasal Sistemin İşleyişi Faktörü.....35

1.5. Gençliğin Siyasete Katılımı 36

1.6. Gençlik Tipolojileri.....41

1.6.1. Abadan'ın Tipolojisi.....42

1.6.2. Gençliği Onar Yıllık Zaman Dilimine Ayırıp İnceleyen Gençlik Tipolojisi..... 43

1.6.2.1. 68-78 Gençliği.....43

1.6.2.2. 80 Gençliği.....44

1.6.2.3. 90 Gençliği.....45

1.6.2.4. Milenyum Gençliği.....46

1.6.3. Kuşak Yaklaşımı.....48

1.6.3.1. Kuşakların Tarihsel Gelişimi.....49

1.6.3.1.1. Sessiz Kuşak (Silent Generation 1925-1945).....50

1.6.3.1.2. Bebek Patlaması Kuşağı (The Baby Boomers 1946-1964).....50

1.6.3.1.3. X Kuşağı (Baby Busters 1965-1980).....51

1.6.3.1.4. Y Kuşağı 52

1.6.3.1.5. Z Kuşağı.....53

İKİNCİ BÖLÜM

2. GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GENÇLİĞİN SİYASİ DURUŞU.....54

2.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Gençliğin Siyasi Duruşu.....54

2.2. 1923-1950 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu.....57

2.3. 1950-1960 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu.....60

2.4. 1960-1980 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu.....63

2.4.1. Dünyada Yaşanan 1968 Gençlik Olayları.....63

2.4.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yaşanan Gençlik Hareketleri.....64

2.4.1.2. Fransa'da Yaşanan Gençlik Hareketleri.....66

2.4.1.3. Almanya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri.....68

2.4.1.4. Çekoslovakya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri.....69

2.4.1.5. Polonya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri.....71

2.4.2. 1960-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Yaşanan Gençlik Hareketleri.....72

2.4.3. Türkiye'de Yaşanan Gençlik Hareketlerinin Dünyada Yaşanan Gençlik Hareketlerinden Ayrıldığı Yönler.....78

2.5. 1980 Sonrası Gençliğin Siyasi Duruşu.....83

2.5.1. Gençliğin Yeni ve Farklı Bir Siyaset İsteği.....89

2.5.2. 80 Sonrası Gençliğin Y Kuşağı Üzerinden Değerlendirmesi.....93

3. BÖLÜM

3. GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI VE YÖNELİMLERİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA 97

3.1. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ.....97

3.2. ANKET ÇALIŞMASININ UYGULANMASI.....98

3.3. ARAŞTIMADA KULLANILAN İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLER.....99

3.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI.....100

3.4.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri 100

3.4.2. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri.....103

3.4.3. Öğrencilerin Üniversiteye Bakış Açıları.....109

3.4.4. Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetleri ve Çeşitli Konularda Değer ve Tutumları.....116

3.4.5. Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları ve Takip Ettikleri Yayınlar.....125

3.4.6. Öğrencilerin Siyasal Davranışları, Siyasal Yönelim ve Tutumları.....126

3.4.7. Cinsiyet Farklılığının Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışlar Açısından Bağımsızlığı.....140

3.4.8. Ailenin Genel Durumu ve Tutumu Bakımından Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışların Bağımsızlığı.....146

3.4.9. Ailenin Gelir Durumunun Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışlar Bakımından Bağımsızlığı.....154

3.4.10. Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerinin Siyasal Faaliyette Bulunmaları Bakımından Bağımsızlığı.....160

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....162

KAYNAKÇA.....169

EKLER (ANKET FORMU).....180

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1*: Gençlerin Siyasal Katılımının Değişimi*……...……37
Tablo 2: *Fakültelere Göre Anket Yapılan Öğrenci Sayıları ve Oranları*…….....98
Tablo 3: *Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları*…….....……100
Tablo 4: *Öğrencilerin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımları*…….....100
Tablo 5: *Öğrencilerin Doğdukları Bölgelere Göre Dağılımları*……101
Tablo 6: *Öğrencilerin Üniversiteye Gelmeden Önce En Uzun Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları*…….....……...*102*
Tablo 7: *Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumları*……...*103*
Tablo 8: *Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumları*…….....……....*103*
Tablo 9: *Öğrencilerin Babalarının Meslekleri*…….....…....*104*
Tablo 10: *Öğrencilerin Annelerinin Meslekleri*…….....…….…….*105*
Tablo 11: *Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirleri*……...…….*106*
Tablo 12: *Öğrencilerin Kendilerini Hangi Gelir Grubuna Dahil Gördükleri….107*
Tablo 13: *Aile İçi Alınan Kararlarda Ailelerin Öğrenciye Danışma Durumları.107*
Tablo 14: *Aile ile İlgili Alınan Kararlarda En Çok Kimin Etkili Olduğu*…….....*108*
Tablo 15: *Ailelerinin Öğrencilere Karşı Genel Tutumu*…….....*109*
Tablo 16: *Öğrencilerin Üniversite Tercihi Yaparken Etkisinde Kaldıklarını Düşündükleri Kimseler.....110*
Tablo17: *Öğrencilerin Üniversitede Karşılaştıklarını Düşündükleri Güçlükler..111*
Tablo 18: *Öğrencilerin Üniversitenin ve Fakültenin Tutumunu Nasıl Değerlendirdikleri.....112*
Tablo 19: *Öğrencilerin Üniversite ile İlişkisini Nasıl Tanımladığı.....113*
Tablo 20: *Rektör Nasıl Seçilmektedir Sorusuna Verilen Yanıtlar.....114*
Tablo 21: *Üniversite Öğrencilerinin En Önemli Sorunları* ….....115
Tablo 22: *Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetleri.....116*
Tablo 23: *Öğrencilerin Sosyal Medyayı Takip Etme Oranları.....117*
Tablo 24: *Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Sosyal Medya Hesapları.....…117*

Tablo25: ***Öğrencilerin Sosyal Medya Hesaplarını Kullanarak En Çok Tartıştıkları Konu Başlıkları.....118***

Tablo 26: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur(1).....…119***

Tablo 27: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur (2).....120***

Tablo 28: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur (3).....121***

Tablo 29: ***Öğrencilerin Kendilerini Tanımladıklarını Düşündükleri Unsurlar...122***

Tablo 30: ***Üniversitede Arkadaşlıkların Kurulmasında Etkili Olan Faktör….....123***

Tablo 31: Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları (Gazeteler) 124

Tablo 32: Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları (Dergiler).....125

Tablo 33: Öğrencilerin Dikkatini Çeken Haberlerin Konu Başlıkları.....126

Tablo 34: Gençlik Siyasetle İlgilenmeli midir Sorusuna Verilen Cevaplar.....…127

Tablo 35: Öğrencilerin Günlük Hayatta Siyasal ve Sosyal Konuları Konuşmaktan Hoşlanma Durumları.....127

Tablo 36: Öğrencilerin Siyasal Konuları En Çok Kimlerle Konuştukları….....128

Tablo 37: Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Partiye Gitme Durumları.....129

Tablo 38: ***Öğrencilerin Herhangi Bir Dernek ya da Kuruluşa Üye Olma Durumları.....130***

Tablo 39: ***Öğrencilerin Siyasal Parti ya da Parti Gençlik Kollarına Üye Olmama Nedenleri.....131***

Tablo 40: ***Öğrencilerin Bir Siyasal Parti ya da Parti Gençlik Kollarına Üye Olma Nedenleri.....132***

Tablo 41: ***Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları.....133***

Tablo 42: ***Öğrencilerin Siyasi Görüşlerinin Ailelerinin Siyasi Görüşlerine Uyması Durumu.....134***

Tablo 43: ***Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Kimlerden Etkilendiği.....134***

Tablo 44: ***Öğrencilerin Kendilerini Hangi Gençlik Grubuna Ait Hissettikleri....135***

Tablo 45*: Öğrencilerin Kendi Gelecekleri Hakkındaki Düşünceleri.....136*

Tablo 46*: Öğrencilerin Ülkenin Geleceği Hakkındaki Düşünceleri.....137*

Tablo 47: ***Önermeler ve Öğrencilerin Cevapları.....138***

Tablo 48: Öğrencilerin, Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı….....141

Tablo 49: *Öğrencilerin Daha Önce Bir Siyasal Partiye Gitme Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı.....142*

Tablo 50: *Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı.....143*

Tablo 51: *Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üye Olmama Nedenlerinin Cinsiyet Üzerine Dağılımı….....144*

Tablo 52: *Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üye Olma Nedenlerinin Cinsiyet Üzerine Dağılımı.....144*

Tablo 53: *Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı.....145*

Tablo 54: *Ailenin Genel Tutumunun Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilere Etkisi.....146*

Tablo 55: Ailenin Genel Tutumunun Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşacak Kişi Tercihleri Üzerine Etkisi.....…147

Tablo 56: *Ailenin Genel Tutumunun, Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerine Etkisi.....148*

Tablo 57: *Ailenin Genel Tutumunun, Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunmalarına Etkisi.....149*

Tablo 58: *Ailenin Genel Tutumunun Aile ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Uyumlu Olması Üzerine Etkisi.....150*

Tablo 59: *Ailenin Genel Tutumunun Öğrencilerin Siyasal Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörler Üzerine Etkisi.....151*

Tablo 60: *Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilerin Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşacak Kişi Tercihleri Üzerine Etkisi.....…152*

Tablo 61: *Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilerin Öğrencilerin Siyasal..... Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörler Üzerine Etkisi.....153*

Tablo 62: *Ailenin Aylık Gelir Durumunun Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri Üzerine Etkisi.....155*

Tablo 63: ***Ailenin Aylık Gelir Durumunun Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumları Üzerine Etkisi….....156***

Tablo 64: ***Ailenin Gelir Durumunun Öğrencilerin Siyasal Faaliyette Bulunmaları Üzerine Etkisi.....157***

Tablo 65: ***Ailenin Gelir Durumunun Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Siyasal ve Sosyal Konuları Konuşmaları Üzerine Etkisi.....158***

Tablo 66: ***Ailenin Gelir Durumunun, Aile ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Uyumlu Olması Üzerine Etkisi.....…159***

Tablo 67: ***Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri ve Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları...160***

KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

ADYÖD: Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Gençliği

CHF: Cumhuriyet Halk Fırkası

CHP: Cumhuriyet Halk Partisi

CKMP: Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi

DDKD: Doğu Devrimci Kültür Derneği

DDKO: Devrimci Doğu Kültür Ocakları

Dev-Genç: Devrimci Gençlik

DP: Demokrat Parti

FKF: Fikir Kulüpleri Federasyonu

İYÖKD: İstanbul Yüksek Öğrenim Kültür Derneği

KCK: Koma Ciwaken Kürdistan (Kürdistan Topluluklar Birliği)

MDD: Milli Demokratik Devrim

ODTÜ: Orta Doğu Teknik Üniversitesi

PKK: Partiya Karkeran Kurdistan (Kürdistan İşçi Partisi)

SDS: Students For A Democratic Society (Demokratik Toplum İçin Öğrenci Birliği)

SDS: Sozialistische Deutsche Studentenbunt (Alman Sosyalist Öğrenci Birliği)

STK: Sivil Toplum Kuruluşları

TBMM: Türkiye Büyük Millet Meclisi

TGB: Türkiye Gençlik Birliği

THKO: Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu

THKP-C: Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi

TİİKP: Türkiye İhtilalci İşçi Köylü Partisi

TİP: Türkiye İşçi Partisi

TKP (M-L): Türkiye Komünist Partisi (Marksist-Leninist)

TKP: Türkiye Komünist Partisi

TOG: Toplum Gönüllüleri Vakfı

TÜSİAD: Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği

UNDP: United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu)

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

GİRİŞ

Türkiye'de gençlik üzerine konuşan bir kimsenin dikkat çektiği ilk nokta, Türkiye'nin genç bir nüfusa sahip olduğu noktasıdır. Bu bağlamda gençlik Türkiye'nin en büyük zenginlik kaynağı olarak gösterilmektedir. Acar'a göre genç bir nüfusa sahip olmak kalkınmakta olan bir ekonomi için büyük bir fırsat oluşturmaktadır. Gençliğe gerekli sosyal imkânlar verildiğinde gençlik sosyo-ekonomik gelişmeyi hızlandıran bir etken olabilir (Acar, 2008: 3).

Çocukluk ile ilk gençlik yılları arasında yaşanan bir süreç olarak değerlendirilen gençlik, modern dünyanın getirilerinden biridir. Geçmişten günümüze sürekli olarak kendini yenileyen, kendine yeni değerler katan bir kavramdır. Teknolojik gelişmelerden, toplumsal ve ekonomik konjonktürden etkilenmektedir. Öyle ki gençlerin yaşamları zaman içerisinde değişmekte; sürekli yeni gençlik kültürleri, yeni gençlik kimlikleri üretilmektedir.

Gençlik toplumdan farklı olarak tek başına ele alınabilecek bir kavram değildir. Gençlik dediğimiz toplumun bir parçasını oluşturan yapı toplumun bütününden ayrı düşünülemez. Gençlik mikro düzeyde düşünüldüğünde bir aile içerisinde, makro düzeyde düşünüldüğünde de bir toplum içerisinde dünyaya gelir. İçine doğdukları toplumun siyasal, sosyal ve ekonomik faktörleriyle, hukuksal ve geleneksel normlarıyla toplumsallaşma sürecine girerler. Toplumsallaşma süreci içerisinde aile, okul, arkadaş ve iş çevrelerinde toplumu oluşturan bütünün bir parçası haline gelmektedirler. Bu sebeple gençliği toplumla bir bütün olarak ele almak bir gerekliliktir.

Gençlik toplum içerisinde farklı kategorilerde karşımıza çıkmaktadır. Bu birçok çalışmada da göze çarpmaktadır. Genç içinde bulunduğu toplumda çeşitli ortamlara bağlı olarak kategorize edilmektedir. Çalışma etkenine bağlı olarak; çalışan gençlik – işsiz gençlik, öğrenim etkenine bağlı olarak; okuyan gençlik – okumayan gençlik ve ya öğrenim kademesine bağlı olarak; üniversite gençliği – lise gençliği gibi çeşitli

ayrımlara gidilmektedir. Bu çalışmanın odak noktasını üniversite gençliği oluşturmaktadır.

Gençlik kesimi genel olarak ülkelerin geleceklerini etkilemesi bakımından önemlidir. Ancak üniversite gençliğinin bu noktada çok daha büyük ve özel bir önemi vardır. Bu önem üniversite gençliğinin diğer gençlik kesimlerine nazaran daha bilgili ve daha nitelikli olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda üniversite gençliği gelecek zamanda devletin çeşitli idari ve siyasi kadrolarında yer alarak ülkenin siyasal, sosyal ve ekonomik konjonktürünün belirlenmesinde önemli roller üstlenecek bireylerdir. Bunun dışında üniversite gençliği üniversitede okudukları bölümlere paralel olarak ülkenin bilimsel ve teknolojik ilerlemesine en çok katkıda bulunacak olan kesimi de oluşturmaktadır.

Toplumsal yapı içerisinde toplumdan ayrı olarak ele alınamayan gençlik, siyasal yönelim ve davranışları açısından da içinde bulundukları zaman diliminde yaşanan siyasal olaylardan da ayrı düşünülemez. Öyle ki sadece kendi yaşadıkları coğrafyadan etkilenmeyip, dünya genelinde yaşanan olaylar da gençliğin siyasal algısını etkilemekte, siyasal yönelim ve davranışlarına şekil verebilmektedir. Bunun en güzel örneğini 1960'lı yıllarda yaşanan gençlik hareketleri oluşturmaktadır. Aynı yıllarda Türkiye'de yaşanan gençlik hareketleri, Türkiye özelinde farklı amaç ve farklı boyutlarda yaşansa da dünyanın farklı yerlerinde eş zamanlı olarak yaşanan gençlik hareketlerinden bağımsız düşünülemez. Üniversite bu olaylar bağlamında değerlendirildiğinde de özel yerini korumaktadır. 1960'lı yıllarda yaşanan gençlik hareketlerinin liderliğini üniversite gençliği üstlenmiştir. 1970'li yıllarda ise dünyada yaşanan olaylar son bulurken Türkiye'de devam etmiş, ancak 1980'li yıllarda demokratik hayatın kesintiye uğramasına sebep olan darbe girişimiyle son bulmuştur. Bu tarihten sonra gençlik, özellikle üniversite gençliği büyük oranda pasifize edilmiştir.

1980'li yıllardan sonra uygulanan politikalar ve küreselleşmenin hız kazanmasıyla gençliğin siyasal algısında, davranışlarında ve katılım yollarında değişimler yaşanmıştır. Gençlik kesimi içinde üniversite gençliğinin davranış kalıplarının değişmesinde Yüksek Öğretim Kurulu'nun kurularak üniversiteleri denetim altına

almasının etkisi de bulunmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu ile birlikte denetim altına alınan üniversitelerde pasifize edilen üniversite gençliği 1990'lı yıllarla birlikte yeni katılım yolları aramaya başlamıştır. İçinde bulunduğumuz 2000'li yıllarda ise internetin bulunmuş ve yaygınlaşmış olması ile teknolojik olanakları kullanmaya başlamışlardır.

Bu çalışma; üniversite gençliğinin siyaset algısını, siyasal yönelim ve davranışlarını 2000'li yıllar Türkiye'sinin siyasal ve sosyal konjonktürü ve yeni iletişim teknolojileri üzerinden okumayı amaçlamaktadır. İçinde bulunduğumuz yıllar itibariyle üniversite gençliğinin siyasal alandaki yeri ve önemini ortaya çıkarmak amacıyla, üniversite gençliğinin tutum ve davranışlarının ne olduğunun belirlenerek, 1980 öncesine göre davranış kalıplarında yaşanan değişiklikleri ve farklılaşmanın hangi boyutlarda gerçekleştiği araştırılacaktır. Çalışmanın amacı, gençliği yargılama, suçlamak ya da övmek değildir. Çalışmanın temelinde gençliği anlamak düşüncesi yatmaktadır. Çalışma gençlerin siyaseti algılayış biçimlerine, özel hayatlarında siyasete verdikleri önemin derecesine ve siyaset ile kendi hayatlarını nasıl ilişkilendirdiklerine odaklanmaktadır.

Çalışma üç temel bölümde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın ilk bölümünde; genel olarak gençlik olgusunun ne olduğuna, bireylerin siyasal alan hakkında bilgi edindikleri bir süreç olan siyasal toplumsallaşma kavramına ve siyasal toplumsallaşmaya etki eden faktörlere, siyasal katılma kavramına ve siyasal katılmayı etkileyen faktörlere değinilmiştir. Siyasal katılımda genel olarak gençliğin etkinlik düzeyi araştırılmıştır. Ayrıca kuşak kavramından ve gençlik tipolojilerinden söz edilmiştir.

Çalışmanın ikinci bölümünde; Türkiye'de geçmişten günümüze gençliğin siyasal duruşu aktarılmaya çalışılmış, 1960'lı yıllarda yaşanan olaylara değinilmiş, Türkiye'de yaşanan olaylar dünyada yaşanan olaylardan ayrı tutulamayacağı için kısaca dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan olaylara da yer verilmiştir. Bölümün sonunda ise birinci bölümde gençlik tipolojileri içinde anlatılan Y Kuşağı baz alınarak 1980 sonrası gençliğin özellikleri ve davranışları açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmanın üçüncü ve son bölümünde ise araştırmanın evrenini oluşturan Trakya Üniversitesi fakültelerinde okuyan öğrencilerle yapılan anket çalışmasının verileri aktarılmış ve veriler açıklanmaya çalışılmıştır.

Çalışmaya konu olan Trakya Üniversitesi coğrafi anlamda Marmara Bölgesinde yer almaktadır. Trakya Üniversitesi, Trakya'da yer alan diğer üniversiteler arasında en büyüğüdür. Trakya Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerin çoğu İstanbul'dan gelmektedir. Bunun sebebi üniversitenin ve öğrencilerin yaşadığı şehrin aynı bölgede bulunması ve üniversitenin bulunduğu Edirne ili ile öğrencilerin yerleşim yerleri arasında benzer sosyal ve kültürel özelliklerin var olmasıdır.

Tezin son bölümünde gerçekleştirilen anket çalışması kısmında bazı konuların derinine inilememesi, anket formunda daha detaylı sorulara yer verilememesi öğrencilerin çekinceli davranacaklarının düşünülmesidir. Öyle ki anket çalışması sırasında, öğrenciler bu düşüncemizi haklı çıkarmışlardır. Anket çalışmasına katılmaları rica edilen öğrencilerden bazıları sorulara göz attıktan sonra katılmayı reddetmiş, bazıları yarım bırakmıştır. Anket çalışmasına katılmaya istekli olmayan öğrenciler ancak ek bilgilendirme yapıldıktan sonra ikna edilmiştir.

1. BÖLÜM

GENÇLİK ve SİYASET İLİŞKİSİ

Çalışmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulduğu bu bölümde ilk olarak gençlik kavramının ne olduğu ve neyi ifade ettiği açıklanmaya çalışılacaktır.

1.1. Gençlik Kavramının Niteliği

Gençlik insanlık tarihinin başından beri önemli bir güç olarak kabul edilmektedir. Bu önem gençliğin içine doğduğu toplumsal yapıyı, değerleri, inançları yani toplumsal kültürü sosyalleşme süreciyle öğrenecek ve daha da geliştirerek yarınlara aktaracak bir güç olmasından ileri gelmektedir (Parlak, 1999: 6). Ancak toplumsal kategori olarak gençlik modern zamanlar da önem kazanmıştır. Bu kavram ulus-devlet sürecinde ortaya atılmış bir kavramdır.

Gençlik kavramının sosyal kategori olarak kullanılmaya başlanması 19. yüzyıla rastlar. İlk kez bu dönemde dergiler ve gazeteler genç kadınların ve adamların sorunlarından bahsetmeye başlar. Daha farklı bir deyişle gençlik sanayi devriminden önce sosyal bir kategori olarak görülmemiştir. Gençliğin sanayi devrimi sonrasında sosyal kategori olarak ortaya çıkmasının en önemli nedeni iş piyasasından anlayan iyi eğitimli insanlara ihtiyaç duyulmasıdır (Çebi ve Şahin Akıllı, 2011: 207).

Gençlik döneminin bitişi ve yetişkinliğe erişme noktasında iki faktör göze çarpmaktadır. Bunlardan ilki evlenmek ya da aile sorumluluğunu devralmak, ikincisi ise tam zamanlı bir işte çalışmaya başlamaktır (SEKAM, 2013: 10). Ancak günümüzde eğitim yaşı ilerlemekte ve gençlik olgusunun yaş aralığı da bununla birlikte genişlemektedir. İnsanlar hayatlarının önemli bir bölümünü eğitim kurumlarında geçirmektedir. Bugün Türkiye'de de zorunlu eğitim 12 yıldır.

Gençliğin araştırılmaya değer olduğu düşüncesi 20. yüzyılda olgunlaşmış bir düşüncedir ve ilk gençlik araştırmaları bu yüzyılda başlamıştır. Bunun nedeni ise

1960'lı yıllarda gençliğin sesini duyurmaya başlaması ve 68 kuşağının siyasal, toplumsal ve kültürel hareketlerle başkaldırmasıdır (Kurtaran, 2008: 129). 60'lı yıllarda neredeyse tüm dünyayı etkisi altına alan siyasal ve kültürel gençlik hareketleri yaşanmıştır. Bu da araştırmacıları gençliğin toplumda nasıl bir etkisinin olduğunu ve nasıl bir kategori oluşturduğunu araştırmaya teşvik etmiştir.

Gençlikle ilgili çeşitli tanımlamalar olmasına rağmen herkesin üzerinde birleştiği bir tanım yapılamamıştır. Çünkü gençlik kavramı ülkeden ülkeye değişmektedir. Buna sebep olan ise çeşitli toplumların farklı kültürlere ve toplumsal yapılara sahip olmasıdır. Hatta bu kavram aynı toplumda farklı kültürel değerlere sahip bölgelerde ve yörelerde farklı farklı tanımlanabilmektedir (Kışlalı, 1974: 15).

Gençlik konusunda yapılan tanımlamalarda ortaya çıkan farklılıklar kavramı inceleyenlerin farklı yaklaşımlardan hareket etmelerinden kaynaklanmıştır. Bu yaklaşımlar kısaca psikolojik yaklaşım, sosyolojik yaklaşım ve biyolojik yaklaşımdır.

Biyolojik yaklaşım çerçevesinde yapılan gençlik tanımları kavramı yaş aralığında incelemektedir. Birleşmiş Milletler, Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu ve Dünya Bankası 15-24 yaş aralığındaki kişileri genç olarak tanımlamaktadır (SEKAM, 2013: 11). Yine UNESCO'ya göre genç; "*15-25 yaşlar arası öğrenim yapan ve hayatını kazanmak için çalışmayan, kendine ait bir konutu bulunmayan kişidir*"(akt: Kocadaş, 2004: 3).

Türkiye'de gençliği tanımlama noktasında çaba sarf etmiş ve kalkınma planlarında bu kavrama yer vermiştir. II. Beş Yıllık Kalkınma Planında gençlik 14-24 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır. III. Kalkınma Planında 14-22, IV. ve V. Kalkınma Planında 12-24 ve VI. Plan döneminde 15-24 yaş grupları olarak tespit edilmiştir. Ancak VII. Kalkınma Planı'nda gençlik olgusu üzerinde durulmamış ve herhangi bir tanımlamaya yer verilmemiştir. I. Gençlik Şurası'nda ise gençlik 12-24 yaş arası nüfus olarak tanımlanmıştır (SEKAM, 2013: 11).

Psikolojik yaklaşım çerçevesinde hareket edenler ise kavramı daha farklı bir boyutta incelemişlerdir. Bu yaklaşım genci iç dünyasıyla ele alarak incelemiştir. Bu

dönemde genç kendini ne yetişkinlerin dünyasına ait hissetmektedir ne de çocuk kalabilmiştir. Ancak her iki grubun özelliklerini de biraz taşımaktadır ve durum genci psikolojik olarak bir çıkmaza sürüklemektedir. Bu sebeple kavrama psikolojik açıdan yaklaşanlar bu dönemi bir kriz dönemi olarak değerlendirmektedir (Parlak, 1999: 14).

Gençlik kavramına sosyolojik açıdan yaklaşanlar ise sadece yaş ölçütüne bağlı kalarak yapılan tanımlamaların eksik kalacağını savunmaktadırlar. Yaş kavramına bağlı kalarak yapılan tanımlamalar kuşaklararası farklılıkları ortaya koymakla beraber kuşak içi çatışmaları atlamış olacaktır. Örneğin 20'li yaşlardaki bir üniversite genci ile aynı şehirde herhangi bir yerde çalışan genç ya da köyde yaşayan ve çocuk sahibi olan genç aynı kategori altında sadece yaşa bağlı olarak bir gençlik tanımına dâhil olamazlar. Bu gençler farklı yaşam düzeylerine ve koşullarına sahiptirler ve her biri gençliği kendilerine özgü olarak deneyimlemişlerdir. Yani sosyal koşullar göz ardı edilerek sadece yaş ölçütü dikkate alınarak bir tanımlamaya gidilemez (SEKAM, 2013: 13).

Gençlik için belirlenen yaş sınırları ülkeden ülkeye değişiklik göstermektedir. Dolayısıyla gençliği tanımlarken kültürel etkenler de dikkate alınmalıdır. Bu bakımdan gençlik toplumdan topluma değişiklik gösteren faktörlerle açıklanabilen, kendine has özellikleri ve anlamı olan, sadece yaş grupları dikkate alınarak açıklanamayacak kadar karmaşık bir kavramdır (Marshall, 1999: 249).

Görüldüğü üzere gençlik olgusunu birkaç etkeni göz önünde bulundurarak açıklamak mümkün değildir. Genç ne sadece biyolojik olarak belli bir yaş diliminde bulunan kimse, ne psikolojik gelişmeler ışığında tanımlanabilecek bir varlık ne de toplumsal sistemin bir parçası olarak bireyi ergenlikten erişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemidir. Aksine toplumu etkileyen ve toplumdan etkilenen yani yaşayan bir kavramdır.

1.2. Siyasal Yönelim ve Davranışlar

Siyasal yönelim kavramı kişinin siyasal sisteme karşı tutumunu anlatmaktadır. Siyasal yönelim bireyin siyasal sisteme dair bilgi, duygu ve tercihlerini ifade etmektedir. Siyasal davranış ise; bireyin siyasal yönelimlerine ilişkin sergilediği eylemlerdir. Birey içinde yaşadığı siyasal sistemden etkilenmekte ve buna karşılık siyasal yönelimlerine göre davranış kalıpları geliştirmekte ve tepki vermektedir. Bireyin verdiği tepkiler onun siyasal davranışlarını oluşturmaktadır.

Siyasal yaşamda her davranış siyasal olarak nitelendirilmemektedir. Daha açık bir ifadeyle bireyin içinde yaşadığı toplumda sergilediği sosyal davranışları arasında siyasal amaç taşıyan eylemleri ve tavırları veya siyasal olaylara karşı gösterdiği tepkileri onun siyasal davranışlarını oluşturmaktadır (Çam, 2005: 167).

Siyasal yönelim kavramı bireyin içinde yetiştiği kültür yapısıyla yakından ilişkilidir. Siyasal kültür; bir siyasal sistemin devamını sağlayan ilkeler ve kurumlar ile alakalı olarak toplumu oluşturan bireylerin bu ilkeler ve kurumlar üzerinde sahip olduğu bilgi, duygu ve tercihlerini yani yönelimlerini anlatmaktadır (Esgin, 1999: 21).

Başka bir tanımla siyasal kültür; bir toplumun, siyasal sistem ve sistemi oluşturan ve devamını sağlayan devlet, siyasal iktidar, anayasa, seçim sistemi, kamu yönetimi, sendika, dernek gibi unsurları hakkında sahip olduğu bilgisi, tutumu, alışkanlığı ve davranışlarının tümü denilebilir (Öztekin, 2003: 210).

Gençlik de bu kültürün içinde yer aldığı için, bu kültürün bir parçası olduğu için, bu kültürü etkilediği ve bu kültürden etkilendiği için, gençliğin siyasetle bağlarını çözümlemek, gençliğin siyasal davranışlarını ve düşüncelerini anlamak ve anlamlandırmak siyasal kültürü çözümlemekten ayrı düşünülemez.

Siyasal yönelimleri oluşturan, bireyin siyasal sistem hakkındaki bilgileri ve duygularıdır. Birey siyasal yönelimlerini belirleyen bu bilgileri değişik yollarla öğrenir. Bireyin siyasal sistem ve siyasal kültür hakkında bilgileri öğrenme sürecine daha yakından bakmak gençleri daha iyi anlamamızı sağlayacaktır.

1.3. Siyasal Toplumsallaşma ve Siyasal Bilincin Gelişmesi

İnsan belli bir toplumda yaşayan ve bu toplumla kurduğu ilişkiler ile hayatını devam ettiren bir canlıdır. İnsan toplumla kurduğu bu ilişkiler sonucunda toplumun devamını sağlayan kuralları, normları ve değerleri öğrenmektedir. Genel olarak bireylerin toplumsal yaşama uyum sağlama ve toplumsal kültürü öğrenme sürecine sosyalleşme ya da toplumsallaşma denilmektedir.

Bir başka tanıma göre; toplumsallaşma yaşam boyu süren bir öğrenme sürecidir. İnsan, doğumundan ölümüne kadar sürekli bir sosyalleşme içerisindedir. Kültürün nesilden nesile aktarılarak devam etmesinde sosyalleşmenin rolü büyüktür (Kağıtçıbaşı, 1999: 344). Toplumsallaşma Kişinin ait olduğu ve içinde yaşadığı toplum yoluyla toplumsal değerleri, normları, alışkanlıkları ve davranış kalıplarını öğrenme sürecidir. Toplumsallaşma konusuna bu noktadan yaklaşıldığında eğitim ve öğretimin önemi ortaya çıkmaktadır. Çünkü toplumsallaşma süreci birey ve toplumun karşılıklı etkileşimi doğrultusunda ilerler. Bu yüzden bu sürece sadece öğrenim süreci diyemeyiz. Toplumsallaşma aynı zamanda öğretme sürecidir.

Toplumsallaşma esasında kuşaklararası bir etkileşimdir. Topluma yeni katılan bireylere toplumla bütünleşmeleri ve uyumlu hale gelmeleri amacı ile toplumsal değerlerin, inançların, tutumların ve kuralların aktarılması gerekmektedir. Bu şekilde toplumun devamı sağlanmış olacaktır (Dursun, 2014: 220). Toplumun yeni üyelerini yetiştirmek o toplumda yaşayanlar için öncelikli bir görevdir. Tarih boyunca ailelerden çocuklarını toplumsal değerlere ve normlara göre yetiştirmeleri beklenmiştir. Bu yüzden toplumsallaşma süreci bir toplumun yeniden inşası anlamını taşımaktadır (Akın, 2009: 11-12).

Toplumsallaşma insanın tüm hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. İnsanın çocukluk ve gençlik yılları ile sınırlandırılamaz. Ancak yine de insanın toplumsallaşma sürecinde çocukluk ve gençlik dönemleri çok önemli bir yere sahiptir. Çünkü birey ilk ve yoğun olarak bu dönemde toplumsallaşmaya başlar. Toplumsallaşma çocukluk ve gençlik dönemlerinden sonra devam etmektedir. Ancak bu dönemde bireyin toplumsallaşması yoğun olarak gerçekleşmez.

Siyaset, insanların birbirleri ile kurdukları iletişim yoluyla etkileşimleri sonucunda ortaya çıkmaktadır. İnsanın içine doğduğu toplum, içinde yetiştiği siyasal kültür ve siyasal mekanizmalar sürekli bir ilişki halindedir ve insan bu şekilde siyasallaşmaktadır. Siyasal toplumsallaşma toplum ve siyasal sistem arasındaki karşılıklı etkileşimin bir sonucu olarak bireyin "siyasal insan" rolünü üstlenmesini ifade eder (Türköne, 2005: 237). Sadece siyasetle doğrudan ilgilenen insanlar değil, toplumun her üyesi siyasetten bir şekilde etkilenir ve kurdukları ilişkiler dâhilinde genel siyasal yapıyı ve mevcut siyasal politikaları etkiler.

Siyasal toplumsallaşma sisteme karşı duyarlı bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Çünkü bireylerin siyasal sisteme etki edebilmeleri, bu siyasal sistem içinde yer edinebilmeleri, sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olmaları ile mümkün olmaktadır. Siyasal toplumsallaşmada bir toplumda siyasal sistemin varlığını sürdürmesi için siyasal değerlerin, inançların, kuralların, eğilimlerin ve davranış kalıplarının siyasal topluma katılan üyelere aktarılması ve benimsetilmesi gerekmektedir. Böylece bireyler sisteme karşı neler yapmaları gerektiğini ve sistemde hangi rollere sahip olduklarını öğrenirler (Dilber, 2012: 2).

Siyasal toplumsallaşma insanların nasıl siyasallaştıklarını toplumsallaşma bağlamında incelemektedir. Bireyleri siyasal insan olarak yetiştirme amacı taşıyan siyasal toplumsallaşma, sistemin devamı için çok büyük önem taşımaktadır. Bu sebeple hiçbir toplum siyasal toplumsallaşmaya ilgisiz kalamaz. Bu yüzden toplumlar siyasal toplumsallaşmayı resmi kurumlar ve bireysel faaliyetlerle farklı kanallardan yerine getirirler.

Siyasal toplumsallaşma da toplumsallaşma gibi sadece bir öğrenim süreci değildir, gelişmenin, öğrenmenin ve öğretmenin bir arada bulunduğu bir etkileşim sürecidir. Bireyler siyasal toplumsallaşma sürecinde siyasal kültürden etkilenirler ve aynı zamanda siyasal sistemi ve kurumları etkilemektedirler. Siyasal toplumsallaşmanın temel amacı sistemin devamını sağlayacak nitelikte davranışları gösterecek "eylemci" bireyler yetiştirmektir.

Siyasal toplumsallaşma çocukluktan başlayarak kişinin hayatı boyunca devam eden bir süreçtir. Ancak bu süreç her dönemde aynı yoğunlukta devam etmez. Bireyin siyasal toplumsallaşması çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık dönemlerinde farklı süreçler halinde gelişmektedir.

Çocuğun siyasal toplum ve siyasal sistem hakkında bilgi edinmeye başlamasının iki boyutu vardır. Bunlar bilişsel ve duygusal boyutlardır. Siyasal toplumsallaşma duygusal olarak başlar ancak çocuğun okula başlamasıyla birlikte siyasal toplumsallaşma süreci bilişsel boyutta devam eder. Çocuk daha okula gitmeden önce evinde siyasal toplumsallaşma ile karşılaşır. Evinde bazı siyasal ideolojilerin ya da partilerin sembollerini veya siyasal hayatta etkin rol oynayan insanların fotoğraflarını görür ve bunları duygusal boyutta öğrenir. Daha sonra okula başladığında bunlarla ilgili bilgiler edinir ve bilişsel anlamda da toplumsallaşır (Turan, 1977: 48). Ancak bu durum duygusal boyutun sona erdiğini göstermez, bundan sonra bilişsel ve duygusal boyut birlikte gelişir.

Easton'a göre toplumsallaşma dört aşamada gerçekleşir. İlk aşamada çocuk siyasal alana duyarlı hale getirilir. Easton bu aşmaya *"siyasallaşma"* aşaması adını verir. Bunu *"kişiselleştirme"* aşaması izler; çünkü çocuk siyasal sistemle olan ilk temasını, otorite sahibi birkaç kişi aracılığıyla kuracaktır. Kişiselleşmiş otorite, ideal olarak ya iyiliksever ya da kötülükten yana bir nitelik kazanacağından çocuğunda ona karşı sevgi ya da nefret duymasına yol açacaktır. Bu *"idealleştirme"* aşamasıdır. Son aşamada ise çocuk *"kurumsallaşmaya"* başlar. Bu süreçten sonra çocuk artık siyasal sistemi meydana getiren otoriteyi bütün olarak algılayacaktır (Altıparmak, 2014: 265).

Toplumsallaşmada gençlik çağı önemli rol oynar. Bu dönemde bireyler genellikle okulda bulunmakta ve siyasal sistem hakkında her tür bilgiyi edinebilmektedirler. Eğitim süresinin uzunluğu da siyasal toplumsallaşma üzerinde etkilidir. Yani eğitim seviyesi yükseldikçe bireyin sisteme karşı inancı artar, birey sistemi etkileyebileceği inancına sahip olur (Dursun, 2014: 223). Bu sebeple eğitim hayatının son aşamasında olan üniversite gençliğini incelediğimiz bu çalışmada siyasal toplumsallaşma konusu ayrı bir öneme sahiptir.

Yetişkinlikte ise kişi siyasal toplumsallaşma bakımından yeterince donanımlı hale gelir. Siyasal hareketleri ve tutumları kararlı bir hal alır. Bu süreçte siyasal toplumsallaşma sona ermez ancak yoğunluğu eskisi kadar güçlü değildir.

1.3.1. Siyasal Toplumsallaşma Araçları

Siyasal toplumsallaşma sürecine etki eden birçok faktör vardır. Bu faktörler sürece doğrudan ve ya dolaylı olarak etki ederler.

1.3.1.1.Siyasal Toplumsallaşmada Aile Faktörü

İnsanın doğduğu andan itibaren kurduğu ilk sosyal ilişki ailesi ile kurduğu ilişkidir. Bu yüzdende aile toplumsallaşma sürecinde karşımıza çıkan ilk ve en etkili kurumdur. Aile toplumsallaşma sürecinin ilk basamağıdır. Toplumsallaşan çocuk için en önemli rol modelleri anne ve babadır.

Toplumsallaşmanın ilk ve en etkili aşamaları aile ile başlar. Bu yüzden de çocukluk döneminde aile içinde kazanılan alışkanlıklar, benimsenen değerler ve inançlar hayat boyunca etkili olmaktadır. Bu durum siyasal toplumsallaşma açısından incelendiğinde sürecin bu şekilde ilerlediği anlaşılacaktır.

Birey bir aile içerisinde dünyaya gelir ve ilk otorite ile burada tanışır. Aile içinde uyulması gereken kuralların olduğunu öğrenir. Bu kurallara uyulmadığı takdirde cezalandırılacağının farkına varır. Bireyin aile içinde tanıştığı otorite siyasal bir otorite değildir. Ancak birey burada öğrendiği otorite kavramını daha sonra siyasal hayata aktarabilir (Dursun, 2014: 224).

Ailenin toplumsallaşmadaki etkisi iki farklı türde olabilir. İlk olarak aile bilinçli olarak çocuğu eğitebilir. Yani siyasal alana dair bilgileri, inançları, tutumları, değerleri çocuğa aktarabilir. Böylece doğrudan bireyi etkileyebilir. İkinci olarak ise aile çocuğu bilinçli olarak eğitmese de birey aile içinde gördüğü otoriteyi ve

hiyerarşik düzeni siyasal alana aktarabilir. Böylece aile bireyi dolaylı olarak etkilemiş olur.

Ailenin siyasal toplumsallaşma sürecine olan etkisi açıktır. Çünkü aile çocuğun dış dünyaya açılan ilk penceresidir. Çocuk otorite ile ilk bağlantısını ailede sağlar. Yapılan araştırmalar ailenin oy davranışı ile çocukların siyasal davranışları arasında ilişkilerin olduğunu ortaya koymuştur. Aile üyeleri bazı siyasi değerleri ve tutumları bilerek ve isteyerek çocuğuna aktarırken, bazen ise çocuklar ev ortamında kendiliğinden siyasetle ilgili konular hakkında aile bireylerinin davranışlarını izleyerek bilgi edinirler (Türkkahraman, 2000: 31).

Siyasal toplumsallaşma sürecinde, siyasal parti kimliğinin aşılanmasında aile en büyük faktördür. Ailede anne- baba-çocuk arasında siyasal bilgi alışverişinin olması çocukların küçük yaşta bir siyasal partiyi ve anne-babanın desteklediği siyasal parti olma olasılığını arttırmaktadır. Eğer anne ile baba arasında kimliği benimsenen parti konusunda uyum varsa, çocuğun da aynı partiyi desteklemesi, doğal olarak daha büyük bir olasılıktır (Aydın ve Özbek, 2004:148).

Ailenin yapısı da toplumsallaşma açısından ve siyasal yönelimlerin oluşturulması açısından önemlidir. Alkan'a göre ailede sert, otoriter ve baskıcı bir babanın yanında yetişen bireyler sisteme karşı başkaldırmaktan korkan, muhalefetten uzak duran ve itaatkâr tutumlar geliştirmektedirler. Bu şekilde yetişen bireyler kendilerinin otorite olması durumunda ise altındaki insanlara karşı daha acımasız ve disiplinli olacaklardır. (Alkan, 1979: 56).

Ailenin toplumsallaşma ve siyasal toplumsallaşma üzerindeki etkisinin abartıldığını düşünenler de vardır. Ailenin etkisinin zamanla azalır ve bireyin yaşının artmasıyla beraber aile, birey üzerindeki etsini kaybeder. Ancak yine de bazı sistemlerde siyasal liderlerin veya devlet kavramının bir "baba" olarak sunulması ve itaatin gerekliliği aile kavramının özünde ne kadar önemli ve etkili olduğunu anlatmaktadır.

1.3.1.2. Siyasal Toplumsallaşmada Arkadaş Gurupları

Bireyin siyasal toplumsallaşması üzerinde etkili olan diğer bir faktör arkadaş guruplarıdır. Bu guruplarda birebir ve yakın ilişkiler söz konusudur. Bireyin hayatının önemli bir bölümü böyle guruplarla sürdürdüğü ilişkiler dahilinde devam eder (Dursun, 2014: 225). Birey çocukluk yıllarında arkadaş gurupları ile tanışır ve bireyin çocukluk ve gençlik yıllarında arkadaşlık gurupları birey için ayrı bir öneme sahiptir.

Ancak arkadaş gurupları sadece bireyin çocukluk ve gençlik dönemlerinde etkilidir denilemez. Birey, hayatı boyunca arkadaşlık ilişkilerinin bir parçası olur. Yetişkinlik dönemlerinde arkadaşlık guruplarının etkisi gençlik yıllarına nazaran azalsa da, bu etkinin tamamen ortadan kalktığı söylenemez (Akın, 2009: 110).

"Arkadaş guruplarının siyasal toplumsallaşma sürecinde oynadıkları rol, özellikle birliktelikler dolayısıyla oluşturulan siyasal örgütlerde dikkat çekmektedir. Sendikalar, meslek örgütleri, siyasal partiler gibi oluşumların da siyasal toplumsallaşma sürecinde zaman zaman belirli ağırlıklar taşıdıkları göz önünde bulundurulursa, söz konusu örgütlerin kendi değer sistemleri içindeki etkileri, o örgütler çerçevesinde oluşan ya da devam eden arkadaş guruplarının etkisi olabileceği gibi bazı durumlarda da ilgili örgütler çerçevesinde yeni arkadaş gurupları oluşabilir" (Kışlalı, 2002: 20). Siyasal örgütler aynı siyasi görüşü paylaşan insanlar tarafından oluşturulmaktadır. Bu noktada siyasal toplumsallaşma üzerinde arkadaşlık guruplarının etkisi daha çok göze çarpar. İnsanların aynı hedefler doğrultusunda paylaşımlarda bulunmaları arkadaşlık ilişkileri açısından da önem taşımaktadır. Ancak arkadaşlık kuran kişilerin sadece aynı görüşü paylaşan insanlar olması mümkün değildir. Farklı düşüncelere sahip insanlarda bu ilişkide taraf olabilirler. Bu şekilde arkadaşlık kuran insanlar birbirlerinin görüşlerini ve tercihlerini etkileyebilir ve değiştirebilirler. Bu durum da siyasal toplumsallaşma açısından önemlidir.

Kişinin içinde bulunduğu arkadaşlık guruplarının çoğu siyasi amaçları olan ve bu düşünce ile bir araya gelmiş guruplar değildir. Ancak her gurubun siyasetle dolaylı olarak veya doğrudan ilişkisi bulunmaktadır. Örneğin meslek gurubu arkadaşlıkları

siyasal bir topluluk değildir ama her meslek gurubu siyasal sistemin eylem ve kararlarından etkilenmektedir (Turan, 1977: 59).

1.3.1.3. Siyasal Toplumsallaşmada Okul Faktörü

Her siyasal sistem yönettiği toplum üyelerine bazı tutumlar, değer yargıları, davranış kuralları aktarmaya, öğretmeye çalışır. Birçok ülkede eğitimi düzenleyen kurumum "milli eğitim" başlığını taşıması eğitimin değerlerden arınmış bir bilgi aktarımı olmadığının kanıtıdır. Özellikle örgün eğitim siyasal toplumsallaşma sürecinde etkin bir araç olarak görülmektedir. Toplumsallaşma üzerinde uzmanlaşmış olan bir kurum olan okul, toplumda egemen olan sınıfların ideolojisini en etkin biçimde benimsetmek işlevini üstlenmiştir (Turan, 1976: 57).

Okullar siyasal toplumsallaşmanın gerçekleştiği kurumlar sıralamasında önemli bir yere sahiptir. Sanayileşme ile birlikte toplumun geleneksel yapısının değişmesi ve sosyo-ekonomik yaşama katılmayı sağlayan becerileri kazandıran bilgilerin verilmesi gerekliliği, özel işlevler temelinde uzmanlaşmış, toplumsal kurumlardan birini oluşturan eğitim kurumunu zorunlu kılmıştır. Okul bir yandan bilgi ve beceri edindirme işlevini yüklenirken bir yandan da toplumsallaşma süreci içinde çocuklara toplumun egemen değerlerini de vermeye başlamıştır. Okulda geçirilen zamanın giderek uzaması, anaokulundan yükseköğretime kadar bir süreç oluşturması, söz konusu toplumsallaşma sürecini genişletmiştir (Kahraman, 2002: 40).

Okul faktörü, siyasal toplumsallaşmanın devamlılığı açısından da önemlidir. Yeni kuşaklar siyasal kültürü öğrenmedikçe, var olan siyasal sistemin devamlılığı mümkün olamaz (Dilber, 2012: 5).

Ulus devletler sahip oldukları yüksek kültürü aktarmak için kurumsal eğitimi ulusallaştırma ve zorunlu hale getirme; kurumsal olmayan eğitim ortamlarını ise denetleme yoluna gitmişlerdir (Özyurt, 2013: 11). Yeni kurulan Türkiye de Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim ve öğretimi birleştirerek millileştirmiştir. Yeni bir öğretim kadrosu oluşturarak, yeni ders kitapları hazırlayarak, yeni nesli toplumsallaştırma yoluna gitmiştir.

Siyasal toplumsallaşma ve gençlik bağlamında Türkiye tarihinde 1940'ta açılan Köy Enstitüleri özel bir öneme sahip olmakla birlikte ön plana çıkmaktadır. Cumhuriyetin kurulmasıyla birlikte eğitime daha güçlü ve yeni bir misyon yüklenmiştir. Bu misyon Atatürk ilkelerine bağlı ve cumhuriyetçi bireyler yetiştirmektir. Cumhuriyet döneminde eğitimde birlik, dil, alfabe, okul programları konularında yapılan reformların tamamı yeni bir toplumun inşa aracı olarak tasarlanmıştır (Uygun, 2013: 67). Bu noktada yeni cumhuriyet için özellikle çocuklar ve gençler çok daha büyük bir öneme sahip olmuşlardır.

Siyasal toplumsallaşmada ilköğretim dönemi temel bir bakış açısı kazandırması sebebiyle önemli görülüyorsa da, siyasete daha olgun ve bilinçli bir bakış açısının üniversite yıllarında geliştiği de yadsınamaz. Eğitim-öğretim sürecinin en alt basamaklarından itibaren hedef olarak gösterilen demokratik birey olma niteliği ülke politikaları hakkında görüş sahibi olma düzeyine ancak üniversitede gelmektedir (Çuhadar, 2006: 52). Ayrıca siyasal katılım noktasında oy verme ve siyasal kuruluşlara üyelik yaş itibarı ile eğitim sistemi içindeki bireylerin üniversite yıllarına denk düşmektedir.

Üniversite başka kurumlardan farklı olarak özgür düşünceye ve düşünce çeşitliliğine önem vermektedir. Bu noktada üniversite öğrencilerinin okul yoluyla yaşadıkları siyasal toplumsallaşma tek yönlü olarak kalmamaktadır. Ayrıca üniversite öğrencileri eğitimlerini gerçekleştirmek adına başka şehirlere gidebilmekte, bu sayede faklı kültürleri görebilmekte ya da farklı kültürlerden insanlarla tanışabilmektedir. Bu noktada siyasal toplumsallaşmada okul faktörü, arkadaş gurupları faktörü ile iç içe düşünülmelidir.

Belirli bir yaş gurubundaki bireylerin, belirli dönemlerini kapsayacak şekilde bir araya getirilmeleri, siyasal sistemin değerlerinin ulaştırılmak istenen sosyal kategoriye aktarılması sürecini kolaylaştırmaktadır. Bu anlamda üniversiteler, toplumda siyasal bilgiyi ve kültürü aktarıcı ve bu yolla toplumu dönüştürücü bir rol üstlenmekte ve bunu eğitim gören bireylere uygulamaktadır. Üniversiteler eğitim verdikleri öğrenciler bakımından farklı kültür guruplarını bir araya getirerek ve

ortamı eşit koşullarda paylaştırarak toplumsal bütünleşmeye de katkı sağlamaktadırlar (Beşirli, 2005: 257).

Üniversitelerin siyasal toplumsallaşma aracı olarak üstlendikleri işlevleri açısından, tamamen demokratik olmaları ve gençlere yeni katılım yolları açmaları gerekmektedir. Ancak Türkiye tarihinde yaşanan rejim bunalımları sebebiyle yaşanan askeri darbeler sonucu üniversite özerkliği büyük yaralar almıştır. 12 Eylül 1980'de yaşanan askeri darbe sonucu üniversitelerin özerkliği kaldırılarak YÖK'ün denetimine tabi tutulmuşlardır. Bu durum çoğulcu düşünme ortamını baltalarken, gençlere daha iyi bir toplum adına enerjisi, bilgisi ve yönetimi veren siyaseti de yasaklamıştır (Tanilli, 2003: 163).

1.3.1.4. Siyasal Toplumsallaşmada Kitle İletişim Araçları Faktörü

Günümüzde siyasal toplumsallaşmanın en önemli araçlarından biri kitle iletişim araçlarıdır. Bu araçlar içerisinde, radyo, televizyon, gazete ve elektronik basın yer almaktadır. Kitle iletişim araçları dolaylı nitelikte bir siyasallaşma aracıdır. Özellikle günümüz toplumlarında kitle iletişim araçları her türlü siyasal akımın mesajlarını devamlı olarak ileten önemli bir kaynaktır. Kitle iletişim araçlarının dünyayı küçültülmüş duruma sokması, dünyanın her yerinde olup biten siyasal olaylardan haberdar olmamıza yaramaktadır.

Kitle iletişim araçları sadece bilgi aktarmak için kullanılmaz. Aynı zamanda okuyucu, dinleyici ya da izleyicilere belli tutum ve değerleri aktarmakta ve bu sayede insanları yönlendirebilmektedir (Dursun, 2014: 231).

Ancak insanlar kitle iletişim araçlarını kullanırken seçici davranırlar. Herkes her şeyi okumaz, dinlemez ve ya izlemez. İnsanlar kendi beğenilerine ve ya görüşlerine hitap eden yayınları takip ederler. Bu sebeple Alkan'a göre kitle iletişim araçları insanlar üzerinde yeni eğilimler yaratmaz. Kişilerin sahip oldukları eğilimleri ya da görüşleri güçlendirecek yönde etkide bulunurlar (Alkan, 1979: 145). Ancak bu tür bir toplumsallaşma sürecini internet faktörü değiştirebilir. Çünkü internet bilgiyi arayan bireylere tek yönlü bir bilgi akışı sağlamamaktadır. İnternette bulunan arama

motorları, aranan konu ile alakalı sayfalarca bilgi bulmaktadır. Ya da sosyal medya hesapları üzerinden paylaşılan veriler, sadece sosyal medyayı takip eden bireyin siyasal ve sosyal eğilimleri doğrultusunda olmamaktadır.

Siyasal toplumsallaşma kavramını internet ve gençlik üzerinden değerlendirmeye çalıştığımızda, bu yolla gerçekleşen toplumsallaşmanın gençler üzerinde daha etkili olduğu görülmektedir. Kitle iletişim araçlarından biri olan internet en çok gençlik kesimi tarafından kullanılmaktadır. İnternet bir toplumsal ilişkiler alanı olarak ön plana çıkmaktadır. İnternet teknik özellikleri aracılığı ile diğer iletişim teknolojilerinden ayrılarak, zaman ve mekan sınırlarını aşarak, birey-birey ve birey-gurup iletişimine olanak sağlamaktadır (Güzel, 2006: 4). Günlük hayatta yaşadığımız ilişkilerin biçimi farklı boyutlara taşınmaktadır. İnterneti en çok kullanan kesim olarak gençlik sanal ortamda kendi kimliklerini yeniden inşa etmekte, yeni ve farklı gençlik kültürleri üreterek birbirlerini etkilemektedir.

Kitle iletişim araçları günümüzde kültür taşıyıcısı ve oluşturucusu olarak bir toplumun kültürel yapısının belirlenmesinde yeri doldurulamaz bir rol oynamaktadır. Yapılan araştırmalar kitle iletişim araçlarının her birinin etki derecesinin farklı olduğu sonucunu ortaya çıkarmıştır (Dilber, 2012: 241). Televizyon en çok kullanılan kitle iletişim aracı olarak toplumu yüksek düzeyde etkilemektedir. Televizyon gençliğin yetişmesinde ve toplumsallaşmasında da ayrı bir öneme sahiptir. Televizyonda yayınlanan gençlik dizileri gençlerin toplumsallaşmasında oldukça etkili bir faktördür.

Gençler televizyon dizilerinden ve bu dizilerdeki modellerden tutumlar ve davranış biçimleri geliştirmektedir. Gençler dizilerde izledikleri karakterleri rol model olarak almakta bu durum gençlerin yaşam şekillerine ve tercihlerine, giyim tarzlarına, dilsel taktiklerine yansımaktadır. Bu nedenle modelleme bireylerin toplumsallaşması açısından önemli rol oynamaktadır (Erginbaş, 2012: 62).

Siyasal toplumsallaşma ve televizyon bağlamında ülkede yaşanan olayları diziler kanalıyla değerlendiren toplumumuza eleştiri getiren Yılmaz Özdil 29 Şubat 2008 tarihinde Hürriyet Gazetesinde yazdığı yazısında şu sözleri yazmıştır: *"Adnan Menderes'in, Deniz Gezmiş'in nasıl asıldığını Hatırla Sevgili'den öğreniyoruz…*

Derin Devlet'i, Ergenekon'u Kurtlar Vadisi'nden, TMSF tarafından bankasına el konulan iş adamı Sevgili Dünürüm'de… Türk-Yunan ilişkilerini de Yabancı Damat yumuşattı zaten." (http://www.hurriyet.com.tr/index/?a=Y%u0131lmaz+%u00d6ZD%u0130L&d=20080229).

1.3.1.5. Siyasal Toplumsallaşmada Siyasal Örgütler ve Siyasal Olaylar Faktörü

Siyasal toplumsallaşma üzerinde siyasal olayların ve siyasal örgütlerinde etkileri vardır. Siyasal toplumsallaşma üzerinde etkisi olan siyasal örgütler sendikalar, sivil toplum örgütleri, öğrenci örgütleri, siyasal partiler gibi örgütlerdir. Bunların yanı sıra savaşlar, ekonomik krizler, seçimler, bazı kanun değişiklikleri gibi olaylar da siyasal toplumsallaşma ve siyasal bilincin gelişmesi üzerinde etkilidirler (Akın, 2009: 117).

Siyasal amaçları olan veya olmayan örgütler bireyin siyasal toplumsallaşması üzerinde etkilidir. Bu yerler birer siyasal eğitim mekanı olarak düşünülebilir. Tüm örgütlerin etkilerinin eşit olduğu söylenemez ancak etkilerinin olduğu da göz ardı edilemez. Amacı siyasal olan örgütlerin mesela siyasal partilerin etkileri daha fazla ve doğrudan olacaktır (Dursun, 20014: 230).

Siyasal toplumsallaşmayı siyasal partiler ve gençlik noktasında değerlendirirsek parti gençlik kolları bu noktada ön plana çıkmaktadır. Gençler siyasal partilerin gençlik kolları aracılığı ile siyasal bilgi sahibi olabilmekte, ülke gündemini takip edebilmekte ve siyasal politikalarda söz sahibi olabilmektedirler. Gençlik kolları teşkilatları, kendi özel çalışmalarıyla gençlerde siyasi kanaat oluşturmaktadır. Ayrıca gençler destekledikleri partinin gençlik kollarına üye oldukları için parti gençlik kollarına duygusal olarak da bağlanmaktadırlar. Bu da gençlerin siyasal toplumsallaşmaları bakımından, gençlerde daha kalıcı etkiler bırakmaktadır (Sarı, 2008: 2).

Siyasal örgütler noktasında gençlerin siyasal toplumsallaşmalarına katkı sağlayan gençlik örgütleri de bulunmaktadır. Bu örgütlere, Türkiye Gençlik Birliği, Ülkü Ocakları, Osmanlı Ocakları gibi örgütler örnek olarak gösterilebilir. TGB kendini, ulusal bağımsızlık ve cumhuriyet devrimleri etrafında birleşmiş Türk Gençliğinin ortak mücadele örgütü olarak tanımlamaktadır. Örgüt; 19 Mayıs 2006 tarihinde 65 öğrenci topluluğunun bir araya gelmesi ile oluşmuştur. Örgüt temel görevini yayılmacı ve sömürgeci güçlere karşı cumhuriyeti ve devrimlerini korumak olarak dile getirmektedir. Ayrıca örgüt resmi sitesinde 8 maddeden oluşan bir temel ilkeler bildirgesi yayınlamıştır (tgb.gen.tr).

Ülkü Ocakları; oluşumuna daha Osmanlı Devleti zamanında başlanmış ve çeşitli isimler altında varlığını günümüze kadar devam ettirmiş bir gençlik örgütüdür. Ülkü Ocakları da geçmişten günümüze milliyetçi gençliğin siyasal toplumsallaşmasında önemli rol oynamıştır (www.ulkuocaklari.org.tr). Osmanlı Ocakları ise 2009 yılında kurulmuş bir örgüttür. Kuruluş amacını Osmanlı kültür, örf ve adetlerini tanımak ve tanıtmak olarak duyurmuştur. Örgüt genel politikasını Osmanlı hoşgörüsü üzerine oturttuğunu söyleyerek, din, dil, ırk, mezhep ayrılığı yapmadığını dile getirmektedir. Örgüt aynı zamanda tüm siyasal düşüncelere de aynı mesafede durduğunu kendi internet sitesinde, misyon ve vizyonunu açıkladığı yazısında belirtmiştir (osmanliocaklari.org.tr). Ancak buna bu yazının sonunda lider olarak bir siyasal partinin liderini desteklemesi düşündürücüdür. Osmanlı Ocaklarının genel görüşü içinde; gençliğin yozlaşmış olduğu düşüncesi bulunmaktadır. Dini ve ilahi değerlerimizi tekrar gençliğe hatırlatarak, unutulan bu değerleri tekrar gençliğe kazandırmak Osmanlı Ocaklarının temel amacını oluşturmaktadır. Bu bağlamda Osmanlı Ocakları gençliğin siyasal toplumsallaşması açısından önemli bir noktada bulunmaktadır.

Siyasal olaylar ve siyasal örgütler karşılıklı olarak birbirlerini etkilemektedir. Bu araçlar diğer siyasal toplumsallaşma araçlarından bağımsız değillerdir. Siyasal olaylar toplumun üyelerinin iletişiminden etkilenmektedirler. Bir siyasal olayın birçok sonucu vardır. Toplumun farklı görüşlere ve tutumlara sahip üyeleri siyasal olayların sonuçlarını kendi görüşleri çerçevesinde değerlendirir ve farklı sonuçlara ulaşır. Bu açıdan siyasal olaylara bakıldığında, siyasal olayların siyasal

toplumsallaşmaya kaynaklık ettikleri görülecektir. Aynı zamanda siyasal olaylar siyasal toplumsallaşma sayesinde siyasal bilinç geliştiren kişiler tarafından farklı farklı yorumlanarak aslında siyasal toplumsallaşma sayesinde anlam kazanmış olacaktır (Akın, 2009: 118).

Bütün bunlardan anlaşılacağı üzere bireyin siyasal yönelim ve davranışlarını belirleyen etmenler oldukça geniş bir yelpazeye dayanmaktadır. Bu nedenle siyasal yönelim ve davranışları ele alırken bütün bu etmenleri göz önünde tutma gereği vardır. Çünkü bireyler çok farklı etkiler altında siyasal bilinçlerini kazanmaktadırlar.

1.4. Siyasal Katılma Kavramı

Siyasal toplumsallaşma süreci ile anlatılan bireylerin birer siyasal insan haline gelmeleri ve siyasal toplumda oynayacakları rolleri öğrenme sürecidir. Siyasal rolleri oynayabilmek için bu süreçten geçmek gereklidir. Birey bu süreçte siyasal hayatta nasıl aktif olacağını kavramakta ve ait olduğu toplumun inançlarını, değer yargılarını ve tutumlarını öğrenmektedir. Tüm bunları öğrenen, kavrayan ve anlayan birey artık siyasal toplumda yer almaya hazır hale gelmektedir. Bu noktada siyasal rollerini öğrenen bireylerin davranış ve eylemlerde bulunmaları *"siyasal katılma"* kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Siyasal katılma kavramı ile ilgili olarak yapılan tanımlarda farklılıklar vardır. Bazı siyasal bilimciler tutumları da kavramın tanımına dahil ederken bazıları da bunun tam tersini savunmaktadır. Bazıları olağan katılmayı siyasal katılma kavramı içine dahil ederken bazıları da olağan dışı katılmanın da siyasal katılma kavramının tanımına dahil edilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Bazı siyaset bilimciler siyasal katılmanın bireyin isteği doğrultusunda olması gerektiğini dile getirirken bazıları da uyarılmış katılmanın da siyasal katılma kavramıyla açıklanması gerektiğini savunmuşlardır. Siyasal katılma kavramı ile ilgili yapılmış tanımlamalardan bazıları şunlardır:

İlk olarak siyasal katılma; siyasal toplumda yer alan bireyler tarafından doğrudan ya da dolaylı olarak yöneticilerin seçilmelerini veya kararlarını etkilemeyi amaçlayan eylemlerin tümüdür (Çukurçayır, 2008: 27-28).

Dursun'a göre siyasal katılma; siyasal toplumda bireylerin ister yerel düzeyde isterse ulusal düzeyde başa geçecek yöneticileri belirleme ve bu yöneticilerin toplumun menfaatlerine uygun olarak karar almalarını sağlamak amacıyla gösterdikleri her türlü davranış ve eylemdir. Bu tanıma göre yöneticilerin seçilmesi ve seçilen yöneticilerin alacakları her türlü kararları davranış ve eylemlerle etkilemeleri bu kavramın hareket noktasını oluşturmaktadır (Dursun, 2014: 234).

Yukarıdaki tanımdan da anlaşılacağı üzere Dursun, siyasal tutumları kavramın tanımına dahil etmemiştir. Çünkü katılma kavramı özünde bir davranış, bir eylemdir. Tutumlar ise henüz eyleme dökülmemiş duyguları ve düşünceleri ifade etmektedir. Bu sebeple tutumları ve eğilimleri siyasal katılma tanımına dahil edilmemesi gerektiğini savunmaktadır.

Öztekin'e göre siyasal katılma; toplumu oluşturan bireylerin bir siyasal davranış türü olarak alınan ya da alınacak her türlü siyasal, ekonomik ve toplumsal kararlar karşısında gösterdikleri tepkiler, eğilimler ve yaklaşımlardır (Öztekin, 2003: 223).

Daver'e göre ise siyasal katılma; bireyin siyasal sistem karşısında ki durumunu, tutumunu ve davranışlarını gösteren bir kavramdır. Vatandaşların siyasal sistem karşısındaki davranışları çok farklıdır. Kimisi sistemi olduğu gibi kabul eder kimisi ise değiştirmek ya da düzeltmek için çaba sarf eder (Daver, 1993: 223).

Kapani'de siyasal katılmanın; vatandaşların siyasal sistem karşısındaki durumlarını, tutumlarını ve davranışlarını belirten bir kavram olduğunu ifade etmektedir (Kapani, 2008: 144). Kapani ve Daver'in siyasal katılma kavramıyla ilgili tanımlarına bakıldığında bireylerin sahip oldukları siyasal tutumları da siyasal katılma kavramına dahil ettikleri göze çarpmaktadır.

Siyasal katılım süreciyle ilgili olarak anlatılan, kimlerin yöneteceğini ya da onların nasıl yöneteceklerini etkilemek niyetiyle sergilenen bireysel etkinliklerdir

(Parlak, 1999: 66). Bu noktada önemli olan bireyin siyasal davranışını kendisinin belirleyip, kendi hür iradesi ile harekete geçmiş olmasıdır (Kalaycıoğlu, 1984: 200).

Kalaycıoğlu siyasal katılma konusunda bireyin iradesini kullanarak harekete geçmesinden bahsetmiş olup, siyasal mobilizasyonu yani güdümlü siyasal davranışları siyasal katılma kavramından ayrıştırmıştır. Bireyin kendi isteğiyle sergilemediği bir katılım davranışını siyasal katılma kavramı çerçevesinde açıklanamayacağını savunmaktadır.

Kalaycıoğlu bu tür davranışları uyarılmış siyasal katılma olarak tanımlamaktadır. Uyarılmış siyasal katılmada bireyin davranışı kendi tasarladığı bir davranış olmayıp, başka bir kişi ya da siyasi parti ve ya örgüt tarafından tasarlanmıştır (Kalaycıoğlu, 1984: 201)

1.4.1. Siyasal Katılmanın İşlevi

Siyasal katılmanın amacı ve işlevi toplumdan topluma, rejimden rejime farklılık göstermektedir. Bazı rejimlerde siyasal katılma, yönetimi değiştirmeyi hedeflerken bazı rejimlerde ise sadece yönetimi tekrar onaylamak için kullanılmaktadır.

Siyasal katılma tüm toplumlarda iktidarı etkileyecek bir araç olmasından öte aynı zamanda bir amaçtır. Bir toplumda siyasal katılmayı mümkün kılacak oluşumlar varsa, buna izin veriliyorsa o toplumda gerilim en alt seviyeye çekilmiş olacaktır ve ayrıca bu durum bireylerin yurttaşlık duygularını da geliştirecektir (Kışlalı, 2003: 220).

Siyasal katılımla yöneticiler seçilmekte ve bu yöneticilerin kararları etkilenebilmektedir. Diğer bir deyişle katılım ile birey, otoritenin karar ve kontrol sistemlerini yani kendisi üzerinde kurulmuş otoriteyi etkileme ve kontrol etme fırsatına sahip olabilmektedir (Parlak, 1999: 69).

Demokratik sistemlerde siyasal katılım toplumun çeşitli kesimlerine temsil olanağı sağlayarak toplumda bir denge ve uzlaşmanın oluşumunu kolaylaştırmaktadır. Ayrıca iktidara sahip olacak siyasi fikir ve yöneticilerin

belirlenmesi, halkın sorunlarını ve beklentilerini dile getirmeleri imkanını vermektedir. Siyasal katılmayla beraber zamanla sistem değişir ve karşı güçlerinde siyasal katılma yöntemiyle siyasete dahil olmaları sonucu sistemde toplumsal bütünleşme sağlanmış olmaktadır. Yani siyasal katılma bir anlamda siyasal sistemi güçlendirir, sağlamlaştırır (Kışlalı, 2003: 220-221).

1.4.2. Siyasal Katılma Türleri

Siyasal katılma konusunda toplumdaki tüm bireyler aynı davranışları sergilemezler. Bireyler arasında hem davranış farklılıkları hem de gösterdikleri davranışlar arasında yoğunluk farkları bulunmaktadır. D. Dahl'a göre siyasal katılmanın *ilgi, önemseme, bilgi ve eylem* olmak üzere dört ayrı düzeyi bulunmaktadır. Yani bireyin siyasal davranışta bulunması için önce bireyin o konuya ilgi duyması gerekmektedir. İlgi duyduğu konu birey için önemli olmalıdır. Birey önemli gördüğü bu konu hakkında bilgi sahibi olmaya çalışır ve daha sonra bu konu hakkında eyleme geçer ve siyasal davranışını ortaya koyar (Dursun, 2014: 235). Bu bakımdan ilgi; siyasal olayları izlemeyi, önemseme; siyasal sisteme ilişkin olaylara önem vermeyi, bilgi; olaylar ve sorunlar hakkında belli bir bilgi sahibi olmayı, eylem de; siyasal sürece aktif olarak karışmayı ve belli bir davranışta bulunmayı ifade etmektedir (Kapani, 2008: 131).

Siyasal katılma en basit davranış şekli olan; ilgiden, siyasal hayatın her alanına aktif olarak katılmaya kadar çok çeşitli ve geniş bir davranış yelpazesini anlatmaktadır. Lester Milbrath bu yelpazeyi siyasal eylemleri kolaylık ve zorluk derecelerine göre sınıflandırarak açıklama yoluna gitmiştir. Milbrath'a göre siyasal katılma davranışlarını zorluk dereceleri şöyledir:

a) Aktivist Faaliyetleri

- Kamuya ya da siyasal partiye ait bir pozisyonu işgal etmek
- Siyasal bir makam için aday olmak
- Siyasal fon temininde çaba göstermek
- Siyasal parti toplantısında strateji belirlenmesine katılmak

- Bir siyasal partinin aktif üyesi bulunmak
- Seçim kampanyasında faaliyetlerde bulunmak

b) Geçiş Faaliyetleri

- Bir siyasi toplantı ya da gösteriye katılmak
- Bir parti ya da aday kampanyasına para yardımı yapmak
- Siyasal lider ya da bürokratlarla temas

c) İzleyici Faaliyetleri

- Parti ya da aday rozeti taşımak
- Bir kimseyi belli bir yönde oy kullanmaya ikna etmek
- Siyasal bir konuda konuşma başlatmak
- Oy vermek
- Siyasal güdülere maruz kalmayı kabul etmek

d) Kayıtsızlar (Aktaran: Kalaycıoğlu, 1984: 203).

Milbrath'ın sınıflandırması incelendiğinde zor olarak sınıflandırılan bir eylemi gerçekleştiren bir bireyin kolay olarak sınıflandırılan eylemleri gerçekleştirme olasılığının arttığını söyleyebiliriz. Ancak eylemlerin zorluk dereceleri toplumdan topluma ve dönemden döneme değişiklik gösterir. Siyasal sistemlerin demokratik olup olmayışı, toplumların kültürleri veya yasal düzenlemeler eylemlerin zorluk derecelerini kuşkusuz etkileyecektir.

Siyasal katılma davranışına getirilen bir diğer sınıflandırma da *olağan siyasal katılma* ve *olağan dışı siyasal katılmadır*. Siyasal rejim tarafından koyulmuş kurallara ve normlara uygun olan eylemler olağan siyasal katılım olarak adlandırılır. Olağan dışı siyasal katılım ise mevcut kurallara, normlara uygun olmayan ve kurallara karşı çıkmak amacıyla gösterilen eylemlerdir (Dursun, 2014: 238).

Olağan siyasal katılım eylemleri; oy kullanmak, siyasal konularda tartışmalarda bulunmak, siyasal miting ve toplantılara katılmak, başkalarını siyasal bakımdan etkilemek için faaliyette bulunmak gibi eylemlerdir. Olağan dışı siyasal katılma

eylemleri ise; toplu dilekçe vermek, gösteri yapmak, boykot, işgal, grev yapmak, yollara barikat kurmak, trafiği engellemek, saldırıda bulunmak gibi eylemlerdir.

Kalaycıoğlu'na göre bireyler olağan dışı katılma eylemlerini siyasal rejime karşı, hoşnutsuz oldukları durumları göstermek amacıyla protesto yapabileceği gibi, yönetime karşı yapılan protestoları ya da yürüyüşleri engellemek amacıyla da yapabilirler. Bu noktada birey rejimi destekleyen bir davranış içinde bulunur. Bu bakımdan olağan dışı siyasal katılım davranışları *protesto davranışı* ve *baskı davranışı* olarak ikiye ayrılmalıdır. Baskı davranışı da rejimi destekleyen bir davranış olması nedeniyle olağan siyasal katılım eylemlerinin başka bir boyutunu oluşturmaktadır (Kalaycıoğlu, 1984: 205).

Esat Çam'da siyasal katılmanın çeşitli düzeylerde gerçekleşebileceğini vurgulamıştır. Bu düzeyleri şu sınıflandırma ile açıklamıştır: Siyasete katılmamak, ilgi duymamak örneğin oy vermemek, sadece seçimlere katılmak, seçimler dışında da siyasete ilgi duymak biçimindedir. Üçüncü katılma biçiminin derecelerinin arttırılabileceğini söylemiştir; olayları izleme, siyasal konuşmaları dinleme, bu konuşmalara katılma gibi. Daha üst bir düzeyde ise bir siyasal partiye üye olmak, parti için çalışmak gibi (Çam, 2005: 169-170).

Bu açıklamalar siyasal hayatta her bireyin siyasetle aynı düzeyde ilgilenmediğini anlatmaktadır. Bireyin siyasal yönelim ve davranışları farklı düzeylerde gerçekleşebilmektedir. Bu farklılıkları bireysel ve toplumsal etkenler belirlemektedir. Bu etkenleri ayrıntılı biçimde açıklamak gençlik kesiminin davranışlarını ve yönelimlerini anlamak ve açıklamak adına faydalı olacaktır.

1.4.3. Siyasal Katılmaya Etki Eden Faktörler

Siyasal katılma birçok etkene bağlı olarak ortaya çıkan bir davranış türüdür. Siyasal eylemler siyasal oldukları kadar toplumsal eylemlerdir. Siyasal eylemler toplumsal bir varlık olan bireyin tüm davranışlarının bir kısmını oluşturmaktadır. Bu nedenle birey siyasal davranışlarını ortaya koyarken siyasal toplumsallaşma aşamasında edindiği kazanımlarından faydalanır. Bunun dışında bireyin içinde

bulunduğu çevre, eğitim düzeyi, yaşı, cinsiyeti, kişiliği ya da bireyin parçası olduğu siyasal sistemin niteliği, bireyin siyasal davranışlarını etkileyen unsurlardır.

Siyasal katılmayı etkileyen faktörler genellikle üç kategori halinde sınıflandırılmışlardır. Bunlar sosyo-ekonomik etkenler, psikolojik etkenler ve siyasal etkenlerdir.

1.4.3.1. Sosyo-Ekonomik Faktörler

Katılmayı etkileyen sosyo-ekonomik faktörler cinsiyet, yaş, eğitim durumu, gelir durumu, meslek, modernleşme, yerleşim yerinin niteliği, kitle iletişim araçlarını takip etme gibi faktörlerdir.

1.4.3.1.1. Yaş Faktörü

Yaş ve siyasal katılma arasındaki ilişki belli yaş gruplarının siyasal olayları algılama biçimi ve çevrelerinde gelişen olaylara belli tepkiler verme eğilimidir. Burada dikkat edilmesi gereken husus bireyin dahil olduğu yaş grubu ve kuşağıdır (Dursun, 2014: 245). Farklı yaş gruplarına ve kuşaklara mensup kişiler farklı siyasal davranışlar sergilemektedir. Bunun sebebi her yaş grubunun ya da kuşağın farklı toplumsallaşma etkilerine maruz kalmış olmasıdır (Kalaycıoğlu, 1983: 20).

Kışlalı'ya göre; gençler siyasal katılma konusunda orta yaş grubuna oranla daha az katılmaktadır. Gençler, bunalımlı dönemlerde yüksek katılma eğilimi gösterseler de bunu izleyen dönemlerde katılma davranışları süreklilik göstermez (Kışlalı, 2003: 223). Yaşın ilerlemesiyle beraber bireylerin siyasal tercihleri kararlılık kazanmakta ve siyasal katılma eğilimleri artmaktadır (Con, 2013: 318).

Gençlerin siyasal katılma davranışlarının düzensiz ve az olmasının nedenlerinin başında, gençlerinin hayatlarının bu dönemlerinde göçebe bir hayat sürmeleridir. Gençler bu dönemde eğitim amacıyla, askerlik sebebiyle veya iş arama kaygısıyla sürekli yer değiştirmektedirler. Bir başka neden ise bu yaş grubuna dahil gençlerin

henüz bekar olmalarıdır. Bu sebeple koruyacakları bir mülkleri ve ya çıkarları yoktur. Bu yüzden siyasete ilgisizlerdir ve katılım eğilimleri düşüktür (Altan, 2011: 318).

Kalaycıoğlu ise bu söylenenlerin aksine, gençlerin katılımının daha yüksek olduğunu savunmaktadır. Gençler enerjiye ve zamana sahip oldukları için ve henüz bir aile sorumluluğu yüklenmedikleri için yürüyüş, seçim kampanyası gibi zaman ve enerji gerektiren davranışlarda orta yaş grubuna oranla daha fazla katılmaktadırlar. Ayrıca gençler ideolojilere daha saf ve daha güçlü duygularla bağlanmaktadırlar. Bu da gençler üzerinde ulaşmak istedikleri hedefler açısından bir sabırsızlık duygusu uyandırmaktadır. Bu sebeple gençler kolaylıkla isyan edebilir, gösteri, yürüyüş ve protestolarda daha kolay yer alabilirler (Kalaycıoğlu, 1983: 21).

1.4.3.1.2. Cinsiyet Faktörü

Bireyin siyasal katılımına etki eden bir diğer faktör de cinsiyet faktörüdür. Her toplumda kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal roller vardır. Erkeğe yüklenen roller daha dışa dönük roller olmakla beraber toplumun kadına yüklediği roller daha içe dönük ve kadını sosyal, toplumsal hayattan uzak tutan rollerdir. Bu durum kadın ve erkeğin siyasal davranışlarına yansımakta ve kadın ve erkek arasında siyasal davranış farklılıkları yaratmaktadır.

Cinsiyet ve siyasal katılım arasındaki ilişki incelendiği zaman kadınların arka planda bırakıldıklarını ya da arka planda kalmayı tercih ettikleri görülmektedir. Bunun başlıca sebeplerinden biri toplumsal cinsiyet rolleridir. Toplumun kadına yüklediği bu roller sebebiyle kadın ve erkek arasında sosyal statü veya siyasal bilgi donanımı açısından büyük farklar oluşmaktadır. Bu farklar kadının siyasal katılma davranışını olumsuz yönde etkilemektedir.

Kışlalı'ya göre kadınlar siyasal olaylara karşı erkeklerden daha ilgisizdir. Bu ilgisizliğin temelinde kadınların siyasal anlamda bilgi yetersizliği, eğitim düşüklüğü, kadınların erkeklere nazaran daha düşük gelir grubuna dahil olmaları gibi sebepler bulunmaktadır. Siyasal alana karşı ilgisiz olan kadının siyasal tercihleri erkeklerin

tercihlerine bağımlı hale gelmektedir. Bu erkek kadının kocası veya babası veya başka bir aile büyüğü olabilmektedir (Kışlalı, 2003: 223).

Türkiye yasalarında siyasal haklar konusunda cinsiyet ayrımı yapan hükümler yoktur. Türkiye kadınlara siyasal haklarını 1934'te birçok Avrupa ülkesinden önce vermiştir. Buna rağmen kadınlar siyasal alanda çok fazla yer almamaktadırlar. Türkiye'de 2011 seçimleri ile meclise giren kadın milletvekili sayısı 79'dur. Bu sayı meclisteki tüm sandalye sayısının %14,36'sını oluşturmaktadır. Yine 2011 seçimleri ile iktidara gelen 61. Hükümette bulunan kadın bakan sayısı ise 1'dir. Bu rakam toplam 21 bakanlığın %4,76'sını oluşturmaktadır.

TÜSİAD araştırmasında, kadınların siyasal katılmanın bir türü olan oy verme eyleminde erkeklerden daha düzenli eylemde bulunduğunu göstermiştir. Ancak diğer katılım yollarında kadınlar erkeklerden daha geride kalmaktadırlar (Dursun, 2014: 247). Bunda, toplumsal alanda siyasetin bir "erkek işi" olduğu ve kadınların bu işle uğraşmamaları gerektiği düşüncesi etkili olmaktadır. Bu düşünceyi erkek politikacıların kadınların bu işe uygun olmadığı yönündeki düşünceleri desteklemektedir (Parlak, 1999: 75).

1.4.3.1.3. Gelir Düzeyi Faktörü

Yapılan araştırmalara göre gelir düzeyi yüksek bireylerin siyasal katılma eğilimleri daha yüksektir. Kışlalı'ya göre gelir düzeyi arttıkça bireylerin siyasal olaylara ilgisi de artar (Kışlalı, 2003: 224). Ancak gelir düzeyi tek başına siyasal katılma davranışları üzerinde etkili değildir. Gelir düzeyi arttıkça genellikle bireylerin eğitim seviyeleri de artmaktadır. Eğitim seviyesi yüksek olan bireyler siyasal olaylara karşı daha ilgili ve daha duyarlıdırlar. Gelir düzeyi, eğitim seviyesi, icra edilen meslek gibi faktörler birbirlerini destekleyen faktörlerdir.

1.4.3.1.4. Eğitim Faktörü

Birçok siyaset bilimciye göre eğitim ve siyasal katılma davranışı arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Eğitim bireylere etrafındaki olayları hakkında bilgi edinme, bu olayları anlama, algılama ve yorumlama becerisi kazandırmaktadır (Kışlalı, 2003: 224).

Kalaycıoğlu'na göre eğitimin siyasal katılma davranışları üzerindeki etkisi dört noktada kendini göstermektedir. İlk olarak birey eğitimle beraber siyasal hayata katılma noktasında görev duygusu geliştirebilmekte ve bireyin yurttaşlık duyguları sağlamlaşmaktadır. İkinci olarak eğitim, bireyin siyasal sistemi etkileyebileceği düşüncesini geliştirmesine yardımcı olacaktır. Çünkü birey eğitim hayatı boyunca sistem ve sistemin işleyişi ile alakalı bilgiler öğrenecektir. Üçüncü olarak ise eğitim, bireye bir gelir ve toplumsal statü sağlayacaktır. Birey yerini muhafaza etmek adına siyasal olaylarla daha çok ilgilenecek ve toplumda daha etkin bir biçimde rol alacaktır. Son olarak eğitim, bireye soyut kavramları anlayabilme imkanı sağlayacak ve analitik düşünce tarzını kavramasına yardımcı olacaktır. Böylece birey hükümet ve bürokrasi gibi kavramların ne ifade ettiğini daha açık bir şekilde kavrayacak ve katılma davranışını bunların bilincinde olarak yerine getirecektir (Kalaycıoğlu, 1983: 26-28).

Ayrıca eğitim bireylerin siyasal toplumsallaşmasına da katkıda bulunmaktadır. Siyasal toplumsallaş ile birey toplumun değer yargılarını ve normlarını öğrenmektedir. Birey aktarılan bu bilgileri, değer yargılarını ve normları öğrendikten sonra siyasal katılmanın gerekli bir davranış olduğunu anlayabilir ve edindiği bilgiler sayesinde siyasal alanda faaliyette bulunmak için kendini daha yeterli ve hazır hissedebilecektir (Turan, 1977: 77).

1.4.3.1.5. Aile Faktörü

Aile siyasal toplumsallaşma üzerinde etkili olduğu kadar siyasal katılma davranışları üzerinde de etkilidir. Siyasal alana daha yoğun ilgi duyan ailelerde

siyasal katılma davranışları da daha etkin biçimde gerçekleştirilecektir. Bu tip aileye mensup bireyler de ailenin bu yönünden etkilenecek ve siyasal katılma konusunda daha etkin olacaktır (Kışlalı, 2003: 224).

Siyasal katılma konusunda etkili olan bir başka durum ise ailenin yapısıdır. Çekirdek ailelerde, geniş ailelere göre genellikle siyasal katılım daha yüksektir. Modernleşmenin bir sonucu olan çekirdek ailelerde genellikle eğitim seviyeleri daha yüksek, gelir durumları daha iyidir. Geniş aile mensupları siyasete daha az katılırlar. Ataerkil toplum yapısının bir sonucu olan geniş ailelerde otoriter aile yapısı içinde yetişen bireylerde katılım eğilimi daha düşüktür (Öztekin, 2003: 226)

1.4.3.1.6. Meslek Faktörü

Meslek de siyasala katılma üzerinde etkili olan bir faktördür. Bazı meslekler katılmayı arttırıcı yönde etki ederlerken bazı meslekler ise siyasal katılmayı sınırlandırıcı yönde etkide bulunurlar. Bazı meslekler hükümetin aldığı kararlardan daha fazla etkilenirler. Bu sebeple alınan siyasal ve hukuksal kararları daha yakından takip ederler (Dursun, 20104: 243).

Mesleki anlamda yüksek statüde bulunan birey çok yüksek ihtimalle iyi bir eğitime sahip olmuştur. Eğitimini alabilmek için de büyük kentlerde bulunmuştur ve bu yüksek statülü mesleği icra eden birey çok yüksek ihtimalle iyi bir gelire de sahiptir. Bu olanaklara sahip bireyler siyasal alan hakkında daha fazla bilgiye sahiplerdir, örgütsel yaşama daha fazla katılırlar, toplumsal sorunlardan haberdardırlar ve bu sorunların çözümü için yetkililere baskı yapabilecek durumdadırlar. Bu bireyler siyasal sistemin işleyişi hakkında bilgi sahibidirler. Tüm bu olanaklara sahip olanlar siyasal hayatta daha aktif rol oynayacaklardır (Parlak, 1999: 77).

Mesleki anlamda yüksek statüye sahip olan birey iyi eğitim almamış da olabilir. Birey kişisel çabası ile kendine sürekli değerler katarak yüksek statülü bir mesleğe sahip olmuş olabilir. O halde bu bireyin kendine olan güveni ve siyasal yapıyı

etkileyebileceğine dair inancı tam olacaktır. Böyle bir kişisel etkinlik duygusu geliştiren kişi siyasal hayatta daha fazla katılacaktır (Kalaycıoğlu, 1983: 31).

1.4.3.1.7. Yerleşim Yerinin Niteliği

Yaşanılan yer de siyasal katılma üzerinde etkilidir. Kentsel yaşam siyasal katılmayı hızlandıran bir kültürel ön hazırlık yapmaktadır. Büyük kentler insanlara eğitim, sosyal yaşam, kitle iletişim araçlarına rahat ulaşım gibi imkânlar sağlamaktadır. Bu imkânlar vasıtasıyla insanlar siyasal alana daha kolay erişebilirler. Bu sebeple kentte siyasal katılım kıra oranla daha fazladır (Duran, 2015: 4).

Öte yandan Kalaycıoğlu'na göre siyasal katılma kırda daha yoğun olarak yaşanmaktadır. Bunun sebebi küçük yerleşim birimlerinde siyasal yapının karmaşık olmamasıdır. Burada basit, kolay kavranabilen bir siyasi yapılanma vardır ve birey bunu rahatlıkla anlayabilir (Kalaycıoğlu, 1983: 24). Yapılan araştırmalar yerel seçimlere katılma konusunda küçük yerleşim birimlerinin büyük yerleşim birimlerine oranla daha aktif olduğunu göstermektedir. Çünkü küçük yerleşim birimlerinde halk ve siyasi liderler birbirini daha yakından tanıma fırsatı bulabilmektedir. Ancak bu durum da siyasi liderlerin halkı mobilize etme sorununu gündeme getirmektedir (Parlak, 1999: 81).

Kırdan kente göç eden bireylerde siyasal katılımın nasıl bir hal alacağı konusunda da görüş ayrılığı bulunmaktadır. Kalaycıoğlu'na göre kırdan kente göç eden bireylerde siyasal katılma eğilimi düşmektedir. Çünkü kırsalda siyasal yapı basittir. Ancak bu yapı kente gelince karmaşık ve şahsi bir hal alır. Bu hali alan siyasal yapıyı etkilemek oldukça zor olacaktır. Birey bu yapıyı etkileyemeyeceğini düşünerek siyasal katılma konusunda çekinceli davranacaktır (Kalaycıoğlu, 1983: 24-25). Öztekin'e göre ise kırdan kente göç eden bireyler daha önce tanımadıkları sorunlarla tanışacaklar ve bu sorunları çözmek adına örgütleneceklerdir. Bu yolla siyasette daha yoğun ve kitlesel olarak katılacaklardır (Öztekin, 2003: 225).

1.4.3.2. Psikolojik Etkenler

Bireyi siyasal katılma davranışına iten sosyo-ekonomik faktörlerin yanında psikolojik faktörler de vardır. Sosyo-ekonomik faktörler ve psikolojik faktörler beraber düşünülmelidir. Psikolojik faktörler bireyin siyasal katılma davranışında bulunmaya karar vermesi üzerinde etkili olmaktadır. Psikolojik etkenler siyasal ilgi, siyasal etkinlik ve sosyal girişkenliktir.

1.4.3.2.1. Siyasal İlgi Faktörü

Siyasal ilgi, bireyin ülkedeki tüm siyasal olayları ve siyasal hayata dair tüm ayrıntıları yakından takip etmesidir. Siyasal ilgiye sahip bireyler sistem hakkında daha çok bilgi edinmeye çabalayan bireylerdir. Bireyin bu tutumu siyasal katılma konusunda bireyi pozitif yönde etkileyecektir. Siyasal ilgiye sahip insanların bu ilgiden yoksun insanlara nazaran daha çok siyasal hayata katılacaklarını söyleyebiliriz.

Siyasal ilgi karmaşık siyasal olayları anlamayı kolaylaştırıcı bir işlev görmektedir. Siyasal ilgi düzeyine göre bireyin siyasal etkinliği de artmakta ve birey farklı siyasal katılma yollarını tercih edebilmektedir (Dilber, 2013: 4). Siyasal ilgiye sahip birey oy verme ile yetinmeyecek ve bürokrasi ile ilişki kurup, bürokrasiyi etkileme yollarını arayacaktır.

1.4.3.2.2. Siyasal Etkinlik Duygusu Faktörü

Siyasal davranışları etkilediği tespit edilmiş bir başka psikolojik faktör de siyasal etkinlik duygusudur. Çevrelerini etkileyebildiklerini düşünen kimseler her türlü siyasal ve toplumsal faaliyete daha çok katılmaktadırlar. Bu duyguya sahip kişiler siyasal sistemin işleyişini, seçilmiş yöneticilerin alacakları kararları etkileyebileceklerini düşünürler. Etkinlik duygusuna sahip insanlar siyasal katılma konusunda çekinceli davranmazlar (Turan, 1977: 87).

Siyasal etkinlik duygusu siyasal katılmayı pozitif yönde etkiler. Bunun yanı sıra siyasal etkinlik duygusu siyasal ilgi duygusunu ve siyasal alana dair bilgi edinme isteğini de pozitif yönde etkiler. Siyasal etkinlik duygusunun düşük ya da yüksek oluşuna göre siyasal katılma eğiliminde de artış ya da düşüş olacaktır (Kapani, 2008: 146-147).

1.4.3.2.3. Sosyal Girişkenlik Faktörü

Siyasal etkinlik duygusuna benzer bir etken olan sosyal girişkenlik de psikolojik bir faktördür. Bazı insanlar diğerlerinin aksine daha aktif ve daha atılgan özelliklere sahiptir. Bazı insanlar da daha içe dönüktür. Aktif ve atılgan olanlar siyasal hayata diğerlerine göre daha çok katılmaktadırlar (Dursun, 2014: 249).

Sosyal girişkenlik duygusuna sahip bireyler çevrelerinde herhangi bir olay ile karşılaştıklarında olaya müdahale etmekten çekinmezler. İnsanlarla iletişimleri daha iyidir ve insanları etkileyebilirler, örgütleyebilirler.

1.4.3.2.4. Güven Duygusu Faktörü

Güven duygusu da siyasal davranışlar üzerinde etkilidir. Birey siyasal sistemi tek başına etkileyemeyeceği için belli bir grupla hareket eder. Gruba güvenmeyen birey yapılacak siyasal eylemlerden kaçınır. Güven duygusunun eksikliği siyasal katılma davranışlarını olumsuz yönde etkileyecektir.

1.4.3.2.5. Yabancılaşma

Siyasal etkinlik, sosyal girişkenlik ve siyasal ilgi etkenleri bireylerin siyasal katılma davranışları üzerinde pozitif etki yaratırken yabancılaşma bunların tersi bir durum yaratmaktadır. Bireyin içinde yaşadığı topluma, siyasal ve sosyal çevresine karşı ilgisizleşmesine yabancılaşma denmektedir (Dursun, 2014: 250). Yabancılaşan

bireyler dahil oldukları siyasal ve sosyal yapıları etkileyebilecekleri inancını taşımazlar. Sisteme ve kurumlarına karşı ilgisizleşirler. Yabancılaşma siyasal katılma davranışlarını olumsuz yönde etkileyen bir faktördür.

1.4.3.3. Siyasal Etkenler

Siyasal yönelim ve davranışları etkileyen son kategori siyasal etkenlerdir. Bu etkenler içinde siyasal sistemin yapısı ve siyasal sistemin işleyişi bulunmaktadır.

1.4.3.3.1. Siyasal Sistemin Yapısı Faktörü

Bir ülkenin sahip olduğu siyasal rejimin siyasal katılma davranışı üzerinde etkisi vardır. Sistemin demokratik olup olmayışı, iktidarın değişim yanlısı olup olmayışı gibi faktörler siyasal katılma davranışları üzerinde etkili olmaktadır. Demokratik sistemlerde siyasal katılma bir seçme hakkı olduğu için anlamlıdır. Ancak demokratik olmayan sistemlerde siyasal katılma bir seçim şansını yansıtmaz. İktidarda bulunan otoritenin yeniden onaylanması anlamına gelmektedir. Bu sebeple siyasal katılma otoriter rejimlerde anlamsızlaşmaktadır. Ya da toplumda bazı yeniliklere ihtiyaç duyan kesim yeniliklere kapalı bir iktidara karşı ancak olağan olamayan siyasal katılma davranışlarını seçme ve kullanma yoluna gidecektir.

1.4.3.3.2. Siyasal Sistemin İşleyişi Faktörü

Her siyasal sistem, kendini devam ettirebilmek adına siyasal ve hukuksal kurallar koyar. Hiçbir toplumda siyaset, yasalar ve kurallar olmadan yürümez. Her toplumun yazılı ve ya yazısız birer anayasası, bir seçim sistemi vardır. Vatandaşların siyasal sürece nasıl ve ne kadar dahil olabilecekleri, hangi durumlarda siyasal katılma sürecinin dışında bırakılabilecekleri gibi düzenlemeler yani vatandaşların hakları ve ödevleri anayasalarda düzenlenmiştir. Bu düzenlemeler siyasal katılma davranışlarını

etkilemektedir. Örneğin oy verme, seçme ve seçilme hakkı bazı sınırlamalara tabi tutulmuştur. Bu hak ancak belli bir yaşa gelince kullanılabilir (Parlak, 1999: 25).

Siyasal katılma davranışlarını etkileyen çok fazla etken vardır. Ancak bu sosyo-ekonomik, psikolojik ve siyasal etkenler birbirinden tamamen bağımsız etkenler değildir. Bireylerin siyasal davranışları incelenirken bu etkenlerin tümü bir arada düşünülmeli ve ancak bundan sonra belli çıkarımlar yapılmalıdır. Üniversite öğrencilerinin siyasal yönelimleri ve siyasal davranışlarını anlayabilmek için bu etkenlerin tümünün göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

1.5. Gençliğin Siyasete Katılımı

Türkiye genç nüfus bakımından zengin bir ülkedir. Gençliğin bir ülkede aktif olması, o ülkeyi yarınlara taşıyacak itici güç olması dolayısıyla çok önemlidir. Bu bakımdan gençlerin ülkenin siyasal, sosyal ve ya ekonomik olaylarına karşı ilgili olmaları ve toplumsal alana aktif olarak katılmaları gerekmektedir. Ancak Türkiye'de gençlerin siyasal alana katılımı ile ilgili yapılan sınırlı sayıdaki çalışma gençlerin siyasete katılma eğilimlerinin oldukça düşük düzeylerde kaldığını göstermektedir.

Kemal Kılıç'ın Mayıs ve Haziran 2007'de 18-24 yaş arasında bulunan 1203 gençle yüz yüze görüşme yöntemiyle yaptığı bir araştırmaya göre gençlerin sadece %9'u siyasetle *"çok yakından ilgilendiğini"*, %60'a yakını ise *"hiç ilgi duymadığını"* veya *"pek ilgi duymadığını"* söylemiştir. Çalışmaya katılan gençlerin %91'i *"herhangi bir siyasi partiye üye olmadıklarını ve faaliyetlerine katılmadıklarını"* söylemiştir. Siyasi partilerde *"yolsuzluk"* olduğunu düşünenlerin oranı %46dır. Gençlere ne sıklılıkla siyaset konuştukları sorulduğunda ise *"hemen her gün"* yanıtını verenlerin oranı sadece %1dir (Kılıç, 2010: 31-68).

Bir başka çalışma ise ARI Hareketi'nin *"Türk Gençliği ve Siyasal Katılım"* araştırmasıdır. Bu araştırma sırasıyla 1999, 2003 ve 2008 yıllarında tekrarlanmıştır. Araştırmanın verileri aşağıdaki tablodaki gibidir: (Erdoğan, 2010: 77).

Tablo1*: Gençlerin Siyasal Katılımının Değişimi*

Siyasal Katılım Yolları	**1999**	**2003**	**2008**
Oy kullanmak	61,5	52,6	48,0
Bir siyasi partinin gençlik koluna üye olmak	10,0	8,3	9,0
Bir siyasi partiye gençlik kolları dışında üye olmak	6,0	3,5	4,1
Bir siyasi partinin ya da adayın seçim kampanyasında ev ev tanıtım yapmak	6,7	4,1	5,0
Bir siyasi partinin ya da adayın seçim kampanyasında tanıtım broşürü dağıtmak	8,1	5,3	5,3
Yaşadığınız şehir ve ya mahalledeki herhangi bir sorunla ilgili yetkili belediye ve ya benzeri mercilere dilekçe yazmak	18,0	9,4	8,0
Sizi doğrudan ilgilendiren bir sorunla ilgili yetkili belediye ve ya benzeri mercilere dilekçe yazmak	20,6	10,2	7,3
Herhangi bir toplu yürüyüş eylemine katılmak	12,8	9,4	11,3
Herhangi bir boykot eylemine katılmak	7,9	6,4	6,8
İnternet üzerinden gerçekleştirilen bir protesto eylemine katılmak	3,2	4,3	7,2
Siyasi partiler dışında siyasetle ilgili bir sivil toplum örgütüne üye olmak	4,3	2,9	4,4

Tabloda görüldüğü gibi gençlerin siyasal katılım düzeyleri genel olarak azalma eğilimindedir. Oy kullanmak gençlerin en fazla tercih ettiği siyasal katılma biçimidir. Dilekçe yazarak siyasete katılma yöntemi 1999 yılında daha çok tercih edilen bir yöntem olmasına karşılık 2008 yılında bu siyasal katılma yöntemi gençler tarafından pek tercih edilen bir yöntem olmamakla birlikte %10'un altına düşmüştür. Herhangi bir siyasal parti gençlik koluna üye olanların sayısında pek değişiklik olmamış ve %10 civarında kalmıştır. Siyasi parti gençlik kolları dışında siyasal parti üyeliği, siyasal partinin veya adayın seçim kampanyasında aktif rol almak ise %5 civarında kalmıştır. Toplu yürüyüş veya boykot eylemlerine katılanların oranı da yıllar içerinde çok büyük farklar göstermemiştir. Bir sivil toplum örgütüne üye olanların sayısı ise %5'in altında kalmaktadır. İnternet üzerinden bir protesto eylemine katılmış olma durumu ise 1999'dan 2008'e artış göstermiştir.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Araştırma Birimi, Gençlik Çalışmaları Birimi'nin 2006 yılında yaptığı *"İstanbul Gençliği STK Üyeliği Bir Fark Yaratıyor mu?"* adlı araştırma yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak, İstanbul'da 15-24 yaş arası eğitim gören 1014 gençle gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın sonuçları gençlerin genel olarak siyasetle ilgilenmediklerini göstermektedir. Çalışmaya katılan gençlerin %50sinden fazlası siyasetle ya hiç ilgilenmemekte ya da çok az ilgilenmektedir. Üye olunması düşünülen kuruluşlar arasında ise siyasal partiler %2.6 ile en düşük orana sahip olmuşlardır. Çalışmaya göre gençliğin katılımının bu denli düşük olmasının sebepleri neo-liberal politikalar sebebiyle toplumsal refahı sağlayabilecek tek gücün piyasa olarak görülmesi, siyasetin görevinin piyasayı korumak haline gelmiş olması ve siyasal partilerin ve parlamentonun yapacağı bir şey yok algısının yaygınlaşması olarak sıralanmaktadır (Gençlik Çalışmaları, 2006: 8-9).

Gençliğin katılımı konusuna yer veren bir başka çalışma ise UNDP'nin yaptığı *"İnsani Gelişmişlik Raporu Türkiye 2008: Türkiye'de Gençlik"* adlı çalışmadır. Çalışmada Türkiye'yi temsilen 12 değişik bölgeden yaşları 15-24 arasında değişen 3000'den fazla genç ile görüşülmüş ve 28 odak grubu toplantısı yapılmıştır (UNDP, 2008: 4). Rapora göre Türkiye'de gençlik katılımı oldukça düşüktür. Gençler arasında siyasi partiye üye olanların oranı %5tir. Gençliğin katılımının düşük olması durumunun ardında ekonomik, kültürel ve siyasal sebepler bulunmaktadır. Türkiye'de gençler erken çocukluk dönemlerinde ve ergenlik dönemlerinde özerk ve özgüvenli bir kişilik oluşturma bakımından ailelerinde veya yakın sosyal çevrelerinde uygun ortam bulamamaktadırlar ve bu sosyal çevre içinde yetişen gençler toplumsal yaşamın birçok alanına katılamamaktadırlar. Ayrıca Türkiye'de gençler siyasal mekanizmalara karşı olumsuz duygular ve güvensizlik beslemektedirler. Politikanın dürüst ve adil olmadığına inanmaktadırlar. Bu durum gençliğin katılımını olumsuz etkilemektedir (UNDP, 2008: 77-84).

Şebeke Gençlerin Katılımı Projesi *"Türkiye'de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?"* isimli ve 2014 yılında yayınlanan bu çalışma 18-24 yaş arasındaki gençlerle Mayıs 2013 tarihinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın bulgularına göre gençlerin %58,1'i oy kullandığını, %27'si oy kullanma konusunda kararsız olduğunu, %14,9'u ise oy kullanmadığını belirtmiştir.

Gençlerin %12'si bir siyasi partiye üye olduğunu ya da bir siyasi partide aktif rol aldığını belirtmiştir. Gençlerin %79,2'si hiçbir STK'ya üye değildir. Çalışmaya katılan üniversite öğrencilerinden vakıf üniversitesi öğrencisi olanların %40,5'i, devlet üniversitesi öğrencisi olanların %34,2'si ve açık öğretim üniversitesi öğrencisi olanların %16'si STK üyesidir. Çalışmaya katılan gençlerin sadece %10,7'si bir protesto gösterisine katıldıklarını belirtmişlerdir. Gençlerin %79,9'u çevrimiçi siyasi mesaj vermediklerini belirtmişlerdir (Şebeke, 2014: 41-53).

Gençliğin katılımı konusuna değinen bir başka araştırma ise Toplum Gönüllüleri Vakfı'nın yaptığı *"Toplum Gönüllüsü Gençlerin Profili"* isimli 2015 yılında yayınlanan çalışmadır. Üniversiteli toplum gönüllüsü 2165 gençle yapılan anket araştırmasının yanı sıra 30 farklı üniversite örgütlenmesinden 69 gençle 5 ayrı odak grup toplantısı yapılmıştır. Toplum gönüllüsü gençlerin herhangi bir siyasi partiye üyelik veya siyasi parti gençlik kollarına üyelikleri %6,4tür. Siyasal partilerle ilgilenmeme nedenleri olarak ise *"güvensizlik"* %31,5 oranla ilk sırada yer almaktadır. %26,5 oranla *"siyasi partileri sevmeme"* ise ikinci sırada yer almaktadır (TOG, 2015: 76-79).

Yapılan bu çalışmalara bakıldığında Türk Gençliğinin siyasal katılımının oldukça düşük düzeylerde kaldığı görülmektedir. Çalışmalara göre gençlerin en çok tercih ettiği katılım yöntemi oy vermektir ve siyasal parti üyeliği gençler arasında pek yaygın değildir.

Geleneksel anlamdan siyasete katılmayı reddeden gençlerin kendilerine göre bazı sebepleri var. Birçok araştırmasında bu sebeplere değinen Demet Lüküslü gençlerin katılım düzeylerinin düşüklüğünü gençlerin siyaseti algılama biçimlerine bağlamaktadır. Lüküslü *"Gençlerin Siyaset Algıları ve Deneyimleri: Yeni Bir Siyaset ve Örgütlenme Modeli Üzerine Düşünmek"* adlı çalışmasında, Ağustos-Kasım 2008 tarihleri arasında İstanbul'da farklı grup gençlerle yaptığı 26 odak grup çalışmasıyla bu sebepleri ortaya sermektedir. Çalışmaya göre gençler siyaseti *"kirli bir alan"* olarak görmektedirler. Siyasetçileri kendi çıkarları için çalışan, rant peşinde koşan kimseler olarak değerlendirmektedirler. Siyasal alanda güçlü olan tarafın ekonomik gücü elinde tutan taraf olduğu görüşü gençler arasında yaygın bir görüştür. Gençlerin

katılımını etkileyen bir diğer unsur ise siyasal alanı *"değiştirilmesi zor, katı bir alan"* olarak görmeleridir. Gençler küreselleşmenin de etkisiyle siyasal alanın çok daha karışık, çetrefilli bir hal aldığını ve bu sebeple siyasal alanı etkileyemeyeceklerini düşünmektedirler. Gençlerin katılımını etkileyen son unsur ise *"siyasal örgütlenmenin hiyerarşik ve bireyi hiçe sayan yapılar"* olduğu düşüncesi (Lüküslü, 2010: 191-202).

Günümüzde siyasal ve toplumsal alanda bireysel olarak yer alamayan ve örgütlenmeyi de hiyerarşik yapılarından dolayı tercih etmeyen gençlik alternatif kamusal alan arayışına yönelmiş ve interneti bu anlamda kullanabileceklerini fark etmişlerdir. İnternet yetişkinler tarafından daha az kullanılan dolayısıyla daha az denetlenen bir alandır. Bu sebeple gençler için yeni bir iletişim, sosyalleşme, bilgi edinme ve katılım kanalını oluşturmaktadır (Çebi ve Şahin Akıllı, 2011: 221).

Yeni iletişim teknolojileri ve internet sayesinde gençler konforlu ve hızlı bir şekilde bilgi edinme, haberleşme, örgütlenme ve seslerini duyurma imkânı bulmaktadırlar. Gençlerin bu faaliyetleri gerçekleştirmelerine olanak sağlayan internet gençlerin ailelerinden kısmen de olsa bağımsızlaşmalarına imkân vermektedir. İnternet, günümüz gençliğinin siyasi aktivizmlerinin yöntem ve süreçlerinin değişiminde önemli etkilere sahiptir (Tuna, 2013: 271). Bu bağlamda internette gençler tarafından gençlik için kurulmuş birçok internet sitesi mevcuttur. "Ekşi Sözlük", "Bir Gençlik Hikâyesi", "Benim Adım Genç" gibi sosyal amaçlı sitelerin yanı sıra "Genç Siviller" ve "Yüzde 52" gibi siyasal amaçlı siteler de vardır.

İnternet üzerinden sosyal ve ya siyasal hayata katılım *"e-katılım"* olarak adlandırılmaktadır. Lüküslü'nün görüşme yaptığı gençler, kurulan gruplar ve sosyal medya üzerinden siyasal ve sosyal katılımı sağlayan, katılımı kolaylaştıran interneti *"şükredilesi"* bir şey olarak değerlendirmektedirler (Lüküslü, 2010: 214).

Gençler e-katılımı geleneksel katılma yöntemlerine göre daha fazla kullanmaktadırlar. Çünkü bu katılma türü fiziksel buluşmalara gerek duymaz ve eylemlerin maliyetini düşürür (Tuna, 2013: 274). Eylemler coğrafi anlamda kısıtlı mekânlara tıkılıp kalmaz (Çebi ve Şahin Akıllı, 2011: 206). Birbirini tanımayan ve yüz yüze görüşmeyen vatandaşlar gizli, rahat ve eşit bir şekilde haberleşirler,

tanışırlar ve örgütlenirler. Yüz yüze toplantılara gerek duyulmaması zamandan ve yol masraflarından kurtulmayı sağlamaktadır (Gümüş, 2010: 301). Bu avantajlar internet üzerinden kurulan gruplarda, üyelerin kopma ihtimalini de düşürmektedir (Tuna, 2013: 279). Hiyerarşik ve bireyi hiçe sayan yapılar olarak düşündükleri örgütlere katılmayı istemeyen gençler için e-katılım daha önemli bir hal almaktadır. İnternette bir hiyerarşi söz konusu değildir ve herkes eşittir. Ayrıca sanal ortamda bir yaptırım da söz konusu değildir.

Gençlikle ilgili yapılan çalışmaların çoğu gençlerin katılımı konusuna yer vermiştir. Ancak çalışmalar incelendiğinde gençliğin internet üzerinden katılımının yeterince derinlemesine sorgulanmadığını fark etmeyiz. Ayrıca yapılan çalışmalar gençlik kesiminin katılımına değinseler bile, çalışmamızın konusu gereği üzerinde durduğumuz üniversite gençliğinin katılımının yeterince irdelenmediğini görmekteyiz. Oysa gençliğin katılımına dair literatürde gençliğin apolitik olduğu, depolitize olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır ve günümüz gençliği, 1980 sonrası apolitik gençlik olarak, 1980 öncesi politik üniversite gençliğinin karşısında konumlandırılmaktadır. Gençliğin katılımını, demokratik ölçütler ve Türkiye yasaları içerisinde gerçekleştirebilmesi için -oy kullanabilmesi, derneklere ve ya siyasal partilere üye olabilmesi- 18 yaşını doldurması gerekmektedir. Bu da liseden sonraki bir aşamaya denk gelmektedir. Öyle ki üniversite gençliği bu noktada siyasal katılım konusunda ayrıca bir öneme sahip olmaktadır.

Ayrıca geçmişten günümüze ülkenin ilerlemesi ve modernleşmesi yolunda eğitimli gençliğe bir aydın sorumluluğu yüklenmiş, gençliğin bu anlamda siyasallaşması beklenmiştir. Gençliğe yüklenen bu misyon yine üniversiteli gençliğin siyasal katılım düzeylerinin ve katılım kanallarının araştırılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.6. Gençlik Tipolojileri

Dünyada gençliğe ilişkin farklı tipolojiler geliştirilmiştir. Türkiye özelinde Türk gençliği için yapılan ilk tipoloji denemesi Nermin Abadan'a aittir. Abadan bu

çalışmayı 1961 yılında yapmıştır. Abadan çalışmayı üç farklı üniversitenin öğrencilerini konu alarak ortaya koymuştur. Dolayısıyla çalışmanın yükseköğretime yönelik olduğunu söyleyebiliriz. Çalışma Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencileri ile yapılmıştır ve bu üç üniversiteye bağlı olarak üç farklı gençlik tipi karşımıza çıkmaktadır.

1.6.1. Abadan'ın Tipolojisi

Abadan'ın çalışmasında birinci tipi "Müstakbel İdareci- Önder Tip" oluşturmaktadır. Bu tipi Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmada bu tipin özellikleri *"milli ve siyasi problemlerle ilgilenen, Türk düşünce yapısına sahip olmalarına rağmen en az bir yabancı dil bilen, genel kültür seviyesi yüksek, Atatürk devrimlerini benimsemiş ve çalışma alanı olarak kamuyu seçmiş"* biçiminde sıralanmıştır (SEKAM, 2013: 14).

Abadan'ın tipolojisinde ikinci tipi "Mesleğe Bağlı Tip ya da Gelenekçi, Tatbikatçı, Statik Tip" olarak adlandırılan, Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi öğrencileri ile bütünleştirilen tip oluşturmaktadır. Bu tipin özellikleri ise "mesleki formasyonu ön planda tutan, toplum problemlerini gelenekçi değerlerle çözmeye çalışan, milli meselelere fazla akıl yormayan, yabancı dil seviyelerini lise düzeyinde bırakmış, Atatürk devrimlerini şeklen benimsemiş" şeklinde sıralanmıştır (SEKAM, 2013: 15).

Üçüncü tip ise "Başarılı, Maddeci, Manager Tip ya da Dışarı Yönelmiş Tip" biçiminde adlandırılmış ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi öğrencilerinde kavramlaştırılmıştır. Bu tipin özellikleri ise şu şekilde sıralanmıştır: "sosyal bilimlerde eğitim görmelerine rağmen ekonomik ve teknik problemlere öncelik tanıyan, fikir ve düşünceleri öğrenim gördükleri Anglo-Amerikan düşünce tarzıyla birebir örtüşen, Atatürk devrimlerini Batı uygarlığının doğal sonuçları olarak gören ve bu şekilde benimseyen, üniversiteden sonra bol kazanç sağlayan işlerde çalışan" (SEKAM, 2013: 15).

Abadan'ın tipoloji çalışmaları Türk gençliği ile ilgili olarak yapılmış ilk tipoloji çalışması olduğu için çok önemlidir. Ayrıca daha sonra yapılacak olan tipoloji çalışmalarına öncülük etmiştir. Ancak Lüküslü'ye göre çalışmanın asıl önemi Türk gençlik tarihini ilk kez özetleyen çalışma olmasıdır. Lüküslü'ye göre Abadan'ın birinci tipi yani Önder Tip, Cumhuriyet'in "ideal" genç tipi, ilerici, aydın, Kemalist genç tipini tasvir etmektedir. Ayrıca 68 Kuşağı her ne kadar isyankâr bir kuşak gibi gözükse de ilerici söylemleri ve devleti düşünce sistemlerinin merkezine yerleştirmeleri ile aslında Abadan'ın birinci tipini temsil etmektedirler. 78 Kuşağı ise daha gelenekçi ve taşralı özelliklere sahip olması bakımından ikinci tipi temsil etmektedir. Üçüncü tipi ise 80 sonrası neo-liberal politikalarla büyüyen kuşak oluşturmaktadır. Lüküslü 80 sonrası kuşağı anlatırken Maddeci-Başarıcı tipin zaferinden bahsetmektedir (Lüküslü, 2005: 31-32).

1.6.2. Gençliği Onar Yıllık Zaman Dilimine Ayırıp İnceleyen Gençlik Tipolojisi

Gençlikle ilgili yapılan başka tipolojiler de vardır. Bunlardan en çok kullanılanı onar yıllık zaman dilimlerine ayırıp bu dönemler bağlamında bazı gençlik özelliklerini belirlemeye çalışandır. Bu noktada söz edilen onar yıllık süreçler 68-78 Gençliği, 80 Gençliği, 90 Gençliği ve Milenyum Gençliğidir. Aynı zamanda yuppie, tiki, cool ya da apaçi gençlik gibi gençlik tipolojileri de onar yıllık dönemler halinde inceleme yapan tipoloji ile örtüşmektedir.

1.6.2.1. 68-78 Gençliği

Dünya ölçeğinde 68 Kuşağı şeklinde adlandırılan ancak Türkiye'de ise benzer özellikler gösterdikleri için 68-78 Kuşağı olarak isimlendirilen kuşağın neredeyse tüm üyeleri üniversite öğrencileriydi. Türkiye'de 68-78 Kuşağı deyince akla gelen ilk şeyler gençlik ve başkaldırı kavramlarıdır. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünyada değişen dengeler, ekonomik kalkınma ve bu kalkınmaya bağlı olarak ortaya çıkan

tüketim toplumundan rahatsız olamaya başlayan gençler özellikle üniversite öğrencileri dünyada çeşitli sebeplerle başkaldırı hareketlerinde bulundular.

Öğrencilerin başlattığı 68 olaylarıyla beraber birçok ülkede pasif durumda olan toplumsal sınıflar siyasal, sosyal ve ekonomik sahnenin düzenlenmesi ve yönetilmesi süreçlerine katılmaya, bu süreçte etkin rol almaya başlamıştır. 1968 olayları sonrasında ortaya çıkan yeni sosyal hareketlerin tepkisel oldukları ve köklerinin tarihsel süreçte yer aldığı kabul görmeye başlamıştır. Alain Touraine bu gelişmeleri *"sahne değişikliği"* olarak nitelendirmektedir. Bu döneme kadar siyaset sahnesine ekonomik sorunlar getirilirken bu önemden sonra yani 68 Mayısıyla beraber sahneye kültürel ve ahlaksal sorunlarda taşınmıştır (SEKAM, 2013: 17).

1968 hareketi gençlik hareketleri içinde en çok tartışılan hareketlerdendir. Olayların neredeyse tüm dünyada ve neredeyse eş zamanlı olarak yaşanmış olması olayın önemini daha da arttırmaktadır. O dönemde devrim fikri en önemli fikir olmuştur. Öğrenci ayaklanmaları işçi ayaklanmaları ile bir araya gelince birçok ülkede hayat felç olmuştur. Daha önce dünya üzerinde hem kapitalist sistemleri hem de sosyalist sistemleri tehdit eden böyle büyük ayaklanmalar yaşanmamıştır (Bulut, 2011: 129).

1.6.2.2. 80 Gençliği

12 Eylül 1980 de bir darbe ile generaller yönetimi ellerine aldılar. Parlamento ve hükümetin varlığına son verildi, siyasal partiler kapatıldı, parti liderlerine siyasal yasaklar geldi ve bazı sendikalar kapatıldı. Demokratik hayata ara verildi. Yeni bir anayasa hazırlandı. 80 darbesi Türkiye'de siyasal anlamda bir kırılma noktasıydı. Ancak Türkiye sadece siyasal anlamda bir kırılma değil aynı zamanda ekonomik anlamda bir kırılma da yaşadı.

Yeni uygulanan ekonomi politikaları, neo-liberal politikalar gençler üzerinde de etkili oldu. Yeni ekonomi politikaları ile artık dışa açılan Türkiye ekonomisi gençleri yabancı dilde eğitim veren üniversitelere yönlendirdi. Ayrıca gençlerin seçtikleri

bölümlerde de etkili oldu. İşletme, ekonomi ya da uluslararası ilişkiler gibi bölümler gençlerin hayallerini süsleyen bölümler haline geldi (Lüküslü, 2005: 32).

12 Eylül'e gelinen süreçte sivil-asker bürokratlar siyasal anlamda aktif olan hatta eylemlerini şiddet kullanarak gerçekleştirilen gençlikten, politik gençlikten sıkılmışlardı. 12 Eylül'den sonra hedeflenen gençlik bireyci, tüketici ve apolitik bir gençlikti. Bu gençlik tipinin oluşturulması orta-üst ve üst gelir grubunda kolaylıkla sağlandı. Bu yaratılan kuşağa, 80'li yıllarda tüm dünyada kullanılan "yuppie" ismi verildi. Yuppie terimi Young Urban Proffessionels (genç şehirli profesyoneller) anlamına gelmektedir (SEKAM, 2013: 22).

Yuppie terimi, anavatanı olan Amerika Birleşik Devletleri'nde 80'li yılların açgözlülüğünün sembolü haline gelmiştir. O yıllarda Batı'da yuppie bir hakaret terimi olarak kullanılırken Türkiye'de durum bundan çok farklıydı. Bizde yuppie deyince becerikli, çalışkan, zevk sahibi kimseler anlaşılmaktaydı (Kozanoğlu, 1993: 8).

Kozanoğlu'na göre 80'li yıllarda Özal politikalarını benimseyenlerin en yeteneklileri ve başarılı olanları yuppieler arasından çıkmıştır. Yuppielikte belirleyici etken sınıf atlama olmuştur. Kendileri de sınıf atlama sürecini yaşamış Özal, Reagen, Thatcher gibi isimler bu sürecin somutlaşmış örnekleri olmuşlardır. Bu halk liderleri, geniş kitleleri kendi politikalarının içine kanalize etmeyi başarmış ve halka ellerindekilerle yetinmemeleri gerektiğini, daha fazlasını istemelerini öğütlemişlerdir. Sınıf atlama sürecini başarıyla tamamlayan bu isimler halkın bu konudaki isteklerinin istekten öteye geçebileceği yönünde başarılı bir kanıt oluşturmuştur (Kozanoğlu, 1993: 11).

1.6.2.3. 90 Gençliği

1980'lerde Türkiye'de temelleri atılmış olan neo-liberalleşme süreci 1990'lı yıllarda neredeyse tamamlanmıştı. Ancak tamamlanmaya yüz tutan bu süreç 90'lı yıllarda küreselleşme kavramının etkisiyle başka bir noktaya doğru evrilmeye başlamıştır. Bu noktadan sonra sistem değişime uğramış ve sistemin devamlılığı için

yeni bir kültür ortaya atılmıştır. Medya vasıtasıyla oluşturulan, tüketim toplumunu destekleyen bu kültür bireyin içinde bulunduğu sınıfın değil, bir üst sınıfın değerlerini benimsetmeyi amaç edinmiştir. Medya empoze etmek istediği bu yeni kültürü yaşam tarzı haberciliği ile yaymaktadır. Tüketim kültürünü destekleyen yaşam tarzı haberciliği genellikle gazetelerin hafta sonu eklerinde yer almaktadır. Eklerde yeni açılan mekânlar, içkiler, moda ve güzellik, spor, sağlıklı yaşam konularının üzerinde durulmakta ve ekler eskiden üst sosyo-ekonomik gruplara hitap ederken artık tüm kesimlere hitap etmektedir. Yaratılmaya çalışılan ise tüketen, doyumsuz, dayanışma duygusundan yoksun, yarışma duygusuna boyun eğmiş tek tip insanlardır (SEKAM, 2013: 24).

1980'li yıllarda gençleri tanımlamak adına kullanılan yuppie kelimesi yerini 90'lı yıllarda tikky ve ya tiki kelimesine bırakmıştır. 90'lı yılların genç kuşağını tanımlamak için kullanılan tiki kelimesi o yıllarda çok moda olan Rotring marka kalemlerin Tikky serisinden esinlenilerek kavramsallaştırılmıştır. Tiki aslında kendilerini tiki olarak tanımlamayan kişilerce ortaya atılmış bir kavramdır ve kimse tiki olarak tanımlanmaktan hoşlanmaz (Lüküslü, 2005: 33). Tikiler tüketim kültürünü somutlaştırmaktadırlar ve tüketim kültürünü özümseyen 90 Kuşağı tiki olarak nitelendirilmektedir.

Bu yıllarda tüketme eylemi ihtiyaçları karşılama eylemi olmaktan çıkmış ve toplumda bir yer edinmek için başvurulan bir eylem haline gelmiştir. Tikiler ise marka kullanarak markalaşmaya çalışan gençlerdir. Tikilerin bireysel hedefleri lüks tüketime ulaşma üzerine kuruludur (Deniz, 2012: 122).

1.6.2.4. Milenyum Gençliği

Milenyum gençliği 2000'li yılların gençlerini ifade etmektedir. Bu kuşağın üyesi olan gençleri tanımlamada kullanılan terimler çeşitlilik göstermektedir. Bunlardan ilki "internet kuşağı"dır. Küreselleşme ve bilgi toplumunun sık sık vurgulandığı günümüzde internet sosyal ve kültürel hayatımızın çok büyük bir parçası olmuştur.

Yapılan araştırmalar interneti en çok ve en aktif biçimde kullananların gençler olduğunu ortaya koymaktadır (SEKAM, 2013: 28).

Milenyum gençliği yeni teknolojik iletişim ve etkileşim dünyasına doğarak kendisinden önceki kuşaktan ayrılmaktadır. Bu kuşak toplumsallaşma sürecini bu tekno-kültür serüveni içinde sürdürmektedir. Milenyum gençliği bu yeni gençlik kültürü içerisinde kimlik inşa etmeye çalışırken aynı zamanda bu tekno-gençlik kültürünü etkilemektedir. Gençlerin toplumla bütünleşme kodlarını oluşturdukları gençlik kültürleri kuşakları birbirlerinden ayırırken aynı zamanda da içinde bulunulan zamanın değerlerinin ve temel özelliklerinin neler olduğu hakkında bilgi vermektedir (Armağan, 2013: 80).

Persky öğrenciler üzerine yaptığı bir çalışmasında 80 öncesi doğan kuşakları "dijital göçmenler" olarak, 80 sonrası doğan kuşağı ise "dijital yerliler" olarak tanımlamıştır. Dijital yerliler net kuşağı içine doğup, eğitimlerini ve gündelik yaşam deneyimlerini teknoloji ile birlikte gerçekleştiren olarak nitelendirilmiş ve bilgisayarın, cep telefonlarının ve daha birçok teknolojik aletin dilini yani sanal dili anadilleri olarak benimsedikleri vurgulanmıştır. Dijital göçmenler ise teknolojiyi kullanmaya, uyum sağlamaya çalışan ancak dijital yerliler kadar iyi olamayan, somut dünya ile sanal dünya arasında git gel yaşayanlar olarak nitelendirilmiştir (Persky, 2004: 15).

Dijital yerliler bilgiye çok hızlı bir şekilde ulaşabilen, bilgiyi depolamak yerine kullanıp atmayı tercih eden, birçok pencere açarak aynı anda oyun oynayan, meşajlaşan ve alışveriş yapan olarak nitelendirilmektedir. Dijital yerliler için hayatın hızını yakalayabilmek ve hayattan haz alabilmek ilk sırada yer alan değerlerdir.

2000'li yılların gençlerini tanımlamak için kullanılan bir diğer kavramda "cool" kavramıdır. Milenyum gençliği için cool takılmak ilgi duyulan önem verilen bir hayat tarzı olmuştur.

Cool takılmak; heyecansız olmaya karşılık gelmektedir. Kelimenin İngilizce anlamı cool takılmak konusunda uygun düşmektedir. İngilizcede cool; ne sıcak ne de soğuk olmak yani serin anlamında kullanılmakta olup hayatta da aşırı heyecana yer

vermeyen serin yaşayanlara cool denmektedir. Cool takılan genç karşısındakine rahat ve havalı olduğu mesajını vermektedir bu sebeple de arkadaşları arasında popülerdir (Deniz, 2012: 126).

Cool kavramı, üniversite gençliği üzerinde ilk tipoloji çalışması yapan Nermin Abadan'ın "maddeci- başarıcı" genç tipinin 2000'li yıllardaki halidir. Maddeci-başarıcı tip zamanın koşullarının etkisiyle evrilerek 80'lerde yuppie, 90'larda tikky ve 2000'lerde ise cool olarak karşımıza çıkmaktadır. İsim değişiklikleri kavramda farklılıkları da getirmiştir ancak tüketim arzusu kavramın temelinde baki kalmıştır (SEKAM, 2013: 32-33).

Cool, yuppie'ye benzer ancak tikky'den farklı olarak bazı gençlerin kendilerini içinde gördükleri bir durumdur. Deniz'in yaptığı çalışmada gençlerden bazıları kendilerini cool olarak görmektedirler. Bazıları cool kavramına sıcak bakmakla beraber cool olmadıklarını söylemektedirler. Deniz bu grubu cool olamamışlar olarak nitelendirmektedir. Gençlerin bir kısmı ise cool kavramına sıcak bakmamakla beraber cool olmadıklarını dile getirmişlerdir ve bu son grup anti-cool olarak nitelendirilmiştir (Deniz, 2012: 130-132).

1.6.3. Kuşak Yaklaşımı

Gençliği anlamamıza yardımcı olacak bir başka yaklaşım ise gençliği kuşak kavramı üzerinden değerlendiren yaklaşımdır. Aynı kuşak üyesi bireyler birbirlerine yakın tarihlerde doğdukları için aynı sosyal, kültürel ve tarihsel olaylardan etkilenmişlerdir bu yüzden çok benzer tutum ve davranışları sergilemektedirler. Yaşanan sosyal, kültürel ve tarihsel olaylar kuşakların özelliklerini kalıcın olarak etkilemektedir (Aydın ve Başol, 2014: 2).

Sosyoloji terimleri sözlüğünde kuşak kavramı; 20-30 yıllık yaş kümelerini oluşturan bireyler öbeği olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca kuşak kavramı nesil ya da jenerasyon olarak da adlandırılmaktadır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: 169). Türk Dil Kurumu Felsefe Terimleri Sözlüğü, kuşak kavramını, aşağı yukarı benzer yıllarda doğmuş olup aynı çağın koşullarını sahip olan, dolayısıyla birbirine benzer

sıkıntıları, yazgıları yaşamış, benzer ödevlerle yükümlü olmuş kişiler topluluğu olarak tanımlamaktadır (www.tdkterim.gov.tr).

Kuşakları birbirlerinden ayrıştırırken kullanılan yöntem genelde doğum yıllarına göre ayırmak olmaktadır. Bu durum eksik tanımlamaları da beraberinde getirmektedir. Biyolojik yaklaşıma göre, 20-25 yıllık aralıklarla yeni bir kuşak yetişmektedir. Bu da ortalama olarak ebeveynler ve çocuklarının doğum yıllarına denk gelmektedir. Ancak biyolojik yaklaşımda sadece yıllar değerlendirilmiş, sosyolojik etkenler ise göz ardı edilmiştir. Günümüzde küreselleşen dünya, gelişen teknoloji, farklılaşan toplumsal değerler, farklı kariyer olanakları sebebiyle 20-25 yıllık dönemler kuşaklar için fazla uzun dönemler olmaya başlamıştır. Ayrıca günümüz kuşaklarına biyolojik olarak yaklaşırsak, bir kuşağın bu 20-25 yıllık süreyi aşan bir zamana yayıldığı görülecektir. Özellikle değişen kariyer olanakları bireylerde evliliği ertelemelerine sebep olmakta bu da çocuk doğumunu ertelemektedir (Aydın ve Başol, 2014: 2). Bu durum günümüzde kuşakları değerlendirirken biyolojik olarak değil sosyolojik olarak yaklaşmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır.

1.6.3.1. Kuşakların Tarihsel Gelişimi

Kuşakların tarihsel gelişimi konusunda bizim için önemli olan kuşak Y Kuşağıdır çünkü araştırmamıza konu olan üniversite öğrencileri Y kuşağına mensup bireylerdir. Y kuşağına gelene kadar ise kuşakların ayrıştırılması şu şekilde yapılmıştır: 1925-1945 yılları arasında doğanlar Sessiz Kuşak, 1946-1964 yılları arasında doğanlar Bebek Patlaması Kuşağı, 1965-1980 arası doğanlar X Kuşağı, 1981-2000 yılları arasında doğanlar Y Kuşağı ve 2001-2020 yılları arasında doğanlar ise Z Kuşağı olarak adlandırılmaktadır.

1.6.3.1.1. Sessiz Kuşak (Silent Generation 1925-1945)

Bu kavram bazı kaynaklarda Savaş Kuşağı olarak da geçmektedir. İki dünya savaşı arasında doğanları kapsamaktadır. Bu dönemin olayları İkinci Dünya Savaşı, Ekonomik Buhran ve Türkiye özelinde de Cumhuriyetin kurulmasıdır (Türk, 2013: 18). Bu dönemde yaşanan olaylardan ötürü bu kuşak kendini garanti almayı önemli görür ve risk almaktan kaçınırlar. Dünya genelinde yaşanan ekonomik sıkıntılar, kıtlık, açlık, işsizlik gibi olaylara maruz kaldıkları için tasarruf etme bu kuşağın başlıca özelliklerinden birini oluşturmaktadır.

Sessiz Kuşak günümüzün en yaşlı kuşağını oluşturmaktadır. Bu kuşak otoriteye sadıktır ve direktif almak onlar için sorun değildir. Sisteme itaat eden yapıları vardır. Bu kuşak disiplinlidir ve istikrarı sever. Güven duygusu onlar için son derece önemlidir. Bu kuşağın en önemli özellikleri arasında ise uyumlu olmaları yer almaktadır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: 171).

1.6.3.1.2. Bebek Patlaması Kuşağı (The Baby Boomers 1946-1964)

İkinci Dünya Savaşı sırasında ya da savaştan hemen sonra nüfus patlaması yaşanan yıllarda dünyaya gelmiş kuşaktır. Bu yıllarda savaştan sonra askerlerin evlerine dönmeleriyle birlikte doğum hızı artış göstermiş ve bir nüfus patlaması yaşanmıştır. Bu dönemde ekonomik refah artış göstermiş ve ülkelerin sistemlerinde, ekonomik ve siyasal yapılarında ciddi değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler bu kuşağı düşünce ve davranış yapısını etkilemiştir (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: 172).

Bu dönemin önemli olayları dünyada insan hakları çalışmaları radyonun altın çağı ve Türkiye özelinde ise çok partili sürece geçiş ve ihtilal olarak özetlenebilir (Türk, 2013: 18). Bebek Patlaması Kuşağı'nın okul ve gençlik yılları 60'lı yıllarda yaşanan kültürel değişim sürecinden etkilenmiştir. Bu kuşaktan dünyaya kalan miras ise; kadın-erkek eşitliği, ırk ayrımına karşı mücadele ve çevreye duyarlı olmaktır (Aydın ve Başol, 2014: 3).

Bu kuşak çalışkan idealist ve kararlarına uyumlu bir kuşak olarak tanımlanmaktadır. Lüks harcamaların arttığı bir dönemde büyüyen bu kuşak eğlenceye düşkünlükleriyle de bilinmektedir. Bu kuşak iletişime, sorumlulukların paylaşılması gerektiğine ve bireysel özerkliğe önem vermektedir (Toruntay, 2011: 71).

1.6.3.1.3. X Kuşağı (Baby Busters 1965-1980)

Bu kuşak 1965 yılından 1980 yılına dek doğanları kapsamaktadır. Bebek Patlaması Kuşağı'ndan sonra dünyaya gelen ve Baby Busters olarak da adlandırılan bu kuşak için söylenen diğer isimler ise Twenty Something ve f-you Generation'dır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: 172). Bu kuşağın üyeleri Bebek Patlaması Kuşağı üyelerinden farklı olarak daha realist, çalışkan ve kanaatkar bir kuşaktır (Türk, 2013: 19).

Bazı araştırmacılara göre X Kuşağı kendini topluma zıt gören, sert politik çıkışlar yapan, alışılmışın dışında giyim tarzına sahip olan, daha sert müzik türleri ve punk gibi farklı yaşayış biçimlerine sahip olan bir nesil olarak görülmektedir. Bu kuşağa üye olan bireyler kendilerini saygın bir statüye sahip olma, para ve yüksek oranda sosyalleşme gibi kavramlarla var etmeye ve açıklamaya çalışmaktadırlar. Teknolojik ilerlemeyle birlikte değişen yaşam ve çalışma koşullarına ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Ancak bu konuda pek başarılı olamamışlardır (Aydın ve Başol, 2014: 3).

Türkiye'de genel olarak Sessiz Kuşak'ın çocukları olan bu kuşak toplumsal sorunlara karşı duyarlıdır. Bu kuşağın yetiştiği dönem petrol krizleri ve ekonomik sarsıntılarla geçmiştir. 68 Kuşağı gelişmelerinin de yaşandığı bu dönemde Türkiye'de üniversite olayları ve sağ-sol çatışması artarken, televizyonda değerli bir iletişim aracı haline gelmeye başlamıştır (Türk, 2013: 19).

1.6.3.1.4. Y Kuşağı

Y Kuşağı 1981 ve 2000 yılları arasında doğanları kapsamaktadır. Bu kuşak aynı zamanda İnternet Kuşağı, Echo Boomers (Eko Patlaması), Millenial (Milenyum Kuşağı) ve Nexters (Sıradakiler) olarak da adlandırılmaktadır (Adıgüzel, Batur ve Ekşili, 2014: 173). Bu terim ilk kez 1993 yılında bu kuşağı bir önceki kuşaktan ayırmak için kullanılmıştır. İngilizce "why" kelimesinden gelen Y harfi sorgulamayı sevdikleri için bu kuşağa yakıştırılmış, uygun bulunmuştur. Yapılan birçok farklı araştırmaya dayanılarak Y Kuşağı bağımsızlığı seven ancak işbirlikçi, kendine güvenen, bencil, otoriteye karşı koyan, teknoloji tutkunu yani çeşitlilik gösteren bir kuşak olarak gösterilmektedir (Yüksekbilgili, 2013: 343).

Bu kuşak internetin olduğu yıllarda doğmuş ve internetin yaygın olarak kullanıldığı yıllarda gençlik yıllarını geçirmektedirler. Dijital dünyada yer alan, sanal anlamda birbiri ile sürekli iletişim ve etkileşim halinde olan bir kuşaktır. Küreselleşmenin etkilerinin en çok hissedildiği kuşaktır. Bu kuşağın üyeleri farklı etnik kökenler ve kültürlerden bireylerle günlük etkileşimleri çok yüksek seviyelerdedir ve bu sayede kendinden önceki kuşaklara nazaran daha fazla kültürel zenginliğe sahiptir (Çetin Aydın ve Başol, 2014: 4).

Y Kuşağı'nın ilk üyelerinin doğduğu yıllar dünyada birçok alanda değişim rüzgârlarının estiği yıllardır. Siyasal, sosyal, ekonomik ve teknolojik gelişmeler yaşanmıştır. Bu gelişmeler bu kuşağı etkilemiştir. Bilgiye anında ulaşabilen, her gün birbirinden farklı reklamların etkisinde kalan, dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan olayları eş zamanlı olarak öğrenebilen bu kuşak marka tercihleri, dinledikleri ve ürettikleri müzik türleri, paralarını kazanma ve harcama tercihleri, giyim tarzları, kariyer olanakları kendilerini ispatlama anlayışları, siyasal olayları algılama ve siyasete katılma biçimleri anlamında kendinden önceki kuşaklardan ayrılmaktadır.

1.6.3.1.5. Z Kuşağı

2000 yılından günümüze kadar doğmuş ve günümüzden 2020 yılına kadar doğacak olan bireyler bu kuşak içinde yer almaktadırlar. Bu kuşak tamamen teknolojik bir çağda doğdukları için bu kuşağa İGen, İnternet Kuşağı, Next Generation ya da İnstant Online (Her Daim Çevrimiçi Kuşağı) da denmektedir (Çetin Aydın ve Başol, 2014: 4). Bu kuşak çocukluklarını birlikte oyun oynamak yerine bilgisayar başında geçiren bir kuşak. Doğdukları gibi ellerine akıllı telefonlar ya da tablet bilgisayarlar veriliyor. Öyle ki henüz okula başlamayan çocuklar bile bu teknolojileri X Kuşağı'ndan daha iyi kullanıyor.

2. BÖLÜM

GEÇMİŞTEN GÜNÜMÜZE GENÇLİĞİN SİYASİ DURUŞU

2.1. Osmanlı İmparatorluğu'nda Gençliğin Siyasi Duruşu

Osmanlı İmparatorluğu'nda gençlik hareketleri ilk kez 16. yüzyılda "Suhte İsyanları" ya da "Medreseli Ayaklanmaları" adı altında görülmüştür. Bu isyanlar Celali İsyanları ile iç içe geçmiş ve devleti uzun bir süre meşgul etmiş isyanlardır.

16. yüzyılda Osmanlı'da sosyal ve ekonomik düzenin bozulması sonucunda kırsal kesimde yaşayan halk çiftliklerini bozup kentlere gelmeye başlamıştır. Kente gelen ve ne toprağı ne de işi olan bu halk yığınları medreselerin sağladığı imkanlardan yararlanmak istemiş ve birçok aile çocuklarını medreselerde eğitim görmeleri amacı ile bu kurumlara yazdırmışlardır. Medreselerde öğrenci sayısının bu denli artması kurumları işleyemez hale getirmiştir. Bu sebeplerden ötürü medrese öğrencileri saldırgan ve güvenliği tehdit eden eylemlerde bulunmaya başlamışlardır. Devlet yönetimi de bu isyancılar üzerinde baskı kurup isyanları kontrol altına almayı amaçlamıştır (Aktar, 1990: 49-52).

Medrese öğrencilerinin hareketleri suhte isyanlarından sonra "Kuleli Vak'ası"nda karşımıza çıkmaktadır. Sultan Abdülmecit'i tahttan indirmek amacıyla kurulmuş olan "Fedailer Cemiyeti" Osmanlı İmparatorluğu'nda ilk siyasi teşkilat olarak nitelendirilmektedir (Kabacalı, 2007: 16). Cemiyet eylemini gerçekleştiremeden yakalanmış ve üyeleri Kuleli Kışlası'nda yargılanmıştır. Bu sebeple tarihe Kuleli Vak'ası olarak geçmiştir. Örgüt üyelerinin tamamı öğrenci değildir. Ancak üyelerinin arasında medreseli öğrencilerde bulunmaktadır.

Medrese öğrencileri bu olaylardan sonra yine birçok olayda yer almışlardır. Bu olaylara Talebe-i Ulüm adı verilmektedir. O dönemde medrese öğrencileri dışında, batı tarzına yakın okullarda eğitim gören öğrencilerde bir takım olaylarda yer almışlardır. Bu öğrenciler Tıbbiye, Harbiye, Mülkiye gibi okullarda öğrenim gören öğrencilerdir.

Öğrencilerin yer aldığı olayların yaşandığı dönemde Sultan Abdülaziz tahttan uzaklaştırılmış ve yerine II. Abdülhamit tahtta çıkarılmıştır. Tahta geçen Abdülhamit I. Meşrutiyeti ilan etmiştir. Ancak Sultan çok kısa bir süre sonra dış siyasal olayları bahane ederek meclisi dağıtmış ve istibdat dönemini başlatmıştır.

II. meşrutiyetin ilanına kadar sürede yaşanan öğrenci olayları Yeni Osmanlılar ve Jön Türk hareketinden etkilenmişlerdir. Bu dönemde öğrenciler daha çok gizli cemiyetler şeklinde örgütlenmişlerdir. Faaliyetlerini bu cemiyetler vasıtasıyla gerçekleştirmişlerdir. Kurulan bu cemiyetlerin amacı anayasanın ilan edilmesidir (Şensoy, 1998: 5). O dönemde kurulan ilk gizli örgüt Askeri Tıbbiye öğrencilerinin kurduğu, ilk adıyla İttihad-ı Osmani daha sonra değiştirilen adıyla İttihat ve Terakki Cemiyetidir. Okullarda kurulan diğer örgütler İhtilalci Askerler Cemiyeti, Harbiye Yüksek Mektepleri İttihadı ve Cemiyeti İnkılabiye Selameti Umumiye Klübü gibi cemiyetlerdir (Aktar, 1990: 61).

Osmanlı'dan Tanzimatla birlikte eğitim kurumlarında modernleşme adına ıslahat çalışmaları başlamıştır. Eğitim alanında yaşanan modernleşme ile birlikte bu kurumlarda eğitim gören genç bir kuşağın oluşmasını beraberinde getirmiştir. Bu kuşak modernleşme akımının önemli temsilcileri olmuş ve Jön Türk hareketini başlatmışlardır. Hareketin başlıca maksadı yürürlükten kaldırılan Kanuni Esasi'nin tekrar yürürlüğe konulmasıydı (Burak, 2003: 298). Hareket, özgürlük ve adalet istiyordu. 1789 Fransız Devrimi'nin yaydığı özgürlük, eşitlik, kardeşlik idealleri ve milliyetçilik ideolojisiyle donanmış bir hareketti (Örmeci, 2010: 97). Şerif Mardin'e göre ise Jön Türklerin başlıca maksatları hürriyet değildi. Jön Türklerin isteği Osmanlı İmparatorluğu'nun parçalanmasını durdurmaktı. Hürriyet, Jön Türkleri dolaylı olarak ilgilendirmekteydi. Çünkü özgürlüğü ve adaleti temel alan bir yönetimde imparatorluktan kopmak isteyenler azalacaktı (Mardin, 1999: 301). Lüküslü, Mardin'in bu görüşüne katılarak İttihat ve Terakki'nin baskıcı politikalarını buna bağlamaktadır (Lüküslü, 2014: 24).

Jön Türk hareketinin en etkili örgütü İttihat ve Terakki Cemiyeti'ydi. Akşin'e göre İttihat ve Terakki mekteplilerin siyasi örgütüydü. Akşin'in sözünü ettiği

mektepler; Tıbbiye, Harbiye ve Mülkiye'dir. Bu okullarda ilk kez modern ve özgür düşünen adamlar yetiştirildi (Akşin, 2006: 13).

İttihat ve Terakki'nin gençlik tarihi açısından önemi hem kendisinin genç kimliğe sahip bir hareket olmasından hem de kendisinden sonra gelen genç kuşakların eğitimleri bakımından uyguladığı politikalardan kaynaklanmaktadır. İttihat ve Terakki döneminde devlet mali açıdan zor durumda olsa da eğitime ayrılan pay istikrarlı bir şekilde arttırılmıştır. Yurtdışına çok sayıda öğrenci gönderilmiş ve yurtdışından uzmanlar getirilerek eğitimin kalitesi arttırılmıştır (Örmeci, 2010: 104).

Daha önce sözünü ettiğimiz öğrenci örgütlerinin ve İttihat ve Terakki'nin amacı ve eylemleri II. Abdülhamit'in istibdat rejimini ortadan kaldırmaya yöneliktir. Öğrenciler bu emellerine ulaşabilmişler II. Abdülhamit 30 yıl süren istibdat döneminden sonra II. Meşruiyeti ilan etmiştir. Meşrutiyet ilan edildikten sonra öğrenciler ve halk sevinç gösterilerinde bulunmuşlardır. Daha sonra Balkan Savaşları'nın başlaması ve devlet yönetimi tarafından uygulanan sıkıyönetim sebebiyle öğrenci hareketleri kesintiye uğramıştır. Mondros Mütarekesi'ne kadar öğrencilerin cephesinde kayda değer bir hareketlilik yaşanmamıştır (Şensoy, 1998: 12).

Asıl gayelerinin özgürlük olduğunu söyleyen öğrenciler temel de İmparatorluğu dağılmaktan kurtarmayı düşlemişlerdir. İmparatorluğun sorunlarını bir üst yapı sorunu olarak görmüşler, sosyal ve ekonomik sistemle ilgili olmamışlardır. Bu sebeple halkla herhangi bir bağ kurmamışlardır. Yönetimdeki kişilerin değişimini sorunların çözümü olarak görmüşlerdir. Öğrencilerin eylemleri, devlet yönetimindeki kişileri siyasal anlamda protesto etmekten öteye geçememiştir (Aktar, 1990: 61-62).

Milli mücadele döneminde gençliğin eylemleri daha çok işgalleri protesto etme yönünde olmuştur. Bu anlamda çeşitli mitingler düzenlemişler ve üniversite ya da yüksekokul hocalarını da bu mitinglere davet etmişlerdir. Bu sayede halkla bir bağ kurmayı amaçlamışlardır. Ayrıca milli mücadele döneminde kurulan cemiyetlerde de bulunmuşlar, bildiri dağıtma faaliyetleri ile halkı bilgilendirmeye çalışmışlardır (Şensoy, 1998: 24).

2.2. 1923-1950 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu

Cumhuriyetin ilan edilmesiyle gençlik ülkenin gelişimi ve çıkarları doğrultusunda hareket etmiştir. Yeni kurulan rejimi benimseyen ve Cumhuriyet devrimlerini destekleyici ve koruyucu tutumlar sergilemiştir. Mustafa Kemal Atatürk de yaptığı birçok konuşmasında *"Benim bütün ümidim gençliktedir", "Cumhuriyeti biz kurduk onu sonsuza dek yaşatacak olan sizlersiniz"* gibi sözleriyle Cumhuriyeti gençlere emanet ettiğini vurgulamış ve gençliği bir anlamda rejimle alakalı konulara dahil etmiştir.

Bahsettiğimiz bu dönemde gençliğe benimsetilmeye çalışılan bir resmi görüş mevcuttur. Bu sayede tek bir kimliği kabullenmiş, türdeş bir kitle oluşturulması hedeflenmiştir (Neyzi, 2011: 29). Bu resmi görüşe göre; Milli Türk Tarihi ne Osmanlıya ne de İslam'a dayandırılır. Oluşturulmak istenen Milli Türk Tarihi için bir Milli Türk Tarihi Miti yaratılır. Bu mite göre; Türklerin şanlı tarihi Selçuklulara kadar uzanır. Akıllı ve ne yaptığını bilen reislerin etrafında toplananlar güzel şeyler yapmış ve başarılı olmuşlardır. Ancak yönetimi başarısız reisler aldığı zaman dağılmışlardır. Başarısız yönetici kavramıyla saltanat rejimi anlatılmaya çalışılır. Başarılı reis tiplemesi de Mustafa Kemal'de vücut bulmuştur.

İslamiyet dışı bir tarih yaratma ve milliyetçiliği geliştirme çabaları 19. yüzyılın ikinci yarısına kadar uzanmaktadır. Cumhuriyetten önce de milliyetçilik kavramı vardır ancak Türk Milleti bunu içselleştirememiştir. Milli Türk Tarihi Tezi'nde İslami tarihi bir parçası olan Osmanlı eleştirilir ve İslamiyet öncesi Türk tarihi öne çıkarılır. Türkler on iki bin yıl önce Orta Asya'da yaşamışlardır ve yüksek uygarlık seviyesine dünyada ilk ulaşan toplumdur. Bütün uygarlıkların temeline Türk Milleti yerleştirilir. Böylece milliyetçilik anlayışı hem zamansal olarak hem de mekansal olarak İslamiyet'i aşar.

Yaratılan bu mitsel tarihin ve Kemalist devrimlerin halka ve yeni kuşaklara benimsetilmesi yolunda eğitim merkezi bir rol oynar. Bu uğurda ilk olarak eğitim homojenleştirilir. O dönemde milli eğitim politikası iki amaca hizmet etmiştir. Bir taraftan gençlere onlara çalışma hayatında yardımcı olacak bilgiler verilirken diğer taraftan da Kemalist ideolojinin benimsetilmesini ve içselleştirilmesini sağlayan bir

eğitim verilmektedir (Lüküslü, 2012: 30). Öyle ki Mustafa Kemal öğretmenleri kültür ordusuna dahil etmiş ve askeri ordunun görevi kadar kültür ordusunun görevinin de çok önemli olduğuna değinmiştir. Kültür ordusunun kutsal görevi askeri ordunun neden öldürdüğünü ve öldüğünü gençlere anlatmaktır (Parla, 1991:167).

Mustafa Kemal 1927'de CHF'nin ikinci kongresinde okuduğu nutkunun sonunda doğrudan gençliğe hitap etmiştir. Gençliği devrimle özdeşleştirmiş ve vatanı gençliğe emanet etmiştir. Bu hitabenin en ünlü satırlarını bilmeyen bir Türk genci yoktur: *"Ey Türk Gençliği! Birinci vazifen Türk istiklalini ve Türk Cumhuriyeti'ni ilelebet muhafaza ve müdafa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegane temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir. Ey Türk istikbalinin evladı! Vazifen, Türk İstiklal ve Cumhuriyeti'ni kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret damarlarındaki asil kanda mevcuttur."* (Atatürk, söylev)

Cumhuriyetin birinci kuşağı olarak adlandırabileceğimiz dönemin geçlik olaylarını incelediğimizde ise üniversite gençliğinin devleti koruma rolünü benimsediklerini ve buna uygun hareket ettiklerini görmekteyiz. Bu dönemde bulunan tek üniversite Darülfünun'dur. Başka üniversitelerin açılması daha sonra gerçekleşmiştir. 1940'lara kadar gelen sürede öğrenci hareketleri Cumhuriyet Halk Partisi'nin politikaları doğrultusunda şekillenmiş eylemlerdir (Lüküslü, 2012: 41).

Bu dönemde etkin olan öğrenci örgütü 1924 yılında kurulan Milli Türk Talebe Birliğidir (Kabacalı, 2007: 71). Öğrenciler ve Milli Türk Talebe Birliği, "Yerli Mallı Kullanımı" ve "Vatandaş Türkçe Konuş" kampanyaları ve Hatay'ın anavatana katılması için verilen mücadele gibi hükümet politikalarında etkin rol oynamışlardır (Neyzi, 2011: 31). Bunlar dışında 1950'lere kadar yaşanan ve doğrudan gençlik olayları olmasa da çoğunlukla gençlerin yer aldığı diğer olaylar da şunlardır: (Parlak, 1999: 92)

- 1924 yılında tramvay şirketinin protesto edilmesi,
- 1933 yılında Yataklı Vagonlar Şirketi'nin müdürünün bir memurun Türkçe konuşması nedeniyle görevine son vermesi üzerine yaşana Vagon-Li Olayı

- 1934 yılında Bulgar gençlerin Razgrad'daki Türk mezarlığını tahrip etmeleri üzerine yaşanan olaylar,
- 1945 Tan gazetesi olayları ve matbaanın tahribi
- 1947'de Ankara, İstanbul ve İzmir'de Komünizm aleyhtarı gösteriler, vb.

1950'lere kadar yaşanan olaylar cumhuriyetin ilanı sonrasında yaratılmaya çalışılan yeni Türk gençliği profiline uymaktadır. 1940'lardan sonra öğrencilerin siyasal düşünceleri çeşitlilik göstermeye başlasa da gençlik hareketlerinin çoğunun CHP'nin politikaları ile aynı doğrultuda yol aldığı ve şekillendiği söylenebilir. Yaşanan olayların kültürel ve ekonomik anlamda milli değerlere bağlı olması ve komünizm aleyhtarlığını vurgulayan olayların yaşanması bu durumu destekler niteliktedir (Lüküslü, 2012: 42).

Cumhuriyetin birinci kuşağı olarak kabul ettiğimiz dönemde yaşayan gençleri devrimlerin koruyucusu ve kollayıcısı olarak yaratılmaya çalışılan bir gençlik olarak tanımlasak da onlarda cumhuriyetin değerlerini benimsemeye istekliydiler. 1930 doğumlu Erdal Atabek kendi kuşağının yani cumhuriyetin birinci kuşağının Kemalist ilkelerini benimsediğini ve günümüz gençlerinin bu ilkelere nazaran bir değer kayması yaşadığından bahsetmektedir. Atabek kendi kuşağını şu şekilde tanımlar: *"Bizim kuşaklarımız ki Cumhuriyet kuşaklarıdır. Biz Atatürk'ün yaşadığı dönemleri de kısmen yaşamış ve o prensiplerle yetiştirilmiş kuşaklarız. Ben 1930 doğumluyum. Bizim için en önemli şey, çalışkanlıktı. Toplumu için yararlı olmaktı. En önemli şey, ailesinin ve toplumun değerlerine sahip çıkmaktı. En önemli şey Cumhuriyet'e sorumluluk duymaktı. Bu çok önemliydi. Biz kendimizi Cumhuriyetin varlığından sorumlu tutuyorduk. Atatürk'ün Gençliğe Hitabesi'nin doğrudan muhataplarıydık. Cumhuriyet bir tehlikeyle karşılaştığı zaman bu ülkenin polisi var demeyeceksin. Yargıcı var demeyeceksin, müdahale edeceksin. O heyecanı yaşıyorduk."* (Atabek, 2004: 30).

Kendisini ve kendi kuşağını cumhuriyetin ilkelerine saygılı ve sahip çıkan olarak tanımlayan Atabek bugün gençlerde gördüğü değişimi ise şu şekilde anlatmaktadır: *"Bugün baktığımızda ne görüyoruz? Bugün baktığımızda çalışkanlığın bir değer olmaktan çıktığını görüyoruz. Onun yerine konan değer nedir? Tüketici olmak…*

üretici olmak değil. Onun yerine konan değer nedir, değer üretmek değil, değerli şeylere sahip olmak ve onları tüketmek. Bir değer kavramı olarak topluma yararlı olmak; kendi çıkarlarını kollamak, kendi çıkarı için başkalarını kullanmaya dönüşmüştür." (Atabek, 2004: 30).

Cumhuriyetin birinci kuşağında Atatürk'ün ilkelerine ve kendisine bağlılık ön plana çıkmaktadır. Atatürk'ün ölümünün derin bir üzüntü yarattığını ve kesinlikle bir devlet başkanının ölümüne duyulan acıdan farklı olduğunu anlatmışlardır. Emekli bir profesör Atatürk'ün cenaze törenini anlatırken kesinlikle bir devlet başkanın cenaze törenine benzemediğini, sanki bir yakınını kaybetmiş gibi derin bir üzüntü duyduğunu anlatmaktadır (Neyzi,2011: 30).

2.3. 1950-1960 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu

1950 seçimlerini Demokrat Parti'nin kazanıp iktidara gelmesi Türkiye tarihinde önemli bir dönüm noktası olmuş ve değişim sürecini başlatmıştır. Demokrat Parti'den önce yönetimde söz sahibi olanlar asker-sivil bürokratlardı. Demokrat Parti asker-sivil bürokrasiye ve aydınlara karşı olumsuz tavır takınmıştır (Kabacalı, 2007: 109).

Bu dönemde siyasal partiler gençlik kolları üzerinde çalışmalar yapmışladır. Demokrat Parti, 1950'lerin ikinci yarısından sonra üniversite camiasıyla, hem öğretim üyeleri ile hem de öğrenciler ile ters düşmeye başlamıştır. Üniversite, Demokrat Parti'yi anti-demokratik uygulamaları sebebiyle eleştirmiş, dönemin başbakanı Adnan Menderes ise bu eleştirilere *"Üniversite hocaları 1946'da neredeydiler? O zaman çocuk muydular? O zaman hürriyet ve demokrasi hakkında talebelerini ve halkı aydınlatıcı malumat verdiklerini ispat etsinler, ben şimdi hürriyet diye bağıran hocaların önünde özür dileyeyim"* diye karşılık vermiş öğrencilerin ve hocaların isteklerini samimiyetsiz bulduğunu dile getirmiştir (Kabacalı, 2007: 120).

Demokrat Parti tek başına iktidara gelmiş olmanın verdiği güvenle, kendisine karşı yönelen her türlü muhalefete karşı çok sert tedbirler almıştır. Özellikle basın,

üniversiteler ve yargı üzerinde yoğun bir baskı kurmuştur. Demokrat Parti'nin bu tutumu, kendisine karşı daha fazla muhalefetin oluşmasına neden olmuş, öyle ki parti içinde bile şiddetli görüş ayrılıkları başlamıştır. 1955 yılında bir gurup milletvekili partiden ayrılmış ve Hürriyet Partisi'ni kurmuşlardır. Bu siyasal hava ile 1957 seçimlerine giden Demokrat Parti, seçimden yine iktidar partisi olarak çıkmış olsa da oy oranında ciddi bir azalma yaşandı.

1957 seçimlerinin sonuçları, Demokrat Parti iktidarını yıkmak muhalefet partilerini yüreklendirmiştir. Çünkü muhalefet partilerinin oyları Demokrat Parti'nin oylarının üzerine çıkmıştı (Uyar, 2001: 21). Bu durum muhalefet partilerinde birleşme fikrini ön plana çıkardı. 1958 yılında muhalefet partileri birleşme yoluna gitmiş ve Demokrat Parti'nin karşısında bir Milli Muhalefet Cephesi kurulmuştur. Demokrat Parti ise bu birlikteliklerin karşısına Vatan Cephesi ile çıkmıştır. Demokrat Parti bu oluşumu muhalefete karşı yığınsal destek sağlamak amacıyla kurmuştur.

Adnan Menderes muhalefetin kurduğu birliğe şu açıklamalarıyla eleştiri getirirken: *"Onların, Güçbirliği adı altında giriştikleri faaliyetin maksadı şudur: Bir Ehli Salip Cephesi olarak karşımıza dikilecekler. Daha şimdiden seçim varmış gibi yakamıza sarılacaklar. Bu hareketler, bizim işlerimizi güçleştirmek, milletimizin ihtiyaçlarını sekteye uğratmak, vatanın refah ve saadetini geciktirmek demektir…"* (Eroğlu, 2003: 228), *"Politika ve ihtirastan vareste vatandaşların karşımızda kurulmuş olan kin ve husumet cephesine karşı vatanperverane gayretlerini birleştirip eserlerinin müdafaasına azmetmiş bir Vatan Cephesi'nin kurulması zarureti kendisini göstermiştir... Aziz Vatandaşlarım, Vatan Cephesi'nde birleşerek eserlerimizi hep birlikte muhafaza edeceğiz. Dünyada siyasi, iktisadi ve içtimai istikrarı örnek telakki olunabilecek bir mükemmeliyette olarak Türk milletinin bütün gayretlerini bu istikamet üzerinde tevcih edilmiş görmek bize nasip olacaktır... Allah hepimizi muvaffak etsin vatandaşlarım"* sözleri ile Vatan Cephesi'nin kurulmasının zorunlu olduğunu dile getirmiştir (Aydemir, 1991: 380).

Menderes gittiği her yerde Vatan Cephesi Ocaklarından övgüyle söz ederek katılımı özendirmiştir. Parti yayın organlarını da kendi isteği doğrultusunda kullanmıştır. Vatan Cephesi'ne üye olanların isimleri her gün radyoda tek tek

okunmuş, halk Vatan Cephesi'ne katılmaya teşvik edilmiştir (Gaytancıoğlu, 2011: 104).

Demokrat Parti'nin demokratik olmayan faaliyetleri toplumsal gerilimi yüksek seviyelere çıkardı. 1950'li yılların ikinci yarısından itibaren toplumsal muhalefet içinde öğrenciler de gösteriler düzenlemeye başladılar. Öğrenci hareketlerinin temelinde; Demokrat Parti'nin uyguladığı ekonomi politikalarının iflas etmesi, kötü ekonomik koşullardan en çok sabit gelirlilerin etkilenmesi -ki bu gurup içinde öğrenciler, memurlar, öğretim görevlileri bulunmaktadır- , Demokrat Parti'nin iktidarda kalabilmek uğruna öğrencilere, öğretim görevlilerine, memurlara ve basına karşı uyguladığı sindirme politikaları, dış politikadaki olumsuzluklar, Demokrat Parti'nin popülist politikaları ve Atatürk ilke ve inkılaplarından verilen tavizler sayılabilir (Eroğlu, 2003: 256-261).

1955'e kadar ki öğrenci olaylarının, komünizmle mücadele ve dış politikadaki gelişmeler etrafında şekillenirken ve gösteriler öğrencilerin Atatürk ilke ve devrimlerine bağlılıklarını sergilemeye yönelikken; 1956'dan itibaren üniversite ve iktidar arasında başlayan mücadelenin etkisi ile öğrenci olaylarının hükümete yönelik gösteriler haline dönüşmeye başladığını görmekteyiz. 1958 yılından itibaren öğrenci olayları sıklaşmaya başlamış ve Demokrat Parti iktidarının devrilmesine kadar devam etmiştir. Demokrat Parti iktidarının devrilmesinde öğrenci olaylarının etkileri olmuştur (Ceylan, 2008: 108).

Bu dönemde üniversite gençliği Demokrat Parti'nin politikalarını sık sık eleştirmiş ve ordunun safında yer alıştır. "Ordu gençlik el ele" sloganları ile 27 Mayıs Hareketi'nin en büyük destekçisi olmuşlardır.

1960'lara gelindiğinde Demokrat Parti Tahkikat Komisyonu'nu kurmuş, komisyonu üstün yetkilerle donatmış halkı baskı altında tutmayı hedeflemiştir. Bu komisyonun kurulması üzerine Ankara ve İstanbul'da 28-29 Nisan gençlik olayları yaşanmıştır. Başlangıçta halktan büyük destek gören Demokrat Parti daha sonra yolsuzluk yaptığı ve anti-demokratik uygulamaları sebebiyle eleştirilmiş, öğrenci olaylarının da etkisiyle 1960'ta yaşanan askeri darbe sonucu tasfiye edilmiştir (Neyzi,2011: 32).

2.4. 1960-1980 Arası Gençliğin Siyasi Duruşu

27 Mayıs Hareketi ve akabinde oluşturulan yeni anayasa ile birlikte Türkiye'de bir özgürlük ortamı doğmuştu. 60'lı yıllarda aydınlar ve öğrenciler bu özgürlük ortamından faydalanıp çeşitli görüşler etrafında birleştiler ve birçok eylemde bulundular. Aslında bu durum sadece Türkiye özelinde gerçekleşen bir durum değildi. Özellikle 1968 yılında tüm dünyada benzer olaylar yaşanmıştır. Türkiye'de yaşanan olaylar da dünyada yaşananlardan bağımsız düşünülemez. Farklı ülkelerde yaşanan olaylar kendi coğrafyalarına özgü sebep ve sonuçlara sahip olsalar da bazı noktalarda çok benzer özellikler göstermektedirler.

Gençlik hareketleri, merkezinde özgürlük olgusunu barındırmaktadır. Gençler onları baskı altına almaya çalışan kurumalara –üniversite, siyasal parti, devlet gibi- karşı başkaldırı eylemlerinde bulunmuşlardır. Türkiye'de yaşanan gençlik hareketleri aniden ortaya çıkan hareketler değillerdir. Dönemin gençleri dünyada olup bitenleri öğrenmiş, takip etmiş ve etkilenmişlerdir. Bu sebeple Türkiye özelini incelemeden önce dünyada o yıllarda nelerin yaşandığına bakmak ve sebep ve sonuçlarını incelemek bizi daha doru sonuçlara ulaştıracaktır.

2.4.1. Dünyada Yaşanan 1968 Gençlik Olayları

Gençlerin tüm dünyada siyaset sahnesine çıkmaları, siyasal alanda aktif rol oynamaları 1960'lı yıllara özellikle 1968 yılına denk gelmektedir. Bu yıllarda Amerika'dan ve Avrupa'dan Uzak Doğu'ya kadar birçok yerde sistem karşıtı başkaldırı hareketleri yaşanmıştır. Tüm dünya gençliği içinde yaşadıkları toplum düzeninden, çağın ekonomik ve siyasal konjonktüründen ve kültürel yapısından rahatsızdı ve bütün sisteme karşı bir başkaldırı eylemi içine girmişlerdi. Bu eylemler Amerika'da siyah hareketleri ve savaş karşıtı hareketler, Avrupa'da öğrenci ve işçi hareketleri, Meksika'da öğrenci hareketleri, Çin Kültür Devrimi ve 1968 ve sonrasında kadın hareketleri etrafında şekillendi ve gelişti.

Başkaldırı hareketleri toplumsal, siyasal, sosyal, ekonomik ve kültürel etkenlere bağlı olarak farklı ülkelerde farklı şekillerde ortaya çıkmasına ve her bir ülkede hareketlerin yönünün farklı olmasına rağmen hareketlerin ortak özelliği kurulu düzene karşı çıkışı noktasıdır. Ahmet Taner Kışlalı da öğrenci ayaklanmalarının bazı ortak noktalarda birleştiğini söylemektedir. Kışlalı'ya göre bu ortak özellikler: Üniversiteye karşı olmak, rejime ve ya toplumsal düzene karşı olmak, yetişkinlerin örgütlerinden bağımsız olma istekleri ve bazı noktalarda şiddete başvurmak olarak sıralanabilmektedir (Kışlalı, 1974: 39).

2.4.1.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Yaşanan Gençlik Hareketleri

Amerika'da 1960'lı yıllarda yaşananlara geçmeden önce 1950'li yıllarda yaşananlara değinmek gerekmektedir. Amerika'da 1950'lerde genç kuşağa *"silent generation"* yani *"sessiz kuşak"* denmekteydi. Bunun sebebi İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanan refah artışıydı. Bir başka sebep ise Amerika'da yine savaştan sonra yaşanan komünizm karşıtlığıydı. Bu antikomünist ve Mc Carty'ci hava sebebiyle toplumsal muhalefet şekillenememiştir (Akalın, 1995: 22). Ancak 1950'lerin sonlarına doğru Amerika'da yeni bir gençlik kültürü filizlenmeye başlamıştır.

Amerika'da 1950'lerin sonlarında kendini göstermeye başlayan gençlik kültürü tüketim toplumuna bir başkaldırı ve otoriter toplum yapısına karşı kültürel bir ayaklanma niteliğindeydi. Bu akım etrafında birleşen bu kuşağa *Beat Kuşağı* ya da *Beatnikler* denmekteydi. İsimlerini yenilmiş, yıkılmış anlamına gelen "beat" ve o yıllarda Amerika'da kelimelerin sonuna eklenmesi oldukça popüler olan Sovyetler tarafından uzata fırlatılan "Sputnik" uzay aracının sonundaki "nik" eki ile birleştirilen iki kelimeden almışlardı (Bulut, 2011: 128). Beat Kuşağı Amerikan yaşam biçimini sonuna kadar eleştirip, hiyerarşik yaşam biçimini reddedip, kurulu düzenle tüm bağlarını kopardılar. O yıllarda ortaya çıkan rock grupları bu akımdan etkilendi ve şarkılarını bu akıma göre yazdı ve beatniklerin ideolojilerini

yaygınlaştırdılar. Beatnikler insanların kendileriyle ve doğayla barışık olması gerektiğini düşünüyorlardı ve bu sebeple insanların içe bakışlarını kolaylaştırdığını savundukları uyuşturucu kullanımını yaygınlaştırdılar. 1960'larda ise rengârenk giyinen, uzun saçlı Hippiler ortaya çıktı. Beatniklerin temelini attıkları ve Hippilerin geliştirdikleri bu gençlik kültürü, bu karşı kültür akımı kitleselleşti ve 1960'larda ortaya çıkan radikal başkaldırı hareketlerini etkiledi (Akalın, 1995: 23).

Amerika'da 60'lı yılların ilk yarısında toplumsal muhalefet ve öğrenci hareketleri *"Yurttaş Hakları Hareketi"* etrafında şekillendi. Ancak ikinci yarısında muhalefetin temeline savaş karşıtlığı olgusu yerleşti. Yurttaş Hakları Hareketi siyahların yürüttüğü, ırkçılık karşıtı bir hareketti. Birçok öğrenci genç bu harekete destek verdi. Hareketin başında Martin Luther King bulunmaktaydı ancak 1968 yılında bir suikasta kurban gitti. Hareket 60'ların sonlarına doğru ivme kaybetti ve savaş karşıtlığı yükselişe geçti. Karşı çıkılan savaş ise *"Vietnam Savaşı"* idi.

Öğrenci hareketlerinde öne çıkan örgüt SDS (Students for a Democratic Society-Demokratik Toplum İçin Öğrenci Birliği) idi. Bu örgütün temel amacı katılımcı örgütler kurarak özgür üniversite düşüncesini hayata geçirmekti. Bu amaçla seçilen uygulama yeri ise üniversitelerdi. Özgür üniversite düşüncesinin ana fikri öğrencilerin pasif durumdan çıkarılması ve öğrencilerin kendi kendilerini eğitmeleriydi. 1966 yılına gelindiğinde öğrenciler üniversitelerde büyük toplantılar düzenlemeye başladılar. Bu toplantılarda herkese konuşma hakkı veriliyordu ve birçok konu tartışılıyordu. En önemli nokta ise öğrenciler öndersiz, lidersiz şekilde bu toplantıları düzenliyor ve yürütüyorlardı. Hareketin lideri gözüyle bakılan isimler ise liderliği kesinlikle reddediyorlardı (Akalın, 1995: 25-26). Bu kuşağın liderlik konusunda bu kadar hassas olmalarının temel sebebi çocukluklarını soğuk savaş yıllarında geçirmiş olmalarıdır. İki kutuplu dünyada yaşayan çocuklar, iki kutbunda yaptığı eylemlerden rahatsızdı. 1960'lı yıllara gelindiğinde gençler her türlü otoriteye karşı derin bir güvensizlik duyuyordu. Siyasetin her alanında bulunan insanlar bu kuşağa göre güvenilmez insanlardı. İşte bu yüzden gençlik hareketlerinde herkesin kabul ettiği mutlak liderler yoktu ve lider olarak anılanlar da bu sebeple liderliği kabul etmiyorlardı (Kurlansky, 2008: 141).

1960'lı yılların sonlarına doğru savaş karşıtlığı zirveye ulaştı. Bunda zorunlu askerliğin ve buna bağlı olarak birçok lisans ve yüksek lisans öğrencisinin eğitiminin yarıda kalma tehlikesinin payı büyüktü. SDS 1966'da öğrencilerin askere alınmasını engellemek adına We Won't Go kampanyasını başlattı (Akalın, 1995: 29).

Amerika'da en çok olayın yaşandığı üniversiteler Berkeley ve Columbia üniversiteleriydi. Buralarda yaygın olan öğrenci eylemleri *"sit-in"* (oturma eylemi), *"go-in"*(içeri girme) ve *"direct action"*(doğrudan eylem) şeklindeydi. Amerikalı öğrencilerin bu sivil itaatsizlik eylemleri dünyanın dikkatini çekti ve diğer ülkelerdeki eylemlere öncülük etti. 1968 yılından itibaren öğrenci olayları dünya genelinde kitleselleşti ancak bu kitleselleşme beraberinde şiddet eylemlerini de getirdi (Bulut, 2011: 128).

2.4.1.2. Fransa'da Yaşanan Gençlik Hareketleri

Fransa 1960'lı yıllarda nispeten sakin bir dönem geçiriyordu. Fransa'nın cumhurbaşkanı Charles de Gaulle bile 1968 yılını dinginlikle karşıladığını dile getiriyordu. Fransa'da devlete ait olan televizyon kanallarından halka seslenirken Amerika'nın yürüttüğü Vietnam Savaşı'nı kınıyordu. Ancak Fransa dünyada yaşanan 68 olaylarının belki de en etkili olacağı ülke olma yolunda ilerliyordu.

Fransa 1960'larda ciddi bir ekonomik büyüme yaşadı. Bu ekonomik büyüme ile insanların alım gücü arttı ve Fransa'da tüketici toplumun temelleri atıldı. Ancak 60'ların ortalarından sonra ülke bir enflasyon tehdidi altına girdi. 1967'de hükümet bu ekonomik sorunları çözmek amaçlı bir dizi ekonomik tedbir aldı ve bu alınan tedbirler işçiler tarafından kabul görmedi. Bunun ardından Fransa'da büyük grevler baş gösterdi (Kurlansky, 2008: 300).

Fransa'da yaşanan üniversite olayları ilk olarak Nanterre Üniversitesi'nde başlamıştır. Öğrenciler burada öğrenci ve hocalarının arasında bulunan iletişim kopukluğundan şikayet ettiler ve karma yurt isteklerini dile getirdiler. Sorbonne Üniversitesi'nde ise öğrenciler aydınları üniversiteye davet edip dünya meselelerini tartışıyorlardı (Parlak, 1999: 90). Ancak Fransa yönetimi ve Charles de Gaulle

öğrencilerin bu eylemlerini umursamadı ve okullarını bitiremeyen öğrencilerin yakınmaları olarak algıladı. Çünkü Fransız üniversiteleri geçilmesi çok zor olan sınavlar uygulamaktaydı ve öğrencilerin ancak dörtte biri bu sınavlarda başarılı olup mezun olabilmekteydiler. Öğrenciler bir anlamda bu duruma da karşı çıkmaktaydılar. Bu katı eğitim sistemine, bu eğitim sisteminin bu derece zorlayıcı olmasının sebebi olarak gördükleri bu katı toplum yapısına ve katı kültür anlayışına. Öğrenciler tespit ettikleri bu üniversite sorunlarının bir üniversite reformuyla değil ancak toplumu değiştirmekle çözebileceklerine inanmaktaydılar tıpkı dünyadaki diğer öğrenci gençlik gibi (Kurlansky, 2008: 305).

Ülkede gerilim 22 Mart Hareketi denen olaylar sebebiyle yükselişe geçti. Vietnam Savaşı karşıtı bir gösteri sırasında tutuklanan dört Nanterre öğrencisi için 22 Mart tarihinde Nanterre okulu işgal edildi. Bu hareketin başında Daniel Cohn-Bendit vardı. Bendit bu olay için Paris'te disiplin kurulunun önüne çıkarıldı ve Nanterre Üniversitesi'nde eğitime ara verildi. Bu sebeple olaylar Sorbonne Üniveristesi'ne sıçradı. Sorbonne Üniversitesi'nde yaşanan işgal olaylarından sonra bu üniversite de kapatıldı. Bu olaydan sonra öğrenciler ve polis arasındaki gerilim yükseldi ve şiddet arttı (Parlak, 1999: 90).

Fransa'da yaşanan olaylara işçilerin grevleri de eklendi. Olaylar geniş bir alana yayıldı. Cüneyt Akalın'a göre öğrenci hareketi 1968'in ikinci yarısından sonra işçi hareketi ile birleşmiş ve Fransa devrimin eşiğine gelmişti (Akalın, 1995: 42). Ancak Mark Kurlansky'nin aktarımıyla o yıllarda önemli bir öğrenci lideri olan Daniel Cohn-Bendit'e göre işçi ve öğrenci hareketi asla bir birliktelik göstermedi. İşçilerin istekleri fabrikalarda iyileştirme, ücretlerin artışı gibi şeylerdi ancak öğrenciler, toplum düzeninde ve yaşamda radikal ve etkili değişimler istiyorlardı (Kurlansky, 2008: 318).

Yaşanan işçi ve öğrenci olaylarından sonra Fransa birden durulma sürecine girdi. Devrimin eşiğine gelinmişti ancak devrim gerçekleşmedi. Devrimin en büyük savunucuları öğrencilerdi ancak devrim fikrini ne işçilere ne de halka aşılayamadılar. Ama Fransız toplumu bir reform sürecine girdi. Üniversitelerin demokratikleştirilmesi için önemli adımlar atıldı. Öğrenciler ve öğretim elemanları

arasındaki iletişim kopukluğu sorununun üzerine gidildi. 1968 yılını yaşayanlar bu günkü özgürlüğü o yıla borçlu olduklarını dile getirmektedirler.

2.4.1.3. Almanya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri

İkinci Dünya Savaşı'ndan yenik çıkan Almanya iki farklı bölgeye ayrılmıştı: Amerika himayesinde olan kapitalist Batı Almanya ve Rus himayesinde olan sosyalist Doğu Almanya. Savaştan sonra her iki tarafta da Nazilerden arınma politikası uygulanıyordu ancak Batı Almanya'da bu politikadan kısa sürede vazgeçildi. Çünkü Nazileri güvenilir antikomünistler olarak görüyorlardı. Öyle ki 1968 yılında Batı Almanya'nın cumhurbaşkanı Heinrich Lübke'nin toplama kamplarının kurulması sürecinde rol aldığına dair belgeler ortaya çıktı. Bonn Üniversitesi'nden iki öğrenci de rektörün odasına izinsiz girerek şeref listesindeki cumhurbaşkanının adının yanına toplama kampı müteahhidi yazdıkları için okuldan atılmışlardır (Kurlansky, 2008: 200). Doğu Almanya ise tasfiye işlemlerine ara vermeden devam etti.

Öğrenciler 1960'lı yılların ikinci yarısında Batı Almanya'da Nazilerden arınma politikasından vazgeçildiği ve yeniden askerileştirme kararları yüzünden kızgındı. Ayrıca genç nüfusun çok azı üniversiteye gidebilmekteydi öğrenciler bu durumdan da rahatsızdılar. Ama en çok da Almanya'nın baskıcı bir toplum olduğunu düşünüyorlardı. Toplumlarının demokratik olmadığını, radikal demokrasi ilkelerine uygun hareket edilmediğini düşünüyorlar ve toplumu demokratikleştirecek reformlar istiyorlardı (Parlak, 1999: 87).

Almanya'daki öğrenci hareketlerinin ardında Vietnam Savaş'ı karşıtlığı ve Amerika karşıtlığı, Almanya'nın ekonomik mucizesi sonucunda doğan tüketim toplumuna yapılan eleştiri ve Nasyonal Sosyalizme boyun eğmiş bir önceki kuşağa bir başkaldırı yatmaktadır (Akalın, 1995: 59). Birçok öğrenci anne ya da babasının korkunç şeyler yapmış olabileceği şüphesini taşıyordu. Nazizm'le ilgisi olmayan bu genç kuşak, suçluluk duygusuyla birlikte siyasete sırtını dönmüş ailelerine karşı bu apolitik durumları yüzünden savaş açmışlardı. Almanya'da yaşanan kuşak

çatışmasının boyutları başka ülkelerde yaşanan kuşak çatışmasından çok farklıydı (Parlak, 1995: 88).

Almanya'da öne çıkan öğrenci grupları liderliğini Fritz Teufel'in yaptığı Kommune 1(Komün 1) adlı örgüt ve liderliğini Rudi Dutschke'nin yaptığı SDS (Sozialistische Deutsche Studentenbunt - Alman Sosyalist Öğrenci Birliği) idi. Öğrencilerin tartıştığı konuların başında akademik özgürlük ve üniversitelerin kontrolüydü. Olaylar da ilk olarak 1966'da Berlin Hür Üniversite'de patlak verdi. Bu öğrenciler Vietnam Savaşı'nı ve ABD politikalarını eleştiriyorlardı. Aynı zamanda Alman materyalizmine de karşı çıkıyorlardı (Kurlansky, 2008: 204).

1967'de İran Şahı'nı ağırlayan belediye başkanını protesto eden gösterilerde bir öğrenci öldü ve ulusal öğrenci hareketi buna bir tepki olarak yükselişe geçti. Bu cinayet tüm Almanya'da protesto edildi.

1968 yılında SDS lideri Rudi Dutschke suikast girişimine maruz kaldı. Dutschke'nin yaralanması üzerine öğrencileri karşısına alan bir tavırla yazılar yazan Springer basın grubu öğrencilerin öfkesine ve saldırılarına konu oldu. Öğrenciler Hamburg'da ve diğer kentlerde Springer binalarına yürüyüşler düzenledi ve binaları bastı. Bu olaylar sırasında birçok kişi gözaltına alındı. Gençler polisin kullandığı şiddete karşılık verme konusunda görüş ayrılığı yaşayarak iki gruba ayrıldı. Şiddetten yana olanlar 1970'li yıllarda kendilerinden söz ettiren Kızıl Ordu Fraksiyonu'nu kurdular ve yavaş yavaş şiddet karşıtı olan gençlik kitlesinden koptular (Akalın, 1995: 65).

2.4.1.4. Çekoslovakya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri

1960'lı yıllarda Çekoslovakya Komünist Parti'nin başında Antonin Novotny vardı. Novotny aynı zamanda Çekoslovakya'nın cumhurbaşkanı da olmuştu. Çekoslovakya ilk kez tek kişinin yönetimi altına girmişti. Öğrenciler ve gençler bu durumdan duydukları rahatsızlıkları dile getirmekten çekinmediler. Öğrenciler daha fazla siyasi parti olmasını ve batılı kitap ve dergilere ulaşmayı talep ediyorlardı (Kurlansky, 2008: 46). Bu durum Novatny'yi zorluyordu. 60'lı yılların başında

Moskova'da da bir değişiklik yaşandı. Kruşçev'in yerini Brejnev aldı ve Brejnev Novotny'yi destekleyen bir tavır içinde değildi. Novotny Moskova'dan bir destek göremediği için ülkedeki insanların isteklerine kayıtsız kalamadı ve katı kuralları biraz yumuşattı.

Yumuşayan kurallarla birlikte Çekoslovakya gençliği dünyada yaşanan olaylar, ortaya atılan karşı kültür hakkında bilgi edindi ve Çekoslovakya gençliği de bu gençlik kültürü ile bütünleşme sürecine girdi. Kot pantolon giymeye, saçlarını uzatmaya ve rock'n roll müziği dinlemeye başladılar. Aynı zamanda dünyada yaşanan başkaldırı olaylarını da öğrendiler ve onlarda akranları gibi seslerini duyurmaya karar verdiler.

1967 yılında Praglı bir öğrenci grubu yurtlardaki yetersiz ısınma ve yetersiz elektrik sorununu protesto etmek için bir gösteri düzenledi. Ellerinde çalışmak zorunda oldukları düşük elektriği simgeleyen mumlarla yürüdüler ve "ışık istiyoruz, okumak istiyoruz" sloganını attılar. Bu yürüyüş sırasında önleri polis tarafından kesildi ve antikomünist olarak suçlandılar. Basın sadece polise saldıran öğrencilerden bahsediyordu. Ancak işin aslı çabuk yayıldı ve dayak olayı daha büyük bir protesto dalgasını başlattı (Akalın, 1995: 70-71).

1968 yılının başlarında Çekoslovakya önemli bir değişim yaşadı. Novotny Çekoslovakya Komünist Parti başkanlığından alındı ve yerine Aleksandr Dubçek getirildi. Dubçek Stalin'ci gelenekten sıkılmış, boğulmuş halkı anlıyor ve reform isteklerini yersiz bulmuyordu. Ancak Dubçek'in bu tutumu Moskova'yı rahatsız etti. Moskova rejimin Çekoslovakya'da tehlikede olduğunu düşünüyordu. Ayrıca Sovyet Bloğu'nda yer alan diğer ülkelerde Dubçek'i duruma hakim olamamakla eleştiriyorlardı.

Parti başkanlığı görevinden alınan Novatny birkaç ay sonra hakkında çıkan yolsuzluk dedikoduları yüzünden 22 Mart tarihinde devlet başkanlığı görevinden istifa etti. Dubçek boşalan devlet başkanlığı görevine eski bir general olan Ludvik Svoboda'yı getirdi. Öğrenciler bu seçimi eleştirmek için saatler süren bir oturma eylemi yaptılar (Kurlansky, 2008: 334).

Çekoslovakya özgürleşmeye çalışıyordu. Öğrenciler rahatsızlıklarını, isteklerini gösteriler, protestolar vasıtasıyla duyurmak için uğraşıyorlardı. Dubçek ve yönetimindeki Komünist Parti bu isteklere kulak vermeye çaba gösteriyor ve reformcu bir tutum sergiliyordu. Ancak Dubçek'in ve partinin bu reformist tutumu Sovyetler Birliği Komünist Parti lideri Brejnev tarafından pek hoş karşılanmadı ve Sovyet Birlikleri Çekoslovakya'yı işgal etti.

Varşova Paktı askerlerine ancak kendilerine karşı bir saldırı olursa ateş açmaları konusunda uyarılmışlardı ama uyarıları pek dikkate aldıkları söylenemezdi. Öğrenciler birliklere karşı durmaya çalıştılar ancak tankların önünde duramadılar. Çekoslovakya televizyonu bazı görüntüleri ülkeden gizlice çıkarabilmişti. Dünya Sovyetlerin Çekoslovakya'ya yaptıklarını gördü. Dünyanın birçok yerinde Sovyet işgali protesto edildi. Bu işgal Sovyetlerin Avrupa'daki varlığını çok derinden sarstı, etkiledi. Sovyet bloğu bu işgal sonrası küçülmeye başladı. İşgal Sovyetlerle ilişkilerini gözden geçirmek isteyen Doğu Avrupalı diğer ülkelerin işine yaradı (Akalın, 1995: 75)

2.4.1.5. Polonya'da Yaşanan Gençlik Hareketleri

1960'larda Gomutka yönetiminde olan Polonya'da öğrenci muhalefeti artıyordu. Polonya'da Çekoslovakya'ya nazaran daha özgür bir ortamın varlığından söz edilse de Polonyalı komünist gençlik özgürsüzlük ortamını hissediyordu. Özgür konuşma hakkı yoktu. Hükümeti eleştirmek isteyen yazarlar ilk gün hükümeti öven yazılar yazıp, ikinci gün bu yazdıkları yazıları eleştiriyorlardı. Ancak dış basın Polonya'da baskı altında tutulmuyordu. Resmi basın ise yazacakları konularda kısıtlıydı. Bu yüzden öğrenciler Polonya halkının bilmesini istedikleri haberleri dış basına sızdırıyorlardı. Böylece halk olup biten gelişmelerden haberdar oluyordu. Dış basın baskı altında olmadığı için Polonyalı öğrenciler dünyadaki gelişmeleri de takip edebiliyorlardı (Kurlansky, 2008: 99).

Öğrencilerin muhalif hareketi Varşova Üniversitesi'nde büyüyordu. 8 Martta Varşova Üniversitesi'nden birkaç yüz öğrenci özgürlük istediklerini söyleyerek

küçük bir gösteri düzenlediler ve rektörle görüşme talep ettiler. Öğrencilerin bu küçük gösterisi polis şiddetiyle karşılaştı. Ancak bu şiddet olayı hareketi büyüttü. Polis şiddetine karşı yirmi bin öğrenci ertesi gün Varşova'nın merkezine yürüdü (Akalın, 1995: 74).

Öğrenciler özgürlük için savaşıyordu. Ayrıca Polonyalı öğrenciler Çekoslovakyalı öğrencilerden ve orada yaşananlardan etkilenmişlerdi. Yürüyüşlerde ellerinde pankartlarda "Polonya Dubçek'ini bekliyor" yazıyordu (Kurlansky, 2008: 167). Polonya'daki öğrenci hareketini Katolik Kilisesi de bir mektup yayınlayarak destekledi.

Öğrencilerin gösterilerinin ardından işçi gösterileri de başladı. Polonya'da 1968 olayları özgürlüklerin genişlemesi konusunda olumlu sonuçlar doğurdu. İşçi hareketi ile iletişim kurabilen öğrenci hareketi ileriki yıllarda komünizmin yıkılmasında çok etkili oldu (Bulut, 2011: 132).

2.4.2. 1960-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Yaşanan Gençlik Hareketleri

Toplumsal olaylar içinde bulunduğu toplumun sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal koşullarından etkilenerek, onlarla ilişkili olarak meydana gelmektedir. Türkiye'de yaşanan olaylar da bu koşullar göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. 60'lı yıllardan başlayarak 12 Eylül 1980 Darbesi'ne kadar olan süreçte yaşanan olaylar da tarihsel anlamda bir birikmişliği ve aynı zamanda o günün koşullarının etkilerine verilen tepkiler olarak karşımıza çıkmaktadır.

1946 yılından itibaren çok partili hayata geçilmesi, 1950 yılında Demokrat Parti'nin tek başına iktidar olması Türkiye'yi bir değişim ve dönüşüm sürecine sokmuştur. Ülke 1950 yılından itibaren çok hızlı yaşanan değişim rüzgârlarının etkisinde kalmış ve toplumsal yapının her alanında hissedilir olmuştur. Özellikle ekonomik yapıda yaşananlar eğitim kurumlarını derinden etkilemiş ve bir toplumsal hareket olan köyden kente göçü hızlandırmıştır. Yaşanan hızlı göç olayları da

toplumsal sorunları beraberinde getirmiştir (Vergin, 1986: 29). 1954 yılı ile birlikte Demokrat Parti'ye uyguladığı politikalar ve söylemleri sebebiyle üniversite gençliğinden tepkiler gelmeye başlamıştır. Üniversite gençliği rejime yönelik bir tehdit oluşturduğu için Demokrat Parti'ye karşıydı ve bu gidişata dur demesi için askerden yardım istiyordu. Ülkede yaşanan bu tarz olaylarla, bu hava ile birlikte 1960 yılına gidildi.

27 Mayıs 1960 İhtilali'nden sonra 1961'de yeni bir anayasa hazırlandı. Hazırlanan yeni anayasa özgürlükçü bir ortamın var olmasına olanak sağladı. Bu dönemde sorunların tartışılabilmesi, çeşitli çözüm önerilerinin ortaya atılabilmesi, alternatif siyasal görüşlerin ifade edilebilmesi yüksek öğrenim gençliğinin hızla bilinçlenmesine ve siyasallaşmasına imkân verdi. Bu noktadan sonra gençlik üniversitelerde örgütlenmeye başlamıştır. Yaygın örgütlenme biçimleri fikir kulüpleri şeklindedir. 1965'lere kadar olan süreçte gençlik bilinçlenme ve örgütlenme sürecini yaşamaktadır. 1965'ten itibaren gençlik örgütleri siyasal arenada yer almaya başlayacaktır (Boran, 1999: 55).

1960'lı yıllarda gençliğin yaşadığı siyasal bilinçlenme daha çok sol siyasal bilinçlenme olmuştur. Türk solu 1960'lı yıllarda fikir üretimi ve siyasal örgütler konusunda en parlak devrini yaşamıştır (Sayılgan, 1976: 481). 1960'lı yılların siyasal fikir akımlarını inceleyen Kaçmazoğlu'da o dönemde yapılan siyasal tartışmaların daha çok sosyalizm üzerine yapıldığını belirtmiştir (Kaçmazoğlu, 2000: 284). 1961 Anayasası'nın sağladığı özgürlük ortamında gençlik dışında başta işçi sınıfı olmak üzere toplumun birçok kesiminde sendika, dernek, kooperatif kurarak, örgütlenmeye başlayan halk, toplumsal hareketlilik sürecini başlatmıştır (Ersan, 2014: 18).

27 Mayıs sonrası hareketli olan siyasi arenada 1960'lı yıllarda etkili olan iki oluşum ortaya çıktı. Bunlardan ilki 1961'de Türkiye İşçi Partisi'nin kurulmasıdır. İkincisi ise Yön dergisi çevresinde oluşan harekettir. TİP ve Yön 1965 yılına kadar birlikte hareket ettiler ancak 1965 seçimlerinden sonra araları açılmıştır (Boran, 1999: 56-57). Bunun sebebi Yön dergisinin başyazarı Doğan Avcıoğlu ile TİP Genel Başkanı Mehmet Ali Aybar'ın sosyalizm konusundaki görüş ayrılıklarıdır. 1965 seçimlerinden sonra TİP'in sosyalist devrim hedefine yönelmesi Yön hareketi içinde

bulunan eski TKP üyesi Mihri Belli, Hikmet Kıvılcımlı gibi eski tüfeklerin ortaya attığı Milli Demokratik Devrim'in önünü açmıştır. TİP görüşüne göre sosyalist devrim parlamenter yöntemle iktidara gelmelidir. Milli Demokratik Devrimcilere göre ise devrim Kemalist sivil-asker aydınlarla ittifak halinde yapılmalıdır (Sayılgan, 1976: 484-485).

TİP öğrenci gençlikle bir bağ kurabilmişti ancak öğrencilerin radikalleşen eylemleriyle aynı bağı kuramadı. Öğrencileri eleştirmeye ve eylemlerin önüne geçmeye çalışınca öğrencilerin desteğini kaybetti, öğrenciler partiden kopmaya başladı. TİP'i eylemsizlikle, pasiflikle suçlayan öğrenci gençlik Milli Demokratik Devrim çizgisine kaydı. Fikir Kulüpleri şeklinde örgütlenen gençler 17 Aralık 1965'te birleşerek Fikir Kulüpleri Federasyonu'nu kurmuşlardı. TİP daha sonraları Dev-Genç adını alacak olan bu örgütte yani FKF'de etkindi. 1968 yılına gelindiğinde FKF'de etkin olan grup TİP değil Milli Demokratik Devrimcilerdi. Ayrıca yine MDD'ye yakın öğrencilerin bir kısmı FKF'den ayrılarak Devrimci Öğrenci Birliği adlı örgütü kurmuştur (Ersan, 2014: 25).

Öğrenci hareketleri Türkiye'de de yurt dışında olduğu gibi eğitimle ilgili istekler doğrultusunda başladı. Bu istekler özel okulların devletleştirilmesi, harç ve kitap fiyatlarının fazlalığı, yurt imkânlarının yetersizliği, ek sınav hakkının tanınması, öğrencilerin yönetime katılması, sınıfların kalabalık oluşu ve öğrenci-hoca arasındaki iletişimin kopukluğu gibi sorunlardı. Ancak öğrenciler çok geçmeden üniversite ile ilgili sorunların memleket sorunlarından ayrı düşünülemeyeceğini, memleket sorunlarının çözülmeden üniversite sorunlarının da çözülemeyeceğini dile getirip isteklerini siyasallaştırdılar.

Üniversite gençliğinin sosyalist düşüncenin savunucusu konumuna getiren olaylar zinciri 10 Haziran 1968'de Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde gerçekleşen boykot ile başladı. Boykot başka fakültelere ve başka üniversitelere sıçradı. Boykot ve işgaller böylelikle tüm yurda yayılmaya başladı. Öğrenci hareketleri üniversitelerle de sınırlı kalmadı ve okulların dışına taştı. Sistem ve hükümet karşıtı, anti-emperyalist bir harekete dönüştü (Ersan, 2014: 28). Üniversiteli gençler artık toprak reformu için, ABD ile ilişkilerimiz konusunda, Vietnam Savaşı

için, 6. Filo'nun Türkiye'yi ziyareti konusunda eylemler yapıyor, hem ulusal hem de uluslararası konularda eleştiriler getiriyorlardı.

1960'lı yılların ağırlıklı olarak ikinci yarısında yaşanan öğrenci hareketleri içinden öğrenci liderleri çıkardı. Bunlar arasında Deniz Gezmiş, Yusuf Küpeli, Harun Karadeniz, Doğu Perinçek, Mahir Çayan, Hüseyin İnan ve İbrahim Kaypakkaya gibi isimler öne çıkan isimler olmuşlardır. Bu isimlerden sadece Harun Karadeniz TİP-MDD kavgasında TİP'ten yana tavır aldı. Karadeniz, gençlik mücadelesinin ancak ve ancak işçi sınıfı partisiyle bağlantılı olarak yürütülebileceği görüşündeydi. Karadeniz gençliği kendileri adına parti ya da herhangi başka bir oluşum kurmaları konusunda eleştirmiştir. Ona göre gençlik eylemleri iktidara yöneldiği anda biterdi. Gençliğin görevi işçi sınıfını bilinçlendirmek olmalıydı. Zaten gençliğin iktidara ortak olmak amacıyla hareket etmesinin hiçbir devrimci teoride yeri yoktu (Karadeniz, 1979: 183-190).

Kendilerini MDD çizgisine yakın hisseden öğrenci liderleri ise dünyada yaşanan gerilla savaşlarını inceliyor ve Türkiye'de de böyle bir mücadele başlatmak istiyorlardı. THKO'yu kuran Deniz Gezmiş ve arkadaşları ve THKP-C'yi kuran Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve arkadaşları Latin Amerika modelini, TİİKP'yi kuran Doğu Perinçek ve arkadaşları ve TKP(M-L)'i kuran İbrahim Kaypakkaya ve arkadaşları Çin Deneyimi'ni uygulanacak yol olarak kabul ettiler (Ersan, 2014: 37).

THKO üyesi ve THKP-C üyesi öğrenci gençler silahlı eylemlerde ve adam kaçırma eylemlerinde bulundular. Banka soygunları düzenlediler. THKO üyesi eylemciler yakalandılar ve idamla yargılandılar. Örgüt üyesi üç kişi adına idam kararı verildi. Bunlar Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'dır. THKP-C üyesi gençler idam kararı verilen arkadaşlarını kurtarmak adına en son düzenledikleri adam kaçırma eylemleri sırasında Kızıldere'de öldürüldüler. TİİKP üyeleri ise devrimin Çin devrim Modeli'ne uygun olarak kırlardan şehirlere silahlı mücadele yoluyla olacağını vurguluyordu.

Sol cephede bunlar yaşanırken sağcı gençlik örgütlenmeleri de kurulmaktaydı. Köklerinde milliyetçilik, anti-komünizm ve din gibi konuları barındıran bu milis örgütlenmeleri ülkemizde 1960'tan sonra yaşanan gelişmeler ışığında gündeme

gelmiştir. 1968'lere gelene kadar bu örgütlerin başta geleni Adalet Partisi'nin güdümünde olan Komünizmle Mücadele Dernekleri'dir. 1968'in ikinci yarısından itibaren bu örgütlere Ülkü Ocakları da eklenir. Ayrıca yine 1968'de kurulan ve CKMP'nin güdümünde olan Komando Kampları da vardır. 12 Mart 1971'den sonra bu örgütler gelişimlerini daha da hızlandırdılar. 1973'lere gelindiğinde örgütleri dağıtılmış solun karşısında örgütlenmesini tamamlamış, iktidardan destekli ve hatta MHP ile mecliste temsil edilen bir sağ vardır artık (Boran, 1999: 80-81).

1974 yılına gelindiğinde sosyalist sol bir parti ya da bir örgüt etrafında toplanamamış ve tabiri yerindeyse kırk ayrı parçaya bölünmüştü. Liderleri öldürülmüş ya da cezaevinde olan sol destekçilerinin kafaları karışıktı. 1974 yılında gelen afla cezaevindekilerin çıkmasıyla örgütlenmeler hız kazandı. İlk olarak üniversiteli öğrenciler 1973'te İYÖKD'yi kurdu. Yine 1974'te 12 Mart öncesinden kalan örgütlerin dışında Devrimci Yol ve Kurtuluş adlı örgütler kuruldu. 74-76 yılları arasında her grup kendi görüşlerini savundukları birer dergi çıkartarak seslerini oradan duyurmaya çalışıyorlardı (Oğuz, Akdeniz ve Bayhan, 2012: 50).

1974-1976 yılları arasında da tıpkı 68-70 yılları gibi üniversiteler, öğrenci yurtları politik tartışmaların merkeziydi. Hatta bu yıllardaki öğrenci hareketi daha politizeydi. Yine öğrenci eylemleri bütün fakülte ve yüksek okulları sarmış durumdaydı. Ancak artık okullarda sağcı komandolar da bulunmaktaydı (Munzur, 2011: 30-31). Artık şiddet olayları çok farklı bir hal almış durumdaydı. Öğrenci eylemleri sağ-sol çatışmalarını aşarak terör denecek kadar büyük yıkımları olan eylemlere dönüştü. 1976 yılında sonra şiddet eylemleri her yıl daha da artarak, daha da yıkıcı sonuçlar bırakarak devam etti ve bu durum bizi 12 Eylül 1980 Askeri Müdahalesi'ne götürdü.

1960'lı yıllardan 1980'e gelinen süreçte yaşanan gençlik eylemleri ilk bakışta devleti, cumhuriyeti ve onun getirdiklerini savunan gençliğin devlete karşı olan başkaldırısı anlaşılması zor bir durum gibi gözükmektedir. Ancak öğrenci eylemleri derinlemesine incelendiğinde gençlerin devleti koruma görevlerine uygun davrandıkları görülmektedir. Çünkü öğrenciler dönemin hükümetlerinin meşru

olmadığı görüşünü paylaşmaktaydılar ve siyasal arenanın aktörlerinden biri olan gençlik bu duruma müdahale etmekten kendini alamamıştır (Lüküslü, 2012: 50).

Başlangıçta üniversitelerin koşullarının iyileştirilmesini isteyen öğrenciler daha sonra siyasal içerikli taleplerde bulundular. Öğretmenlerin, işçilerin, köylülerin oluşturdukları kitlesel hareketlere destek verdiler ve kendi hareketleri için de halkın bu kesimlerinden destek buldular. Ancak 1968'den sonra iktidarı zorlayıcı hareketlerde bulunan gençlik kesimi değişimin zorluğunu gördükçe Avrupa'daki, Latin Amerika'daki ülkelerden etkilendi ve gençlik hareketi yasal boyutundan uzaklaştı (Neyzi, 2011: 32). Bu hareket yasal olmaktan uzaklaşıp, şiddete başvurmanın gerekliliğine inanmaya başladığı anda halkın çeşitli kesimlerinde bulduğu desteği kaybetti ve kitlelerin hareketten uzaklaşmasına sebep oldu. Bu da hareketi daha marjinal boyutlara taşımıştır (Lüküslü, 2012: 80).

Öğrenci gençliğin içinde bulunduğu eylemler marjinal boyutlara ulaşınca gençliğin artık milli çıkarlar zemininde bir tehdit unsuru olduğu hem medya tarafından hem de siyasal iradeler tarafından dile getirilen bir söylem olmuştur (Neyzi, 2011: 34). Daha önce gençlik eylemlerini destekleyici demeçler veren siyasal partiler bile artık gençlik eylemlerini anarşi olarak değerlendirmeye başlamışlardır (Yılmaz, 1997: 133). Öğrenciler ise yönetimi gayrimeşru bulduklarını dile getirirler. Sol hareketlerin öncüsü olan öğrenci gençlerin eğilimi kendilerini cumhuriyetin ilk kuşağı ile özdeşleştirmektir. Öyle ki öğrenci liderlerinden Deniz Gezmiş babasına yazdığı mektupta kendisini Kemalist düşünceyle yetiştirdiği için babasına teşekkür eder, babasının kuşağı ile kendi kuşağı arasında gördüğü benzerliklerden bahseder ve Türkiye'nin ikinci kurtuluş mücadelesini verdiklerini anlatır (Feyizoğlu, 1998: 226).

Öğrenciler yaptıkları eylemlerde Mustafa Kemal'in emaneti olan vatanı savunduklarına ve savunacaklarına daima vurgu yapmışlardır. Öyle ki öğrenciler mahkemeleri sırasında verdikleri savunmalarda da buna sık sık değinmişlerdir. Öğrenci liderlerinden özellikle Deniz Gezmiş daima sosyalizmle Kemalizm arasında bir köprü kurmaya çalışmıştır. Bedri Baykam'ın "68'li Yıllar: Eylemciler" adlı eserinde yaptığı röportajlarda, röportaj konuklarından biri olan Mehmet Beşlioğlu, Deniz Gezmiş ve Mahir Çayan'ın kendilerine sosyalist deseler de aslında koyu birer

Kemalist olduklarını söyleyerek öğrencilerin Mustafa Kemal'e ve Kemalizm'e verdikleri değeri bir kez daha vurgulamıştır (Baykam, 2002: 67-68).

2.4.3. Türkiye'de Yaşanan Gençlik Hareketlerinin Dünyada Yaşanan Gençlik Hareketlerinden Ayrıldığı Yönler

Türkiye'de hareketlerin ortaya çıkışı ve Amerika'da ve Avrupa'daki hareketlerin ortaya çıkışı arasında bazı farklar vardır. Batıdaki 68 Kuşağı ile Türkiye'deki 68 Kuşağı arasında eylemlerin aynı döneme denk gelmesinin dışında benzer başka özellikler bulmak oldukça güç olacaktır. Eylemlerin oluş şekli çok benzerdir. Yani üniversite işgalleri, boykot eylemleri batıda yaşanan eylemlerle benzerlik göstermektedir. Hemen hemen dünyanın her yerinde yaşananlar öğrenci eylemleridir. Ancak eylemlerin niçin yapıldıkları konusunda her ülke kendine has nedenlere ve özelliklere sahiptir.

Türkiye'de hareketlerin çıkış noktasında 1950'lerden o günlere dek birikmiş olan siyasal kültürün izlerine rastlanmaktadır. Türkiye'de yaşanan toplumsal değişikler öğrenci gençliğin eyleme geçmesinde önemli rol oynamıştır. 1961 Anayasası'nın getirmiş olduğu geniş çaplı özgürlüklerle beraber öğrencilerin şimdiye kadar olmuş olan en özerk üniversitelerde okuyor olmaları eyleme geçmelerini kolaylaştırmıştır. Yine 1961 Anayasası'nın getirdiği örgütlenme özgürlüğü ile öğrenciler siyasal faaliyetlerin içine girebilmişler ve politize olan gençlik siyasal otoriteleri sorgulayabilmiştir. Bahsettiğimiz bu özgürlük ortamından faydalanılarak Türkçeye kazandırılan Marksist-Leninist eserleri okuyan ve dünyada yaşanan 68 olaylarından etkilenen gençlik siyasal bilinçlenmesini gerçekleştirmiştir. Ayrıca 1961Anayasası'nın sağladığı özgürlüklerle kurulan TİP meclise girmiş ve böylece sosyalist düşünce kitleselleşmiştir (Parlak, 1999: 98-99).

Ahmet Taner Kışlalı tüm dünyada yaşanan 68 hareketlerinin temel özelliklerini dört başlık altında sıralamıştır. Ancak bu dört temel özelliğin tüm ülkelerde aynı derecede etkin olduğunu söyleyemeyiz. Bu dört özelliği bu çalışmada değindiğimiz

ülkelere ve Türkiye özeline bakarak değerlendirirsek bu farkları daha açık şekilde görebiliriz.

Ahmet Taner Kışlalı'nın sıraladığı bu dört özellikten ilki *"üniversiteye karşı olmak"*tır. Bu çalışmada değindiğimiz ülkelerin hepsinde öğrencilerin çıkış noktası üniversiteye karşı olmak olmuştur. Öğrencilerin hepsi ilk etapta üniversite ile ilgili olan sorunlarını dile getirmişlerdir. Fransa'da yaşanan olaylar da bu doğrultuda değerlendirilebilir. Fransa'da öğrenciler Fransız üniversitelerinin katı sınav sistemine, yurt sorunlarına karşı tepkiliydiler. Ancak Almanya'da durum daha farklıydı. Almanya'nın tarihi sebebiyle savaş karşıtlığı Alman öğrenci hareketinin önemli bir noktası idi. Almanya ve Amerika örnekleri üniversiteler modernleştikçe öğrenci hareketlerini üniversite dışına çıkarak daha siyasi bir hal aldığını bizlere göstermektedir. Polonya ve Çekoslovakya'da da önemli rejim sorunlarının varlığı sebebiyle üniversite ile ilgili sorunlar ikinci plana atılmıştır. Türkiye'de de hareketlerin çıkış noktasını üniversite ile ilgili sorunlar oluştururken daha sonra bu sorunların yerini öğrencilerin deyimiyle memleket meseleleri almıştır. Bunun sebebi öğrencilerin üniversite sorunlarını memleket meselelerinden ayrı tutmamalarıdır (Kışlalı, 1974: 41-52).

Kışlalı'nın sıraladığı nedenlerden ikincisi *"rejime ve ya toplumsal düzene karşı olmak"*tır. Amerika'da ve Avrupa'da öğrenciler rejimin kendisine saldırmamışlardır. Buralarda öğrenciler daha çok toplumsal düzene karşı çıkmışlardır. Bu durum Polonya ve Çekoslovakya'da da aynıdır. Polonya'da ve Çekoslovakya'da düzene karşı bir başkaldırı yoktur. Bu ülkelerde karşı çıkılan rejimin artık baskıcı olduğu noktasıdır. Ayrıca sosyalizmin dışa kapalı oluşu eleştirilmiştir. Türkiye'de ise öğrenci hareketleri hükümetleri gayrimeşru gördüklerini dile getirerek rejime başkaldırmışlardır. Türkiye'de gençlik o yıllarda sosyalizmin en ateşli savunucuları olmuşlardır. İlk etapta iktidar amacı gütmeyen gençlik eylemleri daha sonra silahlı örgütlenmelerle iktidarı ele geçirmeyi planlamışlardır (Parlak, 1999: 103)

Kışlalı'nın sıraladığı diğer bir ortak özellik ise *"yetişkinlerin örgütlerinden ve önderliğinden bağımsız olma isteği"*dir. Öğrencilerin yetişkinlerin örgütlerinden ve önderliğinden bağımsızlaşmasının en yoğun olarak görüldüğü yerler Amerika ve

Avrupa'dır. Özellikle Amerika'da kuşaklar çatışması ekseninde ortaya çıkan toplumda ayrı bir kültür yaratmış olan gençler böylelikle farklarını ve bağımsızlık isteklerini ortaya koymuşlardır (Parlak, 1999: 103). Türkiye'de de gençlik hareketleri yetişkinlerin örgütlerinden ve önderliğinden uzaklaşmıştır. Ancak bu siyasi yelpazenin solunda yer alan öğrenciler için geçerli olan bir durumdur. Radikalleşen öğrenci eylemlerine temkinli yaklaşan TİP ve CHP, öğrenci eylemlerinin önüne geçmeye çalıştıkları anda gençler ve gençlik örgütleri üzerindeki otoritelerini kaybetmişlerdir (Kışlalı, 1974: 76). Ancak sağ görüşlü öğrenciler siyasi otoritelerin destekleriyle örgütlenmiş ve onların güdümünde hareket etmişlerdir.

Kışlalı'nın sıraladığı son özellik ise *"şiddet"*tir. Çalışmada sözü edilen tüm ülkelerde öğrenci hareketleri eylemlerinde şiddete başvurmuşlardır. Ancak öğrencileri şiddete iten sebep yaptıkları eylemler sebebiyle polisten şiddet görmeleri olmuştur. Öğrenciler normal yollarla seslerini duyurmak istediklerinde kayda değer bir geri dönüş alamadıkları için eylemleri birer isyana dönüşmüştür (Kışlalı, 1974: 88).

Öğrenci hareketleri temelde saydığımız bu ortak özelliklere sahip olmakla birlikte Türkiye'de yaşanan 68 hareketlerinin diğer hareketlerden ayrıldığı bazı noktalar vardır. Örneğin Fransa dışında birçok ülkede 68 hareketi sadece öğrenci hareketi olarak kalmış ancak Türkiye'de hareketler halka yayılmış ve işçi köylü kesimi siyasallaşarak olaya başka bir boyut katmıştır. Batıda kapitalizmin en güzel günlerini yaşadığı 60'lı yıllarda işçi sınıfı sosyal devlet ilkesinin getirdiği önemli kolaylıklar ve tüketim düzeyindeki rahatlıklar nedeniyle bu hareketin daha büyük boyutlara taşınmasını engellemiştir (Toprak, 1998: 159).

Türkiye örneği dünyada yaşanan diğer örneklerle kıyaslandığında Türkiye'de karşı kültür arayışının çok sınırlı kaldığı görülmektedir. Türkiye'de kendini dinledikleri müzikle ya da giydikleri farklı kıyafetlerle bütünleştiren, kendilerini bunlarla tanımlayanlar yoktur. Olsalar bile bunlar Türkiye'de ki 68 hareketine, özgürlük arayışına damgasını vuran öğeler haline gelmemişlerdir. Türkiye'de demokrasi ve özgürlük mücadelesi ve sosyalizmin çekiciliği bizim 68 Kuşağı'mız için yeterli olmuştur ve bir karşı kültür arayışına girmemişlerdir (Akalın, 1995: 235).

Türkiye'de yaşanan 1968 gençlik hareketlerinin dünyada yaşanan hareketlere kıyasla otoriter eğilimler taşıdığı görülmektedir. Şiddet olaylarının artması ve hareketlerin marjinalleşmesine bağlı olarak hareketler daha içe kapalı, daha otoriter ve daha erkek egemen bir hal almıştır (Lüküslü, 2012: 97). O yılların eylemcilerinden olan Necla Kuglin'in şu sözleri de hareketin erkek egemen bir hal aldığını destekler niteliktedir: *"68-69 kışından itibaren bizzat yaşadığım "Kızlar mitinge gelmeyecek", "Kızlar foruma gelmeyecek" gibi tavır başladı, "Kaçamazsınız, sizin yüzünüzden başımız belaya girer" diyorlardı. Ve biz buna karşılık "Siz bizi korumakla görevli değilsiniz, biz kendimizi kurtarırız. Bizim kararırımızı bizi bırakın" diyorduk."* (Baykam, 2002: 388). Avrupa'da ve Amerika'da yaşanan öğrenci olayları içinden feminizm, cinsel devrim, çevrecilik, ırkçılık karşıtı, gibi başka hareketleri de çıkardı. Ancak Türkiye'de yaşanan hareketlerin bu şekilde dışa kapalı ve otoriter olmaları hareketlerin kültürel anlamda kısır kalmalarına sebep olmuştur. Örneğin kadın hareketleri dünya genelinden çok sonra ancak 1980'li yıllarda Türkiye'de seslerini duyurabilmişlerdir.

Türkiye özelini diğer örneklerden ayıran bir başka faktör ise 68 Kuşağı'nın kendine tarihi bir dayanak noktası seçmeleriydi. Bu dayanak noktası Türk Kurtuluş Savaşı ve Atatürkçülüktür (Bulut, 2011: 123). 68'li yılların eylemcilerinden biri olan Kamil Dede Kurtuluş Savaşı'na çok yakın ve sıcak baktıklarından bahseder. THKP-C savunmasında üzerinde en çok durulan konu ülkenin bağımsızlığıdır. Dede hareketlerini ikinci bir Kurtuluş Savaşı olarak nitelendirmektedir (Baykam, 2002: 116). Kamil Dede'nin düşüncelerinden yola çıkılarak aslında 68 Kuşağı'nın liderinin Mustafa Kemal olduğunu söyleyebiliriz.

Ülkemizde yaşanan olayları başka ülkelerde yaşanan olaylardan ayıran bir diğer nokta ise bizim ülkemizde yaşanan öğrenci hareketlerine muhalefetin yine öğrencilerin içinden çıkmış olmasıdır. Türkiye'de yaşanan öğrenci hareketleri boyut değiştirerek sağ-sol çatışmasına dönüşmüştür.

Türkiye'de yaşanan gençlik hareketlerinin, dünyada yaşanan hareketlerden ayrıldığı bir başka nokta, hareketin içinden farklı boyutlara ulaşan bir başka hareketi daha çıkarmasıdır. Bu hareket terör örgütü PKK'ya ulaşan Kürt hareketidir. Hareket

1973 yılında Abdullah Öcalan tarafından Ankara'da başlatılmıştır. Başlangıçta Marksist-Leninist ideolojiyi esas alan örgüt daha sonraki yıllarda Kürt milliyetçiliğine dayanan ırkçı yapısını ön plana çıkarmaya başlamıştır.

PKK tarihi çizgisi içinde son şeklini alana kadar Kürt milliyetçiliği hareketi farklı örgütler eliyle sürdürülmekteydi. 1970'li yıllarda sol görüşlü üniversite öğrencileri üzerinde siyasi Kürtçülük görüşleri etkin olmaya başlamış ve çeşitli dernekler altında bu görüşleri savunmak için örgütlenmeye başlamışlardır. Dev-Genç'ten ayrılan Kürt kökenli üniversiteli gençlerin Ankara'da kurduğu Devrimci Doğu Kültür Ocakları (DDKO) sonradan kurulan tüm Kürtçü derneklerin temelini oluşturmuştur. Ocaklar 1971 yılında yürüttükleri faaliyetleri sebebiyle kapatılmıştır (Sökmen, 2012: 54-55).

1973'te Abdullah Öcalan'ın yanında bir grup üniversite öğrencisi vardır. PKK bu yıllarda var olan sol örgütlerin içerisinden çıkmış, yayılmış ve gelişmiştir. PKK da diğer gençlik hareketleri gibi eğitimli sol görüşe sahip gençlerden çıkmış bir tür öğrenci hareketi olmuştur. Örgüt faaliyetleri ilk başta gizli bir dernek çerçevesinde yürütülmeye çalışılmıştır. Bu bağlamda 1974'te Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği (ADYÖD) ve arkasından da Doğu Devrimci Kültür Derneği (DDKD) kurulmuştur. ADYÖD'te yer alan gençlerin çoğunu Türk devrimci gençler oluşturmaktaydı. ADYÖD'te Öcalan etrafında oluşturulan gruba devrimci gençlik arasında sempati duyulmaya, daha sonraki yıllarda örgütün lider kadrosunu oluşturacak olan kişiler bu dernek sayesinde birbirlerini tanımaya başlamışlardı. Derneğe sempati duyulması katılımların artması ve grubun düşüncelerinin yaygınlaşmaya başlaması ve örgütün faaliyetlerinin dernek çatısı altında yürütülmesi dikkat çekmiş ve ADYÖD 1975'te kapatılmıştır (Töreli, 2002: 53).

Derneğin kapatılmasıyla birlikte örgüt faaliyetleri gizli yürütülmeye başlanmış ve merkez doğu illerine kaydırılmıştır. Öcalan ve arkadaşları doğu illerinde örgütü tanıtmak ve hareketi halka yaymak için toplantılar düzenlemiştir. 1978 yılına gelindiğinde örgüt partileşme yoluna gitmiştir. Gerekli hazırlıklar yapıldıktan sonra 1979'da örgüt Partiya Karkeran Kurdistan-Kürdistan İşçi Partisi adıyla resmen kurulur. Parti o günden günümüze gelene kadar faaliyetlerini devam ettirmektedir.

Yaşanan süreçte özellikle Türkiye'de gençler çok önemli bir siyasal eğitim sürecinden geçmişlerdir. Kısa sürede fazlaca bilgi edinmişlerdir. Ayrıca başka bir sol anlayışı siyasal hayatımıza girmiştir. Ama en önemlisi öğrenci gençlik toplumsal ve siyasal hayatta önemli bir baskı unsuru olarak ortaya çıkmış ve siyasal yapıyı nasıl etkileyebileceklerini göstermişlerdir.

2.5. 1980 Sonrası Gençliğin Siyasi Duruşu

1970'li yıllarda yaşanan şiddet olayları ve siyasi istikrarsızlık yıllarından sonra, Türkiye'nin siyasi tarihini derinden etkileyen bir askeri darbe daha gerçekleşmiştir. 12 Eylül 1980 günü emir-komuta zinciri içinde gerçekleştirilen askeri müdahale ile birçok değişiklik yapılmıştır. Görev başında bulunan hükümet görevinden alınmış, Türkiye Büyük Millet Meclisi dağıtılmış, 1961 Anayasası yürürlükten kaldırılmış, siyasal partiler kapatılmış, parti liderleri yargılanmıştır. Kısacası demokratik hayata ve parlamenter sisteme ara verilmiştir (Özmen, 2011: 13).

1980 sonrasında toplumsal yapının bütünü üzerinde bir baskı rejimi kurulmuştur. 1982 yılında 1961 Anayasası'nın sağladığı özgürlükleri ortadan kaldıran yeni bir anayasa hazırlanmıştır. Sendikalar, odalar, dernekler, üniversiteler, siyasal partilerin gençlik ve kadın kolları ve benzeri örgütlenmeler hazırlanan bu yeni anayasanın yasaklamalarından paylarına düşeni almışlardır. Örgütlenme ve siyasal hayatta aktif rol alma kısıtlanmış ve bu depolitizasyon sürecinde siyasal katılım sadece belli dönemlerde oy verme eylemine dönüştürülmüştür (Öncü, 1991: 42-43). Siyasal katılım olanaklarının anayasal yasaklarla ortadan kaldırılması sonucu siyaset devlet merkezinde yoğunlaşmış ve dar çıkar ilişkilerine dayalı bir hal almıştır (Güldiken ve Kaya, 2004: 109).

12 Eylül Darbesi'nin ardından sivil yönetime geçilmesiyle iktidara gelen hükümetlerin uyguladığı politikalar ile Türkiye, ekonomisi dışa açılan bir ülke olmuştur ve Türk toplumu giderek tüketim toplumu halini almıştır. Ekonominin dışa açılmasıyla birlikte yabancı markalar ülkeye girmiş, Türk halkı fast food yiyeceklerle tanışmış, kentlerde cafeler, alışveriş merkezleri yerlerini almıştır. Küreselleşmenin

etkisiyle Türk toplumu büyük bir dönüşüm geçirmiştir. Türk toplumunu etkileyen bir başka faktör ise göç olaylarının artmasıdır. 1950'li yıllarda başlayan göç, 1980 ve 90'lı yıllarda hız kesmeden devam etmiştir ve bu durum kentlerde bazı sorunlara yol açmıştır (Lüküslü, 2012: 118).

1980'li yıllardan bu güne gelene dek devletin üniversite üzerindeki baskıcı tutumu öğrencilerin örgütlenmelerinin ve seslerini duyurmalarının önüne geçmiştir (Neyzi, 2011: 36). Devletin bu tutumunun temelinde 1970'lerde başlayan *"tehdit olarak gençlik"* algısı yatmaktadır. Bu yaklaşım gençleri denetlenmesi ve karar mekanizmalarına katılımlarının engellenmesi gereken bir toplumsal grup olarak kabul etmektedir. Bu yaklaşım gençleri tehdit olarak algıladığı için sorun yaratan olarak görmekte ve gençlerin sorunlarını değil, gençlerin yarattığı sorunları dikkate almaktadır (Yücel ve Lüküslü, 2013: 13). Gençleri tehdit olarak değerlendiren devlet, 70'li yıllarda yaşananları da göz önünde bulundurarak gençlerin en fazla bulunduğu kurumu yani üniversiteleri denetleyebilmek adına 1980'li yıllarda Yüksek Öğretim Kurumu'nu kurmuştur. Ayrıca devlet artık gençleri koruma görevini de üstüne almış durumdadır. 1982 Anayasası'nın 58. maddesi devletin, gençleri algılama şekli bakımından oldukça önemlidir: (1982 Anayasası)

"Devlet, İstiklal ve Cumhuriyetimizin emanet edildiği gençlerin müspet ilim ışığında, Atatürk ilke ve inkılâpları doğrultusunda ve Devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü ortadan kaldırmayı amaç edinen görüşlere karşı yetişme ve gelişmelerini sağlayıcı tedbirler alır.

Devlet gençleri alkol düşkünlüğünden, uyuşturucu maddelerden, suçluluk, kumar ve benzeri kötü alışkanlıklardan ve cehaletten korumak için elinden geleni yapar."

Gençliği bir tehdit unsuru olarak algılayan devlet, üniversite öğrencilerini siyasetten uzak tutmak için Yüksek Öğretim Kurumları Öğrenci Disiplin Yönetmeliği'ni (13.01.1985) yürürlüğe koyar. Bu disiplin yönetmeliğine göre: *"Yükseköğretim kurumu içinde siyasi faaliyetlerde bulunmak, yükseköğretim kurumu içinde bildiri dağıtmak, afiş ve pankart asmak"* bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezası gerektirmektedir. *"ideolojik ve siyasi amaçlarla huzur, sükûn ve çalışma düzenini bozmak ve ya boykot, işgal, engelleme, personelin işini yavaşlatma*

gibi eylemlere katılmak, bu amaçlara yönelik eylemleri tahrik etmek, siyasi ve ya ideolojik amaçlı bildiri, afiş, pankart, bant ve benzeri bulundurmak, çoğaltmak, dağıtmak ve ya bunları kurum binalarına ve ya binalardaki eşyalar üzerine yazmak, resimlemek, teşhir etmek, sözlü ve ya yazılı ideolojik propaganda yapmak ve devletin şahsiyetine karşı işlenen cürümler sebebiyle cezalandırılmış olmak" yükseköğretim kurumlarından çıkarılmayı gerektirmektedir. Bu disiplin yönetmeliği 2012 yılında değiştirilmiştir. Yeni YÖK Disiplin Yönetmeliği'ne (18.08.2012) göre: *"Ders, seminer, uygulama, laboratuar, atölye çalışması, bilimsel toplantı ve konferans gibi çalışmaların düzenini bozmak, yükseköğretim kurumu içinde izinsiz afiş ve pankart asmak"* kınama cezası gerektirirken, *"yükseköğretim kurumuna ait mahallerde yetkililerden izin almadan toplantılar düzenlemek"* bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezasını gerektirmektedir. *"Yükseköğretim kurumlarında işgal ve benzeri fiillerle yükseköğretim kurumunun hizmetlerini engelleyici eylemlerde bulunmak"* bir yarıyıl için uzaklaştırma cezası gerektirirken, *"bir kimseyi ve ya grubu, cebir ve ya tehditle suç sayılan bir eylemi düzenlemeye ve ya böyle bir eyleme katılmaya zorlamak"* iki yarıyıl uzaklaştırma cezasını gerektirmektedir. *"Mahkeme kararıyla kesinleşmiş olmak kaydıyla, suç işlemek amacıyla örgüt kurmak, böyle bir örgütü yönetmek ve ya bu amaçla kurulan örgüte üye olmak, üye olmamakla birlikte örgüt adına faaliyette bulunmak ve ya yardım etmek"* yükseköğretim kurumlarından çıkarma cezasını gerektirmektedir. Yönetmelik, 2012 yılında yapılan değişiklikle birlikte yumuşatılmış olarak gözükse de üniversitenin kontrolü dışında ilan asmak, toplantı düzenlemek hala disiplin suçu olarak kabul edilmektedir. Yönetmelikte görülen ağır yaptırımlar örgütlü siyasete girmeyi düşünen üniversite öğrencileri için caydırıcı olabilmektedir. Ayrıca bu yaptırımlar ve yasaklamalar üniversite gençliğini siyaset dışı profilleri desteklemeye itmiştir (Nüfusçu, 2013: 162).

1980'lerle başlayan bu baskıcı ortam sebebiyle etnik, kültürel ve bireysel alanda ifade çabaları başlamış ve kimlik arayışları öne çıkmıştır. 1980'li yıllar itibari ile kimlik temelli örgütlenme modellerinde ve hak arayışlarında bir artış gözlemlenmektedir (Ezgin, 2013: 176). 1980'ler ve 90'larda çevreci gruplar, feministler, insan hakları savunucuları, eşcinseller, farklı etnik gruplar gibi bir takım sivil toplum örgütü kamusal alana girmiştir. Bu yıllarda medya olanaklarının

genişlemesi bu örgütlerin yaygınlık kazanmasını kolaylaştırmıştır. Yani bu yıllarda bedeni, özneyi, insanı ve farklı kültürel kimlikleri ön plana çıkaran farklı bir siyaset arayışına girildiği söylenebilir (Neyzi, 2011: 36).

Günümüz Türkiye gençliğinin siyasallığı tartışmaya açıldığında, 80 sonrası gençliğin, Cumhuriyet kuşağının ardılı sayılan 68 kuşağının karşıtı olarak kurgulandığı görülmektedir. 1960 ve 70 gençliklerinin siyasal duyarlılıkları olumlanırken, 80 sonrasında gelen gençlik siyasal duyarsızlıkları yüzünden, apolitiklikleri yüzünden sürekli eleştirilmektedir. "Özal kuşağı", "piyasacı gençlik", "12 Eylül çocukları", "medya çocukları" gibi söylemler bu eleştirilerin çıkış noktasını oluşturmaktadır. 1980 sonrası gençlik toplumsal sorumluluktan yoksun, tüketim odaklı, bencil ve bireyci olarak görülmektedir. Ancak 1980 sonrası kuşakların neo-liberalizmin alternatifsiz kaldığı, yönetimi askeri kadroların devraldığı, darbe dönemindeki baskı rejimini güvence altına alan bir anayasa ile yönetilen bir ülkede büyüdükleri unutulmamalıdır. Gençliğe yöneltilen eleştiriler 1980 sürecinin sadece Türkiye'nin siyasal kültüründe bir kırılma noktası olmadığını, aynı zamanda 1980lere kadar gelen gençlik algısı ve anlayışında da bir kırılmanın yaşandığını göstermektedir.

Türkiye noktasında gençlik, geçmişten günümüze kendisine yüklenen anlamlar ve görevler sebebiyle siyasal bir kategori olarak tanımlanmıştır. Gençliğe ülkesini daima ileriye taşıyacak görevler yüklenmiştir. Özellikle öğrenim gören, ileride devletin önemli kadrolarına yerleşecek olan, yönetime katılmakla kalmayacak yönetecek olan üniversite gençliğine bu noktada daha fazla sorumluluk yüklenmektedir. Gençler de bu sorumlulukları benimsemiş, Cumhuriyetin ilk dönemlerinden 1980'lere gelene kadar bu doğrultuda hareket etmişlerdir. Sorumluluklarını benimsemiş gençlik Cumhuriyetin ilk yıllarında milletini eğitecek ve aydınlatacak olan genç öğretmenler olarak karşımıza çıkmıştır. Daha sonraki dönemlerde ise gerek Türkiye'nin o yıllardaki siyasal konjonktürüne bağlı olarak günden güne artan toplumsal muhalefeti etkisiyle gerekse de dünyanın çeşitli yerlerinde yaşanan öğrenci hareketleri sebebiyle memleket meseleleri için çarpışan gençler olarak karşımıza çıkmıştır. 1970'li yıllarda ise aşırı siyasallaşan gençlik üniversitelerin de kitleselleşmesiyle çok daha fazla ideolojik ve kültürel çatışmaya

girmiştir. 1971'de yaşanan askeri müdahale gençlik üzerinde çok daha fazla baskı kurularak gençliğin daha fazla radikalleşmesine sebep olunmuştur (Çebi ve Şahin Akıllı, 2011: 216-217).

1980 sonrası Türkiye'de toplumsal hayat oluşturulan baskılar sebebiyle büyük değişimlere uğramıştır. Örneğin 1960 ve 70'lerin aktivist gençleri kendilerinin politik hareketleri devlet tarafından ağır bir şekilde cezalandırıldığı için, 1980'lere gelindiğinde kendi çocuklarını siyasetten uzak yetiştirmek adına yoğun çaba sarf etmişlerdir. Darbe sonrası aileleri tarafından politikadan uzak tutulan, siyasetten uzak yetiştirilen bu gençlik apolitik olarak adlandırılmaktadır. 1980'den sonra parayı ve bireysel çıkarı her şeyin önüne koyan neo-liberal politikalarla büyüyen gençliğin değer ve tutumları değişime uğramıştır. Toplumun değil bireyin ön plana çıktığı, maddi ve manevi her şeyin piyasadaki ölçüsü oranında değer gördüğü, paranın ve statünün tüm değerlerin önüne geçtiği, tüm ilişkileri yeniden belirlenmiş bir toplumsal yapı içinde büyüyen gençler, bu toplumsal yapı içinde kendine bir yer edinmeye çalışmışlardır. 1980 sonrasında küreselleşme ve kapitalizmin etkileriyle yetişen bu kuşakların kendilerinden önceki kuşaklardan farklı olarak "memleketi kurtarmak" yerine iyi bir eğitim alarak "kendilerini kurtarmaları" beklenmektedir (Alemdaroğlu, 2005: 196).

1980 sonrası Türk gençliği depolitizasyon politikaları ile siyasetten uzak tutularak yetiştirilmiş, apolitik, materyalist, çıkar odaklı ve bireysel davranışlar sergileyen bir profil çizmiştir (Özmen, 2011: 11). Bu davranışları sebebiyle günümüz gençliği ilgisiz, apolitik ve toplumsal konulara duyarsızlığı ile anılmaktadır. Oysa son yıllarda yapılan araştırmalara göre gençler hiçbir şeyle ilgilenmeyen, vurdumduymaz ve bencil bir kuşak değillerdir. Aksine gençler sorunların farkında olan ve bu sorunlar sebebiyle rahatsızlık duyan ve hatta acı çeken bir gençliktir (Lüküslü, 2011: 49). Ancak gençler siyasal karşı olumsuz bir bakış açısı geliştirmişlerdir ve siyasal alanın bir parçası olmayı reddetmektedirler.

Türkiye'de gençliğin siyasal alanın bir parçası olmayı istememelerinin bazı sebepleri vardır. Bu sebeplerin ilki geleneksel siyasete ve kurumlarına duyulan güven eksikliğidir. 2006 yılında İstanbul Bilgi Üniversitesi Gençlik Çalışmaları Birimi'nin

yapmış olduğu *"İstanbul Gençliği: STK Üyeliği Bir Fark Yaratıyor mu?"* adlı çalışmada gençler en çok güven duydukları kurumların sırasıyla "ordu", "sivil toplum kuruluşları" ve "hükümet" olduğunu belirtmişlerdir. Çalışmada ikinci düzeyde verilen cevaplarda gençler yine ilk sıraya "ordu"yu koymaktadırlar. Daha sonra sırasıyla "cumhurbaşkanlığı" ve "sağlık/sosyal güvenlik kurumları" gelmektedir. Bu cevapları "sivil toplum kuruluşları" ve "TBMM" izlemektedir. Bu çalışmada gençlerin TBMM'ye duydukları güven oldukça düşük çıkmıştır (Gençlik Çalışmaları, 2006: 8). Daha yakın bir tarihte yapılan bir başka çalışmaya baktığımızda sonuçların pek değişmediği görülmektedir. Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi'nin Eylül 2013'te yaptığı *"Türkiye'de Gençlik: Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri"* adlı çalışmada *"Türkiye'nin geleceği açısından en güvendiğiniz kurum hangisidir?"* sorusuna verilen cevaplarda en güvenilir kurum olarak "ordu" ilk sırada yer almaktadır. En güvenilen ikinci ve üçüncü kurumlar ise "meclis" ve "hükümettir". Yine aynı çalışmada, aynı soruya ikinci düzeyde cevap verilmesi istenmiş ve "ordu" yine en güvenilir kurum olarak birinci sırada yer almıştır. Çalışmada dikkati çeken bir başka nokta ise siyasal partilere duyulan güven oranının 2,9'la, medyanın 1,2'lik oranından sonra en az güven oranını almış olmasıdır. İkinci düzey cevaplarda yine medya 2,2 ve siyasal partiler 5,8 oranlarıyla Türkiye'nin en az güvenilen kurumları arasında yer almışlardır (SEKAM, 2013: 424-427). Kısacası gençler arasında sorunların demokratik yolla çözülmesi gereken demokrasinin kurumlarına duyulan güven gün geçtikçe azalmaktadır. Kurumlara güven duymayan gençler siyasal alanın bir parçası olmayı reddetmektedirler.

Gençliğin siyasal alana dâhil olmayı istememelerinin diğer sebepleri ise Demet Lüküslü'nün yaptığı derinlemesine görüşmelerle ortaya çıkarmış olduğu sebeplerdir. Lüküslü'ye göre gençler siyasal alanı kirli bir alan olarak algılamaktadırlar. Gençler siyasal alanda yer almayı siyaset yapmak olarak değil de siyasete bulaşmak olarak adlandırmaktadırlar ve uzak durmayı tercih etmektedirler. Siyasal alanı bozulmuş, çıkar ilişkileri içinde "kokuşmuş" bir alan olarak görmektedirler. Siyasal alanı değiştirilmesi zor, katı kuralları olan bir alan olarak algılamaktadırlar. Bu katı alan içerisinde birey olarak bir şeyleri değiştirmenin çok zor olduğunu düşünmektedirler.

Son olarak siyasal parti ve ye siyasal derneklerin kendilerinin rahat bir şekilde ifade edemeyecekleri örgütler olduğunu, böyle örgütlenmeler içinde yer alırlarsa ancak bir grubun parçası olarak var olabileceklerini belirterek, bu tarz örgütleri otoriter yapılar olarak tanımlamaktadırlar (Lüküslü, 2012: 190).

2.5.1. Gençliğin Yeni ve Farklı Bir Siyaset İsteği

Geleneksel siyasetin kurumlarına güvenmeyen ve otoriter yapılar içinde özgürlüklerini kaybedeceklerini düşünen, bu anlamdaki sıkıntılarını ve korkularını dile getiren gençler aslında yeni ve farklı bir siyaset arayışında olduklarının, başka türlü bir siyaset istediklerinin sinyalini vermektedirler. Yapılan çalışmalar gençlerin hiyerarşisi olmayan, özgürlükçü, empatinin kurulduğu, önyargıların kaldırıldığı bir siyaset modeli istediklerini göstermektedir.

Gençler kendilerinin siyasetten uzak değil, siyasetin kendilerinden uzak olduğunu savunmaktadırlar. Siyasal alanda ve siyasal örgütlerde bulunan hiyerarşik yapıdan rahatsız olmaktadırlar. Hiyerarşik değil eşitler arası ve yatay örgütlenmelerin önemini vurgulayan gençler siyasal alanda özellikle sıkça rastlanan yaş hiyerarşisinden ve kadın ve erkek arasındaki hiyerarşiden rahatsızlık duymaktadırlar. Eski kuşaklar yaşadıkları dönemlerin, gençlerin şuanda yaşadıkları dönemlerden daha önemli olduğunu ve deneyimlerinin daha fazla olası sebebiyle siyasal alanda ya da örgütlerde daha fazla söz hakkına sahip olmaları gerektiğini düşünmektedirler. Hal böyle olunca gençler akıl verilen, söz dinlemesi gereken kişiler olma durumuna itilmektedir. Bu durumda gençler örgütlerde karar alma mekanizmalarında yer alamamakta ve ciddiye alınmadıklarını düşünmektedirler. Bu durum onları siyasal alandan uzaklaştırmaktadır (Yılmaz, 2010: 226).

Lüküslü'nün odak grubu çalışmalarına katılan bir gencin söyledikler, gençlerin yaş hiyerarşisi ve kadın ve erkek arasındaki hiyerarşiye bakışları ve aynı zamanda ciddiye alınmadıklarını düşünmeleri açısından oldukça önemlidir: (Lüküslü, 2010: 204-205) *"...ben gençlerin siyaset yaptığı bir yerde daha rahat oluyorum. Yani 50 yaşındaki, çünkü yaş bir tahakküm getiriyor bir yerden sonra ve yaşlılarda şöyle bir*

şey var bizim tecrübelerimiz önemlidir. Tecrübe önemlidir evet ama bu bir tahakküm boyutuna geldiği zaman sıkıntı yaratır. Dolayısıyla Türkiye'de ben hakikaten gençlerle yaşlıların ortak bir siyaset yapabileceği kültüre, organizasyon kültürüne henüz ulaştığını düşünmüyorum. Yani bu siyasi partilerde gençlik kolları diye bir kolun olmasından anlaşılıyor, gençlik kolları, kadın kolları yani niye erkek ve yaşlı kolları yok? Çünkü parti bize "size şöyle bir kol verdik, gidin orda takılın" diyor. O yüzden gençlerin kendi aralarında siyaset yapmasını ben önemsiyorum." Bu gencin söyledikleri gençlerin siyasal alan ve siyasal örgütler hakkındaki görüşlerinin kısa ama çok anlamlı bir özeti gibi.

Gençlerin siyasette değişmesini istedikleri, aradıkları yeni siyaset modelinde özellikle olmasını istedikleri bir diğer unsur ise empatinin hâkim olduğu örgütlenme modelleridir. Şimdiki siyaset modelinde yer alan farklın grupların birbirlerinin sorunlarını görmezden gelmeleri gençlerin değiştirmek istedikleri bir durum. Farklı grupların birbiriyle temas haline olduğu, birbirini dinlediği ve anladığı, sadece kendi sorunlarını merkeze koymayan örgütlenmelerin hayalini kurmaktadırlar. Gençler kafa karıştırıcı bir siyaset istediklerini belirtmektedirler. Çünkü onların nazarında ezber bozan ve kafa karıştırıcı olmak geleneksel siyasetten ayrılma noktasını oluşturmaktadır. Gençler geleneksel anlamda gruplaşmalardan ve ideolojik bölünmelerden uzak durmakta ve bu sayede farklı gruplarla iletişime açık, empati kurmaya istekli ve kafa karıştıran bir siyasal davranış şekli geliştirebilmektedirler (Lüküslü, 2010: 205-210).

Geleneksel siyasetin ve siyasal örgütlerin katı kurallarından kendilerini kurtarmaya çalışan, yeni bir siyaset modeli arayan ve yaratmaya çalışan gençler seslerini duyurmak için interneti bir araç olarak kullanmaktadırlar. İnternet sayesinde gençler siyasal alanın katı kurallarından, siyasal örgütlerin hiyerarşisinden kurtulabilmekte ve internet üzerinden farklı gruplarla iletişime geçebilmektedirler. Özellikle eğitimli gençlerde bilgisayar ve internet kullanımının yaygın olması (Nalçalıoğlu, 2011: 175), konunu üniversite öğrencileri üzerinden okunması gerekliliğini açığa çıkarmaktadır. Yapılan birçok araştırma gençlerin e-mail gruplarını, internet sitelerini ve sosyal medya hesaplarını bir siyasal alan olarak kullandıklarını ortaya çıkarmıştır.

Gençler yeni ve farklı bir siyaset yapma çabalarını bilişim teknolojilerini kullanarak desteklemektedirler. Yeni iletişim teknolojileri yeni ve farklı gençlik hareketlerini gündeme getirmektedir. İnternet üzerinden buluşan ve örgütlenen hareketler yeni eylem biçimleri üretmektedirler. İnterneti aktif olarak kullanan bu yeni gençlik hareketlerine Ekşi Sözlük, Genç Siviller ve 140journos gibi oluşumlar örnek gösterilebilir.

Ekşi Sözlük 1999 yılında Sedat Kapanoğlu tarafından kurulmuş, ve sloganı *"kutsal bilgi kaynağı"* olan bir internet sitesidir. Ekşi Sözlük gençler tarafından kurulan, gençler tarafından yönetilen bir internet sitesidir. Bu site bilgi kaynağı işlevi görmektedir. Sitede çeşitli başlıklar altında, başlıklarla alakalı çeşitli bilgiler yer almaktadır. Aynı başlık altında çok farklı görüşlerin yer alabildiği, 2000'li yılların gençlerinin alternatif sözlüğüdür (Lüküslü, 2011: 51-53). Ekşi Sözlük'te bilgi paylaşımının yanı sıra bazı politik tartışmalarda yapılmaktadır. Gündemi takip eden konu başlıklarının altında farklı siyasal görüşlere sahip yazılar yer alabilmektedir. Bu bakımdan site, gençlerin siyasal konularda çeşitli görüş ve bilgilere ulaşabilecekleri ve kendi düşüncelerini paylaşabilecekleri bir kaynak olarak siyasal sosyalleşme konusunda bir araç görevi de görmektedir. Ekşi Sözlük'ün gençler üzerindeki etkisinin farkına varabilen siyasiler gençlere sözlük üzerinden ulaşmaya çalışmaktadırlar. Buna en iyi örnek hem 7 Haziran 2015 hem de 1 Kasım 2015 seçimlerinden önce CHP Genel Başkanı Kemal Kılıçdaroğlu'nun gençlerin sözlük üzerinden sordukları sorulara açık ve esprili bir şekilde cevap vermesi gösterilebilir (Ekşi Sözlük, 29.10.2015).

Yeni ve internet temelli gençlik hareketlerine örnek gösterebileceğimiz bir diğer hareket ise Genç Siviller hareketidir. Genç siviller ekibinin kurucuları üniversite öğrencileridir. Hareket 1999 yılında yaşanan depremden sonra deprem bölgesini ziyaret eden ODTÜ İletişim Topluluğu öğrencilerinin bölgeye gelen devlet yardımlarını yetersiz görmeleri ve böylece devlete eleştirel gözle bakmaya başlamaları ile oluşmuştur. Ancak hareketin çıkış noktası "One Buluşma" adını verdikleri farklı üniversitelerden gençlerin katılımıyla gerçekleştirilen gençlik buluşmaları ile 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı'na alternatif bir gençlik bayramı düzenleme istekleridir. 19 Mayıs 2003 yılında TBMM'de düzenledikleri gençlik

buluşmasında "19 Mayısları Stadyumlardan Kurtaralım" başlıklı bir bildiri okumuşlar ve birçok çevre tarafından fark edilmişlerdir. Bildiriyi okuduktan bir süre sonra Cumhuriyet Gazetesi "Genç Subaylar Rahatsız" manşetiyle bir yazı yayınlamış ve Genç Siviller'in okuduğu bildiri subayların rahatsızlıkları arasında sayılmıştır. 2006 yılında Kürt Sorununa barışçıl bir şekilde çözüm getirilmesi gerekliliği üzerinde duran Genç Siviller bu konuyla alakalı olarak bir bildiri yayınlamak istediklerini duyururlar ve "Genç, sivil, rahatsız olan herkes davetlidir" diye bir mail grubu kurarak herkesi bildiri hazırlama sürecine katılmaya davet ederler. Daha sonra "Genç Siviller Rahatsız" başlıklı –ki bu başlık "Genç Subaylar Rahatsız" manşetine bir göndermedir- bir bildiri hazırlarlar. Bu bildiriden sonra geniş yankı uyandıran hareket 2009 yılından itibaren resmi olarak "Genç Siviller" adıyla anılmaktadır (Tuna, 2013: 272-277). Anti-militarist ve demokrasi odaklı söylem içerisinde Kürt sorunu, başörtüsü sorunu gibi konularda eylemler yapan hareket 2013 yılında yaşanan Gezi Parkı eylemleri sırasında, eylemcilere destek olmak amacıyla 3 Haziran 2013'te resmi internet sitesinden "Başbakan'a Mektup" adıyla bir mektup yayınlamıştır (Zaman, 9 Haziran 2013). Genç Siviller hareketi yıllar içerisinde, yılda bir kez siyasi içerikli gençlik buluşmaları düzenleyen öğrenci topluluğundan ülke siyasetiyle ilgilenen ve çeşitli eylemler düzenleyen bir sivil toplum kuruluşuna dönüşmüştür.

Gençlik hareketleri içinde dikkat çeken bir başka oluşum ise "140journos"tur. Temelleri 2012 yılında atılan, Gezi Parkı eylemleri sırasında büyük dikkat çeken, takipçilerini arttıran ve yurttaş gazeteciliği yapan bu grup üniversite öğrencileri tarafından kurulmuştur. Hareketin kurucularından biri olan Engin Önder, 2012 yılında kurulan ve Twitter üzerinden yayın yapan bu hareketin temellerini 5 kişinin attığını ancak yirmi kişilik bir ekip oluşturulduğunu belirtmektedir. Hareketin öncü grubu olan, üniversite öğrencilerinden oluşan bu yirmi kişilik grupta farklı bölümlerde okuyan öğrenciler bulunmaktadır (Radikal, 28.04.2012). Öğrencilerin farklı bölümlerde öğrenim görüyor olmaları olaylara farklı açılardan yaklaşmalarını mümkün kılmış bu sayede toplum içinde bulunan çeşitli gruplara hitap edebilmişlerdir. Bu da hareketin toplum tarafından benimsenmesi konusunda etkili olmuştur.

140journos ismindeki 140 Twitter'ın tweetlerken kullanılabilecek karakter sınırını; journos ise gazeteciler sözcüğünün İngilizce karşılığını ifade etmektedir. 140journos kendini ana akım medyanın karşısına yerleştirerek filtreli habercilik anlayışına tepki olarak ortaya çıkmıştır ve özgür haberciliği savunan bir "karşı medya hareketi"dir. Hareket sosyal medya ağları aracılığı ile hızlı, sansürsüz, bağımsız bir habercilik yapma amacını gütmektedir. İlk olarak Ocak 2012'de Hrant Dink yürüyüşünde habercilik maceralarına başlayan 140journos ardından KCK, Oda TV gibi ülke gündeminde yer edinen davaları takip etmiştir. Gönüllü muhabirlik esasına dayanan 140journos, gazeteci olmadıklarının yeni bir karşı medya hareketi olduklarının altını çizmektedirler (Bianet, 26.01.2012).

Gezi Direnişinin dönüm noktaları olduğunu söyleyen 140journos gezi direnişinin gezi direnişinin onları geniş kitlelere ulaştırdığından söz etmektedir. Tarafsızlığı farklı yorumladıklarını söyleyen grup herkese aynı mesafede durmak yerine her gruba aynı derecede dahil olduklarını, bu sayede her türlü habere ulaşabildiklerini böylece aslında tarafsız değil, çok taraflı olduklarını belirtmişlerdir. Twittwer üzerinden yayın yapan 140journos her sosyal medya platformuna adapte olabilmiş ve Ekşi Sözlük, Periscope, Snapchat, WhatsApp, Facebook ve Instagramda da bulunmaktadır (Milliyet, 14.06.2015)

2.5.2. 80 Sonrası Gençliğin Y Kuşağı Üzerinden Değerlendirmesi

Y Kuşağı çalışmaları Türkiye'de önceki tarihlerden yapılmaya başlansa da çalışmalar Gezi Parkı süreciyle gündeme gelmiştir. Üniversitelerin ve kamuoyu yoklama şirketlerinin yaptıkları araştırmalara göre Gezi Parkı'ndaki gösterilere katılanların üçte biri 25 yaş altı ve üçte biri de 26-30 yaş aralığındadır. Diğer bir deyişle parktakilerin üçte ikisi Y Kuşağı'na mensup bireylerdir (Kömürcüoğlu, 2015: 91). 2000'li yıllar Türkiye'sinde 80 sonrası gençliğin direnişte bulunmaları, birbirleriyle olan etkileşimleri, iletişim yöntemleri, sloganlarında kullandıkları mizah öğesi Gezi Parkı direnişinden sonra daha dikkat çekici bir hal almıştır.

Y Kuşağı kendinden önceki kuşaklardan farklı özelliklere sahip bir kuşaktır. Bu kuşağın içine doğdukları dünyanın koşulları onlara çeşitli avantajlar sağlamıştır. Y Kuşağı'nın özellikleri anlatılırken ilk olarak bahsedilen nokta internet becerilerinin çok gelişmiş olduğudur. Y Kuşağı teknolojinin ilerlediği, internetin günlük hayatta vazgeçilmez olduğu bir dünyaya doğmuştur. Bu durum elbette ki bu kuşağın dünyayı algılama biçimini, iletişim tekniklerini, kısa sürede daha fazla bilgiye ulaşma imkânlarını etkilemiş bir durumdur. İnternet becerilerinin ileri düzeyde olması sayesinde Y Kuşağı, 2000'li yıllar gençliği siyasal anlamda yeni araçlar ve taktikler geliştirmiştir. İnternet üzerinden web siteleri ve ya sosyal ağlar vasıtasıyla seslerini duyurabilen, bu yola örgütlenebilen yeni ve farklı gençlik hareketleri oluşturabilmişlerdir (Lüküslü, 2011: 59). Ayrıca Y Kuşağı özgür ruhlu, otoriteye boyun eğmek istemeyen bir kuşaktır. Bu sebeple siyasete, geleneksel siyasal kurumlar kanalıyla katılımları düşüktür. Bir siyasal partiye, derneğe ya da örgüte üye olmayı tercih etmemektedirler. Ancak yeni iletişim teknolojilerini aktif olarak kullanan Y Kuşağı, sosyal medya ağlarını kullanarak hiçbir örgüte üye olmadan siyasal görüşlerini beyan edebilmektedir.

Y Kuşağı zaman ve mekândan bağımsız olarak bilgiye ulaşmak istemektedir. Yaptıkları işler sebebiyle sürekli geri bildirim isteyen bu kuşak, statüye ve hiyerarşiye inanmamaktadır. Okulda hocalarıyla, evde anne ve babalarıyla, işte patronlarıyla, siyasal alanda politikacılarla birebir iletişim halinde olmak istemektedirler. Görünür ve duyulur olmayı, dikkate alınmayı bekleyen bir kuşaktır. Kemal Kılıçdaroğlu'nun 7 Haziran ve 1 Kasım seçimlerinden önce gençlerle Ekşi Sözlük üzerinden konuşmasını bu noktada değerlendirebiliriz diye düşünüyorum. Bu konuşmada seçim öncesi merak edilen siyasal ve ekonomi içerikli soruların dışında çeşitli konuları içeren, esprili ve farklı sorularda sorulmuştur. Bu sorulardan bazıları şöyledir: *"hayvan hakları konusunda ne gibi çalışmalar yapacaksınız?(troykahan)", "LGBTİ evlilik eşitliği hakkında kişisel olarak ne düşünüyorsunuz? (serhos)", "sayın genel başkanım; ne olacak bu Beşiktaş'ın hali? (famecity)"*. Ekşi Sözlük'ün kurucusu Sedat Kapanoğlu'nu *"bu Sedat bize kötü davranıyor, resmen diktatöryasını kurdu, bunun hakkında bişey yapmayı düşünüyor musunuz? (alaman cikolatası)"* diyerek espri olsun diye şikâyet eden bir yazara, *"kulağını çekeceğiz, meraklanma"*

diyerek yanıt veren Kılıçdaoğlu'nun sorulara verdiği cevaplar da en az sorular kadar esprilidir (Ekşi Sözlük, 29.10.2015). Gençlerin sordukları bu sorular, Y Kuşağı'nın kurmak istedikleri iletişim biçimini, kendilerine olan güvenlerini gözler önüne sermektedir.

Y Kuşağı ideoloji temelli siyasete yani geleneksel siyasete soğuk bakmaktadır. Bu kuşağın içinden çıkan gençlik hareketleri kendilerini siyaset üstü bir yerde konumlandırmaya çalışmaktadırlar. Daha önce üzerinde durduğumuz Ekşi Sözlük, Genç Siviller ve 140journos bu konuya birer örnek oluşturmaktadırlar. Örneğin Genç Siviller vicdani siyaset yaptıklarını ve sivil toplum odaklı siyasetin anlamlı olduğunu vurgulamaktadırlar (www.gencsiviller.net). Aynı şekilde 140journos'da bir karşı medya hareketi olduğunu ve tarafsız değil de çok taraflı olduğunun ve böylece siyasal yelpazenin her alanında, her grup içinde yer alabildiğinin yani toplumun belli bir kesimine değil, toplumun tamamına hitap ettiğinin altını çizmektedir.

Y Kuşağı "şimdi kuşağı" olarak da anılmaktadır (Türkoğlu, 2013). Bu kuşak dünü ya da yarını düşünerek değil, sadece bu günü düşünerek yaşamaktadır. Bu sebeple bu kuşağın içinden çıkardığı hareketler ve iletişim teknikleri gündelik hayattan ve popüler kültürden beslenmektedir (Lüküslü, 2011: 62).

Y kuşağını diğer kuşaklardan ayıran, yeni gençlik hareketlerini farklılaştıran bir diğer ve belki de en önemli özelliği ise mizahtır. Mizah bu kuşağın hayatının her alanında yer almaktadır. Prof. Dr. Sencer Ayata bu kuşağı teknoloji ile dünyaya bağlanan, üretken ve yaratıcı, saldırı silahları olmayan, mizah ile büyüyen, Ekşi Sözlük, Zaytung, Cem Yılmaz çocukları olarak tanımlamaktadır (Akt: Kömürcüoğlu, 2015: 84). Mizahın gücünün farkına varan Y Kuşağı, siyasetin klasik asık suratını yumuşatabileceklerine inanmaktadır. Mizah sayesinde vermek istedikleri mesajları en uzak noktalara kadar taşıyabileceklerini bilmektedirler. Daha önce de üzerinde durduğumuz yeni gençlik hareketlerinden Ekşi Sözlük ve Genç Siviller de paylaştıkları metinlerde, düzenledikleri eylemlerde mizahı sıkça kullanmaktadırlar. Lüküslü'ye göre yeni gençlik hareketleri ve Y Kuşağı kendilerini siyasetin üstünde bir yerde konumlandırdıkları ve gündelik hayat ve popüler kültürle beslendikleri için eylemlerinde mizahı kullanarak siyaseti eleştirebilmektedirler (Lüküslü, 2011: 64).

Gezi Parkı eylemcileri hakkında araştırma yapan Kömürcüoğlu, Gezi Parkı'nda hiç "kahrolsun" ya da "yaşasın"ile başlayan bir pankartın yer almadığını, bu kentli, üniversiteli, yabancı dil bilen, popüler kültüre hakim gençlerin kendi mizahlarını yarattıklarından bahsetmektedir (Kömürcüoğlu, 2015: 80). Gezi Parkı direnişinin sürdüğü 2013 yılı Haziran ayında mezuniyet törenlerini gerçekleştiren çeşitli üniversitelerde okuyan öğrenciler, mezuniyet törenlerinde mizah dolu pankartlar açarak eylemlerini gerçekleştirdiler. Açılan pankartlarda yer alan yazılardan bazıları Y Kuşağı'nın eleştirel bakış açısını anlamamıza yardımcı olacaktır: *"Senin çevirdiğin işleri biz çeviremeyiz-Dilbilimi Bölümü", "%50miz mezun oldu kalan %50'yi zor tutuyoruz", AVM değil park yapmaya geliyoruz-Mimarlık", "Helikopteri biber gazı atın diye mi yapıyoz la-ODTÜ Havacılık ve Uzay Mühendisliği", "Biz sana biber kullanma demedik, salça olarak yine kullan", "Gaz'a geldik mezun olduk", "Biz bu gazla mezun oluruz da işsizliği napıcaz-Çapulcu Ekonomisi ve Eylem İlişkileri"*.

Tüm bunlar 80 sonrası kuşağın, Y Kuşağı'nın aslında siyasal ve sosyal konulara sessiz kalmadığını ancak geleneksel siyaseti asık suratlı, yukarıdan bakan olarak gördükleri için dahil olmayı tercih etmediğini görmekteyiz. geleneksel siyasete olumsuz bakış açısıyla yaklaşan Y Kuşağı, görünür ve duyulur olmak istedikleri için yeni iletişim teknolojilerini, kendi iletişim taktiklerini ve mizahı kullanarak kendi siyasetlerini yapmaktadırlar.

Genelde üniversite öğrencilerinin, özelde ise Trakya Üniversitesi öğrencilerinin siyaseti algılama biçimlerini ve düzeylerini araştırdığımız bu çalışmada Y Kuşağına ve bu kuşağın toplu olarak en görünür şekilde yer aldığı Gezi Parkı direnişine değinmek gerekmektedir. Çünkü şuan üniversitelerde okuyan öğrencilerin hemen hemen hepsi Y Kuşağı üyesidir. Y Kuşağı'nın da üniversite öğrencileri bağlamında en görünür olduğu eylem 2013 yılına damgasını vuran Gezi Parkı eylemleridir. Öğrenciler eylemlerini hem Gezi Parkı'nda bulunarak hem de kendi okullarına üniversitelerine, mezuniyet törenlerine taşımışlardır. Bu noktada Gezi Parkı direnişi üniversite öğrencileri bağlamında ayrı bir öneme sahip olmaktadır.

3. BÖLÜM

GENÇLİĞİN SİYASET ALGISI VE YÖNELİMLERİ: TRAKYA ÜNİVERSİTESİ ÖĞRENCİLERİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Bu bölümde Trakya Üniversitesi öğrencilerinin siyasal algılarını ortaya koyabilmek amacı ile bir anket çalışması ele alınmıştır.

3.1. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Türkiye'de Gençliğin Siyaset Algısı ve Siyasal Yönelimleri: Trakya Üniversitesi Öğrencileri Üzerine Çalışma adlı araştırmamızın evrenini en genel haliyle üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmamızın çalışma evreni ise Trakya Üniversitesi öğrencileridir. Evrenimizi oluşturan öğrenci sayısının çokluğu nedeni ile örnekleme işlemi uygulanmıştır. Örnekleme işlemi Trakya Üniversitesi'ne bağlı fakülteler bazında yapılmış, yüksek okullar ve meslek yüksek okulları çalışma kapsamının dışında bırakılmıştır. Çalışma kapsamına alınan fakülteler: Eczacılık Fakültesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Fen Fakültesi, Güzel Sanatlar Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İlahiyat Fakültesi, Mimarlık Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi ve Tıp Fakültesidir.

Örnekleme işleminin gerekleri dikkate alınarak çalışmanın alan araştırması safhasında sistematik tesadüfî örnekleme metodu kullanılmış ve tabakalı örnekleme işlemi uygulanmıştır. Fakültelere bağlı toplam 18.276 öğrenciden sınıf farkı gözetilmeden, her fakültenin sahip olduğu öğrenci sayısının toplam öğrenci sayısına oranla çalışmaya alınacak öğrenci sayıları belirlenmiş ve anketlerin yarım bırakılma ve ya yanlış doldurulma olasılığı göz önünde bulundurularak bu sayıların biraz daha üzerinde öğrenciyle anket çalışması yapılmıştır. 11 fakülteye bağlı 18.276

öğrencinin 434'ü üzerinde anket çalışması yapılmış, 426 tanesi değerlendirmeye alınmıştır.

3.2. ANKET ÇALIŞMASININ UYGULANMASI

Araştırmanın uygulama kısmı için Trakya Üniversitesi Rektörlüğü'nden gerekli izin alınmış ve 18-29 Mayıs 2015 tarihleri arasında anket çalışması yapılmıştır. Anketin uygulanması araştırmacının kendisi tarafından gerçekleştirilmiştir. Anket çalışması yapılacak öğrencilere çalışmanın hangi amaçla yapıldığı hakkında gerekli bilgilendirme yapılmış, anket çalışmasına çekinceli yaklaşan öğrencilerle tekrar bilgilendirme yapılmış ve kimlikleri ile ilgili bilgi istenmediği dile getirilmiştir. Bu bilgilendirme konuşmalarından sonra öğrencilerin anket çalışmasına katılmaya daha istekli olduklarını belirtmek gerekmektedir.

Örneklemi oluşturan öğrenci sayılarının fakültelere göre dağılımı Tablo 1'de gösterilmektedir. (Bu öğrenci sayılarına ikinci öğretim öğrencileri de dâhildir.)

Tablo 2: ***Fakültelere Göre Anket Yapılan Öğrenci Sayıları ve Oranları***

Fakülteler	Öğrenci Sayıları	Fakülte Oranları
Edebiyat Fakültesi	62	14,6
Eğitim Fakültesi	82	19,2
İİBF	110	25,8
Mühendislik Fakültesi	50	11,7
Sağlık Bilimleri Fakültesi	29	6,8
Güzel Sanatlar Fakültesi	7	1,6
İlahiyat Fakültesi	5	1,2
Tıp Fakültesi	29	6,8
Fen Fakültesi	28	6,6
Mimarlık Fakültesi	16	3,8
Eczacılık Fakültesi	8	1,9
Toplam	**426**	**100**

3.3. ARAŞTIMADA KULLANILAN İSTATİSTİKSEL YÖNTEMLER

Araştırmada *basit tesadüfî örnekleme metodu* kullanılmıştır. Bu modelde örnekleme dâhil edilecek birimlerin her birine eşit seçilme şansının tanınması esas alınmaktadır. Ayrıca tabakalı örnekleme işlemi yapılmıştır. Tabakalı örnekleme işleminde ise evren belirli kriterlere göre alt tabakalara ayrılmaktadır. Bu çalışmadaki tabakaları fakülteler oluşturmaktadır. Tabakalandırma işlemi yapıldıktan sonra tabakaların her birine ayrı ayrı basit tesadüfî örnekleme işlemi uygulanmıştır (Turanlı ve Güriş, 2005: 10-11).

Çalışmada doğrudan veri toplama yöntemlerinden biri olan *anket yöntemi* kullanılmıştır.

Verileri analiz edebilmek için *SPSS Programı*'ndan yararlanılmıştır. SPSS'in İngilizce açılımı Statistical Package for the Social Sciences olup Türkçe karşılığı Sosyal Bilimler için İstatistik Paketidir. SPSS Programı sosyal bilimlerde kullanılan bir istatistik programıdır.

Öğrencilerin sosyo-demografik yapılarına göre betimsel istatiki bulgularından frekans dağılımları ele alınmıştır. Verilerin analizinde ise *düz tablo, çapraz tablo ve chi kare (X^2) testi* kullanılmıştır. Basit veriler düz tablolarla verilmiştir. Düz tablolar genellikle tek değişkenli verileri sunmak ve incelemek için kullanılmaktadır. Birden fazla değişkenin bulunduğu verileri sunmak için ve incelemek için çapraz tablolar kullanılmaktadır. Çapraz tablo analizi iki değişken arasındaki ilişkiyi incelememizi sağlamaktadır.

Ki kare (X^2) testi parametrik olmayan testler grubuna girmektedir ve ki kare bağımsızlık testi, ki kare uygunluk testi ve ki kare homojenlik testi olmak üzere üç farklı şekilde uygulanmaktadır. Çalışmada kullanılan test ki kare bağımsızlık testidir. Ki kare bağımsızlık testi nitel iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını araştırmaya ve anlamaya yarayan bir testtir (Karagöz, 1995: 294).

3.4. ARAŞTIRMANIN BULGULARI

Bu başlıkta önce katılımcıların sosyo-demografik yapılarına ilişkin özellikleri tablolar halinde sunulmuştur.

3.4.1. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

Tablo 3: ***Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımları***

Cinsiyet	Öğrenci Sayısı	Yüzdeler
Kadın	212	49,8
Erkek	214	50,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin cinsiyet açısından dağılımına bakıldığında; öğrencilerin %49,8'inin kadın, öğrencilerin %50,2'sinin erkek olduğu görülmektedir. Araştırmada öğrencilerle anket çalışması yapılırken erkek ve kadın öğrencilerin sayılarının birbirlerine yakın olmasına dikkat edilmiştir.

Tablo 4: ***Öğrencilerin Yaş Aralıklarına Göre Dağılımları***

Yaş Aralıkları	Öğrencilerin Sayıları	Yüzdeler
17-20	128	30
21-23	249	58,5
24-27	46	10,8
28-31	3	0,7
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin yaş aralıklarına göre dağılımlarına bakıldığında %30'unun 17-20 yaş aralığında, %58,5'inin 21-23 yaş aralığında, %10,8'inin 24-27 yaş aralığında, %0,7'sinin ise 28-31 yaş aralığında olduğu görülmektedir.

Tablo 5: ***Öğrencilerin Doğdukları Bölgelere Göre Dağılımları***

Bölgeler	**Öğrencilerin Sayıları**	**Yüzdeler**
Marmara Bölgesi	284	66,7
Karadeniz Bölgesi	35	8,2
Akdeniz Bölgesi	13	3,1
Ege Bölgesi	24	5,6
İç Anadolu Bölgesi	28	6,6
Doğu Anadolu Bölgesi	23	5,4
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	19	4,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %66,7'si Marmara Bölgesi'nde, %8,2'si Karadeniz Bölgesi'nde, %3,1'i Akdeniz Bölgesi'nde, %5,6'sı Ege Bölgesi'nde, %6,6'sı İç Anadolu Bölgesi'nde, %5,4'ü Doğu Anadolu Bölgesi'nde, %4,5'i ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde doğduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 6: ***Öğrencilerin Üniversiteye Gelmeden Önce En Uzun Yaşadıkları Bölgeye Göre Dağılımları***

Bölgeler	Öğrencilerin Sayıları	Yüzdeler
Marmara Bölgesi	329	77,2
Karadeniz Bölgesi	28	6,6
Akdeniz Bölgesi	10	2,3
Ege Bölgesi	24	5,6
İç Anadolu Bölgesi	13	3,1
Doğu Anadolu Bölgesi	13	3,1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi	9	2,1
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %77,2'si üniversiteye gelmeden önce en uzun Marmara Bölgesi'nde, %6,6'sı Karadeniz Bölgesi'nde, %2,3'ü Akdeniz Bölgesi'nde, %5,6'sı Ege Bölgesi'nde, %3,1'i İç Anadolu Bölgesi'nde, %3,1'i Doğu Anadolu Bölgesi'nde, %2,1'i ise Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerin büyük bir kısmı Marmara Bölgesi'nden gelmektedir. Marmara Bölgesi'ndeki oransal büyüklük Trakya Üniversitesi'nin de aynı bölgede bulunmasından kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin Trakya Üniversitesi'ni seçmelerinde üniversitenin öğrencilerin yerleşim yerlerine yakınlığı ve toplumsal ve kültürel anlamda üniversitenin bulunduğu yer ile öğrencilerin yerleşim yerleri arasında benzer özelliklerin bulunması buna neden olarak gösterilebilir.

Bölgeler arası dağılıma bakıldığında bir başka önemli nokta ise İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri'nin oransal olarak en alt seviyelerde kaldığıdır. Bunun nedeni ise Trakya Üniversitesi'nin bulunduğu bölgenin öğrencilerin yerleşim yerlerine uzak olması ve bölgeler arası toplumsal ve kültürel faklılıklar olabilir.

3.4.2. Öğrencilerin Ailelerinin Sosyo-Ekonomik Özellikleri

Tablo 7: ***Öğrencilerin Babalarının Eğitim Durumları***

Öğrenim Durumu	Öğrencilerin Sayıları	Yüzdeler
İlkokul	129	30,3
Ortaokul	81	19
Lise	134	31,5
Üniversite	80	18,7
Lisansüstü	2	0,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin babalarının eğitim durumları incelendiğinde %30'unun ilkokul, %19'unun ortaokul, %31,5'inin lise, %18,8'inin üniversite, %0,5'inin lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Tabloda görüldüğü üzere öğrencilerin babalarının %49'3'ü ortaokul ve daha düşük seviyede eğitim düzeyine sahiptir.

Tablo 8: ***Öğrencilerinin Annelerinin Eğitim Durumları***

Öğrenim Durumu	Sayıları	Yüzdeler
İlkokul	192	45,1
Ortaokul	93	21,8
Lise	102	23,9
Üniversite	37	8,7
Lisansüstü	2	0,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin annelerinin %45,1'i ilkokul, %21,8'i ortaokul, %23,9'u lise, %8,7'si üniversite, %0,5'i lisansüstü mezunudur. Babanın ilkokul mezunu olma oranı %30 iken bu oran annede %45,1'e çıkmaktadır. Babanın üniversite mezunu olma oranı

%18,7 iken bu oran annede %8,7'lere düşmüştür. Bu durumu, Türkiye'de kız çocuklarını okutmayı gereksiz ve yanlış bulan yerleşmiş kanıya bağlayabiliriz.

Tablo 9: ***Öğrencilerin Babalarının Meslekleri***

Meslekler	**Sayıları**	**Yüzdeler**
Memur	81	19,0
İşçi	110	25,8
Esnaf	65	15,3
Tüccar	6	1,4
Çiftçi	25	5,9
Serbest Meslek	80	18,8
İşsiz	6	1,4
Emekli	53	12,4
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin babalarının mesleklerinde %25,8'le işçi en büyük orana sahiptir. Arkasından %19'la memurluk onu takip etmektedir. %18,8'lik oranıyla hemen ardından serbest meslek gelmektedir. %15,3'ü esnaftır. %12,4'ü ise emeklidir. Çiftçilik ve tüccarlık ise çok küçük oranlara sahiptirler. 1,4'ü ise işsizdir.

Tablo 10: ***Öğrencilerin Annelerinin Meslekleri***

Meslekler	Sayıları	Yüzdeler
Memur	40	9,4
İşçi	50	11,7
Esnaf	5	1,2
Çiftçi	23	5,4
Serbest Meslek	18	4,2
İşsiz	279	65,5
Emekli	11	2,6
Toplam	**426**	**100**

Annelerin mesleki durumlarına bakıldığında %65,5'le birçok annenin işsiz olduğunu yani çalışmadığını görmekteyiz. Anket çalışması yapılırken birçok öğrenci annesinin işsiz olduğunu belirtmek yerine "ev hanımı" olduğunu söylemiştir. Ancak ev hanımlığı bir meslek olmadığı için seçenekler arasına konmamıştır. Annelerin %65,5'inin işsiz olması eğitim durumlarındaki düşüklükle paralellik göstermektedir. İşsiz olmanın ardından %11,7 ile işçi olma mesleği en yüksek orana sahiptir. İşçiliği takip eden ise %9,4'lük oranı ile memurluktur. %5,4'lük kesim ise çiftçidir. Annelerin mesleki durumlarında esnaflık %1,2'lik bir orana sahipken tüccarlık bu tabloya girememiştir.

Babadaki memurluk oranı %19 iken annede bu oran %9,4'tür. Bu durum anne ve babanın üniversite mezunu olma durumuyla büyük benzerlik göstermektedir. İşçi olma durumu babada %25'lerde iken bu oran annede %11'lere düşmüştür. Tablolarda dikkati çeken bir başka nokta ailelerin çoğunun düşük gelirli işler yaptığı durumudur.

Tablo 11: ***Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Gelirleri***

Gelir Aralığı	Öğrencilerin Sayıları	Yüzdeler
500-1000 TL	24	5,6
1001-1500 TL	108	25,4
1501-3000 TL	186	43,7
3001-5000 TL	78	18,3
5001-Üstü TL	30	7
Toplam	**426**	**100**

Öğrenciler ailelerinin %5,6'sının 500-1000 TL, %25,4'ünün 1000-1500 TL, %43,7'sinin 1500-3000 TL, %18,3'ünün 3000-5000 TL, %7'sinin 5001-Üstü TL aylık gelire sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Bu gelir düzeylerini dışında öğrencilerin kendilerini hangi gelir grubuna dâhil gördükleri de önemlidir. Ekonomik durum çalışmanın kuramsal çerçevesinin çizildiği bölümde de anlatıldığı üzere siyasal toplumsallaşma, siyaset algısı ve siyasal hayata katılım üzerinde etkilidir. Ekonomik anlamda iyi şartlara sahip bireyler, ekonomik anlamda iyi şartlara sahip olamayan bireylere nazaran siyasal alanda daha aktif rol almaktadırlar. Bu noktada bireylerin ihtiyaçlarını karşılama oranlarıyla, toplumsal, siyasal benlikleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Bu noktalar ileriki bölümlerde açıklanacaktır

Tablo 12: ***Öğrencilerin Kendilerini Hangi Gelir Grubuna Dahil Gördükleri***

Gelir Grupları	Öğrencilerin Sayıları	Yüzdeler
Alt gelir grubu	41	9,6
Alt-orta gelir grubu	118	27,7
Orta gelir grubu	239	56,1
Orta-üst gelir grubu	25	5,9
Üst gelir grubu	3	0,7
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin 56,1'i kendilerini orta gelir grubuna dâhil gördüklerini söylemişlerdir. Öğrencilerin sadece 6,6'sı kendilerini orta-üst ve üst gelir grubuna dâhil görmektedirler. Öğrencilerin 37,3'ü ise kendilerini alt ve alt-orta gelir grubuna dâhil görmektedirler.

Tablo 13: ***Aile İçi Alınan Kararlarda Ailelerin Öğrenciye Danışma Durumları***

Danışma Durumu	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet danışırlar	211	49,5
Bazen danışırlar	118	27,7
Sadece belli konularda danışırlar	35	8,2
Gerekli görürlerse danışırlar	46	10,8
Hayır danışmazlar	16	3,8
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin büyük bir kısmı ailelerinin aldıkları kararlarda kendilerine danıştıklarını belirtmişlerdir. Ailelerinin kendilerine danışmadan karar aldıklarını söyleyenler sadece %3,8'lik orana sahiptir.

Tablo 14: ***Aile ile İlgili Alınan Kararlarda En Çok Kimin Etkili Olduğu***

Karar Alma Durumları	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Annem	67	15,7
Babam	134	31,5
Annem-babam birlikte	129	30,3
Aile üyeleri birlikte	88	20,7
Aile büyükleri	8	1,9
Toplam	**426**	**100**

Tabloya baktığımızda aile ilgili kararlarda en çok babanın etkili olduğu görülmektedir. Babanın etkili olma oranı %31,5'tir. Anne ve babanın birlikte karar olma oranı %30,3'tür. Annenin etkili olma oranı ise 15,7'dir. Babanın alınan kararlarda etkili olması geleneksel aile yapısı ile ilgilidir. Alınan kararlarda anne ve babanın birlikte hareket etmesi ve babanın tek başına karar alma oranları birbirine çok yakındır. Ancak aile üyelerinin alınan kararlarda etkili olma oranı %20'lerde kalmıştır. Bu durum alınan kararlarda ailenin gence danışması durumuyla bir tezatlık oluşturmaktadır. Gençlerin %49,5'i ailelerinin aldıkları kararlarda kendilerine danıştıklarını söylerken alınan kararların, aile üyelerinin hep birlikte aldıkları kararlar olma oranı %20'lerde kalmaktadır. Aile büyüklerinin alınan kararlarda etkili olmasının %1.9'da kalması ise günümüz aile yapılarının geleneksel aile yapılarından farklı olmasıyla açıklanabilir. Şöyle ki günümüz toplumlarında ailelerin çoğu çekirdek aile şeklinde yaşamaktadır.

UNDP'in 2008 yılında yaptığı çalışmaya göre gençlerin ailenin karar alma süreçlerine katılımı oldukça düşük seviyelerdedir. Hangi televizyon kanalının seyredileceği ve ya ailece nasıl ve ne zaman vakit geçirileceği gibi konularda bile karar alma süreçlerine katılım düşük seviyelerdedir. Aileyi ilgilendiren ekonomik konulara gelindiğinde ise katılım oranları daha da düşmektedir (UNDP, 2008). Bizim yaptığımız çalışma da, 2008 yılından bu yana fazla bir değişiklik yaşanmadığını kanıtlayarak UNDP'nin çalışmasıyla benzerlik göstermektedir.

Tablo 15: ***Ailelerinin Öğrencilere Karşı Genel Tutumu***

Ailenin Tutumu	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Koruyucu	231	54,2
Demokratik	143	33,6
Otoriter	35	8,2
İlgisiz	17	4
Total	**426**	**100**

Öğrencilerin %54,2'si yani büyük bir kısmı ailelerinin tutumunu koruyucu olarak değerlendirmektedir. %33,6'sı ise ailelerinin kendilerine karşı demokratik olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %8,2'si ailelerinin otoriter olduğunu söylerken, %4'ü ise ailelerinin tutumlarını ilgisiz olarak nitelendirmektedir. Ancak anket çalışması sırasında öğrencilerin ailelerinin kendilerini karşı olan bazı otoriter tavırlarını koruyucu tavırlar olarak algıladıkları görülmüştür. Bu konunun derinine inecek soruların anket formunda yer almıyor olması bu çalışmanın eksikliklerinden biridir.

3.4.3. Öğrencilerin Üniversiteye Bakış Açıları

Öğrencilerin siyasal ve toplumsal anlamdaki tercih ve yönelimlerini belirleyen etmenlerden olan aile ve aile yapısının dışında bir başka etmende içinde yaşadıkları çevre ve ortamdır. Üniversite öğrencileri de hayatlarının önemli bir bölümünü ailelerinden uzakta geçirmektedirler. Üniversite ortamı öğrencinin artık tam anlamıyla yalnız kararlar aldığı bir ortamı temsil ettiği için ayrı bir öneme sahip olmaktadır.

Tablo 16: ***Öğrencilerin Üniversite Tercihi Yaparken Etkisinde Kaldıklarını Düşündükleri Kimseler***

Öğrencilerin Bakış Açıları	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Annemin isteğini dikkate aldım	28	6,6
Babamın isteğini dikkate aldım	42	9,9
Okuldaki hocalarımın uyarılarını dikkate aldım	64	15
Arkadaşlarımın etkisinde kaldım	24	5,6
Tamamen kendi isteğim doğrultusunda tercih yaptım	268	62,9
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin büyük bir kısmı üniversite tercihlerini yaparken kimseden etkilenmediklerini, *tamamen kendi istekleri doğrultusunda tercih yaptıklarını* belirtmişlerdir. Bunu söyleyenlerin oranı %62,9'dur. *Annesinin isteklerini dikkate aldıklarını* söyleyenler %6,6'dır. *Babasını isteğini dikkate alanlar* ise %9,9'dur. Öğrencilerin %62,9'u ailelerinin, tercihlerine saygı duyduğunu belirtmiştir. Bir önceki tabloda öğrencilerin, ailelerinin tutumlarını çoğunlukla demokratik ya da koruyucu olarak nitelendirdiğini görmüştük. Üniversite tercihlerinde *tamamen kendi isteğim doğrultusunda tercih yaptım* seçeneğinin oranının yüksek çıkması da bu durumu destekler niteliktedir.

Tablo 17: ***Öğrencilerin Üniversitede Karşılaştıklarını Düşündükleri Güçlükler***

Güçlükler	**Öğrencilerin Sayısı**	**Yüzdeler**
Sosyal olanakların yetersizliği	167	39,2
Verilen eğitimin yetersizliği	75	17,6
Eğitim veren akademisyenlerin yetersizliği	42	9,9
Üniversite ve fakülte yönetimi ile öğrenciler arasındaki iletişimin kopukluğu	118	27,7
Üniversite yönetiminin baskısı	24	5,6
Toplam	**426**	**100**

Trakya Üniversitesi öğrencilerine göre karşılaştıkları güçlüklerin başında üniversitenin *sağladığı sosyal olanakların yetersizliği* gelmektedir. Sosyal olanakları yetersiz bulanlar %39,2'dir. Bunun hemen ardından öğrenciler yaşadıkları güçlüklerin bir diğerinin *üniversite ile yaşadıkları iletişim kopukluğu* olduğu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %17,6'sı da *üniversitenin verdiği eğitimi yetersiz bulduğunu* dile getirmiştir.

Tablo 18: ***Öğrencilerin Üniversitenin ve Fakültenin Tutumunu Nasıl Değerlendirdikleri***

Üniversitenin Tutumu	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Demokratiktir. Öğrencinin görüşünü dikkate alır	41	9,6
Baskıcıdır. Öğrencinin tutum ve değerlerini önemsemez.	33	7,7
İlgisizdir. Öğrenciyle iletişimi kopuk ve öğrenciye karşı duyarsızdır.	144	33,8
İdare eder. Sadece işler yürüsün tavrını benimsemiştir.	169	39,7
Kontrollüdür. Baskıcı değil ancak elini ve gözünü öğrencinin üzerinden çekmez.	39	9,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %39,7'si üniversitenin tutumunun *idare eder* ve %33,8'i de *ilgisiz* olduğunu belirtmiştir. Bu durum bir önceki tabloda üniversitenin öğrenciyle iletişiminin kopuk olma oranıyla örtüşmektedir. Öğrencilerin sadece %9,6'sı üniversite yönetiminin demokratik olduğunu ve görüşlerinin üniversite yönetimi tarafından dikkate alındığını düşünmektedir. Öğrencilerin %7,7'si de üniversitenin baskıcı olduğunu düşünmektedir. Bu durumu Y Kuşağı üyesi olan öğrencilerin iletişim taktiklerine ve sürekli geri bildirim isteme özelliklerine bağlamaktayım. Dışarıda aileleri ya da arkadaşları ile kurdukları mizahi, rahat ve açık iletişim modellerini okula, hocalarıyla aralarında bulunan iletişime taşımak isteyen öğrenciler, istedikleri bu diyalogları oluşturamadıklarında okula karşı ilgisizleşmektedirler. Öğrencilerin bazı tutum ve davranışları okul yönetimi tarafından saygısızlık olarak değerlendirilmektedir. Hal böyle olunca okulda umduğunu bulamayan öğrenci üniversitenin tutumunu ilgisiz, öğrencilerin tutum ve değerlerini önemsemeyen yapılar olarak görmektedir.

Tablo 19: ***Öğrencilerin Üniversite ile İlişkisini Nasıl Tanımladığı***

Tutumlar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Hangi dersi seçeceğime kendim karar veririm	130	30,5
Derslerim ve özlük haklarımla ilgili tüm kararları üniversite yönetimi karar verir.	107	25,1
Görüş ve tutumlarıma saygı duyar.	53	12,4
Fikirlerimi önemsemez. Eylemlerime mesafelidir.	117	27,5
Önemli konularda karar alma mekanizmasına öğrencileri temsilen öğrenci konseyleri katılır ve oy hakları vardır.	19	4,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %30,5'i *seçimlik dersler konusunda tüm kararların kendisine ait olduğunu* belirtirken %25,1'i *dersleri ve özlük haklarıyla ilgili tüm kararları üniversite yönetiminin aldığını* belirtmiştir. Öğrencilerin sadece %12,4'ü *üniversitenin, kendi görüş ve tutumlarına saygı duyduğunu* belirtmiştir. Öğrencilerin %4,5'i ise *karar alma mekanizmasına öğrenci konseyleri ile katılabileceklerini* düşünmektedirler. Aslında üniversitenin öğrencilere sağladığı böyle bir hak yoktur. Bu durum öğrencilerin genel olarak üniversiteyi ilgisiz bulmalarına rağmen, öğrencilerin de -küçük bir kısmı da olsa- üniversiteye karşı ilgisiz kaldıklarını göstermektedir. Öyle ki üniversiteye karşı sahip oldukları hakların ve ya yükümlülüklerin farkında değillerdir.

Tablo 20: ***Rektör Nasıl Seçilmektedir Sorusuna Verilen Yanıtlar***

Seçim Usulü	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Rektörü üniversite akademisyenleri seçer.	72	16,9
Rektörü üniversite akademisyenleri ve idari personel seçer.	58	13,6
Akademisyenlerce yapılan seçimde oy çoğunluğunu alan ilk altı aday arasından başbakan dilediğini atar	40	9,4
Akademisyenlerce yapılan seçimde oy çoğunluğunu alan ilk altı adaydan üçünü başbakan önerir ve cumhurbaşkanı dilediğini atar	103	24,2
Akademisyenlerce yapılan seçimde ilk üçe giren adaylardan birini cumhurbaşkanı atar.	153	35,9
Toplam	**426**	**100**

Tabloda görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %35,9'u rektörün nasıl seçildiğini doğru olarak işaretlemişlerdir. Yani öğrencilerin %64,1'i rektörün nasıl seçildiğini ya hiç bilmemekte ya da yanlış bilmektedir. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerinin üniversitede yaşanan olaylara duyarsız kaldıkları söylenebilir. Üniversite yönetimini ilgisiz ve duyarsız bulan öğrenciler, okul yönetimine dair çok önemli bir konuda duyarsız bulunmaktadırlar. Bireylerin en yakınlarında yaşanan olaylara, mikro düzeyde yaşanan olaylara bu denli ilgisiz kalmaları, makro düzeyde yaşanan olaylara ilgilerinin çok daha az olacağını göstermektedir.

Tablo 21: ***Üniversite Öğrencilerinin En Önemli Sorunları***

Güçlükler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Meslek edinmedeki güçlükler	164	38,5
Toplumsal baskılar	23	5,4
Ekonomik sorunlar	160	37,6
Kendilerini ifade edecekleri alanların yetersizliği	79	18,5
Toplam	**426**	**100**

Üniversite öğrencilerinin %38,5'i en önemli sorunlarının *meslek edinmede yaşadıkları güçlükler* olduğunu belirtmişlerdir. *Ekonomik sorunları*n en büyük sorunları olduğunu dile getirenlerin oranları ise %37,6'dır. Özellikle son yıllarda üniversite mezun sayısının artışı ve bu artışı karşılayamayan istihdam olanakları sebebiyle öğrenciler meslek edinme konusunda büyük endişeler yaşamaktadırlar. Ekonomik sorunların da etkisini büyük ölçüde yaşayan gençler geleceklerine kaygıyla bakmaktadırlar. Öğrencilerin %18,5'i de *kendilerini ifade edecekleri platformların olmayışını* üniversite öğrencilerinin en önemli sorunu olarak görmektedirler. Toplumsal baskıları üniversite öğrencilerinin en önemli sorunu olarak görenler ise %5,4'tür.

Öğrenciler en önemli sorunlarının ekonomik temelli sorunlar olduğunu vurgulamaktadırlar. Bunda 1980 sonrasında birçok şeyde olduğu gibi üniversite algısında da yaşanan değişim etkili olabilir. Şöyle ki 80 sonrasında uygulanan neo-liberal politikalar ve sosyal devlet anlayışın terki üniversiteleri de etkilemiş ve üniversiteleri niteliksel bir dönüşümün içine sokmuştur. Yeni üniversitelerin açılması, yeni bölümlerin açılması ve var olan bölümlerin kontenjanlarının arttırılmasıyla ve 12 Eylül sonrasında Bilkent Üniversitesi ile başlayan vakıf üniversitelerinin kurulması üniversitelerin piyasa ile buluşmasına olanak vermiş ve üniversite eğitimini kitleselleştirmiştir (Altındiş: 2011: 70-74). Böylelikle pozitif

düşünmenin öğrenildiği, bilgi üretim yeri olan üniversite algısı değişerek, meslek edinme yerleri olarak görülmeye başlamıştır. Bu sebeple öğrencilere üniversite ile ilgili sorunları sorulduğunda üniversitelerle ilgili kaynak, olanak ya da kalite ile ilgili sorunları düşünmek yerine ekonomik ya da mesleki sorunları düşünmektedirler. Ancak yine de öğrencilerin bu cevapları değerlendirilirken ülkenin son yıllarda ki durumu, birçok diplomalı işsiz insanın var olduğu göz ardı edilmemelidir.

3.4.4. Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetleri ve Çeşitli Konularda Değer ve Tutumları

Tablo 22: ***Öğrencilerin Boş Zaman Faaliyetleri***

Faaliyetler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
TV izlerim, sanal medyada takılırım	98	23,0
Kitap okurum	48	11,3
Arkadaşlarımla vakit geçiririm	171	40,1
Sosyal faaliyetlerle ilgilenirim (Müzik yaparım-dinlerim, sinemaya-tiyatroya giderim)	109	25,6
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %40,1'i boş zamanlarını *arkadaşları ile geçirdiklerini* belirtmişlerdir. %25,6'sı *sosyal faaliyetlere katıldıklarını*, %23'ü ise *televizyon izlediklerini ya da sanal medyada takıldıklarını* ifade etmişlerdir. *Kitap okurum* seçeneği ise %11,3 gibi düşük oranlarda kalmıştır. Bu durum da ne yazık ki üniversite öğrencilerinin bile kitap okuma alışkanlıklarının çok zayıf olduğunu göstermektedir.

Tablo 23: ***Öğrencilerin Sosyal Medyayı Takip Etme Oranları***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet	407	95,5
Hayır	19	4,5
Toplam	**426**	**100**

Son yıllarda sosyal medya hayatımızda çok önemli bir konuma gelmiş durumdadır. Sosyal medya takipçilerinin ve kullanıcılarının sayısı her geçen gün artmaktadır. Türkiye de sosyal medyayı en çok kullanan ülkeler arasında yer almaktadır. Sosyal medya aynı zamanda bir haber kaynağı niteliğindedir. Kullanıcıların birçoğu ülke gündemini buradan takip etmektedir. Ayrıca sosyal medyayı en çok kullanan genç kesimdir. Bu sebeple de sosyal medyanın takip edilmesi ve gençlerin burada tartıştıkları konular bizler için ayrı bir öneme sahiptir. Tablo 22'de de görüldüğü üzere üniversite öğrencilerinin %95,5'i *sosyal medyayı takip etmektedir.*

Tablo 24: ***Öğrencilerin En Çok Kullandıkları Sosyal Medya Hesapları***

Hesaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Facebook	209	49,1
Twitter	101	23,7
İnstagram	94	22,1
Linkedin	7	1,6
Hesabım yok	15	3,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %49,1'i en çok kullandıkları sosyal medya hesabının *facebook* olduğunu söylemişlerdir. %23,7'si *twitter* tercih etmektedir. %22,1'i en çok *instagram* hesaplarını kullandıklarını belirtmişlerdir. *Hiçbir hesabı olmayan* öğrencilerin oranı ise %3,5'tir.

Tablo 25: ***Öğrencilerin Sosyal Medya Hesaplarını Kullanarak En Çok Tartıştıkları Konu Başlıkları***

Konu Başlıkları	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Spor	103	24,2
Ekonomi	20	4,7
Siyaset	159	37,3
Sanat	94	22,1
Tartışmam	50	11,7
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %37,3'ü en çok tartıştığı konu başlığının *siyaset* olduğunu belirtmiştir. Siyasetten sonra en çok tartışılan konu başlığı %24'2'lik oranıyla *spor* olmuştur. *Ekonomi* %4,7'lik oranıyla en az tartışılan konu başlığı olmuştur. Öğrencilerin %11,7'si ise *hiçbir konuda tartışmadıklarını* belirtmişlerdir.

Öğrencilerin çoğunluğu sosyal medya hesaplarını kullanarak siyasal konuları tartıştığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin cevapları, çalışmanın ikinci bölümünde üzerinde durduğumuz 80 sonrası gençliğin yeni siyasal taktikler geliştirdiği noktasını destekler niteliktedir. Öğrenciler interneti ve sosyal medyayı kullanarak siyasal görüşlerini beyan etmekte ve hatta tartışmaktadırlar. Öğrencilerin cevaplarında dikkat çeken bir diğer nokta ise ekonominin verilen cevaplarda çok düşük oranlarda kalmış olmasıdır. Temelde ekonomik bir sorun olan meslek edinmede yaşanan güçlükleri ve ekonomik sorunları üniversite öğrencilerinin sorunlarının en tepesine

yerleştiren öğrencilerin bu konu hakkında tartışmadıklarını söylemeleri düşündürücüdür.

Tablo 26: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur(1)***

Unsurlar	**Öğrenci Sayıları**	**Yüzdeler**
Ailem	276	64,8
Dini inancım	62	14,6
Özgürlük ve özgür düşünce	33	7,7
Sevgi	10	2,3
Aşk	8	1,9
Para	12	2,8
Siyasi tutum ve değerlerim	5	1,2
Saygı	11	2,6
Dürüstlük	9	2,1
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin birinci seçeneğe yazdıkları ve hayatta önem verdikleri ilk üç unsurun başında %64,8 oranıyla *aile* unsuru gelmektedir. Onun hemen arkasından ise %14,6 ile *dini inançları* gelmektedir. *Özgürlük ve özgür düşüncenin* oranı ise %7,7'dir. Dördüncü sırada yer alan unsur ise 2,8'lik oranıyla *para* unsuru olmuştur. *Siyasi tutum ve değerler* ise %1,2 oranıyla en alt sırada yer almaktadır. Üniversite öğrencilerinin ilk seçenekte sıraladıkları unsurlardan en alt sırada yer alan ikinci unsur ise 1,9'luk oranıyla *aşk* olmuştur.

Öğrencilerin verdikleri cevaplarda hayatta en önem verdikleri unsur olarak para seçeneğinin 2,8 gibi küçük bir orana sahip olması gençlere yapılan bencil, paraya düşkün ve tüketim odaklı eleştirilerini tekrar gözden geçirilmesi gerektiğini ortaya

çıkarmaktadır. Ancak yine de dürüstlük seçeneğinin paradan sonra geliyor olması 2000'li yıllar gençliğinin değerler dünyasında bazı değerlerin yok olmaya başladığının ispatını oluşturmaktadır.

Tablo 27: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur (2)***

Unsurlar	**Öğrenci Sayıları**	**Yüzdeler**
Ailem	76	17,8
Dini inancım	64	15,0
Özgürlük ve özgür düşünce	110	25,8
Sevgi	21	4,9
Aşk	23	5,4
Para	29	6,8
Siyasi tutum ve değerlerim	11	2,6
Saygı	57	13,4
Dürüstlük	35	8,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin ikinci seçenekte sıraladıkları unsurların başında %25,8 oranıyla *özgürlük ve özgür düşünce* gelmektedir. İkinci olarak ise %17,8 oranıyla *aile* gelmektedir. Üçüncü olarak %15 oranıyla *dini inanç* gelmektedir. *Sevgi, aşk, para, dürüstlük* ikinci seçenekte ortalama değerler alırken %2,6 oranıyla *siyasi tutum ve değerlerim* unsuru ikinci seçenekte de en alt sırada kalmıştır.

Tablo 28: ***Öğrencilerin Hayatta Önem Verdikleri İlk 3 Unsur (3)***

Unsurlar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Ailem	34	8
Dini inancım	24	5,6
Özgürlük ve özgür düşünce	82	19,2
Sevgi	31	7,3
Aşk	30	7
Para	58	13,6
Siyasi tutum ve değerlerim	18	4,2
Saygı	75	17,6
Dürüstlük	74	17,4
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin üçüncü seçenekte sıraladıkları unsurların başında %19,2 oranıyla *özgürlük ve özgür düşünce* gelmektedir. Hemen arkasından %17,6 ile *saygı* ve %17,4 ile *dürüstlük* gelmektedir. *Siyasi tutum ve değerlerim* bu seçenekte de %4,2 ile en alt sırada kalmaktadır. *Aile* unsuru bu seçenekte %8 oranla beşinci sırada yer almaktadır.

Üç tabloya da birlikte bakıldığı zaman aile unsuru, özgürlük ve özgür düşünce unsuru ve dini inanç unsurunun ön plana çıktığı görülmektedir. Üniversite öğrencilerinin değerler sıralamasında manevi değerlerin öncelikli olduğu söylenebilir.

Aile kavramının ön plana çıkmasının temelinde yaşanan ekonomik sorunlar, gelecek hakkında endişe duymak, işsizlik gibi sorunlar yatmaktadır. Gençlik yıllarının uzaması ve az önce bahsedilen sorunların sosyal politikalar vasıtasıyla çözülememesi yüzünden karşılanamayan ihtiyaçlar aile kurumu üzerinden karşılanmaya çalışılmaktadır. Bu noktada aile gencin hayatında tek destek alabildiği kurum olarak daha da önemli hale gelmektedir (Uyan Semerci, 2010: 187). Anket

sonuçlarında ailenin ilk sıralarda yer almasının duygusal sebepler dışındaki genel sebebi bu olabilmektedir.

Üç tablo birlikte incelendiğinde *siyasi tutum ve değerlerim* seçeneğinin oransal olarak çok gerilerde kaldığı görülmektedir. Sosyal medya hesaplarında en çok siyasal konuları tartıştıklarının söyleyen öğrencilerin siyasal tutum ve değerlerini hayatlarında önem verdikleri unsurların en sonunda bir yere yerleştirmiş olmaları dikkat çekici bir sonuçtur.

Tablo 29: ***Öğrencilerin Kendilerini Tanımladıklarını Düşündükleri Unsurlar***

Unsurlar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Barış	29	6,8
Ailem	206	48,4
İnanç ve değerlerim	102	23,9
Para	21	4,9
Özgürlük	68	16
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %48,4'ü bu unsurun aile unsuru olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerin %23,9'u ise inanç ve değerlerini kendilerini tanımlayan unsur olduğunu düşünmektedirler. Özgürlük unsuru ise %16 ile üçüncü unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Barış unsuru %6,8 ile ve para unsuru %4,9 ile en alt sıraları paylaşmaktadırlar.

Çalışmaya katılan öğrencilerin neredeyse yarısının kendilerini tanımladığını düşündükleri, kendilerini ondan ayrı düşünemedikleri unsurun *aile* kurumu olması tablo 25 ile benzerlik göstermektedir. Öğrencilerin hayatlarında en önem verdikleri unsurun olmasının sebepleri, kendilerini tanımladıkları unsurun aile olmasının sebepleri ile aynıdır. Yani aile 2000'li yılların üniversite öğrencileri için tek kaynak olarak gözükmektedir. Verilen cevaplarda ikinci sıraya yerleşen *inanç ve değerlerim*

seçeneğinin tablo 25'te yer alan ve ikinci sıraya yerleşen *dini inancım* seçeneğiyle eş tutulduğunu, yani inanç ve değerlerim ifadesinin dini inanç olarak algılandığını ve buna uygun olarak cevap verildiğini düşünmekteyim. Bu noktada verilen cevaplar tablo 25 ile paralellik göstermektedir. Ancak bunu derinlemesine açıklayacak olan soruların sorulamamış olması çalışmanın bir diğer eksikliğidir.

Tablo 30: ***Üniversitede Arkadaşlıkların Kurulmasında Etkili Olan Faktör***

Faktörler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Benzer ekonomik sınıfa ait olmak	20	4,7
Aynı bölgenin insanı olmak	19	4,5
Benzer bakış açısı ve fikirleri paylaşmak	190	44,6
Sempati duymak	44	10,3
Dürüstlük ve güven	153	35,9
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %44,6'sı arkadaşlık kurmak için benzer bakış açısı ve fikirleri paylaşmanın gerekli olduğunu düşünmektedir. %35,9'u ise dürüstlük ve güven unsurunun arkadaşlıkların kurulmasında başlıca etken olduğunu belirtmişlerdir.

Hayatta en önem verilen unsur sorusuna öğrencilerin verdikleri cevaplarda dürüstlük unsuru düşük bir orana sahip iken arkadaş ilişkilerinin oluşmasında en önem verdikleri unsurlar arasında yer almaktadır. Öğrenciler dürüstlük olgusunu kendi hayatlarında alt sıralara yerleştirirken arkadaşlık ilişkilerinde karşı tarafın dürüstlüğe önem vermesini ve dürüst davranmasını beklemektedirler.

3.4.5. Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları ve Takip Ettikleri Yayınlar

Tablo 31: ***Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları (Gazeteler)***

Gazeteler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Takip Etmiyor	244	57,3
Hürriyet	33	7,7
Vakit	1	0,2
Sabah	18	4,2
Milliyet	18	4,2
Radikal	10	2,3
Takvim	5	1,2
Habertürk	14	3,3
Zaman	6	1,4
Sözcü	44	10,3
Cumhuriyet	10	2,3
Zaman	1	0,2
Posta	11	2,6
Fanatik	9	2,1
Evrensel	2	0,5
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %57,3'ü hiçbir yayını takip etmediklerini belirtmişlerdir. Tablo incelendiğinde yayın isimleri öğrenciler tarafından verilen yayınlardan en çok takip edilen yayının *Sözcü* olduğu görülmektedir. Sözcü muhalif yayın yapan bir gazetedir.

En çok tercih edilen gazetenin bu gazete olmasını Trakya Üniversitesi'nin bulunduğu bölgeye ve buna bağlı olarak da öğrencilerin üniversiteye gelmeden önce en uzun yaşadıkları yerin Marmara Bölgesi olmasına bağlayabiliriz.

Tablo 32: ***Öğrencilerin Yayın Takip Etme Alışkanlıkları (Dergiler)***

Dergiler	**Öğrenci Sayıları**	**Yüzdeler**
Takip etmiyor	395	92,7
Genç Beyit	1	0,2
Uykusuz	9	2,1
Penguen	11	2,6
Trendy	2	0,5
Aksiyon	1	0,2
Türk Yurdu	2	0,5
Sızıntı	1	0,2
Ot	4	0,9
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %92,7'si hiçbir dergiyi takip etmediklerini söylemişlerdir. Yayın isimleri öğrenciler tarafından verilen dergilerden, öğrencilerin %5,6'sı *Penguen, Uykusuz* ve *Ot Dergi* gibi mizah ve edebiyat dergilerini takip ettiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %0,7'si ise *Türk Yurdu* ve *Aksiyon* gibi siyaset ve haber dergilerini takip etmektedirler. %0,2'si *Genç Beyin* gibi kişisel gelişim dergilerini takip ederken %0,2'si ise *Sızıntı* gibi dini içerikli dergileri takip ettiklerini belirtmişlerdir. %0,5'de *Trendy* gibi magazin dergilerini takip etmektedirler. Gazete ve dergi okuma alışkanlığının üniversite öğrencilerinde bu denli düşük olması düşündürücüdür.

Tablo 33: ***Öğrencilerin Dikkatini Çeken Haberlerin Konu Başlıkları***

Konu Başlıkları	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Spor	115	27
Ekonomi	33	7,7
Siyaset	140	32,9
Sanat	68	16
Magazin	70	16,4
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %32,9'u dikkatlerini çeken haberlerin konu başlığını *siyaset* olduğunu ve %27'si ise bu konu başlığının *spor* olduğunu belirtmişlerdir. *Ekonomi* ise %7,7 ile en alt sırada kalmaktadır. Öğrencilerin dikkatlerini çeken konu başlıkları tablosu, sosyal medya hesaplarını kullanarak en çok tartıştıkları konu başlıkları tablosu ile paralellik göstermektedir. İki tabloda da siyaset ilk ve spor ikinci sırayı alırken ekonomi en alt sırada kalmaktadır. Öğrencilerin bu noktada tutarlı cevaplar verdiğini görmekteyiz.

3.4.6. Öğrencilerin Siyasal Davranışları, Siyasal Yönelim ve Tutumları

Bir toplumun demokratik olabilmesinin temelinde siyasal katılma kavramı yatmaktadır. Siyasal katılma; sadece siyasal olayları izlemeden siyasette aktif rol almaya kadar uzanan bir dizi siyasal eylemi barındıran bir kavramdır. Üniversite öğrencilerinin siyasal katılım düzeyleri, siyasal sistem içinde kendilerini nerede gördükleri, siyasal yönelimleri doğrultusunda ortaya çıkan siyasal davranışları çalışma konusunu temelini oluşturduğu için önemlidir. Burada öğrencilerin siyasal yönelim ve davranışları başka değişkenlerle beraber incelenmeden önce veriler değerlendirilecektir.

Tablo 34: ***Gençlik Siyasetle İlgilenmeli midir Sorusuna Verilen Cevaplar***

Düşünceler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet ilgilenmelidir.	353	82,9
Sadece gençliği ilgilendiren konularda	47	11
Sadece oy vereceği zaman	4	0,9
Hayır ilgilenmemelidir.	12	2,8
Fikrim yok	10	2,3
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %82,9'u *gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği* yönünde düşüncelere sahiptirler. *Gençliğin siyasetle ilgilenmemesini* düşünenlerin oranı %2,8'dir. Öğrencilerin %11'i ise gençliğin, *sadece gençliği konularda siyasetle ilgilenmeleri* gerektiğini düşünmektedir. Öğrencilerin %0,9'u ise *sadece oy verileceği zaman siyasetle alakadar olunması* gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilerin %2,3'ünün ise bu konu hakkında bir *fikri yoktur*. Verilerden de anlaşılacağı gibi gençlerin büyük bir kısmı siyasetle ilgilenmek gerektiğini düşünmekte, siyasetin içinde yer almak istemektedir.

Tablo 35: ***Öğrencilerin Günlük Hayatta Siyasal ve Sosyal Konuları Konuşmaktan Hoşlanma Durumları***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet	301	70,7
Hayır	125	29,3
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %70,7'si *siyasal ve sosyal konuları konuşmaktan hoşlandıklarını* belirtirken %29,3'ü *hoşlanmadıklarını* söylemişlerdir. Öğrencilerin sadece %40'a yakını sosyal medya hesaplarında siyasal konuları tartıştıklarını söylerken %70'ten fazlası günlük hayatında siyasal ve sosyal konuları konuşmaktan hoşlandığını belirtmiştir. Bundan öğrencilerin siyasal konuları birebir tartışmaktan hoşlandığını çıkarabiliriz. Ya da son yıllarda sanal ortama dair çıkarılan yasalar sebebiyle öğrencilerin bir kısmının siyasal konuları sanal ortamda tartışma konusunda çekinceli olduklarını çıkartabiliriz.

Tablo 36: ***Öğrencilerin Siyasal Konuları En Çok Kimlerle Konuştukları***

Konuşulan Kişiler	**Öğrenci Sayıları**	**Yüzdeler**
Ailemle	79	18,5
Arkadaşlarımla	215	50,5
Akrabalarımla	7	1,6
Çevremdeki herkesle	90	21,1
Konuşmam	35	8,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %50,5'i *bu konuları en çok arkadaşları ile konuşmayı* tercih ettiklerini belirtmişlerdir. %21,1'i ise *çevresinde herkesle konuştuğunu* dile getirmiştir. Tercih edilenlerden üçüncü sırayı öğrencilerin *ailesi* almaktadır. Ailenin oranı %18,5'tir. *Akrabalar* konuşulan kişiler arasında %1,6'lık oranıyla en alt sırada yer almaktadır. Öğrencilerin %8,2'si ise *bu konuları kimseyle konuşmadıklarını* dile getirmişlerdir.

Kemal Kılıç'ın *"Kentsel Gençlik Araştırması Anketi Bağlamında: Gençlerin Siyasal Eğilimlerini Etkileyen Faktörler"* adlı çalışmasında sorulan, bizim çalışmamızda yer alan *öğrencilerin siyasal konuları en çok kiminle konuştukları*

sorusuna benzer bir soruya verdikleri cevaplar bizim yaptığımız çalışmayla benzerlik göstermektedir. Kılıç'ın çalışması da gençlerin yakın çevreleriyle yani aileleriyle ve akrabalarıyla siyasal konuları konuşmayı pek tercih etmedikleri, bu konuları daha çok arkadaşlarıyla konuştuklarını ortaya koymaktadır (Kılıç, 2010: 61).

Çalışmanın birinci bölümünde yer alan siyasal toplumsallaşma konusunda, arkadaş guruplarının bir siyasal toplumsallaşma aracı olduğundan söz etmiştik. Arkadaş gurupları diğer bir siyasal toplumsallaşma aracı olan ailenden hemen sonra gelmektedir. Aile bireyin siyasal ve sosyal anlamda bilgi edindiği ilk kurumdur. Ancak bireyin yaşı ilerledikçe toplumsallaşma anlamında arkadaş gurupları ön plana çıkmakta ve ailenin etkisi azalmaktadır. Üniversite öğrencileri üzerinde yaptığımız bu çalışmada elde edilen ve tablo 35'te gösterilen bulgular sözünü ettiğimiz görüşü kanıtlamaktadır.

Tablo 37: ***Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Partiye Gitme Durumları***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet gittim.	116	27,2
Hayır gitmedim.	310	72,8
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %27,2'si *daha önce bir siyasal partiye gittiklerini* belirtirken, %72,8'i *daha önce hiçbir siyasal partiye gitmediklerini* söylemişlerdir. Öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal partiye gitme noktasında bu kadar isteksiz davranmalarını çalışmanın ikinci bölümünde yer verilen gençlerin siyasete katılım konusunda çekinceli davranmalarının bir nedeni olan siyasetçilere ve siyasal alana karşı duydukları güvensizlik hissine bağlayabiliriz.

Tablo 38: ***Öğrencilerin Herhangi Bir Dernek ya da Kuruluşa Üye Olma Durumları***

Kuruluşlar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Sosyal	139	32,6
Siyasal parti ve ya parti gençlik kolları	51	12
Sağlık	38	8,9
Eğitim	45	10,6
Hayır değilim	153	35,9
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin büyük bir bölümü böyle *bir dernek ya da kuruluşa üye olmadıklarını* söylemişlerdir. *Sosyal ve kültürel alanda faaliyet gösteren dernek ya da kuruluşa* üye olanların oranı %32,6, *siyasal parti ve ya siyasal parti gençlik kollarına* üye olanların oranı %12, *sağlık alanında faaliyet gösteren dernek ya da kuruluşlara* üye olanların oranı %8,9, *eğitim amaçlı faaliyet gösteren dernek ya da kuruluşlara* üye olanların oranı %10'6, *hiçbir dernek ya da kuruluşa üye olmayanların* oranı da %35,9'dur.

Gençlerin siyasal parti ya da parti gençlik kollarına üye olma oranları çok düşüktür. Üye olmama sebepleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 39: ***Öğrencilerin Siyasal Parti ya da Parti Gençlik Kollarına Üye Olmama Nedenleri***

Nedenler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
İşaretlenmedi	52	12,2
Siyasetle ilgilenmiyorum	63	14,8
Hiçbir parti benim görüşümü yansıtmıyor.	105	24,6
Gerekli görmüyorum	81	19
Yaratabileceği olumsuz sonuçlardan korkuyorum	69	16,2
Herhangi bir partiye üye olmadan da güzel şeyler yapılabilir.	56	13,1
Toplam	**426**	**100**

Bu soruya sadece siyasal partiye ya da parti gençlik kollarına üye olmayanlar cevap verecekleri için *işaretlenmedi* seçeneği bulunmaktadır. Öğrencilerin %12'si siyasal parti üyesi oldukları için bu soruya cevap vermemişlerdir. Öğrencilerin siyasal partiye üye olmama sebeplerinin başında %24,6 oranı ile hiçbir *parti benim görüşümü yansıtmıyor* seçeneği gelmektedir. %19'u ise *siyasal partiye üyeliği gerekli görmemektedir*. %16,2'si *parti üyeliğinin yaratabileceği olumsuz sonuçlardan korktuğunu* dile getirmektedir. *Herhangi bir partiye üye olmadan da güzel şeyler yapılabileceğini düşünenlerin* oranı %13,1'dir. Öğrencilerin %14,8'i ise *siyasetle ilgilenmediklerini* dile getirmişlerdir.

Verileri incelediğimizde öğrencilerin siyasal partilere olan güvensizliği de görülebilmektedir. Hiçbir siyasal parti benim görüşümü yansıtmıyor seçeneğindeki yoğunlaşmanın sebeplerinden birinin bu güvensizlik olduğu söylenebilir. Görüldüğü üzere öğrenciler, gençliğin siyasetle ilgilenmesinden yana olsalar da kendileri aktif olarak siyasette yer almıyor, siyasetten uzak duruyorlar. Bunun sebeplerinden biri de siyasette aktif rol almanın sonuçlarının kötü olacağını düşünmeleridir. Siyasetten

uzak durmalarının başka bir sebebi de siyasal sistemde olan çekişmeler ve siyasal sistemi etkileyemeyeceği düşüncesiyle sisteme karşı duydukları güvensizlikleridir. Siyasal alanı etkileyemeyeceklerini düşünen gençler siyasal alana dahil olmayı gerekli görmemektedirler.

Tablo 40: ***Öğrencilerin Bir Siyasal Parti ya da Parti Gençlik Kollarına Üye Olma Nedenler***

Nedenler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
İşaretlenmedi	373	87,6
Partinin programı benim görüşlerimi yansıttığı için	22	5,2
Mezun olduktan sonra referans bulabilmek için	6	1,4
Siyasal haklarımı bilinçli bir vatandaş olarak kullanmak için	10	2,3
Ülkenin sorunlarına çözüm üretebileceğime inandığım için	15	3,5
Toplam	**426**	**100**

Bu soruyu parti üyesi olmayan öğrenciler işaretlemeyecekleri için işaretlenmedi seçeneği bulunmaktadır. Siyasal parti ya da parti gençlik kollarına üye olan öğrenciler için üye olma sebeplerinin başında %5,2 ile *partinin programının görüşlerine uygun olması* gelmektedir. *Ülkenin sorunlarına çözüm üretebileceğine olan inanç* %3,5 ile ikinci sırada gelmektedir. %2,3'ü *siyasal haklarını bilinçli bir vatandaş olarak kullanmak istedikleri* için üye olduklarını belirtmişlerdir. %1,4'lük oranı ile *mezun olduktan sonra referans sağlama düşüncesi* en alt sırada yer almaktadır.

Tablo 41: ***Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları***

Siyasal Faaliyetler	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Gösteri yürüyüşüne katıldım	99	23,2
Mitinglere katıldım	68	16
Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım	21	4,9
Hayır, hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım	238	55,9
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %23,2'si *gösteri yürüyüşlerine*, %16'si *mitinglere katılmış*, %4,9'u ise *bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol almışlardır*. Ancak öğrencilerin %55,9'u *hiçbir siyasal faaliyette bulunmadıklarını* dile getirmişlerdir. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun gençlerin siyasetle ilgilenmesi gerektiğini düşünmesine ve günlük hayatlarında bu konuları konuşmaktan hoşlanmalarına rağmen hiçbir siyasal faaliyette bulunmayanların oranını yüksek çıkması gençlerin verdikleri cevaplarda bir tezatlık oluşturmakta ve gençlerin bu konuda kafalarının karışık olduğunu göstermektedir. Örnek olarak sadece geleneksel katılım yollarının anket formunda yer alıyor olması, çalışmanın ikinci bölümünde yeni bir siyaset arayışı içinde olduğunu savunduğumuz 80 sonrası gençlik açısından değerlendirildiğinde çalışmanın bir başka eksik noktasını gün yüzüne çıkartmaktadır. Bu eksik nokta ise internet becerileri çok yüksek olan ve sosyal medya hesapları üzerinden en çok tartıştıkları konu başlığının siyaset olduğunu söyleyen üniversite öğrencilerine internet temelli herhangi bir gruba ya da eyleme katılmış olup olmadıklarının sorulmamasıdır.

Tablo 42: ***Öğrencilerin Siyasi Görüşlerinin Ailelerinin Siyasi Görüşlerine Uyması Durumu***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Evet, kesinlikle uyar	163	38,3
Kısmen uyar	232	54,5
Hayır, kesinlikle uymaz	31	7,3
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin siyasi görüşlerinin aileleri ile *kesinlikle uyduğunu* söyleyenler %38,3'tür. *Kısmen uyduğunu* söyleyenler %54,5iken *kesinlikle uymadığını* söyleyenler ise %7,3'tür. Öğrencilerin büyük çoğunluğu siyasal görüşlerini ailelerinden almasına rağmen birebir örtüşmediği açıkça görülmektedir. Ailesi ile aynı doğrultuda düşüncelere sahip olmayanlar ise azınlığı oluşturmaktadır.

Tablo 43: ***Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Kimlerden Etkilendiği***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Ailemden ve akrabalarımdan	163	38,3
Arkadaşlarımdan	41	9,6
Okuldan ve dershanelerden ve ya eğitim amaçlı bulunduğum başka yerlerden	38	8,9
Okuduğum kitaplardan ve internetten edindiğim bilgilerden	184	43,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %43,2'si siyasal görüşlerinin şekillenmesinde *okuduğu kitaplardan ve ya diğer kaynaklardan edindiği bilgilerden* etkilendiğini belirtmişlerdir. %38,3'ü

ise *ailesi ve akrabalarından* etkilendiğini söylemektedir. Bu durum bir önceki tabloda ortaya konan durumu destekler niteliktedir. Öğrencilerin büyük bir kısmı ailelerinin siyasal görüşleri ile kendi görüşlerinin birebir örtüşmese de aynı doğrultuda olduğunu belirtmişlerdir. Ancak siyasal konuları konuşmayı en çok tercih ettikleri kişilerin arkadaşları olduğunu söyleyen öğrencilerin siyasal görüşlerinin arkadaşlarından etkilendiğini söyleyenlerin oranının %9,6 olması dikkat çekici bir durumdur.

Bireylerin siyasal şekillenmesinde en büyük pay aileye aittir. Siyasal toplumsallaşma süreci bunun en büyük göstergesidir. Toplumsallaşma sürecinde ailenin yanında okul ve arkadaş toplulukları da etkili olmaktadır. Öğrencilerin siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde *arkadaşlarından* etkilendiğini düşünenlerin oranı %9,6 iken *okul ve dershanelerden ve ya başka eğitim kurumlarından* etkilendiklerini düşünenlerin oranı %8,9'dur. Siyasal toplumsallaşma çalışmanın birinci bölümünde de üzerinde durduğumuz bu ilkelerini bu çalışmada bir kez daha ispatlamıştır.

Tablo 44: ***Öğrencilerin Kendilerini Hangi Gençlik Grubuna Ait Hissettikleri***

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Milliyetçi gençlik	76	17,8
Kemalist gençlik	125	29,3
Müslüman gençlik	40	9,4
Solcu gençlik	46	10,8
Hiçbir gruba ait hissetmiyorum	139	32,6
Toplam	**426**	**100**

Bütün gençlik grupları içinde kendilerini *hiçbir gruba ait hissetmeyenlerin* oranı %32,6'dır ve grubu siyasal anlamda pasif gençlik grubu olarak değerlendirebiliriz. Kendilerini *Kemalist gençlik* grubu içinde görenler %29,3'lük orana sahiptirler ve bu

gençlik grubunu merkez sol görüşlü gençlik olarak değerlendirebiliriz. Kendilerini *milliyetçi gençlik* grubunda görenler %17,8'dir. *Solcu gençlik* grubunda görenler %10,8'dir. *Müslüman gençlik* grubu içinde görenler ise %9,4'tür.

Tablo 45*: Öğrencilerin Kendi Gelecekleri Hakkındaki Düşünceleri*

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Çok umutluyum	45	10,6
Umutluyum	240	56,3
İlgilenmiyorum	24	5,6
Umutsuzum	95	22,3
Çok umutsuzum	22	5,2
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin çoğunluğu kendi gelecekleri hakkında *umutlu* olduklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin sadece %5,6'sı kendi gelecekleri konusunda *ilgili olmadıklarını* belirtmişlerdir. Gelecekleri konusunda *umutsuz* ya da *çok umutsuz* olan öğrenciler ise toplamda %27,8'dir.

Tablo 46*: Öğrencilerin Ülkenin Geleceği Hakkındaki Düşünceleri*

Cevaplar	Öğrenci Sayıları	Yüzdeler
Çok umutluyum	22	5,2
Umutluyum	76	17,8
İlgilenmiyorum	36	8,5
Umutsuzum	183	43
Çok umutsuzum	109	25,6
Toplam	**426**	**100**

Öğrencilerin %43'ü ülkenin geleceği konusunda *umutsuz* olduklarını söylerken %25,6'sı ise *çok umutsuz* olduklarını söylemektedirler. Ülkenin geleceği hakkında *umutlu* ya da *çok umutlu* olduklarını söyleyen öğrencilerin oranı toplamda %23'tür. Öğrencilerin kendi gelecekleri hakkında umutlu olmalarını Y Kuşağı'nın kendine olan güveni ve ülkenin geleceği hakkında umutsuz olmalarını ise geleneksel siyasete ve kurumlarına duydukları güvensizliğe bağlayabiliriz.

Tablo 47: ***Önermeler ve Öğrencilerin Cevapları***

Önermeler		Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum
Tamamen başarılı bir hayat görüşüne sahip olmak için dini inanç zorunludur.	fi x.fi	200 51,6	94 22,1	112 26,3
Artık bazı düşünce yapıları ve gelenekler çağ dışı kalmıştır. Bunların modern zamana uygun olarak yeniden yorumlanması gerekir.	fi x.fi	72 16,9	59 13,8	295 69,2
Kemalizm Türkiye'nin sorunlarına artık cevap veremez.	fi x.fi	210 49,3	116 27,2	100 25,5
Toplumsal ve siyasal sorunları çözmenin en iyi yolu radikal düşüncelerden uzak durmaktır.	fi x.fi	203 47,7	125 29,3	98 23,0
Her şeyden önce müslümanız, toplumsal, sosyal ve siyasal hayatımızı buna göre düzenlemeliyiz.	fi x.fi	187 43,9	93 21,8	146 34,3
Türkiye'nin bugünkü sorunu tamamen bir değer yozlaşmasıdır.	fi x.fi	90 21,1	92 21,6	244 57,3
Ülke yönetimi ve siyaset karmaşık bir iştir. Bu yüzden herkes siyasete karışmamalıdır.	fi x.fi	114 26,8	52 12,2	260 61,0
Devlete karşı başkaldırı kabul edilemez bir davranıştır.	fi x.fi	255 59,9	78 18,3	93 21,8
Ülkenin sorunlarını belirleyip Kemalist ilkelerle çözüm üretmek gerekmektedir.	fi x.fi	116 27,2	119 27,9	191 44,8
Türkiye'nin sistemi artık çağın gereklerine cevap veremez durumdadır. Sistem değişikliğine gitmek çok mantıklı bir karar olacaktır.	fi x.fi	107 25,1	118 27,7	201 47,2

Öğrencilerin yarısından fazlası ilk önermeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğrencilerin bu önermeye verdikleri cevaplar, kendilerini hangi gençlik grubuna ait hissettikleri konusunda verdikleri cevaplarla paralellik göstermektedir. Kendilerini Müslüman gençlik grubunda hissedenler %10'un altında kalmışlardır. Her iki tabloda

yer alan bu durumu üniversitenin bulunduğu bölgeye ve bölge dışından gelen öğrencilerin azlığına bağlayabiliriz. İkinci önermeye verilen cevapları incelediğimizde genç insanların birçok çalışmada ortaya konduğu gibi bu çalışmada da değişimden yana olan tarafta yer aldıklarını görmekteyiz. Üçüncü önermeye verilen cevaplara baktığımızda ise öğrencilerin neredeyse yarısının bu görüşe katılmadığını görmekteyiz. Ancak burada dikkat çekilmesi gereken nokta kararsızların oranıdır. Kararsız olan öğrenciler %27,2'dir. Kararsız öğrencileri, bu görüşe katılan öğrencilerle birlikte değerlendirirsek Kemalizm'in öğrenci gençlik içinde aşınmaya başladığını, artık eskisi kadar güven duyulmadığını görmüş oluruz. Öğrencilerin %47,7'si dördüncü sırada yer alan önermeye katılmadıklarını belirtmişlerdir. Beşinci önermeye verilen cevaplara baktığımızda ise öğrencilerin %43,9'unun bu görüşe katılmadığını, %34,3'ünün ise bu görüşe katıldığını görmekteyiz. Öğrencilerin bu önermeye verdikleri cevaplar birinci önermeye verdikleri cevaplarla paralellik göstermektedir. Ancak burada yine kararsız olan öğrenciler dikkat edilmesi gereken noktayı oluşturmaktadırlar. Kararsızlar, bu görüşe katılanlarla birlikte değerlendirildiğinde, görüşe yakın olan öğrenci sayısı çoğunluğu sağlamış olacaktır. Temellerine din olgusunu yerleştiren siyasal görüşler tehlikeli şekillere evrilebilmektedirler. Din olgusunun kendi işlevi dışında, hayatın birçok alanında işlevsel hale getirilmeye çalışılması, hayatın her alanının dine göre düzenlenmesi ve özellikle dinin siyasete alet edilmesi sakıncalı sonuçlar doğurabilmektedir. Özellikle geleceğimiz konusunda umudumuz olan gençlerin, üniversite öğrencilerinin %34,3'ünün bu görüşe katılması, %21,8'inin de kararsız kalması bu konu üzerinde düşünülmesi gereken bir durumdur.

Altıncı önermeye gelecek olursak, öğrencilerin yarısından fazlasının bu görüşe katılmış olduğunu görürüz. Ancak dikkati çeken nokta öğrencilerin ikinci önerme de değişimi destekler cevaplar vermiş olmalarının hemen ardından, bugün değer yozlaşması yaşandığını düşünerek muhafazakâr cevaplar vermiş olmalarıdır. Buradan da anlaşılacağı gibi gençlerin modern hayat tarzları ve geleneksel değer yargıları arasında sıkışmış olduklarından dolayı kafaları karışıktır. Bir sonraki önermede gençlerin %61'i *ülke yönetimi ve siyasetin karmaşık bir iş olduğu ve bu sebeple herkesin siyasete karışmaması gerektiği* konusunda görüş bildirmiş ve elitist

bir tavır takınmışlardır. Öğrencilerin %59,9'u sekizinci önermeye katılmadığını belirtmişlerdir. Öğrencilerin çoğu gerektiği durumda devlete başkaldırılabileceğini düşünmektedirler. Öğrencilerin, bu önerme için verdikleri cevaplar, öğrencilerin siyasetle ilgilenmesi gerektiği yönünde verdikleri cevaplarla aynı doğrultudadır. Öğrencilerin dokuzuncu önerme hakkındaki görüşleri yine Kemalizm'le alakalı üçüncü önerme ile paralellik göstermektedir. Ülkenin sorunlarına Kemalist ilkelerle çözüm üretme fikrine katılan öğrenciler %44,8'dir. Buna katılmayanlar %27,2, kararsızlar ise %27,9'dur. Burada bir kez daha Kemalizm'in öğrenci gençlik arasında eski değer ve güveni görmediğini görüyoruz. Son önerme ise sistem değişikliği konusundaki düşüncelerini anlamak adına çalışmaya eklenen bir önermedir. Öğrencilerin %47,2'si Türkiye'nin sisteminin değişmesi gerektiği görüşüne katılmaktadırlar. %27,7'si ise bu konuda kararsız olduklarını belirtmişlerdir. Bu görüşe katılmayanlar ise %25,1'ini oluşturmaktadır. Tabloda da görüleceği üzere öğrencilerin çoğu Türkiye sisteminin değişmesinden yana tavır takınmışlardır. Bunu çalışmamızın ikinci bölümünde üzerinde durduğumuz üzere 2000'li yıllar gençliğinin geleneksel siyasete ve kurumlarına duyduğu güvensizliği ve yeni bir siyaset aramakta olduklarına bağlayabiliriz. Yeni bir siyaset düşleyen gençlik, yeni bir siyasal sistem de isteyebilir.

3.4.7. Cinsiyet Farklılığının Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışlar Açısından Bağımsızlığı

Cinsiyet faktörü hayatın birçok noktasında etkili olmaktadır. İnsanların seçimlerini etkileyen bir kavramdır. Bu etki daha çocukluk yıllarından başlayarak kendini göstermektedir. Toplumlar kadın ve erkeğe farklı toplumsal roller belirlemiştir. Bireyler daha çocukluk yıllarından itibaren bu toplumsal roller çerçevesinde eğitilmektedir. Bu farklılık geleneksel toplumlarda daha belirgin olarak ortaya çıkmaktadır. Bu şekilde yaratılan farklılıklar bireylerin hayatlarında belirleyici olmakta ve yaşam biçimlerinden meslek seçimlerine kadar birçok noktada etkilemektedir. Kadın ve erkek bireyler arasındaki bu farklılaşma elbette ki bireylerin siyaseti algılayış biçimlerini ve siyasal yönelimlerini de etkileyecektir. Yapılan

birçok araştırma bu farkın genel olarak kadınların siyasete daha uzak oldukları noktasında birleşmektedir. Bu durumun birçok sebebi bulunmaktadır. Ancak en önemli sebep daha çocukluktan itibaren benimsetilmeye çalışılan ve toplumun kadınlara yüklediği toplumsal rollerdir. Bu noktada kadının toplumdaki siyasetten uzak tutulan belirgin yeri kadını siyasal yönelim ve katılım konusunda erkeklere nazaran daha pasif kılmaktadır.

Tablo 48: ***Öğrencilerin, Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerinin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı***

Cinsiyet	**Gençlik Siyasetle İlgilenmeli midir?**					**Toplam**
	Evet ilgilenmeli dir.	**Sadece gençliği ilgilendiren konularda**	**Sadece oy vereceği zaman**	**Hayır ilgilenmemeli dir.**	**Fikrim yok**	
Kadın	182 (%42,7)	22 (%5,2)	1 (%0,2)	2 (%0,5)	5 (%1,2)	212
Erkek	171 (%40,1)	25 (%5,9)	3 (%0,7)	10 (%2,3)	5 (%1,2)	214
Total	**353**	**47**	**4**	**12**	**10**	**426**

X^2: 6,858 sd: 4 p: 0.114[1]

Öğrencelerin siyasetle ilgilenmelerinin cinsiyetlerinden bağımsız olup olmadıklarını ortaya koymak amacı ile Ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarda tablo 47'de verilmiştir. Tablo sonuçlarına göre cinsiyeti kadın olup siyasetle ilgili olanların oranı %42,7 iken erkek olup ilgilenenler ise %40,1'dir. Buna karşın sadece gençleri ilgilendiren konularda sırasıyla kadınlar %5,2 ve erkekler %5,9 oranında benimsemektedirler. Gençlerin sadece oy verme zamanı siyasetle ilgilenmeleri gerektiğini düşünenlerin oranı kadınlarda %0,2 iken erkeklerde bu oran %0,7 olarak belirlenmiştir. Siyasetle ilgilenmeye olumlu bakmayanların oranı kadınlarda %0,5

[1] Burada "X^2" ile gösterilen değer Ki Kare Testi ile ilgili bir sayıyı, "sd" ile gösterilen değer test sonucu çıkan serbestlik derecesini ve "p" ile gösterilen değer ise önem seviyesini göstermektedir. Değişkenler arasındaki ilişkinin anlamlı olabilmesi için p değerinin 0,05ten küçük bir değer alması gerekmektedir. "p" değerinin 0,05'ten büyük bir değer alması değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin olmadığını göstermektedir.

iken erkeklerde %2,3 olarak belirlenmiştir. Bu konuda karasız ve fikri olmayanlara gelince kadınlarda %1,2 iken erkeklerde %1,2 oluşturmaktadır. Böylece test sonucu siyasetle ilgilenme durumunun kişilerin cinsiyetlerinden bağımsız olduğu ortaya koymuştur.

Tablo 49: ***Öğrencilerin Daha Önce Bir Siyasal Partiye Gitme Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı***

Cinsiyet	**Daha önce bir siyasal partiye gitme durumu**		**Toplam**
	Evet gittim.	**Hayır gitmedim.**	
Kadın	40 (%9,4)	172 (%40,4)	212
Erkek	76 (%17,8)	138 (%32,4)	214
Toplam	**116**	**310**	**426**

X^2: 14,892 sd: 1 p: 0,000

Öğrencelerin daha önce herhangi bir siyasal partide bulunup bulunmamalarının cinsiyetlerinden bağımsız olup olmadığını ortaya koymak amacı ile Ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarda tablo 48'de verilmiştir. Tablo sonuçlarına göre cinsiyeti kadın olup herhangi bir siyasal partide bulunan öğrencilerin oranı %9,4 iken erkek olup bulunanlar ise %17,8'dir. Buna karşın herhangi bir siyasal partide bulunan kadınların oranı %40,4 iken siyasal partide bulunmayan erkeklerin oranı %32,4'tür. Böylece test sonucunda, kişilerin daha önce herhangi bir siyasal partide bulunup bulunma durumlarının kişilerin cinsiyetleri ile bağlı olduğu ortaya konulmuştur.

Toplam öğrenci sayısına göre siyasal partiye gitmeyenlerin oranı gidenlere oranla daha yüksektir. Daha önce herhangi bir siyasal partiye giden azınlık içinde kadınların oranı erkeklere nazaran daha düşüktür. Bu tablo ve değişkenlerin bağımlı çıkmış olması kadınların siyasal katılma konusunda erkeklere göre daha pasif davranmakta olduklarını kanıtlamaktadır.

Tablo 50: ***Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı***

Cinsiyet	**Bir Kuruluşsa Üye Olma Durumu**					**Toplam**
	Sosyal kuruluşlar	**Siyasal parti ve ya parti gençlik kolları**	**Sağlık kuruluşları**	**Eğitim kuruluşları**	**Hayır değilim**	
Kadın	59 (%13,8)	18 (%4,2)	17 (%4)	34 (%8)	84 (%19,7)	212
Erkek	80 (%18,8)	33 (%7,7)	21 (%4,9)	11 (%2,6)	69 (%16,2)	214
Toplam	139	51	38	45	153	426

X^2: 21,223 sd: 4 p: 0,000

Öğrencilerin herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üye olma durumlarının cinsiyetlerinden bağımsız olduğunu ortaya koymak amacıyla ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarıda tablo 49'da verilmiştir. Test sonuçları incelendiğinde cinsiyet faktörü ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyelik arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı gözlemlenmektedir. Buna göre kadınların herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği erkeklerden daha düşük düzeyde gözlemlenmektedir. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna üyeliği bulunmayanlar kadınlarda en yüksek değeri alırken erkeklerde ikinci en yüksek değeri almaktadır. Düşük düzeylerde kalmış olan *siyasal parti ve ya parti gençlik kolları* üyeliği kadınlarda %4,2 iken bu oran erkeklerde %7,7dir.

Tablo 51: ***Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üye Olmama Nedenlerinin Cinsiyet Üzerine Dağılımı***

Cinsiyet	Herhangi bir siyasal partiye üye olmama nedenleri						Toplam
	İşaretlenmedi	Siyasetle ilgilenmiyorum	Hiçbir parti benim görüşümü yansıtmıyor.	Gerekli görmüyorum	Yaratabileceği olumsuz sonuçlar dan korkuyorum	Herhangi bir partiye üye olmadan da güzel şeyler yapılabilir.	
Kadın	17 (%8)	40 (%18,9)	60 (%28,3)	36 (%17)	31 (%14,6)	28 (%13,2)	212
Erkek	35 (%16,4)	23 (%10,7)	45 (%21)	45 (%21)	38 (%17,8)	28 (%13,1)	214
Toplam	52	63	105	81	69	56	426

X^2: 14,262 sd: 5 p: 0,012

Öğrencilerin bir siyasal partiye üye olmama nedenlerinin cinsiyetlerinden bağımsızlığını araştırmak amacıyla yapılan ki-kare analizi yukarıdaki tablo 50'de gösterilmektedir. Test sonuçları incelendiğinde cinsiyet faktörü ve öğrencilerin bir siyasal partiye üye olmama denenleri arasında anlamlı bir ilişkilinin varlığı gözlemlenmektedir. Buna göre *hiçbir parti benim görüşümü yansıtmıyor* ifadesinin hem kadınlarda hem de erkeklerde en yüksek değeri aldığı görülmektedir. *Siyasetle ilgilenmiyorum* ifadesinin oranı ise kadınlarda en fazladır.

Tablo 52: ***Öğrencilerin Herhangi Bir Siyasal Partiye Üye Olma Nedenlerinin Cinsiyet Üzerine Dağılımı***

Cinsiyet	Herhangi bir siyasal partiye üye olma nedenleri					Toplam
	İşaretlenmedi	Partinin programı benim görüşlerimi yansıttığı için	Mezun olduktan sonra referans bulabilmek için	Siyasal haklarımı bilinçli bir vatandaş olarak kullanmak için	Ülkenin sorunlarına çözüm üretebileceğime inandığım için	
Kadın	194 (%91,5)	10 (%4,7)	1 (%0,5)	4 (%1,9)	3 (%1,4)	212
Erkek	179 (%83,6)	12 (%5,6)	5 (%2,3)	6 (%2,8)	12 (%5,6)	214
Toplam	373	22	6	10	15	426

X^2: 9,243 sd: 4 p: 0,055

Öğrencilerin bir siyasal partiye üye olma nedenlerinin cinsiyetlerinden bağımsızlığını araştırmak amacıyla yapılan ki-kare analizi ise yukarıdaki tablo 51'de gösterilmektedir. Test sonuçları incelendiğimizde değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığını anlamamıza yarayan "p" değerinin 0,05'ten büyük olduğunu görmekteyiz. "p" değeri 0,05'ten küçük olduğu takdirde değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz edebiliriz. Yukarıdaki tabloda "p" değeri her ne kadar 0,05 değerine yakın çıkmış olsa da cinsiyet ve siyasal partiye üye olma nedenleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığından söz edemeyiz.

Bir siyasal partiye üye olan kadın azınlık içerisinde parti programını kendisine yakın bulanların oranı %4,7 iken bu oran erkeklerde %5,6'dır. Partiye üye olma sebeplerinden biri olan mezun olduktan sonra referans bulabilme isteği kadınlarda %0,5 iken erkeklerde %2,3'tür.

Tablo 53: ***Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumlarının Cinsiyet Üzerine Dağılımı***

Cinsiyet	**Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunmaları**				**Toplam**
	Gösteri yürüyüşüne katıldım	**Mitinglere katıldım**	**Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım**	**Hayır, hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım**	
Kadın	35 (%16,5)	29 (%13,7)	7 (%3,3)	141 (%66,5)	212
Erkek	64 (%29,9)	39 (%18,2)	14 (%6,5)	97 (%45,3)	214
Toplam	99	68	21	238	426

X^2: 20,424 sd: 3 p: 0,000

Öğrencilerin siyasal faaliyette bulunmaları ve cinsiyet değişkenleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak için yapılan ki-kare test sonuçları tablo 52'de gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre cinsiyet faktörü ve herhangi bir siyasal faaliyette bulunma durumu arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmektedir. *Hiçbir siyasal faaliyette bulunmama* durumu hem kadınlarda hem de erkeklerde en yüksek

orana sahiptir. Kadınlarda %16,5 ve erkeklerde %29,9 ile ikinci en yüksek orana sahip olan siyasal faaliyette bulunma durumu *gösteri yürüyüşüne katılmış* olmaktır. *Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım* seçeneği ise kadınlarda %3,3 ve erkeklerde %6,5 ile en düşük düzeyde kalmış olan seçenektir. Bu tablo ve değişkenlerin bağımlı çıkmış olması kadınların siyasal katılma konusunda erkelere oranla daha pasif kaldıklarını bir kez daha kanıtlamaktadır.

3.4.8. Ailenin Genel Durumu ve Tutumu Bakımından Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışların Bağımsızlığı

Bireylerin siyaseti öğrenme, algılama, yönelim ve davranışlar geliştirme açısından temel birim ailedir. Siyasal sosyalleşme sürecinde ailenin çok büyük bir etkiye sahip olduğu geçmişten günümüze birçok çalışmada ele alınmış ve ispatlanmış bir durumdur (Alkan 1979, Akın 2009, Altıparmak 2014 vs.). Aile bireyin ilk kez otorite ile tanıştığı, karar alma mekanizmasına katıldığı ve ya boyun eğdiği yerdir. Bu noktada ailenin sergilediği genel tutum; otoriter ve ya demokratik oluşu ve ailede karar alma biçimleri bireylerin ileriki düzeyde siyaseti algılama biçimini ve yönelimlerini etkilemektedir.

Tablo 54: ***Ailenin Genel Tutumunun Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilere Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	**Aile İçi Alınan Kararlarda En Çok Kimin Etkili Olduğu**					**Toplam**
	Annem	**Babam**	**Annem-babam birlikte**	**Aile üyeleri birlikte**	**Aile büyükleri**	
Koruyucu	30 (%44,8)	77 (%57,5)	77 (%59,7)	42 (%47,7)	5 (%62,5)	231
Demokratik	24 (%35,8)	37 (%27,6)	41 (%31,8)	41 (%46,6)	0 (%0)	143
Otoriter	5 (%7,5)	16 (%11,9)	8 (%6,2)	3 (%3,4)	3 (%37,5)	35
İlgisiz	8 (%11,9)	4 (%3)	3 (%2,3)	2 (%2,3)	0 (%0)	17
Toplam	67	134	129	88	8	426

X^2: 38,217 sd: 12 p: 0,000

Öğrenci ailelerinin genel tutumları ve aile içi kararlarda en çok etkili olan kişilerin bağımsızlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları yukarıda tablo 53'te gösterilmiştir. Buna göre bu iki faktör arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. aile içi alınan kararlarda *anne ve babasının birlikte* etkili olduğunu söyleyen öğrencilerin %59,7si ailelerinin kendilerine karşı *koruyucu* bir tutum sergilediklerini belirtmişlerdir. *Aile üyelerinin birlikte* karar aldıklarını söyleyen öğrencilerin %46,6'sı ailelerinin kendilerine karşı *demokratik* bir tutum sergilediğini söylemişlerdir. Ailelerinin kendilerine karşı *otoriter* bir tutum sergilediğini söyleyen öğrenciler ise aile içi alınan kararlarda en çok *babalarının* etkili olduğunu belirtmişlerdir.

Ailelerin sergiledikleri genel tutum aile içi kararlarda da belirleyici olmakta ve öğrencilerin katılım düzeylerini etkilemektedir. Eğer aile demokratik bir tutum içerisindeyse kararları aile üyeleri birlikte almakta ve böylece birey en küçük düzeyde katılımı gerçekleştirmektedir. Bu sayede öğrenci olayları ve kararları etkileyebileceğini düşünerek olaylara ilgi duymaya başlar ve takip eder. Ancak aile otoriter bir yapıya sahip ise ve öğrenciye söz söyleme hakkı vermez ise öğrenci yaşanan olaylara ilgisiz ve duyarsız kalacaktır.

Tablo 55: ***Ailenin Genel Tutumunun Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşacak Kişi Tercihleri Üzerine Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	**Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşmayı Tercih Ettikleri Kişiler**					**Toplam**
	Ailemle	**Arkadaşlarımla**	**Akrabalarımla**	**Çevremdeki herkesle**	**Konuşmam**	
Koruyucu	51 (%64,6)	114 (%53)	3 (%42,9)	41 (%45,6)	22 (%62,9)	231
Demokratik	24 (%30,4)	71 (%33)	2 (%28,6)	36 (%40)	10 (%28,6)	143
Otoriter	3 (%3,8)	22 (%10,2)	1 (%14,3)	7 (%7,8)	2 (%5,7)	35
İlgisiz	1 (%1,3)	8 (%3,7)	1 (%14,3)	6 (%6,7)	1 (%2,9)	17
Toplam	79	215	7	90	35	426

X^2: 13,826 sd: 12 p: 0,31

Ailenin genel tutumu ve öğrencilerin siyasal konuları konuşacak kişi tercihleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare testinin sonuçları yukarıda tablo 54'te gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre değişkenler arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak yine de tablo incelendiğinde ailelerinin tutumlarını otoriter ve ya ilgisiz olarak nitelendiren öğrencilerin çoğu siyasal konuları arkadaşları ile konuşmayı tercih ettiklerini söylemişlerdir. Ailelerinin tutumlarını koruyucu olarak nitelendiren öğrencilerin konuşmayı tercih ettikleri kişilere bakıldığında da arkadaşlarından sonra ailelerinin geldiğini görmekteyiz. Siyasal konuları konuşmak amacıyla tercih edilen kişilerden aile faktörü, ailelerinin tutumlarını ilgisiz olarak nitelendiren öğrencilerde en düşük düzeyde kalmaktadır.

Tablo 56: ***Ailenin Genel Tutumunun, Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerine Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	**Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri**					**Toplam**
	Evet ilgilenmelidir	**Sadece gençliği ilgilendiren konularda**	**Sadece oy vereceği zaman**	**Hayır, ilgilenmemelidir**	**Fikrim yok**	
Koruyucu	194 (%55)	24 (%51,1)	3 (%75)	4 (%33,3)	6 (%60)	231
Demokratik	117 (%33,1)	16 (%34)	1 (%25)	6 (%50)	3 (%30)	143
Otoriter	28 (%7,9)	5 (%10,6)	0 (%0)	1 (%8,3)	1 (%10)	35
İlgisiz	14 (%4)	2 (%4,3)	0 (%0)	1 (%8,3)	0 (%0)	17
Toplam	353	47	4	12	10	426

X^2: 4,452 sd: 12 p: 0,974

Ailenin genel tutumu ve öğrencilerin gençliğin siyasetle ilgilenmesi konusundaki düşünceleri arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları yukarıda tablo 55'te gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki faktör arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Ancak tabloya bakıldığında gençliğin siyasetle ilgilenmemesi gerektiğini düşünen öğrencilerin %50'sinin ailelerinin genel tutumlarını demokratik olarak nitelendirmeleri düşündür

Tablo 57: ***Ailenin Genel Tutumunun, Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunmalarına Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları				Toplam
	Gösteri yürüyüşüne katıldım	Mitinglere katıldım	Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım	Hayır, hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım	
Koruyucu	39 (%39,4)	31 (%45,6)	11 (%52,4)	150 (%63)	231
Demokratik	46 (%46,5)	29 (%42,6)	5 (%23,8)	63 (%26,5)	143
Otoriter	9 (%9,1)	6 (%8,8)	3 (%14,3)	17 (%7,1)	35
İlgisiz	5 (%5,1)	2 (%2,9)	2 (%9,5)	8 (%3,4)	17
Toplam	99	68	21	238	426

X^2: 22,818 sd: 9 p: 0,007

Ailenin genel tutumu ve öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunma durumları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare testi sonuçları yukarıda tablo 56'da gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre ailenin genel tutumu ve öğrencilerin siyasal faaliyetlere katılmaları arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Tabloya bakıldığında öğrencilerin genel olarak hiçbir siyasal faaliyette bulunmadıkları görülmektedir. Ailelerinin tutumlarını koruyucu ve otoriter olarak nitelendiren öğrencilerde daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunmama durumu en yüksek düzeydedir. Dada önce hiçbir siyasal faaliyette bulunmadığını belirten öğrencilerin %63'ü ailelerinin tutumlarını koruyucu olarak nitelendirirken %26,5'i demokratik olarak nitelendirmektedir.

Tablo 58: ***Ailenin Genel Tutumunun Aile ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Uyumlu Olması Üzerine Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	**Ailenin ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Örtüşmesi Durumu**			**Toplam**
	Evet uyar	**Kısmen uyar**	**Hayır uymaz**	
Koruyucu	94 (%57,7)	123 (%53)	14 (%45,2)	231
Demokratik	56 (%34,4)	79 (%34,1)	8 (%25,8)	143
Otoriter	10 (%6,1)	20 (%8,6)	5 (%16,1)	35
İlgisiz	3 (%1,8)	10 (%4,3)	4 (%12,9)	17
Toplam	163	232	31	426

X^2: 12,878 sd: 6 p: 0,045

Ailenin genel tutumu ve *ailenin ve öğrencinin siyasal görüşlerinin birbiriyle örtüşüp örtüşmediği* noktasında bu iki faktör arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmiştir. Tablo 57'ye bakıldığında genel olarak öğrencilerin siyasal görüşlerinin ailelerinin siyasal görüşleri ile *kısmen uyum gösterdiği* anlaşılmaktadır. Ailelerinin tutumlarını *ilgisiz* olarak nitelendiren öğrencilerin sadece %1,8'i siyasal görüşlerini ailelerinin görüşleri ile uyumlu olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 59: ***Ailenin Genel Tutumunun Öğrencilerin Siyasal Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörler Üzerine Etkisi***

Ailenin Genel Tutumu	Öğrencilerin Siyasal Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olduklarını Düşündükleri Faktörler				Toplam
	Ailemden ve akrabalarımdan	Arkadaşlarımdan	Okuldan ve dershanelerden	Okuduğum kitaplardan ve internetten	
Koruyucu	105 (%64,4)	17 (%41,5)	25 (%65,8)	84 (%45,7)	231
Demokratik	46 (%28,2)	14 (%34,1)	11 (%28,9)	72 (%39,1)	143
Otoriter	9 (%5,5)	6 (%14,6)	2 (%5,3)	18 (%9,8)	35
İlgisiz	3 (%1,8)	4 (%9,8)	0 (%0)	10 (%5,4)	17
Toplam	163	41	38	184	426

X^2: 23,346 sd: 9 p: 0,005

Ailenin genel tutumu ve öğrencilerin siyasal düşüncelerinin şekillenmesi arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını otaya koymak amacıyla yapılan ki-kare test sonuçları yukarıda tablo 60'da gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki faktör arasında anlamlı bir ilişki mevcuttur. Ailelerinin genel tutumlarını koruyucu olarak nitelendiren öğrencilerin %64,4'ü siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde ailesinden ve akrabalarından etkilendiğini belirtmişlerdir. İkinci olarak etkilendikleri faktörün ise okudukları kitaplar ve internet olduğunu belirtmişlerdir. Ailelerinin tutumlarını demokratik, otoriter ve ilgisiz olarak yorumlayanlarda ise okuduğum kitaplar ve internet seçeneği ilk sırayı almaktadır. 2000'li yılların üniversite gençliğinin siyasal algı, yönelim ve davranışlarını araştırmayı amaçlayan bu çalışmamızda *okuduğum kitaplar ve internet* seçeneğinin yüksek düzeylerde çıkmış olması çalışmanın ilk ve ikinci bölümlerinde bahsedilen gençliğin siyasal sosyalleşmesi ve katılımı konusunda internetin artık çok önemli bir noktada yer aldığı noktasını destekler niteliktedir.

Gençlerin siyasal ve sosyal konuları konuşma konusunda en çok tercih ettikleri kişilerin arkadaşları olduğunu söylemelerine rağmen siyasal düşüncelerinin şekillenmesi konusunda etkilendikleri faktörlerden arkadaşlarım seçeneğinin düşük

düzeylerde kalması şaşırtıcı olmuştur. Bu seçenek ailesinin tutumunu demokratik olarak nitelendiren öğrencilerde üçüncü sırada yer alırken, ailesinin tutumunu koruyucu olarak nitelendiren öğrencilerde en düşük düzeyde kalmıştır.

Tablo 60: ***Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilerin Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşacak Kişi Tercihleri Üzerine Etkisi***

Etkili Olan Kişi	Öğrencilerin Siyasal Konuları Konuşmayı Tercih Ettikleri Kişiler					Toplam
	Ailemle	Arkadaşlarımla	Akrabalarımla	Çevremdeki herkesle	Konuşmam	
Annem	12 (%15,2)	36 (%16,7)	2 (%28,6)	12 (%13,39	5 (%14,3)	67
Babam	22 (%27,8)	80 (%37,2)	1 (%14,3)	22 (%24,4)	9 (%25,7)	134
Annem-babam birlikte	28 (%35,4)	62 (%28,8)	2 (%28,6)	26 (%28,9)	11 (%31,49	129
Aile üyeleri birlikte	16 (%20,3)	33 (%15,3)	2 (%28,6)	29 (%32,2)	8 (%22,9)	88
Aile büyükleri	1 (%1,3)	4 (%1,9)	0 (%0)	1 (%1,1)	2 (%5,7)	8
Toplam	79	215	7	90	35	426

X^2: 19,581 sd: 16 p: 0,240

Aile içi alınan kararlarda etkili olan kişilerin öğrencilerin siyasal konuları konuşacakları kişi tercihlerinden bağımsızlığını ortaya koymak için yapılan ki-kare test sonuçları yukarıda tablo 58'de gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki yoktur.

Ancak tablo incelendiğine öğrencilerin yaklaşık olarak yarısının siyasal konuları arkadaşları ile konuşmayı tercih ettikleri görülmektedir. Tablo 13'te yer alan verilere göre ailelerinin tutumlarını otoriter olarak nitelendiren öğrencilerin oranı %8,2 ve ailelerinin tutumunu ilgisiz olarak nitelendiren öğrencilerin oranı %4'tür. Baskıcı ve geleneksel yapıdaki ailelere sahip olan gençlerde siyasal ve sosyal konuları konuşmak için daha çok arkadaşlarını tercih etme oranı daha yüksektir. Ailelerinin otoriter ve ya ilgisiz olduğunu söyleyen gençlerin oranı düşük düzeyde kalmış iken siyasetle ilgili konuları konuşmakta arkadaşları seçme oranının yüksek düzeyde

çıkması düşündürücüdür. Çünkü demokratik tutum sergileyen ailelerin çocukları siyasal düşüncelerinde ailelerine yaklaşmaktadırlar.

Tablo 61: ***Aile İçi Alınan Kararlarda Etkili Olan Kişilerin Öğrencilerin Siyasal Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olan Faktörler Üzerine Etkisi***

Etkili Olan Kişiler	**Öğrencilerin Siyasal Düşüncelerinin Şekillenmesinde Etkili Olduklarını Düşündükleri Faktörler**				**Toplam**
	Ailemden ve akrabalarımdan	**Arkadaşla-rımdan**	**Okuldan ve dershanelerden**	**Okuduğum kitaplardan ve internetten**	
Annem	26 (%16)	4 (%9,8)	5 (%13,2)	32 (%17,4)	67
Babam	54 (%33,1)	21 (%51,2)	13 (%34,2)	46 (%25)	134
Annem-babam birlikte	53 (%32,5)	6 (%14,6)	9 (%23,7)	61 (%33,2)	129
Aile üyeleri birlikte	25 (%15,3)	9 (%22)	10 (%26,3)	44 (%23,9)	88
Aile büyükleri	5 (%3,1)	1 (%2,4)	1 (%2,6)	1 (%0,5)	8
Toplam	163	41	38	184	426

X^2: 20,771 sd: 12 p: 0,047

Aile içi kararlarda etkili olanlar ve öğrencilerin siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde etkili olan faktörlerin bağımsızlığını araştırmak amacıyla yapılan ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarıda tablo 60'da gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre iki değişken arasında anlamlı bir ilişki vardır. aile içi kararlarda babasının etkili olduğunu söyleyen otoriter aile yapısına sahip öğrenciler siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde en çok ailesinden ve akrabalarından etkilendiklerini belirtmişlerdir. Aynı şekilde kararlarda aile büyüklerinin etkili olduğunu söyleyen yine otoriter aile yapısına sahip bireyler siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde aile ve akrabalarından etkilendiklerini söylemişlerdir. Anne ve babanın ye ya aile üyelerinin birlikte kara aldığını söyleyen aile yapısına sahip öğrencilerde etkilenilen faktör olarak okunan kitaplar ve internet en yüksek düzeyde görülmektedir.

3.4.9. Ailenin Gelir Durumunun Siyasal Algı, Tercih, Yönelim ve Davranışlar Bakımından Bağımsızlığı

Gelir durumu siyasal sosyalleşme ve siyasal katılma süreçlerini etkileyen bir durumdur. Bu konuya çalışmanın birinci bölümünde yer verilmiştir. Orada bahsedildiği üzere gelir seviyesi artan bireylerde siyasete ilgi ve katılım düzeyi de artmaktadır. Gelir durumu iyi olmayan ailelerde siyasal ve ya sosyal konulara olan ilgi yerini yaşam sorunlarına bırakmakta böylece siyasal katılım düşük seviyelerde kalmaktadır.

Gelir durumu siyasal algıyı ve davranışlarını etkileme noktasında tek başına çok etkin bir faktör değildir. Ancak gelir durumunun artmasıyla birlikte genellikle eğitim seviyesi artmakta siyasal olayların takip edilmesine yarayan kaynaklara ulaşım kolaylaşmaktadır. Hatta en üst düzeyde, yüksek gelir seviyesine sahip bireyler siyaseti etkileyebilmektedir.

Gelir seviyesi düşük ailelere sahip olan gençlerin ihtiyaçlarını yeterince karşılayamaması gençlerin sadece siyasete olan ilgi düzeyini düşürmekle kalmayıp hayatın birçok alanında önce ekonomik çıkarları düşünerek hareket etmelerine sebep olmaktadır. Bu noktada öğrencilerin üniversiteye bakış açıları da etkilenmekte ve üniversiteleri meslek edinme yerleri olarak görmektedirler.

Gelir seviyesi ve öğrencilerin siyasal yönelim ve davranışları bakımından çizilen ana hatlara göre en alt gelir seviyesine sahip aile üyesi gençlerde siyasal katılım ve siyasete ilgi en alt düzeyde yer almaktadır. Gelir düzeyi arttıkça siyasete ilgi ve katılma düzeyi de artmaktadır. Orta gelir düzeyine sahip aile üyesi gençlerde katılım en üst düzeyde görülmektedir ve üst gelir düzeyine sahip ailelere üye olan bireylerde katılma ve siyasal ilgi tekrar azalma eğilimi göstermektedir (Esgin, 1999: 64).

Tablo 62: ***Ailenin Aylık Gelir Durumunun Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri Üzerine Etkisi***

Gelir Aralığı	**Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceler**					**Toplam**
	Evet ilgilenmelidir.	**Sadece gençliği ilgilendiren konularda**	**Sadece oy vereceği zaman**	**Hayır ilgilenmemelidir.**	**Fikrim yok**	
500-1000	20 (%5,7)	4 (%8,5)	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)	24
1001-1500	90 (%25,5)	11 (%23,4)	1 (%25)	4 (%33,3)	2 (%20)	108
1501-3000	150 (%42,5)	24 (%51,1)	1 (%25)	6 (%50)	5 (%50)	186
3001-5000	71 (%20,1)	6 (%12,8)	1 (%25)	0 (%0)	0 (%0)	78
5001-Üstü	22 (%6,2)	2 (%4,3)	1 (%25)	2 (%16,7)	3 (%30)	30
Toplam	353	47	4	12	10	426

X^2: 21,149 sd: 16 p: 0,173

Ailenin gelir durumu ve öğrencilerin gençliğin siyasal konularla ilgilenmesi konusundaki düşüncelerinin bağımsızlığını ortaya koymak için yaptığımız ki-kare test sonuçları yukarıda tablo 61'de gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki söz konusu değildir. Bununla birlikte tablo yukarıda bahsedilen gelir seviyesi ve siyasal davranışlar konusunda çizilen ana hatlarla uyum göstermektedir. Bütün gelir aralıklarında ağırlıklı olarak gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği düşüncesi hâkimdir. Ancak orta gelir grubunda bu düşünce en yüksek düzeyde görülmektedir. Gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiğini söyleyen öğrencilerin yaklaşık olarak yarısı %42,5'i 1501-3000 YTL aralığında gelir düzeyine sahip aile üyesi olan öğrencilerdir. Alt gelir grubu ve üst gelir grubu aile üyesi öğrencilerde bu düşünce en alt düzeyde kalmıştır.

Tablo 63: ***Ailenin Aylık Gelir Durumunun Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumları Üzerine Etkisi***

Gelir Aralığı	Öğrencilerin Herhangi Bir Sivil Toplum Kuruluşuna Üye Olma Durumları					Toplam
	Sosyal	Siyasal parti ve ya parti gençlik kolları	Sağlık	Eğitim	Hayır değilim	
500-1000	7 (%5)	4 (%7,8)	2 (%5,3)	2 (%4,4)	9 (%5,9)	24
1001-1500	23 (%16,5)	12 (%23,5)	11 (%28,9)	12 (%26,7)	50 (%32,7)	108
1501-3000	62 (%44,6)	21 (%41,2)	19 (%50)	20 (%44,4)	64 (%41,8)	186
3001-5000	33 (%23,7)	7 (%13,7)	3 (%7,9)	8 (%17,8)	27 (%17,6)	78
5001-Üstü	14 (%10,1)	7 (%13,7)	3 (%7,9)	3 (%6,7)	3 (%2)	30
Toplam	139	51	38	45	153	426

X^2: 24,850 sd: 16 p: 0,073

Gelir durumu ve herhangi bir sivil toplum kuruluşuna ve ya siyasal parti ve ya parti gençlik kollarına üye olma durumunun birbirinden bağımsızlığının testi de tablo 60 ile benzerlik göstermektedir. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında da anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Herhangi bir sivil toplum kuruluşuna ve ya siyasal parti ve ya parti gençlik kollarına üye olamama durumu ağırlıktadır. Ancak siyasal parti ve ya parti gençlik kollarına üyelik orta gelir grubunda en yüksek düzeyde görülmektedir. Alt gelir grubunda, orta-üst ve üst gelir gruplarında siyasal parti ve ya parti gençlik kollarına üyelik en düşük düzeyde kalmıştır.

Tablo 64: ***Ailenin Gelir Durumunun Öğrencilerin Siyasal Faaliyette Bulunmaları Üzerine Etkisi***

Gelir Aralığı	Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumu				Toplam
	Gösteri yürüyüşüne katıldım	Mitinglere katıldım	Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım	Hayır hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım	
500-1000	3 (%3)	3 (%4,4)	1 (%4,8)	17 (%7,1)	24
1001-1500	17 (%17,2)	19 (%27,9)	5 (%23,8)	67 (%28,2)	108
1501-3000	42 (%42,4)	35 (%51,5)	11 (%52,4)	98 (%41,2)	186
3001-5000	28 (%28,3)	8 (%11,8)	3 (%14,3)	39 (%16,4)	78
5001-Üstü	9 (%9,1)	3 (%4,4)	1 (%4,8)	17 (%7,1)	30
Toplam	99	68	21	238	426

X^2: 16,649 sd: 12 p: 0,163

Tablo 63'te de yukarıda verilen diğer iki tablo ile benzerlik göstermektedir. Gelir durumu ve siyasal katılım ilişkisinin araştırıldığı tablo 63'te bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Herhangi bir siyasal faaliyette bulunmama durumu ağırlıktadır. En çok tercih edilen katılım biçimi gösteri yürüyüşüne katılmadır. Çeşitli siyasal katılım yöntemlerinde bulunmuş olan öğrenciler her katılım grubunda orta gelir düzeyine sahip aile üyesi bireylerdir. Yine her katılım grubunda en düşük düzeyde katılım alt gelir grubu ve üst gelir grubu aile üyesi öğrencilerdir.

Tablo 65: ***Ailenin Gelir Durumunun Öğrencilerin Günlük Yaşamlarında Siyasal ve Sosyal Konuları Konuşmaları Üzerine Etkisi***

Gelir Aralığı	**Günlük Yaşamda Siyasal ve Sosyal Konuları Konuşmaktan Hoşlanma Durumu**		**Toplam**
	Evet	**Hayır**	
500-1000	12 (%4)	12 (%9,6)	24
1001-1500	70 (%23,3)	38 (%30,4)	108
1501-3000	136 (%45,2)	50 (%40)	186
3001-5000	62 (%20,6)	16 (%12,8)	78
5001-Üstü	21 (%7)	9 (%7,2)	30
Toplam	301	125	426

X^2: 10,201 sd: 4 p: 0,037

Gelir durumu ve öğrencilerin günlük yaşamlarında siyasal ve sosyal konuları konuşmaktan hoşlanmaları arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarıda tablo 64'te gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Öğrencilerin günlük yaşamlarında siyasal konuları konuşmaktan hoşlanmaları ağırlıktadır. Günlük yaşamlarında bu konuları konuşmaktan hoşlananlar öğrencilerin yaklaşık olarak yarısı %45,2'si orta gelir düzeyine sahip ailelerin üyesidir. Yine alt gelir grubu ve üst gelir grubu ailelerin üyesi olan öğrencilerde siyasal ve sosyal konuları konuşmak en alt düzeyde kalmaktadır.

Tablo 66: ***Ailenin Gelir Durumunun, Aile ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Uyumlu Olması Üzerine Etkisi***

Gelir Aralığı	Ailenin ve Öğrencinin Siyasal Görüşlerinin Birbiriyle Örtüşmesi Durumu			Toplam
	Evet uyar	Kısmen uyar	Hayır uymaz	
500-1000	7 (%4,3)	14 (%6)	3 (%9,7)	24
1001-1500	48 (%29,4)	49 (%21,1)	11 (%35,5)	108
1501-3000	69 (%42,3)	109 (%47)	8 (%25,8)	186
3001-5000	29 (%17,8)	42 (%18,1)	7 (%22,6)	78
5001-Üstü	10 (%6,1)	18 (%7,8)	2 (%6,5)	30
Toplam	163	232	31	426

X^2: 9,086 sd: 8 p: 0,335

Ailenin gelir durumu ve öğrencilerin siyasal düşüncelerinin ve ailelerinin siyasal düşüncelerinin uyumlu olup olmadığı konusunda değişkenler arasında anlamlı bir ilişkinin varlığını ortaya koymak amacıyla yapılan ki-kare bağımsızlık test sonuçları yukarıda tablo 65'te gösterilmektedir. Test sonuçların göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Bununla birlikte tablo incelendiğinde ailelerinin görüşleri ile kendi siyasal görüşlerinin kısmen uygunluk gösterdiğini söyleyen öğrenciler ağılıktadır. Yine kısmen uygunluk gösterdiğini söyleyen öğrenciler arasında orta gelir düzeyine sahip aile üyesi öğrenciler %47 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Ailesinin siyasal görüşleri ile kendilerinin siyasal görüşleri arasında bir uygunluk olmadığını belirten öğrenciler arasında ise alt-orta gelir düzeyine sahip aile üyesi olan öğrenciler %35,5 ile çoğunluğu oluşturmaktadır. Öğrencilerin verdiği cevaplardan evet uyar ve kısmen uyar cevapları 500-1000 YTL aralığında alt gelir grubunda en düşük düzeyde kalmıştır. Alt gelir grubundan orta gelir grubuna gelir seviyesi arttıkça ailelerin ve öğrencilerin siyasal düşüncelerinin uygunluk göstermesi sayısal anlamda artış göstermektedir. Üst gelir grubuna doğru gidildikçe ise hem uygunluk gösterdiğini söyleyen, hem kısmen uygunluk gösterdiğini söyleyen hem de uygunluk göstermediğini söyleyen öğrenciler sayısal anlamda azalmaktadır.

3.4.10. Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşüncelerinin Siyasal Faaliyette Bulunmaları Bakımından Bağımsızlığı

Tablo 67: ***Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri ve Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları***

Öğrencilerin Gençliğin Siyasetle İlgilenmesi Konusundaki Düşünceleri	Öğrencilerin Daha Önce Herhangi Bir Siyasal Faaliyette Bulunma Durumları				Toplam
	Gösteri yürüyüşüne katıldım	Mitinglere katıldım	Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım	Hayır, hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım	
Evet ilgilenmelidir.	87 (%87,9)	62 (%91,2)	19 (%90,5)	185 (%77,7)	353
Sadece gençliği ilgilendiren konularda	10 (%10,1)	3 (%4,4)	1 (%4,8)	33 (%13,9)	47
Sadece oy vereceği zaman	0 (%0)	1 (%1,5)	0 (%0)	3 (%1,3)	4
Hayır, ilgilenmemelidir.	2 (%2)	1 (%1,5)	0 (%0)	9 (%3,8)	12
Fikrim yok	0 (%0)	1 (%1,5)	1 (%4,8)	8 (%3,4)	10
Toplam	99	68	21	238	426

X^2: 14,773 sd: 12 p: 0,254

Öğrencilerin gençliğin siyasetle ilgilenmesi konusundaki düşüncelerinin siyasal faaliyette bulunmaları bakımından bağımsızlığını araştırmak üzere yapılan ki-kare test sonuçları yukarıda tablo 66'da gösterilmektedir. Test sonuçlarına göre bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki gözlemlenmemiştir. Tablo incelendiğinde daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunmayan öğrencilerin ağırlıklı olduğu görülmektedir. Gösteri yürüyüşüne katılan öğrencilerin %87,9 u gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği yönünde fikir beyan etmişlerdir. Gösteri yürüyüşüne katılan öğrencilerin %10,1'i ise gençliğin sadece gençliği ilgilendiren konularda siyasetle ilgilenmesi gerektiğini düşünmektedir.

Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol alan öğrencilerin %90,5'i gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği düşüncesine sahiptirler. Burada dikkate edilmesi gereken nokta daha önce hiçbir siyasal faaliyette bulunmadığını söyleyen öğrencilerin %77,7'sinin gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği düşüncesine sahip olmalarıdır. Tabloyu bir başka açıdan okursak gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiğini söyleyen öğrencilerin yarısından fazlası daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunmadıklarını dile getirmişlerdir. Bu bilgiler çalışmamızın ikinci bölümünde açıklamaya çalıştığımız gençliğin siyasete ilgili ve istekli olduğunu ancak siyasal katılımı gerçekleştirme konusunda başarısız olduğunu kanıtlamaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Gençlik ve siyaset ilişkisini araştırmaya yönelik olarak yaptığımız bu araştırma gençliğin siyasal alana olan ilgi düzeylerini, siyasal algılarını, düşünce inançlarına bağlı olarak sergiledikleri siyasal davranışlarını anlamayı amaçlamaktadır. Araştırma gençlik kesimi içinde özel bir yer tutan üniversite gençliği üzerine yapılmıştır. Bunun sebebi üniversite gençliğinin ülkenin geleceği açısından geçmişten günümüze sahip olduğu önemli konumudur.

Araştırmamızın evrenini Trakya Üniversitesi oluşturmaktadır. Örneklemimizde 11 fakülteye bağlı 18.276 öğrencinin 434'ü üzerinde anket çalışması yapılmış ve 426 tanesi değerlendirmeye alınmıştır. Örnekleme dahil edilen öğrenciler arasında sınıf farkı gözetilmemiştir. Örnekleme dahil edilen öğrencilerin %49,8'i kadın, %50,2'si erkektir. Öğrencilerin yaş dağılımları ise 17 – 31 arasındadır. Öğrencilerin %77,7'si üniversiteye gelmeden önce en uzun yaşadıkları bölgenin Marmara Bölgesi olduğunu dile getirmişlerdir. %2,1'lik oranı ile en alt sırada Güneydoğu Anadolu Bölgesinden gelen öğrenciler yer almaktadır. Marmara Bölgesinin oransal anlamda en üst sırada yer almasının sebebi Trakya Üniversitesi'nin de bu bölgede yer alıyor olmasıdır.

Öğrencilerin ailelerine ilişkin bulgularda babanın eğitim durumuna bakıldığında en üst sırada %31,5 ile lise, anneni eğitim durumuna bakıldığın da ise en üst sırada %%45,1 ile ilkokul mezuniyetlerine sahip oldukları görülmektedir. Babanın mesleki durumuna bakıldığında en üst sırada % 25,8 ile işçi, annenin mesleki durumuna bakıldığında ise en üst sırada % 65,5 ile işsiz oldukları saptanmıştır. Öğrenci anne ve babalarının eğitim durumları ve dolayısıyla mesleki durumları alt seviyelerde görülmektedir. Bu durum doğal bir şekilde ailenin gelir seviyesini de etkilemektedir. Öğrencilerin %43,7'si 1501 – 3000 YTL arasında gelir düzeyine sahip orta gelir grubunda yer alan aile üyesi bireylerdir.

Öğrencilerin %54,2'si ailelerinin kendilerine karşı sergilediği genel tutumun *koruyucu* olduğunu belirtmektedir. Öğrencilerin %33,6'sı ise ailelerinin kendilerine karşı sergilediği genel tutumun *demokratik* olduğunu belirtmişlerdir. Ailesinin genel

tutumunun *otoriter* olduğunu söyleyen öğrenciler de %8,2 oranındadır. Aile içi kararlarda etkili olan kişilerde %31,5 oranı ile en yüksek düzeye sahip olan faktör *baba* faktörüdür. Öğrencilerin sadece %8,2'si ailesinin genel tutumunu otoriter olarak nitelendirirken aile içi kararlarda en çok babanın etkili olması düşündürücüdür. Bu noktada öğrencilerinin ailelerinin kendilerine karşı sergiledikleri koruyucu ve ya otoriter tutumları doğru değerlendiremedikleri ortadadır. Aile içi kararlarda en çok etkili olan kişinin baba olması ile aile içi ilişkilerde geleneksel tavırların hakim olduğu söylenebilir.

Öğrencilerin üniversiteye karşı bakış açılarını değerlendirmek üzere sorulan ve tablo 16, 17, 18 ve 19'daki bulgulara göre öğrencilerin üniversiteye karşı bakış açıları negatif yöndedir. Öğrencilerin %39,2'si üniversitedeki *sosyal olanakları yetersiz* bulmakta, %27,7'si ise *üniversitenin öğrenci ile iletişim kuramadığından* yakınmaktadır. Öğrencilerin %17,6'sı ise üniversitede *verilen eğitimi yetersiz* bulmaktadır. Tablo 17'ye göre Öğrencilerin %39,7'si üniversite yönetiminin tavrını *idare eder* şeklinde eleştirmiştir. Öğrencilerin %33,8'i ise üniversiteyi kendilerine karşı *ilgisiz* bulmaktadır. Tablo 18'e göre öğrencilerin %27,5'i üniversitenin *öğrencilerin fikirlerine önem vermediğini* söylemiştir. Öğrencilerin üniversitede yaşanan olaylara karşı ilgilerini ölçmek adına sorulan *Rektör nasıl seçilmektedir?* sorusuna öğrencilerin %24,2'si doğru cevap vermiştir. Geriye kalan %75,8'lik kısımda yer alan öğrenciler rektörün nasıl seçildiğini ya hiç bilmemekte ya da yanlış bilmektedir. Bu noktada üniversite yönetimini ilgisiz olmakla eleştiren öğrencilerin üniversitede yaşanan olaylara ilgisiz kaldıkları ortadadır.

Üniversite öğrencilerinin en sorunlarına baktığımızda ise ilk sırada *meslek edinmede yaşanan güçlükler* seçeneğinin öğrenciler tarafından en üst sıraya yerleştirildiğini görmekteyiz. Bu doğrultuda öğrencilerin üniversiteye karşı bakış açılarında bir değişimin yaşandığı, pozitif düşüncenin ve bilgi üretim yeri olan üniversite algısının değişerek üniversitelerin meslek edinme yerleri olarak görülmeye başlandığı ortadadır.

Araştırmanın bulgularında gençliğin siyasetle ilgilenmesinin gerekliliği konusunda hemfikirlik söz konusudur. Tablo 34'e göre günlük yaşamlarında siyasal

ve sosyal konulardan konuşmaktan hoşlandıklarını söyleyen öğrenciler çoğunluğu oluşturmaktadır. Ayrıca sosyal medya hesaplarını kullanarak en çok tartıştıkları konunun siyaset olduğunu söyleyen öğrenciler yine çoğunluktadır. Öğrencilerin dikkatini çeken konu başlıkları noktasında siyasal haberler de ilk sırayı yer almaktadır. Ancak araştırmaya katılan öğrenciler siyasal ilgi ve katılımları konusunda tutarlı davranmamaktadır. Gençlerin siyasetle ilgilenmemesini bir gereklilik olarak gören, günlük yaşamlarında siyasal ve sosyal konuları konuşmaktan hoşlanan ve siyasal haberleri sosyal medya üzerinden takip ettiğini söyleyen öğrencilerin yarısından fazlası bugüne kadar herhangi bir siyasal faaliyete katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Gençlerin tutum ve değerlerini anlamak üzere hazırladığımız tablo 46'da yer alan önermelerden *tamamen başarılı bir hayat görüşüne sahip olmak için dini inanç zorunludur* önermesine katılmayanların oranı %51,6 olmasına rağmen hayatta önem verdikleri ilk üç unsudan ilkini sorguladığımız tablo 25'in bulgularında *dini inancın, aileden* hemen sonra ikinci sırada yer alması oldukça şaşırtıcıdır. Önermelerde gözlenen genel eğilim öğrenci gençliğin modernlikten yana değil, geleneksellikten yana bir tutum sergilediğidir.

Öğrencilerin okuma ve yayın takip etme alışkanlıkları oldukça düşük düzeydedir. Tablo 30'a göre öğrencilerin %57,3'ü hiçbir gazeteyi takip etmediğini belirtirken, tablo 31'e göre öğrencilerin %92,7'si hiçbir dergiyi takip etmediğini belirtmiştir.

Araştırmamızda öğrencilerin değer yargılarını anlamak amacıyla *hayatta önem verdikleri ilk üç unsuru* sıralamaları istenmiştir. Tablo 25'e göre öğrencilerin 64,8'i hayatta önem verdikleri ilk unsurun *aile* olduğunu söylemektedir. Tablo 26'ya göre ikinci unsur olarak en üstte yer alan *özgürlük ve özgür düşünce* olmuştur. Tablo 27'ye göre üçüncü unsur olarak oransal anlamda ikinci unsura göre daha düşük düzeyde kalmış olsa da yine *özgürlük ve özgür düşünce* olmuştur. Bu üç tablo birlikte incelendiği zaman *dini inanç* seçeneğinin de yüksek orana sahip olduğu görülmektedir. *Dürüstlük* unsuru ise çok daha düşük oranlarda kalmıştır. Üniversite öğrencilerinin değer sıralamasında manevi değerler ön plana çıkmıştır.

İnternetin kullanım oranının günden güne arttığı ve sosyal medyanın artık çok önemli bir boyut kazandığı günümüzde su götürmez bir gerçektir. Sosyal medya kişiler arasındaki iletişimi kolaylaştırmanın yanında aynı zamanda bir haber kaynağı niteliği taşımaktadır. Ayrıca sosyal medyayı en çok kullananlar da gençlerdir. Bu sebeple sosyal medyanın takip edilmesi, burada paylaşılan gönderiler, tartışılan konular üzerinde durulması gereken bir noktadır. Araştırmamızın bulguları doğrultusunda tablo 22'ye göre öğrencilerin %95,5'i en az bir sosyal medya hesabına sahiptir ve sosyal medyayı takip etmektedir. Tablo 24'e göre ise öğrencilerin sosyal medya hesaplarını kullanarak tartıştıkları konu başlıklarında siyaset ilk sırayı almaktadır.

Cinsiyet farklılığı ile siyasal ilgi, yönelim ve davranışlar arasında anlamlı bir ilişkinin var olup olmadığı tablo 47, 48, 49, 50, 51 ve 52'de araştırılmıştır. Gençliğin siyasetle ilgilenmesi konusundaki gereklilik noktasında cinsiyete dayalı bir farklılaşma söz konusu değildir. Öğrencilerin çoğunluğu gençliğin siyasetle ilgilenmesi noktasında birleşmektedir. Ancak daha önce bir siyasal faaliyette bulunma ve siyasal faaliyetlere katılım konusunda bir farklılaşma gözlemlenmiştir. Kadınların siyasal partilerle iletişime geçme oranı erkelere nazaran daha düşüktür. Siyasal parti ve ya parti gençlik kollarına üyelik noktasında kadınların katılımı erkeklere nazaran daha düşüktür. Öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunma durumları da cinsiyet faktörüne bağlı olarak farklılık göstermektedir. Gösteri yürüyüşü ve ya miting gibi aktif eylemlere erkeklerin katılımı kadınlara göre daha yüksek orandadır. Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol alma durumu da benzer şekilde kadınlarda daha düşük düzeyde gözlemlenmiştir. Daha önce hiçbir siyasal faaliyete katılmayan kadınların oranı erkeklerden daha yüksektir. Bu bulgulardan yola çıkarak üniversite gençlerinin cinsiyet farklılığı siyasal davranışlarını etkilemektedir denilebilir. Bu bulgular çalışmanın birinci bölümünde sözü edilen cinsiyet – katılım ilişkisini kanıtlar niteliktedir.

Çalışmada üzerinde durulan bir başka nokta ailenin genel tutumunun ve aile içi kararlarda etkili olan kişilerin öğrencilerin siyasal yönelim ve davranışlarına etki ettiği varsayımıdır. Araştırmamız ailenin genel tutumunun öğrencilerin siyasal

faaliyetlere katılımı etkilediğini tablo 56'da ve öğrencilerin siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde etkili olduğunu tablo 58'de ortaya koymuştur. Aynı zamanda tablo 60'da aile içi kararlarda etkili olan kişilerin öğrencilerin siyasal düşüncelerinin şekillenmesinde etkili olduğunu da ortaya koymuştur.

Gelir durumu siyasal alana etki eden bir faktördür. Araştırmamızda öğrencilerin ailelerinin gelir durumunun öğrencilerin siyasal ve sosyal konuları günlük yaşamlarında konuşmaktan hoşlanmaları arasında anlamlı ilişkiler olduğunu saptamıştır.

Genel sonuçlara baktığımızda ise üniversite gençliğinin siyasal katılımı oldukça düşüktür. Katılım cinsiyete bağlı olarak kadınlarda daha da düşüktür. Katılımın düşük olmasında siyasal alana duyulan ilgisizlik ve güvensizlik temel sebepleri oluşturmaktadır. Gençler arasında üniversiteli gençliğin siyasal katılım düzeylerinin yüksek olması gerektiğine inanmakla beraber kendileri aktif katılım yollarını kullanmamaktadır.

Gelir düzeyi ve siyasal katılım değişkenleri arasında yüksek düzeyde anlamlı ilişkiler olmamakla beraber gelir düzeyi orta grupta yer alan aile üyesi öğrencilerde katılım oransal olarak daha fazladır. Alt ve üst gelir grubu aile üyesi bireylerde katılım oransal olarak en düşük düzeydedir.

Tez çalışmamızda yer alan ilk varsayım; özellikle 1960 ve 1970'li yıllarda siyasal hayatta aktif rol alan üniversiteli gençliğin 1980 sonrasında yapılan siyasi ve idari düzenlemelerle siyasal alanın dışına itildiği, buna bağlı olarak da gençlerin siyasal hayatta aktif olarak yer almadıklarıdır. Öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunup bulunmadıklarının sorgulandığı tablo 41, çalışmamızın ilk varsayımını doğrular niteliktedir. Öğrencilerin %55,9'u daha önce hiçbir siyasal faaliyette bulunmadıklarını belirtmişlerdir. İkici varsayımımızı ise; öğrenci gençliğin siyasal alana dair tutum, inanç ve davranışlarını, siyasal etkinliğini içinde yaşadığı aile yapısı, ailenin sosyo-ekonomik ve kültürel durumu etkilemektedir şeklinde özetleyebiliriz. Ailenin genel tutumu ve aile içi alınan kararlarda en çok kimin etkili olduğunun sorgulandığı tablo 54 de ikinci varsayımımızı desteklemektedir. Tabloya göre otoriter ailelere sahip öğrencilerin yalnızca %3,4'ü aile içi alınan kararlarda aile

üyelerinin birlikte karar aldığını söylemiştir. Ailelerin sergiledikleri genel tutum aile içi kararlarda da etkili olmaktadır. Eğer aile demokratik tutuma sahipse kararlar birlikte alınmakta ve birey en küçük düzeyde katılımını gerçekleştirmektedir. Ancak aile çocuğa söz hakkı vermezse çocuk olayları etkilemeyeceğini düşünerek ilgisizleşecektir.

Bu çalışmada neyi araştırmakta olduğumuzu ortaya koyan, çalışmada sunulan bağımlı ve bağımsız değişkenler arasında anlamlı ilişkilerin var olup olmadığını sorguladığımız hipotezleri de şu şekilde sıralayabiliriz:

1. Öğrenci gençliğin siyasal partiler ile ilişki düzeyleri çok düşüktür.

Çalışmada yer alan, öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal partiye gidip gitmediklerini sorgulayan tablo 37; yukarıda sözünü ettiğimiz birinci hipotezimizi kanıtlamaktadır. Öğrencilerin sadece %27'si daha önce herhangi bir siyasal partide bulunduklarını belirtmişlerdir. Ayrıca tablo 38'de belirtildiği üzere bir siyasal parti ya da parti gençlik kollarına üye olan öğrencilerin oranı sadece %12'dir.

2. Aileleri gelir düzeyi değişkenine bağlı olarak en alt ve en üst grupta yer alan öğrenciler siyasal alana karşı daha ilgisizdir.
3. Aileleri orta ve alt-orta gelir grubunda yer alan öğrenciler siyasal alanda daha aktif rol almaktadır.

Ailenin aylık gelir durumunun, öğrencilerin, gençliğin siyasetle ilgilenmesi konusundaki düşüncelerine etkisinin sorgulandığı tablo 62 de, ikinci ve üçüncü hipotezlerimizi kanıtlamaktadır. Gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiğini düşünen öğrencilerin %42,5'i orta gelir grubunda yer alan aile üyesi bireylerdir. Ayrıca gençliğin siyasetle ilgilenmesi gerektiği düşüncesi arasında en alt ve en üst gelir grubu aile üyesi bireylerde en düşük düzeylerde kalmıştır.

4. Öğrenci gençliğinin genel olarak siyasal katılım düzeyleri düşüktür.

Öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal faaliyette bulunup bulunmamalarının sorgulandığı tablo 41 ise dördüncü hipotezimizi kanıtlamaktadır. Daha önce hiçbir siyasal faaliyette bulunmadığını söyleyen öğrencilerin oranı %55,9'dur.

5. Siyasal katılım düzeyleri düşük olan öğrenci gençlik içerisinde kadın öğrencilerin katılımı daha da düşüktür.

Öğrencilerin daha önce herhangi bir siyasal partide bulunma durumlarının cinsiyet açısından farklılaşmasının incelendiği tablo 49 son hipotezimizi kanıtlamaktadır. Daha önce hiçbir siyasal partiye girmeyen kadınların oranı, genel toplam içerisinde %40,4'tür. Tablo 50'ye göre ise siyasal parti veya parti gençlik kollarına üye olan kadınların oranı sadece %4,2'dir. Ayrıca tablo 53'e göre de daha önce hiçbir siyasal faaliyette bulunmayanların %66,5'ini kadınlar oluşturmaktadır.

Trakya Üniversitesi kapsamında yapılan saha çalışması üniversite gençliğinin siyasete ilgisinin düşük düzeyde olduğunu göstermekle birlikte, öğrencilerin tamamıyla siyasal hayattan soyutlandıkları sonucunu çıkarmak doğru değildir. Geçmiş dönemde siyasal parti, gösteri, miting, kimi zaman yasa dışı örgütlenmelerle siyasal anlamda kendini ifade eden gençlik, bugün bilişim teknolojisinin de etkisiyle kendilerini daha çok sanal âlemin içerisinde ifade etmektedir. Sosyal medyada en çok konuşulan ve tartışılan konu başlığının "siyaset" olması bu durumun bir göstergesidir. Bugün geleneksel siyasal kurumların yetersizliği ve işlevsizliği, gençlerin kendilerini çevre, kadın, ekonomi bazlı kimi sivil toplum kuruluşlarına yönelmelerine neden olmaktadır. Bu durum gençlerin geleneksel siyasal kurumlara güvenmediği, ayrıca bu kurumlarda etkinlik duygusunun işlemeyeceği düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Dolayısıyla gençlik bugün kendi anlayışı ve kendi şartlarında hala siyasete ilgi duymaktadır.

KAYNAKÇA

ACAR Hakan, "Türkiye'nin ulusal gençlik politikası nasıl yapılandırıl malıdır?", *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 1, 2008

ADIGÜZEL Orhan, BATUR H. Zeynep ve EKŞİLİ Nisa, "Kuşakların Değişen Yüzü ve Y Kuşağı ile Ortaya Çıkan Yeni Çalışma Tarzı: Mobil Yakalılar", *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* Cilt:1, Sayı:19, 2014

AKALIN Cüneyt, *Düşler ve Gerçekler Tanıklarıyla Dünyada ve Türkiye'de 68,* Sarmal Yayınevi, 1995

AKDENİZ Ercüment, BAYHAN İskender ve OĞUZ Öznur, *Gençliğin Mücadelesi ve Örgütlenmesi Üzerine,* Evrensel Basım Yayın, İstanbul, 2012

AKIN Mahmut Hakkı, *Siyasal Toplumsallaşma Sürecinde Gençlik Teorik ve Uygulamalı Bir Çalışma*, (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2009

AKŞİN Sina, *Jön Türkler ve İttihat ve Terakki,* İmge Kitabevi, Ankara, 2006

AKTAR Yücel, *İkinci Meşrutiyet Dönemi Öğrenci Olayları*, İletişim yayınları, İstanbul, 1990

ALEMDAROĞLU Ayça, "Bir İmkan Olarak Gençlik", *Birikim*, Sayı: 196, 2005

ALKAN Türker, *Siyasal Toplumsallaşma,* Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 1979

ALTAN Cemal, "Eğitim-Siyasal Eğilim İlişkisi: Mersin Örneği", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Fakültesi Dergisi,* Cilt: 12, Sayı:1, 2011

ALTIPARMAK İpek Beyza, "Öğrencilerin Siyasal Sosyalleşmesi Üzerine Ailenin Etkisi", *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Cilt:14, Sayı:3, 2014

ARMAĞAN Ahsen, "Gençlerin Sanal Alanı Kullanım Tercihleri ve Kendilerini Sunum Taktikleri: Bir Araştırma", *Uluslararası Sosyal Arastırmalar Dergisi*, Cilt: 6, Sayı: 27, 2013

ATABEK Erdal, *Modern Dünyada Değer Kayması ve Gençlik*, Alkım Yayınevi, İstanbul, 2004

ATATÜRK Mustafa Kemal, *Söylev,* Cilt: 2, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 2008

AYDEMİR Şevket Süreyya, *İkinci Adam,*Cilt: 3, Remzi Kitabevi, İstanbul, 1991

AYDIN Kenan ve ÖZBEK Volkan, "Ailenin Seçmen Davranışları Üzerindeki Etkisi", *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı: 2, 2004

Bağımsızlık Demokrasi ve Sosyalizm Mücadelesinde Gençlik, Boran Yayınevi, 1999

BAYKAM Bedri, *68'li Yıllar: Eylemciler*, İmge Kitabevi, Ankara, 2002

BEŞİRLİ Hayati, "Politik Sosyalizasyon Araştırmaları ve Politik Sosyalizasyon Sürecinin Bir Unsuru Olarak Kışla" *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, Sayı: 31, 2005

BULUT Ferya, "68 Kuşağı Gençlik Olaylarının Uluslar arası Boyutu ve Türkiye'de 68 Kuşağına Göre Atatürk ve Atatürkçülük Anlayışı" *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi,* Cilt: 11, Sayı: 23, 2011

CEYLAN Süleyman, *Demokrat Parti İktidarı Döneminde Üniversite Eğitimi (1950-1960),* (Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Tarih Öğretmenliği Programı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2008

CON Emre, "Siyasal Katılma", *Siyaset Biliminde Kuram- Yöntem-Güncel Yaklaşımlar,* Derleyen: DURAL A. Baran, Paradigma Akademi, İstanbul, 2013

ÇEBİ Sezin ve ŞAHİN AKILLI Yelda, "Türkiye'de Gençliğin Internet Üzerinden Katılımı Özelinde Genç Siyasallığı ve Müzakereci Demokrasi", *Katılımın -e Hali: Gençlerin Sanal Alemi,* Derleyen: Aslı TELLİ AYDEMİR, Alternatif Bilişim Derneği, İstanbul, 2011

ÇAM Esat, *Siyaset Bilimine Giriş,* DER Yayınları, İstanbul, 2005

ÇUHADAR Andaç, *Üniversite Öğretim Elemanı ve Öğrencilerinin Demokrasi Anlayışlarının Siyasal Toplumsallaşma Bağlamında Cinsiyet, Bilim Alanı, Akademik Aşama ve Siyasal Katılımcılık Değişkenleri Açısından İncelenmesi,* (Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Adana, 2006

ÇUKURÇAYIR M. Akif, *Siyasal Katılma ve Yerel Demokrasi,* Yargı Yayınevi, Ankara, 2008

DAVER Bülent, *Siyaset Bilimine Giriş*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993

DENİZ A. Çağlar, "Eğitimli Gençliği Anlamada Yeni Bir Tipoloji Önerisi: Cool Gençlik", *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:5, Sayı: 2, 2012

DURAN Hasan, "Siyasal Katılmayı Etkileyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma: Tavşanlı - Kütahya Örneği", *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi,* Sayı: 13, 2015

DURSUN Davut, *Siyaset Bilimi*, Beta Yayınevi, Ankara, 2014

ERDOĞAN Emre, "Olasılıksızlığın Kuramını Aramak: Türk Gençliği ve Siyasal Partilere Katılım", *Gençlik Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Derleyen: BOYRAZ Cemil, TÜSES Yayınları, 2010

ERGİNBAŞ Oğuzhan, *Bir Popüler Kültür Ürünü Olarak Kavak Yelleri Dizisinin Lise Gençliği Üzerinde İmaj Oluşturma Etkisi,* (Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü RTV Anabilim Dalı Radyo Televizyon Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Konya, 2012

EROĞLU Cem, *Demokrat Parti: Tarihi ve İdeolojisi,* İmge Kitabevi, Ankara, 2003

ERSAN Vehbi, *1970'lerde Türkiye Solu,* İletişim Yayınları, İstanbul, 2014

ESGİN Ali, *Gençlik-Siyaset İlişkisinin Niteliği: Üniversite Gençliğinin siyasal Yönelim ve Davranışlarını Belirleyen Etmenler (Cumhuriyet Üniversitesi Örneği),* (Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyoloji Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Sivas, 1999

EZGİN Özlem, " Alevi Gençliği, Deneyim ve Talepler: Bir Özne Olarak Alevilik", *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak,* Derleyen: LÜKÜSLÜ Demet ve YÜCEL Hakan, Efil Yayınları, Ankara, 2013

FEYİZOĞLU Turhan, *Bizim Deniz*, Doruk Yayınları, Ankara, 1998

GAYTANCIOĞLU Serkan, *Demokrat Parti İktidarı ve Vatan Cephesi* (Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Edirne, 2011

Gençlik Çalışmaları Birimi, *İstanbul Gençliği: STK Üyeliği Bir Fark Yaratıyor mu?*, Derleyen: ZEYLAN Umut, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2006

GÜMÜŞ Burak, "Bilişimin Siyasal Riskleri", *Bilgi Ekonomisi,* Derleyen: MURAT Sedat ve YUMUŞAK İbrahim Güran, İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 2010

GÜLDİKEN Nevzat ve KAYA Gazanfer, "Türk Siyasal Katılımında Bir Parametre: 12 Eylül 1980", *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi,* Cilt: 5, Sayı: 2, 2004

GÜZEL Mehmet, " Küreselleşme, İnternet ve Gençlik Kültürü", *Küresel İletişim Dergisi,* Cilt: 1, Sayı: 1, 2006

KABACALI Alpay, *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, Gürer Yayınları, İstanbul, 2007

KAÇMAZOĞLU H. *Bayram 27 Mayıstan 12 Marta Türkiye'de Siyasal Fikir Hareketleri* Birey Yayıncılık, İstanbul, 2000

KAĞITÇIBAŞI Çiğdem, *Yeni İnsan Ve İnsanlar,* Evrim Yayınevi, İstanbul, 1999

KALAYCIOĞLU Ersin, *Karşılaştırmalı Siyasal Katılma: Siyasal Eylemin Kökenleri Üzerine Bir İnceleme,* İstanbul Üniversitesi Yayınları, İstanbul, 1984

KAPANİ Münci, *Politika Bilimine Giriş*,Bilgi Yayınları, İstanbul, 2008

KARADENİZ Harun ,*Olaylı Yıllar ve Gençlik* , May Yayınları, İstanbul, 1979

KARAGÖZ Murat, *İstatistiki Yöntemler,* İnönü Üniversitesi Yayınları, Malatya, 1995

KILIÇ Kemal, "Kentsel Gençlik Araştırması Anketi Bağlamında: Gençlerin Siyasal Eğilimlerini Etkileyen Faktörler", *Gençlik Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Derleyen: BOYRAZ Cemil, TÜSES Yayınları, 2010

KIŞLALI Ahmet Taner, *Öğrenci Ayaklanmaları,* Bilgi Yayınevi, Ankara, 1974

KOCADAŞ Bekir, "Hedefteki Gençlik: Siyasi ve İdeolojik Hareketler Açısından", *Uluslararası İnsani Bilimler Dergisi*, Cilt: 1, Sayı: 1, 2004

KOZANOĞLU Hayri, *Yuppieler, Prensler* ve *Bizim Kuşak,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1993

KÖMÜRCÜOĞLU Hüseyin, *Y Kuşağını Anlamak: Bir Gezi Parkı Araştırması,* Doğu Kitabevi, İstanbul, 2015

KURLANSKY Mark, *Dünyayı Sarsan Yıl 1968,* Everest Yayınları, İstanbul, 2008

LÜKÜSLÜ Demet, "Gençlerin Siyaset Algıları ve Deneyimleri: Yeni Bir Siyaset ve Örgütlenme Modeli Üzerine Düşünmek", *Gençlik Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Derleyen: BOYRAZ Cemil, TÜSES Yayınları, 2010

LÜKÜSLÜ Demet, "1960'lardan 2000'lere Gençlik Tipleri: Maddeci Başarıcı Manager Tipten Yuppie ve Tiki'ye", *Birikim Dergisi,* Sayı: 196, 2005

LÜKÜSLÜ Demet, *Türkiye'de Gençlik Miti: 1980 Sonrası Türkiye Gençliği,* İletişim Yayınları, İstanbul, 2012

LÜKÜSLÜ Demet ve YÜCEL Hakan, "2000'li Yılları Gençlik Üzerinden Okumak", *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak,* Derleyen: LÜKÜSLÜ Demet ve YÜCEL Hakan, Efil Yayınları, Ankara, 2013

Marshall Gordon, *Sosyoloji Sözlüğü,* Bilim ve Sanat Yayınları, Ankara, 1999

MARDİN Şerif, *Jön Türklerin Siyasi Fikirleri ve İttihat Terakki: 1895-1908,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1999

NALÇALIOĞLU Halil, "Yeni Toplumsal İletişim Ethos'u: İstanbul Gençliği ve İletişim Teknolojileri Kullanımı", *Katılımın -e Hali: Gençlerin Sanal Alemi,* Derleyen: Aslı TELLİ AYDEMİR, Alternatif Bilişim Derneği, İstanbul, 2011

NEYZİ Leyla, "Türkiye'de Kamusal Söylemde Gençlik Kurgusunun Değişimi" *Katılımın -e Hali: Gençlerin Sanal Alemi,* Derleyen: Aslı TELLİ AYDEMİR, Alternatif Bilişim Derneği, İstanbul, 2011

NÜFUSÇU Gözde Aytemur, "Türkiye'de Gençlik Ceza Adaleti: Gençlere Rağmen Gençler İçin", *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak,* Derleyen: LÜKÜSLÜ Demet ve YÜCEL Hakan, Efil Yayınları, Ankara, 2013

ÖNCÜ Ayşe, "Sivil Toplum ve Katılım",*Sivil Toplum,* Derleyen: FİDANCI Yılmaz TÜSES Yayınları, İstanbul, 1991

ÖRMECİ Ozan, "Jön Türkler ve İttihat Terakki", *Tarih Okulu Dergisi,* Sayı: 8, 2010

ÖZMEN Ahu Fazilet, "Politik Bir Gençlik Kuşağı: Post 80 Alevi Gençliği", *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi,* Cilt: 3, Sayı: 1, 2011

ÖZTEKİN Ali, *Siyaset Bilimine Giriş,* Siyasal Yayınevi, Ankara, 2003

ÖZYURT Cevat, "Türkiye'de Eğitim İdeolojisi ve Kimlik İnşası", *Eğitime Bakış: Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 26, 2013

PARLA Taha, *Türkiye'de Siyasal Kültürün Resmi Kaynakları Cilt 2 Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri,* İletişim Yayınları, İstanbul, 1991

PARLAK İsmet, *Türkiye'de Gençlik ve Siyaset: H.Ü. Beytepe Kampüsü Örneği*, (Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 1999

SARI Hasan, *Gençlerin Siyasi Tercih Oluşturmalarında Parti Gençlik Kollarının Etkisi: 2005-2007 CHP ve AKP Gençlik Kollarının Çalışmaları* (Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara, 2008

SAYILGAN Aclan, *Türkiye'de Sol Hareketler,* Otağ Yayınevi, 1976

SÖKMEN Aşkın İnci, *İdeolojik Boyutu ile PKK Terör Örgütü,* (Kara Harp Okulu Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri Anabilim Dalı Bastırılmamış Doktora Tezi), Ankara, 2012

TOPRAK Zafer, "68'i Yargılamak ya da 68 Kuşağına Mersiye", *Cogito,* Sayı: 14, 1998

TORUNTAY Hatice, *Takım Rolleri Çalışması: X ve Y Kuşağı Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Araştırma,* (İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı İnsan Kaynakları Yönetimi Bilim Dalı Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 2011

TÖRELİ Türkmen, *PKK Terör Örgütü (Tarihsel ve Siyasal Gelişim Süreci Bakımından İncelenmesi,* (Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Bastırılmamış Doktora Tezi), Isparta, 2002

TUNA Yasemin Berrak, "İnternet Kuşağı ve Siyasi Aktivizm: Genç Siviller "Yaş"lanıyor", *Gençlik Halleri: 2000'li Yıllar Türkiye'sinde Genç Olmak*, Derleyen: YÜCEL Hasan ve LÜKÜSLÜ Demet, Efil Yayınevi, Ankara, 2013

TURANLI Münevver ve GÜRİŞ Selahattin, *Temel İstatistik,* Der Yayınları, İstanbul, 2005

TÜRK Aycan, *Y Kuşağı,* Kafekültür Yayıncılık, İstanbul, 2013

TÜRKKAHRAMAN Mimar, *Türkiye'de Siyasal Sosyalleşme ve Siyasal Sembolizm*, Birey Yayınları, İstanbul, 2000

TÜRKÖNE Mümtaz Er, *Siyaset*, Lotus Yayınları, Ankara, 2005

UYAR Hakkı, *Vatan Cephesi: Türk Siyasal Yaşamında Cepheleşmelere Bir Örnek,* Buke Yayınları, İzmir, 2001

UYGUN Selçuk, "Bir Toplumsal İnşa Aracı Olarak Köy Enstitüleri ve Algısı", *Eğitime Bakış: Eğitim, Öğretim ve Bilim Araştırma Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 26, 2013

VERGİN Nur, *Hızlı Şehirleşmenin Sosyolojik ve Siyasal Sonuçları*, Sisav Yayınları İstanbul, 1986

YILMAZ Volkan, "Siyasi Örgütlenmelerde Genç Olmak: Kurtarmaya Giderken Yakalandıklarımız", *Gençler Tartışıyor: Siyasete Katılım, Sorunlar ve Çözüm Önerileri,* Derleyen: BOYRAZ Cemil, TÜSES Yayınları, 2010

YILMAZ Tanzer Sülker , *Türkiye'de Gençlik Hareketleri*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İstanbul, 1997

1982 Anayasası

İnternet Kaynakları

BURAK Durdu Mehmet, *Osmanlı Devleti'nde Jön Türk Hareketinin Başlaması ve Etkileri,* 2003 http://www.kaynakca.info/eser/165917/osmanli-devleti-nde-jon-turk-hareketinin-baslamasi-ve-etkileri Erişim Tarihi: 05.07.2016

ÇETİN AYDIN Gülşen ve BAŞOL Oğuz, *X ve Y Kuşağı: Çalışmanın Anlamında Bir Değişme Var mı,* http://dergipark.ulakbim.gov.tr/ejovoc/article/view/5000087396 Erişim Tarihi: 21.03.2015

DİLBER Fadime, " Siyasal Katılıma Etki Eden Psikolojik Faktörler ve Seçmen Tercihine Etkisi: Karaman Seçmenleri Üzerine Bir Alan Araştırması, *Akademik Bakış Dergisi*, Sayı: 35 http://www.akademikbakis.org/eskisite/35/31.htm Erişim Tarihi: 27.02.2015

Ekşi Sözlük, https://eksisozluk.com/ben-kemal-kilicdaroglu-ve-tekrar-aranizdayim--4950962 Erişim Tarihi: 29.10.2015

Milliyet Gazetesi, *Biz Tarafsız Değil Çok Taraflıyız*, 14. Haziran 2015, m.milliyet.com.tr/biztarafsizdeğilcok/pazar/haberdetay/14.06.2015/2073514/default, Erişim Tarihi: 29.10.2015

Osmanlı Ocakları, *Osmanlı Ocakları,* http://osmanliocaklari.org.tr/hakkimizda Erişim Tarihi: 03.07.2016

ÖZDİL Yılmaz, "YÖK Başkanının Burcu Ne Acaba?" *Hürriyet Gazetesi,* 29 Şubat2008,http://www.hurriyet.com.tr/index/?a=Y%u0131lmaz+%u00d6ZD%u0130L&d=20080229 Erişim Tarihi: 26. 06. 2016

PRENSKY, Mark, "Digital Natives, Digital Immigrants Do They Really Think Differently", 2001 https://www.google.com.tr/url?sa=t&rct Erişim Tarihi: 17.03.2016

Radikal Gazetesi, *140 Jurnalci Genç* 28 Nisan 2012, m.radikal.com.tr/turkiye/140_jurnalci_genc-1086297 Erişim Tarihi: 26.12.15

Sosyal, Ekonomik ve Kültürel Araştırmalar Merkezi, *Türkiye'de Gençlik: Gençliğin Özellikleri, Sorunları, Kimlikleri ve Beklentileri,* http://www.sekam.com.tr/?attachment_id=178, Erişim Tarihi: 17.11.2013

Şebeke, *Türkiye'de Gençler ve Siyasi Katılım: Sosyo-Ekonomik Statü Fark Yaratıyor mu?,* 2014, *http://www.sebeke.org.tr/2014/04/arastirma*, Erişim Tarihi: 13.11.2015

Tanol Türkoğlu "Y(eni) Kuşak, Devrim" 2013, https://ooofoffline.wordpress.com/2013/06/15/ozel-makale-yeni-kusak-devrim Erişim Tarihi: 12.05.2015

TDK, *Kuşak Kavramı***,** www.tdkterim.gov.tr Erişim Tarihi: 04.02.2014

TGB, *Türkiye Gençlik Birliği*, http://tgb.gen.tr/genel/turkiye-genclik-birligi-17069 Erişim Tarihi: 03.07.2016

TOG, *Toplum Gönüllüsü Gençlerin Profili,* 2015 *https://drive.google.com/file/d/0BzDAc_m6wRVTQncxeTVKM3BMVkE/view?pref=2&pli=1* Erişim Tarihi: 29.10.2015

UNDP, *Türkiye2008 İnsani Gelişme Raporu: Türkiye'de Gençlik,* 2008, http://www.tr.undp.org/content/turkey/tr/home/library/national-hdrs/2008-nhdr.html , Erişim Tarihi: 11.12.2015

Ülkü Ocakları, *Milli Ülkülerin Sancaktarı Olan Ülkü Ocakları'nın Tarihine Kısa Bir Bakış,* http://www.ulkuocaklari.org.tr/biz-kimiz Erişim Tarihi: 03.07.2016

YÜKSEKBİLGİLİ Zeki, "Türk Tipi Y Kuşağı", *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt:12, Sayı:45, 2013, www.esosder.org Erişim Tarihi: 25.11.2015

Zaman Gazetesi, *Genç Sivillerden Başbakan'a 'Gezi Parkı' Mektubu*, 9 Haziran 2013, mobil.zaman.com.tr/gundem_genc-sivillerden-basbakana-gezi-parki-mektubu_2098750.html Erişim Tarihi: 26.12.15

140journos: Bir Karşı Medya Hareketi, 26 Ocak 2012, m.bianet.org/bianet/medya/135737-140journos-bir-karsi-medya-hareketi Erişim Tarihi: 26.12.15

13.01.1985 Tarihli YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği, http://www.yok.gov.tr/web/guest/icerik/ Erişim Tarihi: 29.11 2015

18.08.2012 Tarihli YÖK Öğrenci Disiplin Yönetmeliği, http://yok.gov.tr/web/guest/icerik/ Erişim Tarihi: 29.11 2015

ANKET FORMU

1. Fakülteniz ve bölümünüz.

…….

2. Sınıfınız.

a) 1.sınıf b) 2.sınıf c) 3.sınıf d)4.sınıf

3. Cinsiyetiniz.

a) Kadın b) Erkek

4. Yaşınız

…….

5. Doğum yeriniz.

…….

6. Üniversiteye gelmeden önce en uzun yaşadığınız yer neresidir?

……

7. Babanızın ve annenizin öğrenim durumu nedir?

Baba	Anne
a) İlkokul	a) İlkokul
b) Ortaokul	b) Ortaokul
c) Lise	c) Lise
d) Üniversite	d) Üniversite
e) Lisansüstü	e) Lisansüstü

8. Babanızın ve annenizin mesleği nedir?

Baba	Anne
a)Memur	a)Memur
b)İşçi	b)İşçi
c)Esnaf	c)Esnaf
d)Tüccar	d)Tüccar
e)Çiftçi	e)Çiftçi
f)Serbest Meslek	f)Serbest Meslek
g)İşsiz	g)İşsiz
h)Diğer (Belirtiniz)……..	h)Diğer (Belirtiniz)……

9. Ailenizin aylık geliri ne kadardır?

a) 500-1000 TL
b) 1001-1500 TL
c) 1501-3000 TL
d) 3001-5000 TL
e) 5001-Üstü TL

10. Kendinizi hangi gelir grubuna dahil görüyorsunuz?

a) Alt gelir grubu
b) Alt-orta gelir grubu
c) Orta gelir grubu
d) Orta-üst gelir grubu
e) Üst gelir grubu

11. Aileniz aldıkları kararlarda size danışır mı?

a) Evet danışırlar
b) Bazen danışırlar danışmazlar
c) Sadece belli konularda danışırlar
d) Gerekli görürlerse danışırlar
e) Hayır danışmazlar

12. Ailenizle ilgili alınan kararlarda en çok kim etkilidir?

a) Annem
b) Babam
c) Annem-babam birlikte
d) Aile üyeleri birlikte
e) Aile büyükleri

13. Ailenizin size karşı genel tutumunu nasıl tanımlarsınız?

a) Koruyucu
b) Demokratik
c) Otoriter
d) İlgisiz
e) Diğer (Belirtiniz)……

14. Üniversite ve fakülte tercihlerinizi yaparken birinden veya birilerinden etkilendiniz mi?

a) Annemin isteğini dikkate aldım
b) Babamın isteğini dikkate aldım
c) Okuldaki hocalarımın uyarılarını dikkate aldım
d) Arkadaşlarımın etkisinde kaldım
e) Tamamen kendi isteğim doğrultusunda tercih yaptım

15. Üniversitede karşılaştığınız güçlükler nelerdir?

a) Sosyal olanakların yetersizliği
b)Verilen eğitimin yetersizliği
c)Eğitim veren akademisyenlerin yetersizliği
d)Üniversite ve fakülte yönetimi ile öğrenciler arasındaki iletişim kopukluğu
e)Üniversite yönetiminin baskısı

16. Üniversite ve fakülte yönetiminin tutumunu nasıl buluyorsunuz?

a)Demokratiktir. Öğrencinin görüşünü dikkate alır.
b)Baskıcıdır. Öğrencinin tutum ve değerlerini önemsemez.
c)İlgisizdir. Öğrenciyle iletişimi kopuk ve öğrenciye karşı duyarsızdır.
d)İdare eder. Sadece *işler yürüsün* tavrını benimsemiştir.
e)Kontrollüdür. Baskıcı değil ancak elini ve gözünü öğrencinin üzerinden çekmez.

17. Üniversite yönetimi ile ilişkinizi nasıl tanımlarsınız?

a)Hangi dersi seçeceğime kendim karar veririm.
b)Derslerim ve özlük haklarımla ilgili tüm kararları üniversite yönetimi karar verir.
c)Görüş ve tutumlarıma saygı duyar.
d)Fikirlerimi önemsemez. Eylemlerime mesafelidir.
e)Önemli konularda karar alma mekanizmasına öğrencileri temsilen öğrenci konseyleri katılır ve oy hakları vardır.

18. Rektör nasıl seçilmektedir?

a)Rektörü üniversite akademisyenleri seçer. Oyların çoğunu alan rektör olur.
b)Rektör üniversitedeki akademisyen ve idari personel tarafından seçilir. Oyların çoğunu alan rektör olur.
c)Akademisyenlerce yapılan seçimlerde oy çoğunluğunu alan ilk altı aday arasından başbakan dilediğini rektör atar.
d)Akademisyenlerce yapılan seçimlerde oy çoğunluğunu alan ilk altı adaydan üçünü başbakan önerir ve cumhurbaşkanı birini rektör atar.
e)Akademisyenlerce yapılan seçim sonunda ilk üçe giren adaylar arasından cumhurbaşkanı birini rektör atar.

19.Sizce üniversite gençlerinin en önemli sorunu nedir?

a) Meslek edinmede yaşanan güçlükler
b) Toplumsal baskılar (Aile baskısı...)
c) Ekonomik sorunlar (İşsizlik.....)
d) Kendilerini ifade edebilecekleri alanların yetersizliği
e) Diğer (Belirtiniz)…….

20.Boş zamanlarınızı daha çok nasıl geçirirsiniz?

a) TV izlerim, sanal medyada takılırım
b) Kitap okurum
c) Arkadaşlarımla vakit geçirirm
d) Sosyal faaliyetlerle ilgilenirim (Spor yaparım, müzik yaparım-dinlerim, sinemaya-tiyatroya giderim....)
e) Diğer (Belirtiniz)……

21.İzlediğiniz yayınlar hangileridir?

Gazete-ler(Belirtiniz)…….
Dergi-ler(Belirtiniz)……

22.Hangi tür haberler dikkatinizi çeker, okur ya da izlersiniz?

a) Spor
b) Ekonomi
c) Siyaset
d) Sanat
e) Magazin

23.Kendi geleceğiniz konusunda aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur?

a) Çok umutluyum
b) Umutluyum
c) Umutsuzum
d) Çok umutsuzum
e) İlgilenmiyorum

24.Ülkenin geleceğini düşündüğünüzde aşağıdakilerden hangisi size daha uygundur?

a) Çok umutluyum
b) Umutluyum
c) Umutsuzum
d) Çok umutsuzum
e) İlgilenmiyorum

25.Gençlik siyasetle ilgilenmeli midir?

a) Evet ilgilenmelidir.
b) Sadece gençliği ilgilendiren konularda ilgilenmelidir.
c) Sadece oy vereceği zaman ilgilenmelidir.
d) Hayır ilgilenmemelidir.
e) Fikrim yok.

26.Daha önce hiçbir siyasal partiye gittiniz mi?

a) Evet gittim.
b) Hayır gitmedim.

27.Aşağıda faaliyet alanları belirtilen herhangi bir dernek ya da kuruluşa üye misiniz?

a) Sosyal (Spor, sinema, müzik, tiyatro)
b) Siyasal parti veya parti gençlik kolları
c) Sağlık
d) Eğitim
e) Diğer (Belirtiniz)……

28.Bir siyasi parti ya da parti alt kuruluşuna üye bulunmayanlar için; neden üye değilsiniz?

a) Siyasetle ilgilenmiyorum
b) Hiçbir siyasal parti benim görüşlerimi tam olarak yansıtmıyor
c) Gerekli görmüyorum
d) Yaratabileceği olumsuz sonuçlardan korkuyorum
e) Herhangi bir partiye üye olmadan da güzel şeyler yapılabileceğini düşünüyorum.

29.Bir siyasi parti ya da parti alt kuruluşuna üye bulunanlar için; neden üyesiniz?

a) Partinin liderini beğendiğim için
b) Partinin programı benim görüşlerimi yansıttı için
c) Mezun olduktan sonra referans bulabilmek için
d) Siyasal haklarımı bilinçli bir vatandaş olarak kullanabilmek için
e) Ülkenin sorunlarına çözüm üretebileceğime inandığım için

30.Şimdiye kadar herhangi bir siyasal faaliyette bulundunuz mu?

a) Gösteri yürüyüşüne katıldım.
b) Mitinglere katıldım.
c) Bir siyasal partinin seçim kampanyasında aktif rol aldım.
d) Hayır hiçbir siyasal faaliyette bulunmadım.
e) Diğer (Belirtiniz).....

31.Günlük yaşamınızda siyasal ve sosyal konuları konuşmaktan-tartışmaktan hoşlanır mısınız?

a) Evet b) Hayır

32.Bu konuları en çok kimlerle konuşmaktasınız?

a) Ailemle
b) Arkadaşlarımla
c) Akrabalarımla
d) Çevremdeki herkesle
e) Başka(Belirtiniz)……..

33.Ailenizin siyasi görüşleri ve sizin siyasi görüşleriniz birbiriyle uyar mı?

a) Evet kesinlikle uyar
b) Kısmen uyar
c) Hayır kesinlikle uymaz

34.Siyasi görüşlerinizin oluşmasında en çok kimlerden ve ya nelerden etkilendiğinizi düşünüyorsunuz?

a) Ailemden ve akrabalarımdan
b) Arkadaşlarımdan
c) Okuldan ve dershanelerden veya eğitim amaçlı bulunduğum başka yerlerden
d) Okuduğum kitaplardan ve internetten edindiğim bilgilerden
e) Diğer (Belirtiniz).....

35.Kendinizi hangi gençlik grubuna ait hissediyorsunuz?

a) Milliyetçi gençlik
b) Kemalist gençlik
c) Müslüman gençlik
d) Solcu gençlik
e) Hiçbir gruba ait hissetmiyorum

36.Sosyal medyayı takip ediyor musunuz?

a) Evet b) Hayır

37.Takip ediyorsanız en çok kullandığınız iletişim ağı hangisidir?

a) Facebook
b) Twitter
c) İnstagram
d) Linkedin
e) Diğer (Belirtiniz).....

38. Sosyal medyada bu ağları kullanarak en çok tartıştığınız-eleştiri yaptığınız konu başlığı hangisidir?

a) Spor
b) Ekonomi
c) Siyaset
d) Sanat
e) Diğer (Belirtiniz).....

39.Seçeneklerde belirtilenler arasından hayatta önem verdiğiniz ilk üç unsuru önem derecelerine göre sıralayınız.

Ailem, dini inancım, özgürlük ve özgür düşünce, sevgi, aşk, para, siyasi tutum ve değerlerim, saygı, dürüstlük

1).....

2).....

3).....

40. Yaşamınızda önceliği olan ve sizi tanımlayan unsur hangisidir?

a) Barış
b) Ailem
c) İnanç ve değerlerim
d) Para
e) Özgürlük

41.Üniversite arkadaşlıkların kurulmasında, arkadaş ortamının oluşmasında etkili olan faktör sizce hangisidir?

a) Benzer ekonomik sınıfa ait olmak
b) Aynı bölgenin insanı olmak
c) Benzer bakış açısı ve fikirleri paylaşmak
d) Sempati duymak
e) Dürüstlük ve güven

Bu görüşlerle ilgili hangi düşünceye sahipseniz sadece o kutucuğa tik atınız.	**Katılıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**
Tamamen başarılı bir hayat görüşüne sahip olmak için dini inanç zorunludur.			
Artık bazı düşünce yapıları ve gelenekler çağdışı kalmıştır. Bunların modern zamana uygun olarak yeniden yorumlanması gerekir.			
Kemalizm Türkiye'nin sorunlarına artık cevap veremez.			
Toplumsal ve siyasal sorunları çözmenin en iyi yolu radikal düşüncelerden uzak durmaktır.			
Her şeyden önce müslümanız. Toplumsal, sosyal ve siyasal hayatımızı buna göre düzenlemeliyiz.			
Türkiye'nin bugün ki sorunu tamamen bir değer yozlaşmasıdır.			
Ülke yönetimi ve siyaset karmaşık bir iştir. Bu yüzden herkes siyasete karışmamalıdır.			
Devlete karşı başkaldırı kabul edilemez bir davranıştır.			
Ülkenin sorunlarını belirleyip Kemalist ilkelerle değerlendirmek ve çözüm üretmek gerekmektedir.			
Türkiye'nin sistemi artık çağın gereklerine cevap veremez durumdadır. Sistem değişikliğine gitmek çok mantıklı bir karar olacaktır.			